ΚΡΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ

ΕΞΗΓΗΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΕΝ ΤΩι

ΠΕΜΠΤΩι ΒΙΒΛΙΩι ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

ὑπό

Α. Κ. ΖΩΓΡΑΦΟΥ.

Zographos

ΑΙΝΕΣΙΜΟΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ

διατριβή.

*„ὀρθότης ἐν ἀμφιβόλῳ
συζητήσει ζητητέα“.*

Erlangen, 1886.

Druck der Universitäts-Buchdruckerei von E. Th. Jacob.

ΚΡΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ

ΕΞΗΓΗΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΕΝ ΤΩι

ΠΕΜΠΤΩι ΒΙΒΛΙΩι ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

ὑπό

Α. Κ. ΖΩΓΡΑΦΟΥ.

ΑΙΝΕΣΙΜΟΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ

διατριβή.

„ὀρθότης ἐν ἀμφιβόλῳ
συζητήσει ζητητέα“.

Erlangen, 1886.

Druck der Universitäts-Buchdruckerei von E. Th. Jacob.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Τό πέμπτον βιβλίον τοῦ ἀθανάτου ἔργου τοῦ Θουκυδίδου περιέχον τά γεγονότα κατά θέρη καί χειμῶνας ἕξ ἐτῶν, ἀρχόμενα ἀπό τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς 89ns *Ὀλ. ἤτοι ἀπό τοῦ Μαρτίου τοῦ* 422 *π. χρ. καὶ ἐκτεινόμενα μέχρι τοῦ πρώτου ἔτους τῆς* 91ns *Ὀλ. ἤτοι τοῦ ὀκτωβ. τοῦ* 416 *διαιρεῖται εἰς κεφάλαια* 116 *μέχρι τῆς ἁλώσεως καὶ τῆς ὠμοτάτης τιμωρίας τῆς νήσου Μήλου ὑπό τῶν Ἀθηναίων. Τό περιεχόμενον ἐν ἑκάστῳ κεφαλαίῳ σημειοῦμεν κατὰ τὴν νεωτάτην ἔκδοσιν τοῦ* Poppo *περιληπτικώτατα ὡς ἑξῆς. κεφ.* 1. *ἐκεχειρία γίνεται, ἐν ᾗ Ἀθηναῖοι Δηλίους ἀνέστησαν.* 2. *Κλέων στρατεύει εἰς τά ἐπί Θρᾴκης καί Τορώνῃ Βρασίδου ἀπόντος προσβάλλει.* 3. *Ἡ τορώνη ἁλίσκεται. τά συμβάντα τοῖς ἐμφρουροῦσιν. Ἅλωσις Πανάκτου.* 4. *Στάσεις τῶν Λεοντίνων, οὓς Φαίαξ πέμπεται περιποιήσων. τῷ δὲ ἐν Δέλᾳ οὐπροχωροῦντος τοῦ πράγματος πάλιν ἀποπλεῖ.* 5. *ἐν δέ τῇ παρακομιδῇ Λοκροῖς ἐντυχάν, οἷς δι' ὁμολογίαν γεγενημένην οὐκ ἀδικεῖ, πάλιν εἰς Ἀθήνας ἀφικνεῖται.* 6. *περί τήν Ἀμφίπολιν Κλέων μέν Γαληψόν ἑλών ἐν Ἠιόνι αὐλίζεται, Βρασίδας δέ ἐπί Κερδυλίῳ ἀντικαθήμενος παρασκευάζεται στρατόν.* 7. *ἔπειτα Κλέων πρός τήν Ἀμπίπολιν ἄγει καί τήν θέσιν αὐτῆς θεᾶται.* 8. *παρασκευαί Βρασίδου.* 10. *Κλέωνος ἤδη ἀναχωροῦντος Βρασίδας τε καί Κλεαρίδας ἐπεξέρχονται· καί μάχης γενομένης οἱ Ἀθηναῖοι ἡττῶνται καί Κλέων ἀποθνήσκει· τελευτᾷ δε' καί Βρασίδας.* 11. *Ταφή καί τιμαί Βρασίδου. Ἀριθμός τῶν ἀποθανόντων. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀποπλέουσι.* 12. *οἱ ἀμφί Ῥαμφίαν Βρασίδᾳ βοήθειαν ἄγοντες εἰς Ἡράκλειαν ἀφικνοῦνται.* 13. *τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος οὗτοι ἀναχωροῦσιν ἐπ' οἴκου.* 14. *Οἵ τε λακεδαιμόνιοι καί οἱ Ἀθηναῖοι πρός τήν εἰρήνην τήν γνώμην εἶχον. λέγονται* α) *τά προτρεπόμενα τάς πόλεις αὐτάς*

πρός σύμβασιν, 15. *ἥν οἱ Λακεδ. μάλιστα εἰσηγοῦνται.* 16b) *διά τί οἱ τάπρῶτα ἐν Λακεδαίμονι καὶ ἐν Ἀθήναις φερόμενοι, Πλειστωάναξ τε καί Νικίας τήν σύμβασιν προὐθυμοῦντο.* 17. *ἔπειτα δηλοῦται ὁ τρόπος, ὅν ἐγένοντο σπονδαί Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων.* 18. *Αἱσπονδαί αὐταί.* 19. *ὡρατῶν σπονδῶν. ὀνόματα τῶν ὀμοσάντων.* 20. *μῆκος τοῦ πρώτου πολέμου κατά θέρη καί χειμῶνας.* 21. *Λακεδαιμονίων λαχόντων προτέρων τά τῆς ὁμολογίας ἀποτελεῖν ἀπορίαι γίγνονται περί Ἀμφιπόλεως καί ξυμμάχων τινῶν τάς σπονδάς οὐ δεχομένων. Κλεαρίδου πορεία.* 22. *αἰτίαι πεντηκοντούτιδος συμμαχίας Λακεδαιμονίων καί Ἀθηναίων.* 23. *Ἡσυμμαχία αὐτή.* 24. *ὀνόματα τῶν ὀμοσάντων τόν ὅρκον. Οἱ αἰχμάλωτοι ἀποδίδονται.* 25. *ὅτι αὐτίκαπάλιν ταραχαί καί ὑποψίαι ἐγένοντο, ὕστερον δέ αὖθις εἰς πόλεμον φανερόν κατέστησαν.* 26. *ὅτι τῆς συμβάσεως οὐκ ἀληθοῦς εἰρήνης οὔσης ὁπόλεμος ἑπτά καί εἴκοσιν ἔτη ἐγένετο καί Θουκυδίδης διάπαντός αὐτοῦ ἐβίω.* 27. *Κορίνθιοι τούς Ἀργείους πείθουσι τούς βουλομένους τῶν Ἑλλήνων προκαλεῖσθαι εἰς συμμαχίαν.* 28. *αἰτίαι, δι' ἅς οἱ Ἀργεῖοι τούς τῶν Κορινθίων λόγους ἐδέξαντο.* 29. *Μαντινεῖς πρῶτοι τοῖς Ἀργείοις προσχωροῦσι. τότε δέ καί ἡ ἄλλη Πελοπόννησος διαθορυβεῖται καί πρός τούς Ἀργείους ῥέπει.* 30. *Λακεδαιμόνιοι δέ Κορινθίοις ἄλλως παρακελεύονται εἰσιέναι εἰς τάς τῶν Ἀθηναίων σπονδάς.* 31. *καί οἱ μέν Ἠλεῖοι Λακεδαιμονίοις περί Λεπρέου διαφερόμενοι γίγνονται Ἀργείων σύμμαχοι, τούτοις δέ ἕπονται Κορίνθιοι καί Χαλκιδεῖς.* 32. *Ἀθηναῖοι Σκιώνην μέν αἱροῦσι, Δηλίους δέ κατάγουσι. Πόλεμος Φωκέων καί Λοκρῶν. Κορίνθιοι οὔτε Τεγεάτας οὔτε Βοιωτούς οἱοίτέ εἰσιν εἰς τήν Ἀργείων συμμαχίαν εἰσάγειν.* 33. *Λακεδαιμονίων στρατεία εἰς Παρρασίους, οὕς ἐλευθεροῦσι.* 34. *τρόπος, ὅν οἱ Λακεδ. τούς τε μετά Βρασίδου Εἵλωτας μαχεσαμένους καί τούς ἐκ Σφακτηρίας αἰχμαλώτους διέθεσαν.* 35. *Θυσσός αἱρεῖται. ὑποψίαι καί διαφοραί Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. Διαμένει γε μέντοι ἡ ἡσυχία καὶ οἱ ἐκ Πύλου εἵλωτες ἐξάγονται.* 36. *Κλεόβουλος καὶ Ξενάρης πειρώμενοι τὰς σπονδάς διαλῦσαι παραινοῦσι τοῖς πρέσβεσι τῶν Βοιωτῶν καί Κορινθίων τούς Βοιωτούς εἰς τήν συμμαχίαν τῶν Ἀργείων εἰσάγειν, ὅπως μετά τούτων Λακεδαι-*

μονίοις σύμμαχοι γένωνται. 37. οἱ Ἀργεῖοι δέ δοκοῦσι τῶν αὐτῶν ἐπιθυμεῖν. Καί δή καί οἱ βοιωτάρχαι ἀρέσκονται τοῖς λόγοις. 38. τῶν δέ τεσσάρων βουλῶν τῶν Βοιωτῶν ἀντιστασῶν γίνεται ἀμέλεια τοῦ παντός πράγματος. 39. Μηκύβερνα αἱρεῖται, Λακεδαιμόνιοι Βοιωτοῖς συμμαχίαν ἰδίανποιοῦνται· τούτου δέ γενομένου Πάνακτον καθαιρεῖται. 40. Ἀργεῖοι φοβούμενοι μή μονωθῶσιν εἰς Λακεδαίμονα πρέσβετς ἔπεμψαν περί σπονδῶν. 41. τούτων δέ περί τῆς Κυνοσουρίας γῆς ἄτοπα αἰτούντων, ὅμως συγγράφονται αἱσπονδαί, οὐμέντοι κῦρος ἔχουσι. 42. Ἀθηναῖοι δέτῇ Πανάκτου καθαιρέσει καί τῇ ἰδίᾳ Βοιωτῶν καί Λακεδαιμονίων συμμαχίᾳ ἀγανακτοῦστ. 43. Ἀλκιβιάδης ὑπό τῶν Λακεδαιμ. ὑπεροφθείς τάς σπονδάς λύσων παραινεῖται Ἀργείοις πρεσβεύσασθαι εἰς Ἀθήνας. 44. οἱ Ἀργεῖοι οὖν καί οἱ σύμμαχοι αὐτῶν πέμπουσι πρέσβεις. Αἰτίαι τούτου. ἔρχονται δέ καί Λακεδαιμονίων πρέσβεις. 45. τούτους δή Ἀλκιβιάδης μηχανήματι ἐξαπατᾷ. 46. Νικίας δέ πείθει Ἀθηναίους ἔτι πρέσβεις πέμψαι εἰς Λακεδ. τούτων δέ οὐδέν διαπραξάντων οἱ Ἀθηναῖοι συμμαχίαν ἐποιήσαντο Ἀργείοις καί τοῖς τούτων συμμάχοις. 47. Αἱ σπονδαί Ἀθηναίων καίἈργείων καί Μαντινέων καί Ἠλείων. 48. Αἱ τῶν Λακεδ. καί Ἀθην. σπονδαί ἔτι διαμένουσι. Κορίνθιοι πρός ἐκείνους πάλιν τρέπονται. 49. ΛακεδαιμονίουςἨλεῖοι τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἱεροῦ εἴργουσιν. Ἀμφιλογίαι αὐτῶν περί καταδίκης. 50. τρόπος τῆς τότε πανηγύρεως. Λίχας. Κορινθίοις λόγοι προσφέρονται. 51. Ἡρακλεῶται οἱ ἐν Τραχῖνι ἡσσῶνται τῶν προσχώρων. 52. Ἡράκλειαν Βοιωτοί παραλαμβάνουσιν. Ἀλκιβιάδης εἰς Πελοπόννησον στρατεύσας τείχη οἰκοδομεῖ. 53. Ἐπιδαυρίοις καίἈργείοις πόλεμος, οὗ αἱ αἰτίαι λέγονται. 54. Λακεδαιμόνιοι μέν εἰς Λεῦκτρα ἐκστρατεύουσιν, Ἀργεῖοι δέ τήνἘπιδαυρίαν δῃοῦσι. 55. Λόγοι μάταιοι περί εἰρήνης. Λακεδαιμόνιοι μέν εἰς Καρύας ἐκστρατεύουσν, Ἀλκιβιάδης δέ Ἀργείοις βοηθεῖ. 56. Λακεδαιμονίων εἰςἘπίδαυρον φρουρούς εἰσπεμψάντωνἈθηναῖοι τούς εἵλωτας εἰς πύλον ἀνακομίζουσιν. Ἐπιδαύρου Ἀργεῖοι ἀποπειρῶσι. 57. Αἰτίαι, δἰ ἅς Λακεδαιμόνιοι ἐπ' Ἄργος στρατεύουσι καί καταρίθμησις τοῦ συλλεγέντος στρατεύματος. 58. Ἄγις τούς πολεμίους λαθών τρισί τάγμασιν εἰς τήν Ἀργείων εἰσβάλλει. 59. οἱ δέ Ἀργεῖοι βοηθοῦντες

πανταχόθεν ἀποκλείονται. τότε δή Θράσυλλος καί Ἀλκίφρων ἀφ' ἑαυτῶν Ἀγιδιμόνῳ σπένδονται τέσσαρας μῆνας. 60. *δί ὅ καί Λακεδαιμόνιοι καί Ἀργεῖοι ἀγανακτοῦσι. τοῦ Θρασύλλου δίκη.* 61. *αἱ σπονδαί λύονται. Ἀργεῖοι καί οἱ σύμμαχοι Ὀρχομενόν μέν αἱροῦσι.* 62. *βουλευσάμενοι δέ παρασκευάζονται καί ὡς ἐπί Τεγέαν ἰόντες.* 63. *Λακεδαιμόνιοι δέ Ἄγιδι χαλεπαίνουσι καί δέκα αὐτῷ συμβούλους διδόασιν.* 64. *ἔπειτα μετά τῶν ἐξ Ἀρκαδίας συμμάχων εἰς Τεγέαν ἀφικόμενοι εἰς τήν Μαντινικήν εἰσβάλλουσιν.* 65. *ἐνταῦθα δή Ἄγις ὀλίγου ἔδει μάχεσθαι ἐν χωρίῳ ἀνεπιτηδείῳ· ἀναχωρεῖ μέντοι εἰς τήν Τεγεᾶτιν, καί οἱ Ἀργεῖοι διώκοντες αὐτόν προέρχονται εἰς τό ὁμαλόν.* 66. *Λακεδαιμόνιοι δέ τῶν πολεμίων ἐξαίφνης ἐπιφανέντων κατά τάχος εἰς κόσμον τόν ἑαυτῶν καθίστανται.* 67. *τάξις ἀμφοτέρων.* 68. *Ἀριθμός Λακεδαιμονίων ἐκ λογισμοῦ τινος γιγνόμενος.* 69. *παραινέσεις Ἑκατέρων.* 70. *Σύνοδος τῶν στρατευμάτων.* 71. *ἱστορεῖται ὅ,τι Ἄγις ἐπενόησε πρός τό ἐξισῶσαι τό ἑαυτοῦ εὐώνυμον κέρας τοῖς πολεμίοις.* 72. *Δύο δέ πολεμάρχων αὐτῷ οὐχ ὑπακουσάντων τό εὐώνυμον τῶν Λακεδαιμ. ἡττᾶται· τό δέ μέσον τρέπει τούς ἐναντίους.* 73. *Καὶ Ἄγιδος τῷ εὐωνύμῳ σφῶν βοηθήσαντος πᾶν τόστράτευμα τῶν ἐναντίων εἰς φυγήν τρέπεται.* 74. *Μέγεθος τῆς μάχης. Ἀριθμός τῶν ἀποθανόντων.* 75. *Λακεδαιμόνιοι οὐχρῶνται τῇνίκῃ, ἀνακτῶνταί γε μήν τήν παλαιαν δόξαν. Ἐπιδαυρίων δέ εἰς τήν Ἀργείαν εἰσβαλόντων Ἀργεῖοι καί οἱ σύμμαχοι ἄρχονται Ἐπίδαυρον τειχίζειν.* 76. *Λακεδαιμόνιοι εἰς Ἄργος συμβατηρίους λόγους πέμπουσιν. Αἰτίαι τῶν σπονδῶν. Λίχου πρεσβεία.* 77. *Αἱ σπονδαί αὐταί, ἅς ὑπό τῶν Λακεδ. προτεθείσας οἱ Ἀργεῖοι προσεδέξαντο.* 78. *ὕστερον δέ γίγνεται καί συμμαχία.* 79. *Ἡσυμμαχία αὐτή.* 80. *Ἀθηναῖοι κελεύονται τῆς Πελοποννήσου ἐξελθεῖν. Περδίκκας καί οἱ Χαλκιδεῖς συνομνύουσι. Δημοσθένους δόλος. τό ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ τείχισμα ἀποδίδοται.* 81. *Μαντινεῖς συμβαίνουσι Λακεδαιμονίοις. Ἐν Σικεῶνι καί ἐν Ἄργει ὀλιγαρχία καθίσταται.* 82. *περί Δίεων καί Ἀχαΐας. Ἀργείων ὁ δῆμος τῶν ὀλίγων, οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι μέλλουσι βοηθεῖν, ἐπικρατεῖ καί Ἀθηναίοις πάλιν σπεισάμενος μακράτείχη τειχίζει.* 83. *Λακεδαιμονίων στρατεία, ἐν ᾗτά Ἀργείων τείχη καί Ὑσιάς λαμβάνουσιν. Ἀργείων στρατεία εἰς τήν*

Φλειασίαν. Μακεδόνες κατακλείονται 84. *Ἀργείων τε οἱ ὕποπτοι συλλαμβάνονται, καί Ἀθηναῖοι στρατεύουσιν ἐπί Μῆλον. Αἰτίαι ταύτης τῆς στρατείας. πρέσβεις πρῶτον πέμπονται εἰς τήν πόλιν.* 85. *Λόγος τῶν Ἀθηναίων πρέσβεων.* 86. *Ἀπόκρισις τῶν Μηλίων.*

Τό λεκτικόν τοῦ παρόντος βιβλίου σύμφωνον πρός τό ὕφος τοῦ συγγραφέως ἐν πολλοῖς παρέσχε πλείονας τῶν ἄλλων δυσκολίας. Τό συνεπτυγμένον, τό στρυφνόν, ἡ χρῆσις τοῦ ἀφῃρημένου, τἀσχήματα τῶν προλήψεων, τῶν ἐλλείψεων, τῶν ἀντιθέσεων, τῶν ἀνακολούθων, τῶν χιαστῶν κτλ. καθιστᾶσι πολλαχοῦ τόν νοῦν τῶν χωρίων ὡσεί ὑπό νεφέλης καλυπτόμενον, ἕως ἄν προσοχῇ, βαθείᾳ μελέτῃ, παραβολῇ, ἐπαναλήψει, ἐπιμονῇ καί ζήλῳ αἱ ἀκτῖνες τοῦ φωτός ἀναδῶσι καί ἡ ἀχλύς διασκεδασθῇ. Ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν, ταῖς κριτικαῖς ταύταις παρατηρήσεσιν, ὅπερ πολλῷ μεῖζον τῶν δυνάμεων τυγχάνει, ἔσχομεν ὑπ' ὄψει τάς νεωτέρας ἐκδόσεις τῶν σχολιαστῶν καί ἐκδοτῶν καί κριτικῶν, ὅσας ἡ ἐν Ἐρλάγγῃ βασιλική βιβλιοθήκη κέκτηται καί ἡμῖν ἐχορήγησεν.

Ὁ Classen, *ὁ* Poppo, *ὁ* Stahl, *ὁ* Krüger, *ὁ* Bekker, *ὁ* Dav. Heilmann, *ὁ* Duker, Steup, Herbst *κτλ ἦσαν οἱ βοηθοί καί σύμβουλοι ἡμῶν· ὁ δ' ἔξοχος ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ἐρλάγγης καθηγητής, ἄριστος ἑλληνιστής καὶ ἔνθερμος φιλέλλην, κ.* Iwan Müller *ἐπεδείξατο πατρικήν ὄντως προθυμίαν, παρασχών ἡμῖν τὰ σχετικά πρός τό ἔργον βοηθήματα. Διό καὶ δημοσίᾳ ἐκφράζομεν αὐτῷ τήν βαθεῖαν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην καὶ τόν ἐγκάρδιον σεβασμόν. Εἰ κατά τι συνετελέσαμεν εἰς τήν διάλυσιν τοῦ σκότους ἐνίων χωρίων τοῦ παρόντος βιβλίου, οἱ περί τάτοιαῦτα ἀσχολούμενοι κρινέτωσαν, παρ' ὧν τήν ἐπιείκειαν καί συγγνώμην αἰτούμεθα, ὅτι ἡ Κριτική γνώσεων πολλῶν καί δυνάμεως καί πείρας καί χρόνου μακροῦ δεομένη, ὧν πάντων ἡμεῖς στερούμεθα, συναντᾷ μεγίστοις κωλύμασι καί ἐδάφεσιν ἀνωμάλοις, ἅπερ ἔργον ἔχει ἐξομαλίζειν ἤ ὑπερπηδᾶν καί ὁδόν ὁμαλήν καί πρόσβατον διαχαράττειν. Ἡ Κριτική διαλύειτά σκότη καί λαμπρύνει τόν πνευματικόν κόσμον. Ἔστιν ἡ ἀληθής ἡγεμών πάσης προόδου καί εὐημερίας. Ὁδιά τοῦ φωτός αὐτῆς πορευόμενος οὐ σφάλλεται. Παρίσταται δικαστής μεταξύ δικαίου καί ἀδίκου, κριτής μεταξύ ἀληθοῦς καί ψευδοῦς, καλοῦ καί αἰσχροῦ καί πρόεδρος τοῦ ἀγαθοῦ.*

Αἱ ἐπιστῆμαι ὀφείλουσι τάς ἑαυτῶν προόδους τοῖς μεγάλοις καί διακεκριμένοις κριτικοῖς τῶν διαφόρων ἐποχῶν. Πάντων δέ τούτων διδάσκαλοι καί ὁδηγοί οἱ ἀθάνατοι τῶν νῦν Ἑλλήνων πρόγονοι διατελοῦντες τυγχάνουσιν, οἷς στέφανοι καί ἐγκώμια καθ' ἑκάστην ὑπό πάντων τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν καί λαῶν πλεκόμενα μετ' εὐγνωμοσύνης ἀπονέμονται. Εἴθε δέ ἡ πηγή τῶν φώτων, ἡ ἕδρα τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς σοφίας ἐπανακτήσαιντο τό ἔδαφος αὐτῶν ἐν μέσῳ τοῦ Πανελληνίου καί συσφίγξειαν τάς μητρικάς ἀγκάλας τῆς Μεγάλης καί ἀθανάτου Ἑλλάδος.

Ἔγραφον ἐν Ἐρλάγγῃ τῇ 24. *Δεκεμβ.* 1885.

Α. Ζωγράφος.

Κεφ. 1. „*Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους αἱ μὲν ἐνιαύσιοι σπονδαὶ διελέλυντο μέχρι Πυθίων*". *Οἱ σχολιασταί ἀναγνωρίζουσι τήν δυσκολίαν τοῦ χωρίου τούτου, κειμένην ἐν τῇ ληξάσῃ ἀνοκωχῇ* (*βιβλ.* 4, 119, 12) *κατά τόν Ἐλαφηβολιῶνα μῆνα, τέλος Μαρτίου, συνοδευομένῃ μετά τινος ἐν τῷ μέλλοντι χρονικοῦ διαστήματος ἢ προσδιορισμοῦ* „*μέχρι Πυθίων*", *ἅ ἐν τῷ Μεταγειτνιῶνι μηνί Ὀλ.* 89, 3, *Αὐγούστῳ τοῦ* 422, *ἐτελέσθησαν. Τινές ἵνα ἄρωσι την δυσχέρειαν ἐπειράθησαν, ὅπως διορθώσωσι τό χωρίον, ἀναγινώσκοντες οὕτω·* „*τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους πόλεμος αὖθις ἦν· διελέλυντο γάρ αἱ ἐνιαύσιοι σπονδαί. Ἀλλ' ἐντεῦθεν ἐγείρεται τὸ ζήτημα· εἰ καὶ μετά τά Πύθια πόλεμος ἦν, διά τί ἐτέθη τό μέχρι Πυθίων, τό χρονικόν τοῦτο ὅριον; ὁ* Classen *ὑποτίθησιν, ὅτι ὁ Θουκυδίδης κατά τήν ἐν τῷ νῷ συλληφθεῖσαν ἁπλῆν διήγησιν* „*αἱ σπονδαί ἔληξαν μέν κατὰ Μάρτιον, ἀλλ' ὁ Κλέων ἐξέπλευσε* (*κατωτέρω* 2) *κατ' Αὔγουστον, ἐμπεσουσῶν διαπραγματεύσεων καί προπαρασκευῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς εἰς τά ἐπί Θρᾴκης χωρία ἀποφασισθείσης ἐκστρατείας*" *κατά τήν συγγραφήν τήν ἀγγελίαν περί τῆς δευτέρας καθάρσεως τῶν Δηλίων, ἥτις πρός τά Πύθια ἥρμοζε, κατόπιν ἔλαβε, καί ἀναγκασθείς τά Πύθια μνημονεῦσαι, ταύτην εἰς χαλαράν συνάφειαν μετά τοῦ προηγουμένου ἤγαγε, τούς δέ ἀναγκαίους χρονικούς προσδιορισμούς τοῦ μέχρι Πυθίων διά τοῦ*" *ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ καί* (2) *μετά τήν ἐκεχειρίαν παρέστησεν. Ἄνευ, λέγει, τῆς ἴσως βραδύτερον γενομένης προσθήκης ἠδύνατότις τό χωρίον ἀναγινώσκειν οὕτω·* „*Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους αἱ μέν ἐνιαύσιοι σπονδαί διελέλυντο· Κλέων δέ Ἀθηναίους πείσας μεσοῦντος ἤδη τοῦ Θέρους εἰς τά ἐπί Θρᾴκης χωρία ἐξέπλευσεν*". Ὁ Classen *ἐν τῇ δευτέρᾳ ὑποθέσει ἐκλαμβάνει τό μέχρι Πυθίων ἐξαιρετικῶς, ἀντίστοιχον τῷ γερμανικῷ* bis auf, *πλήν, οὐχί καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τούτου φέρει ἐκ τοῦ Πλά-*

τωνος τό χωρίον „γυμνούς καί γυμνάς μέχρι περ αἰδοῦς σώφρονος „καὶ ἐκ τοῦ κωμικοῦ Μάχωνος ἕτερον χωρίον“ ἄχρι τοῦ στόματος ἠσβολωμένον“. Κατά ταῦτα ἑρμηνεύει, ὅτι αἱ ἐνιαύσιοι σπονδαί ἦσαν διαλελυμέναι καί πόλεμος ἦν, πλήν ὅμως κατά τήν διάρκειαν τῶν Πυθικῶν ἀγώνων. Ὁ Müller-Str. S. 392 μετά τό διελέλυντο προτείνει προσθήκην τινά „ἀναβολή δέ ἦν τοῦ πολέμου“. Ὁ Stahl ἐξηγεῖ „αἱ ἐνιαύσιοι σπονδαί διελέλυντο μέχρι Πυθίων“ διά τοῦ ἀναλυτικοῦ τύπου“ τῶν ἐνιαυσίων σπονδῶν διάλυσις ἦν μέχρι Πυθίων. „Τόν δέ μεταξύ χρόνον τῆς πολεμικῆς ἀπραξίας καλεῖ ἐκεχειρίαν. Τοῦτο ὁ Classen ἀπορρίπτει, ἐπειδή το ἐκεχειρία παρά Θουκυδ. 4, 58, 117. 1, 3, 118, 119. 5, 15, 2, 26, 2, 49, 3. σημαίνει πάντοτε παῦσιν τῶν ὅπλων ἐν καιρῷ συνομολογήσεως συνθηκῶν ἤ θρησκευτικῶν συνόδων ἤ τελετῶν.

Ἐάν κατά τόν Stahl τό μεταξύ χρονικόν διάστημα ἀπό τῆς διαλύσεως τῶν σπονδῶν μέχρι τοῦ τέλους τῶν πυθικῶν ἀγώνων θεωρήσωμεν ὡς ἐκεχειρίαν, πᾶσαι αἱ δυσχέρειαι αἴρονται καί ὁ νοῦς εὐοδοῦται ὡς ἄριστα. Τοῦτο δέ φαίνεταί μοι ἀναγκαῖον καί ἐκ τοῦ ὅτι οἱ Δήλιοι κατά τήν διάρκειαν τῆς πανηγύρεως, βραχέος χρόνου, οὐκ ἠδύναντο διευθετῆσαι τὰ ἑαυτῶν καί εἰς Ἀσίαν ἀποικῆσαι, καί ἐκ τοῦ συνδέσμου καί (καί ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ) εἰσάγοντος ἀμέσως τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ μέχρι Πυθίων· τουτέστι διελέλυντο αἱ σπονδαί μέχρι Πυθίων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, καθ' ὅν χρόνον αὗται διαλελυμέναι ἦσαν, ἀνέστησαν Δηλίους, οἵ εἰς Ἀσίαν ἀπῴκησαν. Ἐν βιβλ. 5, 23, 3 „Βοιωτοί τε δεχήμερον ἐκεχειρίαν ἦγον „δηλοῦται ἡ διακοπή τῶν ἐχθροπραξιῶν κατά δεχήμερον. βιβλ. 4, 117 „ἐκεχειρίαν ποιεῖσθαι“. 4, 58 „ἐκεχ. γίγνεσθαι πρός ἀλλήλους“. Ξεν. Ἑλλ. 4, 2, 16 „ἐκεχ. ἔχειν“. Διον. Ἁλ. 8, 2 „ἐκεχειρία πολέμου“. Λουκ. Ἑρμοτ. 14 χρῆται τῇ λέξει ἐκεχειρίᾳ ἐντῇ ἐννοίᾳ τοῦ διακόπτειν οἱανδήποτε ἐνέργειαν, ἀπραξία. Ἐνταῦθα μετά τήν διάλυσιν τῶν ἐνιαυσίων σπονδῶν κατά τό τέλος Μαρτίου 422 μέχρι τῆς πανηγύρεως τῶν Πυθίων κατ' Αὔγουστον ἀπραξία, διακοπή ἐχθροπραξιῶν, ἀνακωχή ὅπλων (ἐννοουμένου τοῦ πρότῶν ἑκαυσίων σπονδῶν πολέμου) ἦν. Κατά τό διάστημα τοῦτο πόλεμος οὐκ ἐγένετο· ἐκεχειρία δέ ἦν εἴτε ἐκ συνθήκης μὴ μνημονευομένης εἴτε καὶ ἐκ προαρέσεως, ὅπερ

φυσικόν καί καθ' ὅσον μάλιστα ἤγγιζεν ἡ πανήγυρις τῶν Πυθίων. Καί κατά τόν χρόνον τῆς ἐκεχειρίας οἱ μὲν Ἀθηναῖοι Δηλίους ἀνέστησαν, καί οἱ μέν Δήλιοι Ἀτραμύττειον ᾤκησαν· ὁ δέ Κλέων μετά ταῦτα μετά τήν διαλόγου ἤ ἄφωνον ἐκεχειρίαν ἐξέπλευσε· σχών δέ . . . κατέπλευσεν. Ὁ σύνδεσμος μέν (αἱ μέν ἐν. σπ.) φαίνεταίμοι ἐννοούμενος καί εἰς τό οἱ μέν Ἀθην., ὡς κατωτέρω, οἱ μέν Δήλιοι, ὅστις ἔχει ἀνταποδοτικόν τόν εἰς τό „ὁ δέ Κλ. . . .“ Ἡ σύνδεσις τῶν μερῶν θετικῶς διήκει μεχρι τῆς λήξεως τῆς ἐκεχειρίας. Τό μέχρι κατά τήν ὑπόθεσιν τοῦ Classen εἰς ἔννοιαν ἐξαιρετικήν ἐν τοῖς μνημονευθεῖσι χωρίοις νομίζομεν, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς περιπτώσεσι δύναται μεταπεσεῖν, οἷον· μέχρις αἰδοῦς σώφρονος, τουτέστι μέχρι βαθμοῦ αἰδοῦς σώφρονος ἀνθρώπου, μέχρι τῶν ὁρίων αἰδοῦς σώφρονος ἀνθρ. = πλήν τῆς ὑπερβάσεως τῶν ὁρίων τούτων. Τό μέχρι διαγράφει τό ἀπό τινος σημεῖον εἰς ἕτερον ὡρισμένον· τούτου δέ ὑπερπηδωμένου ἐπέρχεται ἡ κατάχρησις, ἐξ ἧς τό ἀποτρεπτικόν καί ἐξαιρετικόν πλήν. Ἄχρι τοῦ στόματος ἠσβολωμένος, δηλονότι μέχρι τῶν ὁρίων, τοῦ σημείου, καθ' ὅτόστόμα κεῖται = πλήν τῆς ὑπερβάσεως τῶν ὁρίων, ἅτόστόμα περιορίζουσι = πλήν τοῦ στόματος. Μέχρι θανάτου = μέχρι τῆς βαθμῖδος, ἐν ᾗ ἵσταται ὁ θάνατος = πλήν θανάτου. Μέχρι τρυγός = μέχρι τῆς τελευταίας ῥανίδος = πλήν τοῦ πέραν αὐτῆς ὁρίου. Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους = ἀπό τοῦ πρώτου σημείου μέχρι τοῦ ἀκροτάτου, οὐχί ὅμως πέραν αὐτοῦ = πλήν τοῦ μή ὄντος ἔτι ἀκροτάτου. Μέχρι Πυθίων = μέχρι τοῦχρόνου, καθ' ὅν ἐξετελέιντο τά Πύθια, οὐχί καί πέραν αὐτοῦ, πλήν αὐτοῦ τοῦ πέραν. Αἱ σπονδαί ἦσαν διαλελυμὲναι μέχρι τῶν ὁρίων, ἅ διέγραφον τά Πύθια, οὐχί καί πέραν αὐτῶν, πλήν τῶν διαγεγραμμένων ὑπερορίων = πάντα τά ἄλλα ὅρια, πλήν ὅμως τῶν ὑπερορίων.

Κεφ. 3, 2 ἐν χερσίν ἀπέκτειναν = διά τῆς τῶν χειρῶν μάχης, διά χειραψίας παραβ. καί 10, 10. 72, 3 ἐπειδή ἐν χερσὶν ἐγὶγνοντο τοῖς ἐναντίοις· βιβλ. 3, 66, 2 οὕς ἐν χερσὶν ἀπεκτείναιε, 108 ἐν χερσὶν ἤδη ὄντες. 4, 43, 2 ἦν ἡμάχη καρτερά καὶ ἐν χερσί πᾶσα. 6, 70 γενομένης ἐν χερσί τῆς μάχης. 7, 5, 2 ἐνχερσί γενόμενοι ἐμάχοντο.

Κεφ. 3, 4 ἀνήρ ἀντ' ἀνδρός λυθείς = ἀμοιβαίως, λα-

βόντες καὶ δόντες. Παρβ. βιβλ. 8, 93, 2 ἐλθόντες . . . . τινές, ἀνήρ ἀνδρί διελέγοντο. Κεφ. 4, 1 τρίτος αὐτός πρεσβευτὴς = μετά δύο ἄλλους προηγηθέντας. Παρβ. βιβλ. 2, 79, 2. Κεφ. 4, 2. πολίτας τε ἐπεγράψαντο πολλούς = ἐπολιτογάφησαν, ἐνέγραφαν ἐντοῖς πολιτικοῖς καταλόγοις, ἔδωκαν πολλοῖς τὰ πολιτικά δικαιώματα. Ἐν δέ τῇ σημασίᾳ τοῦ ἐπιγράφειν παρβ. 1, 132, 3. ἐπέγραψαν ὀνομαστί τὰς πόλεις = ἐχάραξαν, καὶ Μέσον 2. ἐπί τόν τρίποδά ποτε τὸν ἐν Δελφοῖς ἠξίωσεν ἐπιγράψασθαι αὐτός ἰδίᾳ τό ἐλεγεῖον τόδε. Κεφ. 4, 3. Συρακοσίους τε ἐπάγονται = καλοῦσι πρός βοήθειαν. Παρβ. 1, 3, 2. ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐπ᾽ ὠφελείᾳ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις. 104. Ἀθηναίους ἐπηγάγετο. „Καὶ ὕστερον πάλιν αὐτῶν τινες διὰ τό μή ἀρέσκεσθαι ἀπολιπόντες ἐκτῶν Συρακουσῶν Φωκαίας τε τῆς πόλεώς τι τῆς Λεοντίνων χωρίον καλούμενον καταλαμβάνουσι καὶ Βρικινίας ὄν ἔρυμα ἐν τῇ Λεοντίνῃ“. Ἡ κανονική πλοκή τῶν λέξεων ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ἔχει ὧδε· καί ὕστερον πάλιν τινές αὐτῶν διά τό μή ἀρέσκεσθαι ἀπολιπόντες ἐκτῶν Συρακουσῶν (ἀντί τὰς Συρακούσας) (τό ἀπολιπόντες μετά τῆς ἐκ ὡς 3, 10, 2 „ἀπολιπόντων ὑμῶν ἐκ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου“ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἐξελθόντες, ἀπομακρυνθέντες) καταλαμβάνουσι χωρίον τι τῆς πόλεως τῆς Λεοντίνων καλούμενόντε Φωκαίας καὶ ὄν ἔρυμα Βρικινίας ἐν τῇ Λεοντίνῃ. Κεφ. 5, 1 . . . καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τισί πόλεσιν ἐχρημάτισε περί φιλίας τοῖς Ἀθηναίοις“ ἐχρημάτισε = προέτεινεν, ἔστρεψε πόλεις τινάς εἰς τήν φιλίαν τῶν Ἀθηναίων, λόγους προσήνεγκε (Σχολ.) παρβ. 1, 87, 5. 5, 61 καὶ 6, 62, 4 τἆλλα χρηματίσας. Κεφ. 6ον, 3. ὅπερ προσεδέχετο ποιήσειν αὐτόν = προσεδόκα. παραβ. 7, 4, 9, 3, 58, 3, 4. 6, 33, 4, 49, 2. 8, 9, 3, 28, 3. Κεφ. 7ον, 1. τῶν γάρ στρατιωτῶν ἀχθομένων μέν τῇ ἕδρᾳ = (προσμονῇ, διατριβῇ, ἀργίᾳ Σχολ.), ἀναλογιζομένων δέ τήν ἐκείνου ἡγεμονίαν, πρός οἵαν ἐμπειρίαν καὶ τόλμαν, μετά οἵας ἀνεπιστημοσύνης καὶ μαλακίας γενήσοιτο, καί οἴκοθεν ὡς ἄκοντες αὐτῷ ξυνεξῆλθον. „Σχῆμα προλήψεως καὶ ἐπί ταὐτοπροσωπίας καταχρηστική γενική ἀπόλυτος ἐπί τό ἐμφαντικώτερον. — αἰσθόμενος τόν θροῦν καί οὐβουλόμενος αὐτούς διά τό ἐν τῷ αὐτῷ καθημένους βαρύνεσθαι, ἀναλαβών ἦγε“. Πάντες οἱ Σχολιασταί τοῦ Θουκυδίδου περι-

ἦλθον εἰς ἀμηχανίαν περί τήν σύνταξιν καὶ πιστήν ἐξήγησιν τούτου τοῦχωρίου, οἱ μέν τό καθημένους μεταβαλόντες εἰς ἀπαρέμφατον καθῆσθαι, οἱ δέ ἄλλως αὐτό συντάττοντες, οἱ δέ διά τό καθημένους προτιμῶντες ὡς ἔκτακτον καὶ ἀσυνήθη ἔκφρασιν ὑπολαμβάνοντες. Πρός ἀπόδειξιν τῆς τελευταίας συντάξεως πειρῶνται καί πρό πάντων ὁ Classen καὶ ὁ Popp δι' ὁμοίων τοῦ συγγραφέως χωρίων, ἵνα ὑποστηρίξωσι τήν ἀρχικήν γραφήν ταύτην, ὑπέρ ἧς συντασσόμεθα καί ἡμεῖς. Βιβλ. 4, 63, 1 „Καί νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τούτου διὰ τό ἀτέκμαρτον δέος καί διά τό ἤδη φοβερούς παρόντας Ἀθηναίους, κατ' ἀμφότερα ἐκπλαγέντες . . .“ 8, 76, 5 καί δι' ἑαυτούς τε ἐν τῇ Σάμῳ προκαθημένους καί πρότερον κρατεῖν . . .“ 8, 105, 2 . . πρίν οἱ Πελοποννήσιοι διά τό κρατήσαντες ἀδεῶς ἄλλοι ἄλλην ναῦν διώκοντες ἤρξαντο μέρει τινί σφῶν ἀτακτότεροι γενέσθαι . . .“ 4, 18, 4. Καί ἐλάχιστ' ἄν οἱ τοιοῦτοι πταίοντες διά τό μή τῷ ὀρθουμένῳ αὐτοῦ πιστεύοντες ἐπαίρεσθαι ἐν τῷ εὐτυχεῖν ἄν μάλιστα καταλύοιντο . . . „35, 1. Τέλος δέ . . . διά τό ἀεί ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι . . . „Ὁ David Heilmann ποιεῖται τὴν πλοκήν τοῦ λόγου ὧδε· „αἰσθόμενος τόν θροῦν καί (ἀντίκαίπερ) οὐ βουλόμενος, ἦγεν αὐτούς ἀναλαβών διὰ τό βαρύνεσθαι (αὐτούς) ἐν τῷ αὐτῷ καθημένους“ παραδεχόμενος ἀνακόλουθον σχῆμα. Ὁ Stahl σέβεται μέν τήν γνώμην τοῦ Classen, ἀλλ' ἐμμένει ἐν τῇ ἑαυτοῦ λαμβάνων καί οὗτος τό οὐ βουλόμενος περενθετικῶς καὶ ἄνευ ἀντικειμένου κατ' ἀναλογίαντῷ παρ' Ὁμήρῳ Ἰλ. Δ.' 300 καί Ὀδ. Β.' 110 ἀπαντῶντι ἐθέλων. Ὁ A. V. Velsen δυισχυριζόμενος, ὅτι διά τοῦ διά τό ἐν τῷ αὐτῷ καθημένους βαρύνεσθαι οὐδέν ἄλλο ἐννοεῖται ἤ τό προηγούμενον: τῶν στρατιωτῶν ἀχθομένων τῇ ἕδρᾳ“ ἀποβάλλει τό ἀντικείμενον τοῦ οὐ βουλόμενος καί μετὰ τό βαρύνεσθαι προστίθησι δεύτερον ἀπαρέμφατον: ἀτολμοτέρους γίγνεσθαι. Ἄλλοι δ' ἄλλως. Ἐπειδή, ὡς καί αὐτοί οἱ σχολιασταί μαρτυροῦσι, τό συντάττεσθαι μετοχήν ἀρσενικοῦ ἤθυλ. γένους μετά οὐδετέρου ἄρθρου καί δή ἐμπροθέτως ὡς, διά τό καθημένους, διά τό κρατήσαντες, δία τό παρόντας κτλ. οὐκ ἔστιν ἴδιον ἤ σύνηθες τῷ Θουκυδίδῃ, ἀλλά καὶ αὐτῇ τῇ κλασικῇ τῶν Ἑλλήνων συντάξει, γραφόντων ἀεί τό λεγόμενον

ὀνοματικόν ἀπαρέμφατον ἐμπροθέτως ἤ ἀπροθέτως, οἷον τό λέγειν, διά τό λέγειν, τό ποιεῖν, διά τό γράφειν κτλ., τεκμαιρόμεθα, ὅτι τό περί οὗ ὁ λόγος χωρίον καί τὰ λοιπά ὡς ἄριστα ἔχουσιν, ἄν ἐννοήσωμεν τό πολλάκις ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἰδιώματι μήτιθέμενον καί οἴκοθεν ἐννοούμενον ἀπαρέμφατον τοῦ συνδετικοῦ εἰμί, τό εἶναι, καί ἐκλάβωμεν τό καθημένους ὡς καί τά ἐν τοῖς μνημονευθεῖσιν ἄλλοις χωρίοις παρόντας, κρατήσαντες (ἐνταῦθα τόγενέσθαι), προκαθημένους κτλ. ὡς κατηγορούμενα αὐτοῦ· ἐν δέ τῷ προκειμένῳ καθ᾿ ὅσον τό ῥῆμα κάθημαι μέσον ἀντανακλώμενον ἤ αὐτοπαθές ὄν = τίθημι ἤ βάλλω ἐμαυτόν κάτω, ἰσοδυναμεῖ τῇ ἀνεπτυγμένῃ προτάσει εἰμί καθήμενος, ὅπερ καί περ παρακείμενος ἔχει σημασίαν ἐνεστῶτος ἀντί καθεζόμενος. Οἱ καθήμενοι = οἱ ὄντες καθήμενοι, τούς καθημένους = τοὺς ὄντας καθημένους καί διά τό ἑτεροπρόσωπον εἶναι αὐτούς καθημένους. Τοῦτον δέ τόν συλλογισμόν ἡμῶν ἐνισχύει μᾶλλον καί ὁπροσδιορισμός ἐν τῷ αὐτῷ, ὅστις ἐν τῇ Ἠιόνι (6, 3) ἀναφερόμενος ὁρίζει οὐχί ἁπλῶς τό καθημένους, ἀλλά τό ὄντας ἐν Ἠιόνι καὶ μηδέν ποιοῦντας, ἀργοῦντας, ἀπρακτοῦντας. Ἐχέτω ἄρα τό ἡμέτερον χωρίον οὕτω· „αἰσθόμενος τόν θροῦν καὶ οὐ βουλόμενος αὐτούς διά τό εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ καθημένους (καί βραχυλογικῶς ἄνευ τοῦ εἶναι) βαρύνεσθαι, ἀναλαβών ἦγεν. Ἡ δέ ἐξήγησις νεοελληνιστί ἔχει ὧδε· ἐπειδή ὁ Κλέων δέν (οὐ) ἤθελεν αὐτοί νά δυσανασχετῶσι (δυσανασχετεῖν) ἕνεκα τοῦ νὰ εἶνε (μένειν, διατρίβειν) ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἀκίνητοι καί ἀμέριμνοι καθήμενοι (τοῦτοβεβαίως ἀντανακλᾷ πρὸς τόν στρατηγόν, δι᾿ ὅν καί ὁ ἐκ τοὺ ἄχθους θροῦς αὐτῶν), λαβών αὐτούς ὑπό τήν ἀρχηγίαν του (αὐτοῦ) ὡδήγει.

Ἡ δημώδης φωνή πολλάκις χρῆται ὁμοίαις ἐκφράσεσι περί ἀνθρώπων ἀργούντων καί δειλῶν, οἷον· βρωμᾷ γιά νὰ᾿νε καθιστός (κακῶς ὄζει διά τό καθήμενος εἶναι) . . . ἐδάρη γιά νὰ᾿νε θρασύς καί αὐθάδης (πληγάς ἔλαβε διὰ τό αὐθάδης εἶναι). Ἐλυποῦντο γιά νά᾿νε δεμένοι, περιωρισμένοι (ἤχθοντο διά τό περιωρισμένοι εἶναι). Δέν ἤθελεν οἱ φίλοι του, γιά νά᾿νε ἠναγκασμένοι νὰ περιμένωσι, νὰ ἀγανακτῶσιν (οὐκ ἐβούλετο τούς φίλους διά τό ἠναγκασμένους εἶναι ἀναμένειν ἀγανακτεῖν) κτλ.

Κεφ. 7, 4 *καθίσας . . . τόν στρατόν, μεταβατικόν. Παραβ. βιβλ.* 2, 71 *καθίσας τόν στρατόν ἔμελλε δῃώσειν τὴν γῆν.* 4, 90 *καθίσας τόν στρατόν Δήλιον ἐτείχιζε.* 6, 66 *ἐν τούτῳ οἱ Ἀθηναῖοι . . . καθ' ἡσυχίαν κάθῖσαν τό στράτευμα ἐς χωρίον ἐπίπεδον.* 7, 82, 3 *διαβάς πρός μετέωρόν τι καθῖσε τήν στρατιάν. Ὡς ἀμετάβατον δέ εὑρίσκεται ἐν βιβλ.* 1, 126, 10 *οἱ ἄλλοι ὡς ἐπιέζοντο . . . καθίζουσιν ἐπί τόν βωμόν ἱκέται.* 3, 28, 2 *καθίζουσιν ἐπί τούς βωμούς.* 75, 3 *εἰς τό Διοσκούρων ἱερόν καθίζουσι. Καί ὡς μέσον ἐν βιβλ.* 1, 136, 2 *διδάσκεται ὑπ' αὐτῆς, τόν παῖδα σφῶν λαβών καθίζεσθαι ἐπί τήν ἑστίαν.*

Κεφ. 7, 5. *ὥστε καὶ μηχανάς ὅτι οὐκ ἀνῆλθεν ἔχων ἁμαρτεῖν ἐδόκει". Ἡ πλοκή τῶν λέξεων ἔχει ὧδε· ὥστε ἐδόκει ἁμαρτεῖν, ὅτι οὐκ ἀνῆλθε καὶ μηχανάς ἔχων. — ἑλεῖν γάρ ἐξαρτᾶται ἐκτοῦ ἐδόκει.*

Κεφ. 8, 2. *καθαρὸν = ἀμιγές (οὐχι συγκλύδων οὐδέ ἐπικούρων, ἀλλ' αὐτῶν τῶν πολιτῶν. Σχολιαστής) καί Ἡρόδ.* 1, 211 *καί* 4, 135 *τό καθαρόν τοῦ στρατοῦ. — τέχνῃ = δόλῳ, πανουργίᾳ. παρβ.* 18, 4 *μήτε τέχνῃ μήτε μηχανῇ μηδεμιᾷ, καί* 47, 2 *καί* 3 *τό αὐτό.*

Κεφ. 8, 3. *Εἰ γάρ δείξειε τοῖς ἐναντίοις τό τε πλῆθος καί τὴν ὅπλησιν ἀναγκαίαν οὖσαν τῶν μεθ' ἑαυτοῦ, οὐκ ἄν ἡγεῖτο μᾶλλον περιγενέσθαι ἤ ἄνευ προόψεώς τε αὐτῶν καὶ μή ἀπό τοῦ ὄντος καταφρονήσεως". Ὁ* Classen *κατα τήν γνώμην τοῦ* Schütz *καὶ* Stahl *ἐξηγεῖ τό παρόν χωρίον οὕτω· εἰ Βρασίδας πρός τοὺς ἐναντίους τὰς ἀδυναμίας τοῦ στρατοῖ αὐτοῦ ἐδείκνυεν, ἐνόμιζεν ὅτι ἧττον ἠδύνατο τῆς μάχης ὑπερισχύσαι ἤ εἰ μή ἐβλεπον αὐτούς (οἱ ἐναντίοι) καὶ καταφρονητικήν τινα γνώμην περί αὐτῶν συνελάμβανον". Ἡ γενική αὐτῶν ἐστιν ἀντικειμενική, ἄνευ προόψεως αὐτῶν = εἰμή αὐτούς προΐδοιεν — καί μή ἀπό τοῦ ὄντος καταφρονήσεως = καὶ εἰ μή τοῦ ὄντος καταφρονήσειαν. Συμφωνοῦμεν τούτοις, ἀλλά διαφωνοῦμεν ὡς πρὸς τήν ἄρνησιν οὐ, ἥν ἀποδίδομεν ἤ συνδέομεν οὐχί μετά τοῦ μᾶλλον (οὐ μᾶλλον = ἧττον), ἀλλά μετά τοῦ γενέσθαι τῇ σημασίᾳ τοῦ κάλλιον, ῥᾷον. παρβ. καί* 15, 2 *γνόντες νῦν μᾶλλον ἄν ἐνδεξαμένους.* 17, 2 *ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον ἐσακούοιεν.* 26, 5 *ξυνέβη μοι . . . καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν μᾶλλον αἰσθέσθαι.* 28, 2 *ἐδέξαντο ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι μᾶλ-*

λον. Ἡ δ' ἐξήγησις ἔχει ὧδε: διότι εἰ Βρασίδας δείξειεν ... ἐνόμιζεν ὅτι οὐκ ἄν τῆς μάχης κάλλιον (εὐκολώτερον) περιεγένετο ἤ ἄνευ τοῦ προόψεσθαι αὐτούς τοὺς ἐναντίους καὶ (ἄνευ) τοῦ μή καταφρονήσειν αὐτούς ἀπό τοῦ ὄντος. Καί κατά τήν λαλουμένην: διότι ἐάν ὁ Βρασίδας ἤθελε δείξει καὶ τό πλῆθος τῶν στρατιωτῶν του καί τόν ἐξ ἀνάγκης ἑτοιμασθέντα ὁπλισμόν του, ἐνόμιζεν, ὅτι δέν ἠδύνατο εὐκολώτερον νάνικήσῃ παρά (ἐάν, ἤ) χωρίς νάπροϊδωσιν αὐτούς οἱ ἐναντίοι καί τούς καταφρονήσωσι κρίνοντες ἐκ τῆς ἥττονος παρούσης καταστάσεώς των. Κεφ. 8, 4. ἀπολεξάμενος μέσον καὶ ἐνεργητικόν = ἐκλέξας (κοινῶς διαλέξας). παρβ. 4, 70, 2 ἀπολέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ καὶ 9, 2 αὐτός δέ ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων ἑξήκοντα ὁπλίτας ... Κεφ. 9, 2 τήν δέ ἐπιχείρησιν ᾧ τρόπῳ διανοοῦμαι ποιεῖσθαι διδάξω, ἵνα μή τῳ τό κατ' ὀλίγον καί μή ἅπαντας κινδυνεύειν ἐνδεές φαινόμενον ἀτολμίαν παράσχῃ". Τά πλεῖστα χειρόγραφα ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ φέρουσι τήν γραφήν τήνδε: ... ἵνα μή τῷτε ... παράσχῃ. Ὁ Bekk., Krüger, Poppo, D. Heilmann, Duker καὶ ἄλλοι ἀπορήσαντες τό κατάλληλον ὑποκείμενον τοῦ παράσχῃ εὑρεῖν, μή διά τοῦ ἐκ τοῦ ἐπιχείρησιν πλασθέντος ἐπιχειρεῖν ἀρκεσθέντες μετέτρεψαν τήν δοτικήν τῷ εἰς ὀνομστ. οὐδ. ἵνα μή τότε... Εἶτα δέ ὁ Poppo ὑποπτεύσας τοῦτο μετέβαλεν ὀρθότερον εἰς τήν ἀόριστ. δοτ. τῳ. Ὁ Classen δέ καί ὁ Böhme κατά τήν ὑπόθεσιν τοῦ Poppo τὴν θέσιν τῶν συνδ. τε-καὶ συνδεόντων τό κατ' ὀλίγον καί μή ἅπαντας, δύο ὅλως ὁμοίας ἐννοίας, μετεμόρφωσαν, τρέψαντες τόν τε εἰς τό καί ἀναγινώσκοντες: ἵνα μήτῳ τό κατ' ὀλίγον . . . Τάχωρία ὅμως τοῦ Θουκυδ., εἰς ἅ παραπέμπει ὁ Classen, ἵνα ἀποδείξῃ τήν ἀναγκαίαν προσωπικήν τοῖ Βρασίδου σχέσιν διά προσωπικῆς ἀντωνυμίας, στεροῦνται τοιαύτης ἀναφορᾶς. Τό αὐτό δέ πειρᾶται καί ὁ Poppo δι' ὁμοίων χωρίων, μηδεμίαν σχέσιν, ὡς ἡμῖν γε δοκεῖ, πρός τό παρόν ἐχόντων. Ὁ D. Heilmann ἐξηγεῖ: τήν δέ ἐπιχείρησιν κατά τίνα τρόπον διανοοῦμαι ἐπιχειρῆσαι διδὰξω ὑμᾶς, ἵνα μή ἄπορον φαίνηται ὑμῖν καί ἡτόλμη ὑμῶν ἡττηθῇ ἐν μάχῃ, ἐν ᾗ ὀλίγοι ὑμῶν καί οὐχί ὅλος ὁ στρατός εἰς κίνδυρον ἔρχεται". Βουλόμενοι καὶ ἐνταῦθα τηρῆσαι τήν γραφήν τῶν χειρογράφων: ἵνα μή τῷτε . . . παράσχῃ, λαμβάνομεν ὡς ὑπο-

κείμενον οὐχί τό ἐπιχείρησιν ποιεῖσθαι ἤ τό ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' αὐτό τό ἐνδεές φαινόμενον οὐσιαστικοποιηθέν = (ὡσεί ἦν λέξις ἐνδειοφάνεια, στεροφάνεια, λειψιφάνεια) ἀνάρθρως ἐξενεχθέν διά τό ἄδηλον καί ἄγνωστον τοῦ μέλλοντος κινδύνου = ἔνδεια, ἔλλειψις, ἀπορία ἐν τῷ φανερῷ, ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, φανερά, τό δέ τῷ κινδυνεύειν δοτ. τοῦ αἰτίου = ἐπί τῷ κινδυνεύειν, διά τό κινδυνεύειν, ἕνεκα τοῦ κινδυνεύειν, τοῦ κινδύνου. Ὁ τε-καί γινώσκομεν ὅτι συνδέει δύο ἐννοίας συγχρόνους, διαφόρους ἀπ' ἀλλήλων, οὐχί ταὐτοσήμους. Ἐνταῦθα τό κατ' ὀλίγον καὶ μή ἅπαντας φαίνεται μέν τό αὐτό κατά τόσχῆμα ἐκπαραλλήλου, ἀκριβῶς ὅμως διάφορόν ἐστιν· ἐπειδή τό μέν ὀλίγον ἀναφέρεται εἰς τούς μετά Βρασίδου ἐκλεκτούς πεντήκοντα καὶ ἑκατόν ὁπλίτας, ἴδε κεφ. 8, 4 ἀπολεξάμενος οὖν αὐτός πεντήκοντα καί ἑκατόν ὁπλίτας, καί τοὺς ἄλλους Κλεαρίδᾳ προστάξας, ἐβουλεύετο ἐπιχειρεῖν αἰφνιδίως“ τό δέ μή πάντας εις τούς μετά Κλεαρίδου, καί 6 ἐγώ μέν ἔχων τούς μετ' ἐμαυτοῦ . . . καὶ 7 . . σύδέ, Κλεαρίδα . . „οἱονεί ἔλεγε: μέλλω ὑμῖν τὸν τρόπον τῆς ἐφόδου ἐξηγῆσαι, ἵνα μή οἱ μέν μετ' ἐμοῦ ὄντες κινδυνεύοντες ἐν τῇ μάχῃ ἀπολέσητε τὴν τόλμην, οἱ δέ περί τόν Κλιαρίδαν μή ἐκ συνθήματος μαχόμενοι δειλιάσητε, φαινόμενον, ὅπερ ἔνδειαν τοῖς μαχομένοις παρέχει = ἐνδεές φαινόμενον. Ταύτης τῆς διακρίσεως θεωρηθείσης ἡ ἔννοια τοῦ κατ' ὀλίγον χωρίζεται τῆς ἐννοίας τοῦ μή πάντας καὶ ἡ σύνδεσις αὐτῶν διά τοῦ τε-καί ὡς διαφόρων, ἀλλά συγχρόνων, νομίζομεν, ἄριστα εὐοδοῦται. Πολλάκις λέγεται: καὶ οἱ ὀλίγοι καὶ οἱ μή πάντες ἀντί καί οἱ ὀλίγοι καί οἱ πολλοί (οἱ πλείονες), ὅταν οἱ πάντες διαστέλλωνται εἰς δὺο εἴδη. Ἵνα κοταληπτότεροι γενώμεθα, δεῦτε παράδειγμα τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου ἐκτῆς ἕδρας του διδασκάλου πρός τούς μαθητάς προσαγάγωμεν. Οὗτος μέλλων προτρέψαι καί διδάξαι τούς μαθητάς αὐτοῦ τήν ἐν τῷ νῷ μορφωθεῖσαν μέθοδον καί εἰς προσοχήν καί ἐπιμέλειαν ἐξεγεῖραι ἀποτείνεται πρός πάντας, ὧν τινας γινώσκει ἐκ πείρας εὐαγώγους καί ἐπιμελεῖς ἤ τόν τρόπον αὐτοῦ εἰδότας, τούς δέ λοιπούς, τούς πολλούς, τούς μή πάντας, τοὐναντίον, λέγων: μέλλω ἐξηγήσεις τινάς τῆς ἐμῆς μεθόδου καί ὁδηγίας ὑμῖν δοῦναι, ἵνα καί οἱ ἀκολουθήσαντες ἐμοί ἐπιμελεῖς

θαρραλεώτεροι εἰς τὰς σπουδάς χωρῆτε, καί οἱ ῥάθυμοι καί οἱ ἀδίδακτοι παρ' ἐμοῦ θαρρῆτε καί κινηθῆτε εἰς τόν πνευματικόν ἀγῶνα. Ἡ ἔκφρασις καί οἱ ἐπιμελεῖς καί οἱ ῥάθυμοι ἰσοδυναμεῖ τῇ ἀνωτέρω καί οἱ ὀλίγοι καί οἱ πολλοί. Ἀλλά τό οἱ πολλοί = τῷ μή πάντες, τῶν ὀλίγων μή περιεχομένων. Ἐντούτοις πρός πάντας ἀποτείνων τόν λόγον ἔχει ἐν τῇ διανοίᾳ τήν διάκρισιν τῶν μαθητῶν. Καί οἱ ὀλίγοι καί οἱ μή ἅπαντες διακρίνονται μὲν ἐν τῇ παραινέσει, ἀλλ' ὡς ἕν ὅλον θεωροῦνται ἐν τῷ ἀγῶνι. Ἡ ἔννοια αὕτη ἡγούμεθα, ὅτι δικαιολογεῖ τό ἐν τοῖς χειρογράφοις τε-και. Ἐξηγοῦμεν δέ κατά τά ῥηθέντα τό χωρίον τοῦτο ὡδέπως: Τήν δέ ἐπιχείρησιν τῆς μάχης καθ' ὅν τρόπον διανοοῦμαι ἐπιχειρῆσαι διδάζω, ἵνα μή διά τόν μέλλοντα ἀγῶνα (κίνδυνον) καί ὀλίγων μόνον στρατιωτῶν καί ὄχι πάντων ὁμοῦ φανερά ἔλλειψις (διδασκαλίας, ἀπειρίας) ἀτολμίαν παράσχῃ. Κεφ. 9, 4 ὅστις δέ τάς τοιαύτας ἁμαρτίας τῶν ἐναντίων κάλλιστα ἰδών καί ἅμα πρός τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἐπιχείρησιν ποιεῖται μή ἀπό τοῦ προφανοῦς μᾶλλον καί ἀντιπαραταχθέντος ἤ ἐκ τοῦ πρός τό παρόν ξυμφέροντος, πλεῖστ' ἄν ὀρθοῖτο". Ὁ Classen συνδέει τό καί ἅμα μετά τοῦ ἰδών καὶ πρός τήν ἑαυτοῦ δύναμιν, τουτέστι δύο προσδιορισμούς, ὧν ὁ εἷς μετοχικός. Ἡμεῖς διά τοῦ καί προτιμῶμεν συνδέσαι τήν μετοχήν ἰδών καὶ τό ῥῆμα ποιεῖται. Ὅτι δε ὁ καί συνδέει ἀνακολούθως μετοχήν μετά παρεμφατικοῦ ῥήματος, ἰδέ Ὁμ. Ἰλ. Φ 247 ὡς φαμένη καί κερδοσύνῃ ἡγήσατ' Ἀθήνη. Δημοσθ. 20, 30 οὗτος δ' ἄν, σκοπεῖτε, φανήσεται συνεχῶς ἡμᾶς εὖ ποιῶν, καί ταῦθ' ὧν μάλισθ' ἡμῶν ἡ πόλις δεῖται. Πλ. Φαῖδρ. 241 . . . ὅτι ἤδη ἔπη φθέγγομαι καί ταῦτα ψέγων. Ἐν τοῖς δύο τελευταίοις χωρίοις ὁ διά τοῦ καί σύνδεσμος φέρεται μέν συνεπτυγμένως, δυνάμενος κανονικῶς ἀποδοθῆναι εἴς τι ἐννοούμενον, ἀλλὰ βραχυλογικῶς συνάπτει μετοχήν καί ῥῆμα καί τἀνάπαλιν. Τό τοῦ Ξενφ. „διά τό φιλεῖν καί μεγάλας ἐλπίδας ἔχον" τόν δεύτερον προσδιορισμόν ἐκφέρει μετοχικῶς. Ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ὁ καί ἀκριβῶς συνδέει δύο μετοχάς, ὧν ἡ μία ἀναλελυμένη, ἀντί: ὁ δέ τάς . . . ἰδών καί ποιούμενος πλεῖστ' ἄν ὀρθοῖτο. Ὁ τρόπος οὗτος ἀνάγεται εἰς τά ἀνακόλουθα. Καί ὄντως τό συγχρονιστικόν ἅμα συνδυάζει

οὐχί τά ἁμαρτήματα τῶν ἐναντίων καί τάς στρατιωτικάς δυνάμεις τοῦ Βρασίδου, ἀλλά τήν ὄψιν καί τήν ἐπίθεσιν λαμβανόμενα ὡς αἴτιον καὶ ἀποτέλεσμα. Ἐχρήσατο δ' ἀορίστῳ ὁ συγγραφεύς ἰδών ἀντί ἐνεστῶτος, ἐπειδή ὡς προηγηθεῖσα ἐνέργεια ἐθεωρήθη ὡς γεγονός χρήσιμον, διδακτικόν πρός τό παρόν τήν ἐπιχείρησιν ποιεῖται. Ὁ τοιοῦτος ἀόρ. σημαίνει τό συνήθως γιγνόμενον καὶ καλεῖταισυμβουλευτικός. Ἡ ἐξήγησις ἔχει οὕτω: ὁ δέ κάλλιστα τά τοιαῦτα σφάλματα τῶν ἐναντίων βλέπων καὶ συγχρόνως ἀναλόγως τῶν ἑαυτῶν δυνάμεων ἐπιχειρῶν . . . πλεῖστ' ἄν ὀρθοῖτο. Τοῦτο μάλιστα λέγεται ὡς ἀξίωμα διδακτικόν παρά Βρασίδου ἀνῆκον εἰς πάντα τόν χρόνον. Κεφ. 9, 5 . . . μάλιστ' ἄν τις ἀπατήσας τούς φίλους μέγιστ' ἄν ὠφελήσειεν". Οἱ σχολιασταί περί τῆς θέσεως τοῦ ἄν διαφωνοῦσιν, οἱ μέν παραδεχόμενοι αὐτόν ὡς ἁπλῆν ἐπανάληψιν, οἱ δέ ἀρνούμενοι τοῦτο. Τῶν τελευταίων εἷς ἐστιν ὁ Stahl, ἀποδεχόμενος, ὅτι ὁ μέν εἷς ἀναφέρεται εἰς τήν μετοχήν, ὁ δ' ἕτερος εἰς τό ὠφελήσειεν, ἀλλ' οὐποιεῖται λόγον αἰτιολογοῦντα τόν παρά μετοχῇ τιθέμενον ἄν. Ὁ Classen ἀπορρίπτει πᾶσαν μετά μετοχῆς θέσιν τοῦ ἄν, ὅταν μάλιστα αὕτη ὑποθετική τυγχάνῃ καί ἕπηται τούτῳ ἕτερος, οἷον· ἀπατήσας ἄν = εἰ ἀπατήσειε . . μέγιστ' ἄν ὠφελήσειε. Τά παρ' αὐτοῦ μνημονευόμενα χωρία βιβλ. 1, 36, 3 „βραχυτάτῳ δ' ἄν κεφαλαίῳ, τοῖς τε ξύμπασι καὶ καθ' ἕκαστον, τῷ δ' ἄν μή προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε" 77, 6 ὑμεῖς γ' ἄν οὖν εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἄρξαιτε, τάχα ἄν τήν εὔνοιαν . . . μεταβάλοιτε" καί 136, 4 . . ἐκεῖνον δ' ἄν εἰ ἐκδοίη αὐτόν εἰπών ὑφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ διώκεται σωτηρίας ἄν τῆς ψυχῆς ἀποστερῆσαι" φέρουσι τόν ἕνα ἄν οὐχί ὡς φαίνεται μετά μετοχῆς. Ἀλλ' ἐάν τοῦτον ἀποδῶμεν τῇ μετοχῇ, ἥτις ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς χωρίοις ὑπάρχει, ὡς: ἡμεῖς γ' ἄν εἰ καθελόντες . . . ἄρξαιτε . . . ἐκεῖνον δ' ἄν εἰ ἐκδοίη εἰπών . . . καὶ ἐν τῷ πρώτῳ „βραχυτάτῳ δ' ἄν κεφαλαίῳ . . τῷ δ' (εἰπεῖν) . . „ἀναγκαζόμεθα οὐχί ἁπλῆν τήν ἐπανάληψιν αὐτοῦ ἄνευ τινός σημασίας δέξασθαι, ἀλλά τήν δύναμιν αὐτοῦ ἀναγνωρίσαι. Ὁ ἄν μή δυνητικός ὢν τίθεται μετά μετοχῆς ὑποθετικῆς, ἀναφορικῆς, χρονικῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀναφερομένης πρός μόνον τόν σκοπόν, ἵνα οἱανδήποτε διά τῆς μετοχῆς ἐκφερομένην περίστασιν καταστήσῃ ἀοριστοτέ-

ραν, γενικωτέραν καὶ περιεκτικωτέραν: ὅστις ἂν βούληται, ἐάν ὁστισοῦν βούληται, ὅταν ὁστισοῦν βούληται εἰσίν ἐκφράσεις ἰσοδυναμοῦσαι τῇ διά μετοχῆς μετά τοῦ ἄν = ὁ βουλόμενος ἄν ἤ βουλόμενος ἄν. Κατά ταῦτα παραδεχόμεθα ἐνταῦθα τόν ἄν οὐχί ἐπαναληπτικόν ἤ πλεοναστικόν, ἀλλ' ὡς τῇ μετοχῇ ἀνήκοντα ἐπί τό ὑποθετικώτερον ἤ ἀοριστότερον: ἀπατήσας ἄν = εἰ ὁστισοῦν, ὁστισδήποτεα' πατήσειε. Κεφ. 9, 9. καί νομίσατε τρία εἶναι τοῦ κακῶς πολεμεῖν, τό ἐθέλειν καί τό αἰσχύνεσθαι καί τό τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι . . „Τό ἀριθμητικόν τ ρ ι α λείπει ἐν πᾶσι τοῖς χειρογράφοις. Ὁ δέ Stahl πρῶτος διά παραβολῆς ὁμοίων τοῦ Θουκυδ. χωρίων προσέθηκεν αὐτό ὡς ἀναγκαῖον. Τήν γνώμην αὐτοῦ ταύτην ἀπεδέξαντο πάντες οἱ ἐκδόται καί νεώτεροι σχολιασταί. Τά χωρία ἔχουσιν ὧδε: 1, 33, 3 . . ἵνα μήτῳ κοινῷ ἔχθει κατ' αὐτούς μετ' ἀλλήλων στῶμεν μηδέ δυοῖν φθάσαι ἁμάρτωσιν . . . 74, 1 . . τρία τά ὠφελιμώτατα ἐς αὐτό παρεσχόμεθα, ἀριθμόν τε νεῶν πλεῖστον καί ἄνδρα στρατηγόν ξυνετώτατον καί προθυμίαν ἀοκνοτάτην. 122, 4 καί οὐκ ἴσμεν ὅπως τάδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπήλλακται, ἀξυνεσίας ἤ μαλακίας ἤ ἀμελείας . . . 3, 40, 2 ἐγώ μέν οὖν . . μηδέ τρισί τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ καί ἡδονῇ λόγων καί ἐπιεικείᾳ . ." Καί ὁ Σχολ. γράφει „ὅτι ἐκ τριῶν γίγνεται τό καλῶς πολεμεῖν". Κατά ταῦτα ἴσως ὁ Θουκυδίδης καί ἐνταῦθα ἔγραψε τό τ ρ ί α· ἀλλά παρατηροῦμεν, ὅτι ἐν τοῖς προσαχθεῖσι χωρίοις οὐδαμοῦ τά ἀριθμητικά συνδυάζονται τῷ ν ο μ ί ζ ε ι ν ε ἶ ν α ι, ὅπερ τό τ ρ ί α καθίστησιν ὡς μή ἀναγκαῖον, καί περ ἐκ τῶν ἑπομένων οἴκοθεν ἐννοούμενον. Διοτι ἡ διά τοῦ ν ο μ ί ζ ε ι ν ε ἶ ν α ι ἐκφερομένη ἔννοια ἑπομένης τῆς γενικῆς τ ο ῦ κ α λ ῶ ς π ο λ ε μ ε ῖ ν τίθησιν εἰς ἀμφιβολίαν τήν θέσιν τοῦ τ ρ ί α: καὶ νομίσατε ὅτι ἴδιόν τινι τοῦ καλῶς πολεμεῖν ἐστι τό ἐθέλειν κτλ. (ἴσως καί ἄλλοτι ἐκτός τούτων) = καί νομίσατε, ὅτι τῷ καλῷ μαχητῇ ἰδιάζει, ἁρμόττει, ἡ θέλησις, ἡ αἰσχύνη καί ἡ πρός τούς ἀρχηγούς ὑπακοή, ἡ πειθαρχία· δηλονότι τά ἀπαρέμφατα λαμβάνονται ὡς ὑποκείμενα. Διά τοῦ τ ρ ί α ἡ ἐξήγησις εἶχεν ἄν οὕτω: καὶ νομίσατε, ὅτι τρία εἰσίν ἴδια τοῦ καλῶς πολεμεῖν, δηλαδή τό ἐθέλειν κτλ., καθ' ἥν τὰ ἀπαρέμφατα ἕπονται ἐπεξηγητικῶς τοῦ τ ρ ί α. Ἡ προσθήκη τοῦ τ ρ ί α

καθίστησι μέν τόν λόγον ἰσχυρότερον, ἀλλά κομματικόν. Κυρίως ἡ πρώτη σύνταξις ἔχει: καὶ νομίσματε τὸ ἐθέλειν κτλ. εἶναι (ἴδιον) τοῦ καλῶς πολεμεῖν· ἡ δευτέρα: καί νομίσατε τρία εἶναι (ἴδια) τοῦ καλῶς πολεμεῖν, οἷον τό ἐθέλειν . . . Περί τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ ἄρθρου πρό τῶν ἀπαρεμφάτων ὁ Stahl καί ὁ Poppo θεωρήσαντες τό αἰσχύνεσθαι καὶ τὸ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, ὅτι τήν αὐτήν ὡς ἔγγιστα ἔννοιαν ἐκφράζουσι, τό μέν δεύτερον ἄρθρον ὑποπτεύοντες, τό δέ τελευταῖον ἀπορρίπτοντες ἀναγινώσκουσι: τό ἐθέλειν καί (το) αἰσχύνεσθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι. Ὁ Classen τηρεῖ καὶ τά τρία. Ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν, ὅταν πολλά ὑποκείμ. ἤ ἀντικείμ. ἤ προσδιορισμοί συνδέωνται διά τοῦ καί ἤ ἀσύνδετα ὦσιν, ἡ δημώδης ἑλλ. φωνή χρῆται πάντοτε τῷ ἄρθρῳ, ἐάν ὑπάρχῃ ἐν τῇ πρώτῃ λέξει: ὁ ἄρτος καί τό κρέας καὶ τό ὕδωρ εἰσίν ἡ ἀναγκαιοτάτη τροφή τοῦ ἀνθρώπου. Τήν ζωήν καί τήν περιουσίαν καί τὴν τιμήν ὀφείλει ἀμύνεσθαι. Ἔλαβε τό μέγιστον καὶ τό κάλλιστον καί τό εὐφορώτατον μερίδιον, οὐδέποτε ὅμως λέγει: ὁ ἄρτος καί τό κρέας καί ὕδωρ ἤ ὁ ἄρτος καί κρέας καί ὕδωρ. Κατά ταῦτα ἡμεῖς συμφωνοῦμεν τῷ Classen παραδεχόμενοι τό ἄρθρον εἰς πάντα τά ἀπαρέμφατα: τό ἐθέλειν καί τό αἰσχύνεσθαι καί τό τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι. Ἐάν τό ἄρθρον μή συνοδεύῃ τῷ ἐθέλειν, ἀναγκαίως τά ἕτερα ἀπαρέμφ. οὐχρῄζουσιν αὐτοῦ· ἀλλά τούτου ὡς ὑποκειμένου = ἡ θέλησις ὡς πρόσωπον θεωρουμένη) τό ἄρθρ. ἔχοντος, ἀναγκαίως καί τά ἕτερα χρῄζουσιν αὐτοῦ. Κεφ. 9, 9 (αὐτόθι). Καί τῇδε ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ ἤ ἀγαθοῖς γενομένοις ἐλευθερίαν τε ὑπάρχειν καί Λακεδαιμονίων ξυμμάχων κεκλῆσθαι, ἤ Ἀθηναίων τε δούλοις, ἥν τά ἄριστα ἄνευ ἀνδραποδισμοῦ ἤ θανατώσεως πράξητε, καί δουλείαν χαλεπωτέραν ἤ πρίν εἴχετε, τοῖς δέ λοιποῖς ἕλλησι κωλυταῖς γενέσθαι ἐλευθερώσεως". Οἱ σχολιασται διαιροῦσι τήν περίοδον ταύτην εἰς δύομέρη συνδεόμενα διά τοῦ ἤ-ἤ ἐξαρτῶντες ὡς εἰκός τὸ ὑπάρχειν ἐκ τοῦ νομίσατε καί διδόντες αὐτῷ ὑποκείμενον τό ἐλευθερίαν, κεκλῆσθαι . . καὶ γενέσθαι, τό δέ: ἥν τά ἄριστα . . . πράξητε „παρενθετικῶς θεωροῦντες, οὗ ἕνεκα ἡ ἀπόδοσις τοῦ τε ἐν τῷ Ἀθηναίων τε δούλοις ἐξηνέχθη ἐπί τό ἐμφαντικώτερον διά τοῦ δέ ἐν τῷ: τοῖς δέ λοιποῖς

ἕλλησι . . .,τό δέ: καί δουλείαν . . . ὡς ἰσχυρότερον προσδιορισμόν πρός τό Ἀθηναίων τε δούλοις ἀποδιδόντες. Ἀποροῦσι δ' ἔτι καί διά τήν ἔλλειψιν ἀντιθέτου ὅρου τοῦ διά τοῦ ἤ προταχθέντος ἀγαθοῖς γενομένοις. Πρός κύρωσιν δέ τῆς θέσεως τοῦ δέ ἡγουμένου τοῦ τε καί παρεμπιπτούσης προτάσεως ἀντί τοῦ καί προσάγουσι τά ἑπόμενα χωρία: βιβλ. 3, 52, 2 .. τοὺς τε ἀδίκους κολάσειν, παρά δίκην δέ οὐδένα. 1, 11, 1 τῆς γάρ τροφῆς ἀπορίᾳ τόν τε στρατόν ἐλάσσω ἤγαγον καί ὅσον ἤλπιζον . . . ἐπειδή δέ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν (δῆλον δέ· τό γάρ . . .) φαίνονται δ' οὐδ' ἐνταῦθα . . . „Τό ἐφ' ἡμῖν ἡ περίοδος φαίνεται οὐχί τοσοῦτον ἀνώμαλος καί σκοτεινή. Συντάττομεν δέ ἡμεῖς τάς προτάσεις κατά τὴν κανονικήν πλοκήν τῶν λέξεων, ὡς ἐννοοῦμεν, οὕτω: καί νομίσατε τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ὑπάρχειν ὑμῖν, ἀγαθοῖς γενομένοις (ἤν ἀγαθοί γένησθε) ἤ ἐλευθερίαν τε καί κεκλῆσθαι ξυμμάχοις Λακεδαιμονίων ἤ Ἀθηναίων τε δούλοις γενέσθαι, ἤν τά ἄριστα . . . πράξητε, καί δουλείαν χαλεπωτέραν ἕξετε ἤπρίν εἴχετε, τοῖς δέ λοιποῖς κτλ. Δηλονότι τόν πρῶτον διαζευκτικόν ἤ συνάπτομεν πρός τό ἐλευθερίαν, λαμβάνοντες τό ἀγαθοῖς γενομένοις παρενθετικῶς ὡς τήν ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τήν παρεμπίπτουσαν ἀναλελυμένως ἐξενεχθεῖσαν πρότασιν: ἤν τά ἄριστα . . πράξητε, ἥτις σημαίνει τό ἀντίθετον τοῦ: ἤν ἀγαθοί γένησθε, τοῦ συγγραφέως ἀποβλέψαντος πρός τό ἀποτέλεσμα μᾶλλον ἤ πρός τό αἴτιον τῆς ἥττης. Τό ἤν τά ἄριστα . . . πράξητε ἰσοῦται τῷ: ἤν μή ἀγαθοί γένησθε. Τούτου δ' ὡς αἰτίου ὄντος ἕπεται ἡ ἧττα καὶ ταύτῃ ὁ ἀνδραποδισμός ἤ ἡ θανάτωσις, τουτέστι τό ἀποτέλεσμα. Τούτου ἕνεκα ὁ ἤ διαζευγνύει οὐχί τά κατηγορούμενα ἀγαθοῖς καί δούλοις καί κωλυταῖς, ἀλλά τά ὑποκείμενα ἐλευθερίαν καί γενέσθαι = τήν γένεσιν, τήν κατάντησιν ὑμῶν δούλων τῶν Ἀθηναίων καί κωλυτῶν τῆς ἐλευθερώσεως τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων. Ὡς ἀπόδοσιν τοῦ τε ἀποδεχόμεθα οὐχί τόν δέ, ἀλλά τόν φυσικόν καί κανονικόν καί καί δουλείαν . . . Καί ἐνταῦθα ὡς ἀνωτέρω (κεφ. 9, 2) ὅτε-καί φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως συνδέων ὅμοια· ἀλλ' ὅμως νομίζομεν, ὅτι διάφορα τά συνδεόμενα λογικῶς εἰσιν. Οἱ Ἀμφιπολῖται ἦσαν πρότερον τῶν Ἀθηναίων δοῦλοι, καί νῦν ἐάν ἡττηθῶσι, γενήσονται οὐχί ὡς πρότερον,

ἀλλ' ἐπαχθέστερον, χαλεπώτερων. Ἡ θέσις τοῦ δουλεία μετά τοῖ συγκριτικοῦ παράγει τήν διαφοράν καὶ τήν διάκρισιν τῆς δουλείας = οὐμόνον δοῦλοι γενήσεσθε, ἀλλά καί χαλεπωτέραν δουλείαν ἕξετε. Ἡ δημώδης γλῶσσα συνηθέστατα τοιαύταις φράσεσι χρῆται, οἷον· ὄχι μόνον δοῦλος θά γίνῃς, ἀλλά καί δουλειάν σκληράν καί βαρειάν θά κάμνῃς, τό μέν πρῶτον νοητέον ἠθικῶς, ὅτι ἀτιμία τό δουλεύειν, τό δέ ὑλικῶς πρός τά δεινά τοῦ σώματος ἀφορῶν. Τοῦτ' αὐτό ἀκριβῶς λέγει καί ὁ Βρασίδας πρός τοὺς Ἀμφιπολίτας καί τούς λοιπούς συμμάχους. Παυόμενοι προστιθέμεθα, ὅτι ὁ δέ τοῖς δέ λοιποῖς . . ἀντιτίθεται πρός τόν ἀποσιωπηθέντα μέν: ἤ ὑμῖν μέν Ἀθην. δούλ., τοῖς δέ λοιποῖς . . . = ὑμεῖς μέν δοῦλοι γενήσεσθε, τούς δέ λοιπούς ἕλλ. τῆς ἐλευθερώσεως κωλύσετε . . ὡς λέγει ὁ λαός: σύ μέν καθ' ἑαυτόν θά ἀποθάνῃς (ἀποθανεῖ), τά δέ τέκνα σου (σαυτοῦ) δυστυχῆ θά καταστήσῃς (καταστήσει).

Αὐτόθι. „Ἐγώ τε δείξω οὐ παραινέσαι οἷός τε ὢν μᾶλλον τοῖς πέλας ἢ καί αὐτός ἔργῳ ἐπεξελθεῖν". Ἡ πλοκή τῶν λέξεων ὧδε· ἐγώ τε δείξω οἷός τε ὢν μᾶλλον οὐ παραινέσαι τοῖς πέλας ἢ καί αὐτός ἔργῳ ἐπεξελθεῖν = καὶ ἐγώ θά δείξω, ὅτι εἶμαι ἱκανός (ἐπιτήδειος) μᾶλλον ὄχι νά παραινέσω τούς ἄλλους (τοὺς πλησίον μου) ἤ καί ἐγώ ὁ ἴδιος δι' ἔργου ἐπί τούς πολεμίους νά ἐφορμήσω. Καί ὁμαλότερον εἶχεν ἄν αὕτω: καί ἐγώ θά ἀποδείξω, ὅτι μᾶλλον δι' ἔργων δύναμαι ἐπί τούς πολεμιους τά ἐφορμήσω ἤ διά λόγων τοὺς ἄλλους νὰ συμβουλεύσω (προτρέψω).

Κεφ. 10, 2. „Τῷ δέ Κλέωνι, φανεροῦ γενομένου αὐτοῦ ἀπό τοῦ Κερδυλίου καταβάντος καὶ ἐν τῇ πόλει ἐπιφανεῖ οὔσῃ ἔξωθεν περί τό ἱερόν τῆς Ἀθηνᾶς θυομένου καὶ ταῦτα πράσσοντος, ἀγγέλλεται . . . „Ὁ Classen ἀναφέρει τό ταῦτα μόνον εἰς τό θυομένου ἤτοι εἰς τά τῆς θυσίας, ὡς περιγράφεται ἐν βιβλ. 6, 69, 2. Καί πρῶτον μέν αὐτῶν ἑκατέρων οἵτε λιθοβόλοι καί σφενδονῆται καὶ τοξόται προὐμάχοντο καί τροπάς, οἷα εἰκός ψιλούς, ἀλλήλων ἐποίουν· ἔπειτα δὲ μάντεις τε σφάγια προὔφερον τά νομιζόμενα καὶ σαλπιγκταί ξύνοδον ἐπώτρυνον τοῖς ὁπλίταις, οἱ δ' ἐχώρουν . . . „Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου βλέπομεν, ὅτι τά τῆς θυσίας μάντεις παρεσκεύαζον καί ἐτέλουν. Ἐνταῦθα τῷ Βρασίδᾳ διά τῶν μάντεων αὐτή ἀποδιδομένη ἐτελεῖτο καθ'

ὃν χρόνον αὐτός παρεσκευάζετο καί τούς ἄλλους μετὰ τοῦ Κλεαρίδου καθίστη. Ταῦτα ὁρατά τοῖς προσκόποις γενόμενα μετά τήν εἰς τήν πόλιν εἴσοδον τοῦ Βρασίδου ἀγγέλλονται τῷ Κλέωνι ὑπό φόβου προερχομένου οὐχί ἐκ τοῦ θύειν, ἀλλ' ἐκ τοῦ παρασκευάζεσθαι καί καθιστάναι. Νομίζομεν ἄρα ὅτι τό ταῦτα κάλλιον ἀποδοθῆναι πᾶσι τοῖς εἰρημένοις (1 *καὶ* 2) *ὡς συγκεφαλαιωτικόν, καθ' ὅσον προσέτι τό θύειν μόνον ἄνευ τοῦ παρασκευάζεσθαι καί εἰς μάχην καθιστάναι οὐκ ἂν ἦν ἱκανόν τήν στρατιάν ἅπασαν φανοράν ποιῆσαι.*

Αὐτόθι 3 *τοῖς ἀπιοῦσι παρήγγελλε* ,,Ὁ Stahl *καί ὁ* Poppo *ἀποδοκιμάζουσι τό ἄρθρον, ὅπερ ἔνια τῶν χειρογράφων οὐ φέρουσιν.* Ὁ Classen *καί ὁ* Krüger *τοὐναντίον. Παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ διά τοῦ ἄρθρου γραφή προϋποτίθησι κίνησιν τῶν πρός τό εὐώνυμον συντεταγμένων στρατιωτῶν πρός τήν Ἠιόνα κατά προσταγήν τοῦ Κλέωνος, ἡ δέ ἄναρθρος οὔπω τοιαύτην, ἀλλά νῦν κινουμένους κατά τό εὐώνυμον ὑπάγειν εἰς τήν Ἠιόνος. Τό δεύτερον εἰ τοῦτο ἐσήμαινεν, εἴη ἂν ἐξενηνεγμένον αἰτιατικῇ ἀπιόντας, τῆς δοτικῆς δηλούσης τήν σύντονον προσοχήν τοῦ Κλέωνος πρός τοὺς ἀπιόντας, πρός οὓς τά προστάγματα ἐδίδω.* Ὁ Classen *μόνος γράφει παρήγγελλε κατά τὰ ἄριστα χειρόγραφα, οἱ δ' ἄλλοι σχολιασταί παρήγγειλε. Φυσικόν ἐστιν, ὡς παρατηρεῖ ὁ* Classen, *κατὰ τήν στρατιωτικήν διοίκησιν τά προστάγματα ἐπαναλαμβάνεσθαι καί δή ἐν ὥρᾳ κινδύνου, ὡς τῷ Κλέωνι συνέβη. Τούτου ἕνεκα μετά τά ἐπανειλημμένα προστάγματα ὁ Κλέων ἰδών σχολήν γενομένην ἐπέστρεψεν αὐτός τό δεξιόν. Ἡ ἐκ τοῦ φόβου ἀνυπομονησία τοῦ Κλέωνος ἠνάγκασεν ἐπανειλημμένως παραγγέλλειν τοῖς ἀπιοῦσιν ἐπί τό εὐώνυμον.*

Αὐτόθι 4. *ὡς δ' αὐτῷ ἐδόκει σχολῇ γίγνεσθαι* . . . ,,*Τά χειρόγραφα φέρουσι σχολῇ καί σχολή.* Ὁ Classen, Poppo, Krüger, Stahl *καὶ* Böhme *παρεδέξαντο τό ἐπίρρημα λαμβάνοντως ὡς ὑποκείμενον ἅπαντὸ προηγούμενον, τοῦτο δηλ. Ἐπειδή παρά Θουκυδίδῃ ἀπαντᾷ καί τό ὄνομα σχολή* (*Κεφ.* 29, 1 *ἐπειδή καί σχολήν ἦγον*), *φαίνεταί μοι καταλληλοτέρα ἡ ὀνομαστική ἢ τό ἐπίρρ. Σχολή τοῖς ἀπιοῦσι γίγνεται οὐδέν ἕτερον σημαίνει ἢ τό σχολῇ ἢ σχολαίως*

πράττειν, ἐνεργεῖν. Τὰ προσαγόμενα χωρία τοῦ Θουκυδ. βιβλ. 1, 142, 1 μέγιστον δὲ τῇ τῶν χρημάτων σπάνει κωλύσονται, ὅταν σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι διαμέλλωσι" 3, 46, 2 . . εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι; 78, 3 ὅτι μάλιστα ἑαυτῶν σχολῇ ὑποχωρούντων „καὶ 8, 95, 4 . . σχολῇ πληρουμένων" οὐ συνδυάζουσι τὸ σχολῇ τῷ γίγνεσθαι ἢ οὐδαμοῦ ὑποπτεύεται τοῦτο ὡς ὑποκείμενον. Τούτου ἕνεκεν ἐμμένομεν τῇ γραφῇ σχολὴ ὡς φυσικωτέρᾳ. Ἡ δημώδης φωνὴ λέγει αὐτὸ τοῦτο: τῷ'γινεν ἄργητα εἰς τὴ δουλειά του = ἐβράδυνε τὸ ἔργον περαίνων ἢ σχολὴ ἐγένετο αὐτῷ ὑπάγειν. Ἐνταῦθα = ἐπειδὴ δὲ ἐφαίνετο αὐτῷ ὅτι ἐβράδυνον οἱ ἀπιόντες, αὐτὸς κτλ. Αὐτόθι 7. ξυνέβη τε τῷ ἀδοκήτῳ καὶ ἐξαπίνης ἀμφοτέρωθεν τοὺς Ἀθηναίους θορυβηθῆναι". Ὁ Stahl καὶ ὁ Poppo διαγράφουσι τὸν καὶ ἀναγινώσκοντες: τῷ ἀδοκήτῳ ἐξαπίνης . . θορυβηθῆναι κατὰ 4, 36, 2 ἐξαπίνης ἀναφανεὶς τῷ ἀδοκήτῳ ἐξέπληξεν „ὁ Classen τηρῶν τὸν καὶ παρατηρεῖ, ὅτι τὸ ἐξαπίνης πλεοναστικῶς πρὸς ἔμφασιν τοῦ ἀδοκήτῳ ἐτέθη. Ἡ θέσις αὐτῶν πλησίον ἀλλήλων καθίστησι τὸν σύνδ. καί, ὡς μοι δοκεῖ, ἀναγκαῖον, ἑκατέρου τηροῦντος τὴν σημασίαν αὐτοῦ καὶ ἐπιδρῶντος ἐπὶ τὸ θορυβηθῆναι, τοῦ δευτέρου μὴ πλεοναστικῶς κειμένου. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐθορυβήθησαν διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τῆς ἐφόδου, (ἣν οὐ προσεδόκων), καὶ μάλιστα διὰ τὸν αἰφνίδιον τρόπον τῆς ἐπιθέσεως τοῦ Βρασίδου καὶ Κλεαρίδα. Τὸ μὲν δηλονότι ἀναφέρεται εἰς τὸ αἰφνίδιον τῆς ἐφόδου ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὑπὸ Βρασίδου καὶ Κλεαρίδου (Κεφ. 8, 4 ἐβουλεύετο ἐπιχειρεῖν αἰφνιδίως), τὸ δὲ εἰς τὸ ἀπροσδόκητον τῆς μάχης, ἣν ὁ Κλέων οὐ προσεδόκα (Κεφ. 7, 3 ἐς μάχην μὲν γὰρ οὐδὲ ἤλπισέν οἱ ἐπεξιέναι οὐδένα).

Αὐτόθι 8. ἐπιπαριὼν τῷ δεξιῷ = ἐπιπίπτων κατὰ τοῦ δεξιοῦ κέρατος, ἐφορμῶν ἐστράφη πρὸς τὸ δεξιόν. Παρβ. 4, 108, 3 . . ἐπιπαριέναι κελεύοντες „καὶ 1, 61, 1 . . ὡς ᾔσθοντο καὶ τοὺς μετὰ Ἀριστέως ἐπιπαριόντας . ." —

Αὐτόθι. ἀποθνήσκει. παθητ. μετὰ τῆς ὑπὸ = ἀποκτείνεσθαι, Φονεύεσθαι. Παρβ. 1, 9, 2 Εὐρυσθέως . . . ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανόντος. 20, 2 Ἵππαρχον οἴονται ὑφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος . . ἀποθανεῖν. 3, 58, 4 ὑπὸ Μήδων ἀποθανεῖν. 96, 1 ἐνῷ Ἡσίοδος ὁ ποιητὴς

λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ ἀποθανεῖν. 4, 107, 3 Πιττακοῦ ... ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν ... παίδων καὶ ... τῆς γυναικὸς αὐτοῦ".

Αὐτόθι 9. οἱ δὲ αὐτοῦ ξυστραφέντες ὁπλῖται ἐπὶ τὸν λόφον τόν τε Κλεαρίδαν ἠμύνοντο καὶ δὶς ἢ τρὶς προσβαλόντα καὶ ... αὐτοὺς ἔτρεψαν". Διαφωνοῦσιν οἱ σχολιασταὶ περὶ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ἠμύνοντο. Ὁ Stahl, ὁ Poppo καὶ ἄλλοι λαμβάνουσι τό: οἱ δὲ αὐτοῦ, ἐξαλείφοντες τὸ ὁπλῖται καὶ χρονικῶς ἐκλαμβάνοντες τὴν μετοχ. ξυστραφέντες. Ὁ Classen ἐννοῶν τὸ αὐτοῦ ἐπιρρηματικῶς = ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ, τίθησιν ὑποκείμενον τὸ οἱ ὁπλῖται οἱ ξυστραφέντες ἀπορρίπτων τὸ τὸν λόφον, ὅπερ ὡς προσθήκην ἀντιγραφέως θεωρεῖ πρὸς ἐπεξήγησιν τοῦ ἐπιρρ. αὐτοῦ. Ὁ παλαιὸς σχολιαστὴς τοῦ Θουκυδ. σημειοῖ διφορουμένως: οἱ αὐτοῦ τοῦ Κλέωνος καὶ οἱ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ". Τὰ κεφ. 7, 4 ἐλθὼν (ὁ Κλέων) τε καὶ καθίσας ἐπὶ λόφου καρτεροῦ ... ἐθεᾶτο ... καὶ 10, 3 σημαίνειν τε ἅμα ἐκέλευεν ἀναχώρησιν καὶ παρήγγελλε ... ὑπάγειν ἐπὶ τῆς Ἠιόνος .. καὶ 4 ἀπῆγε τὴν στρατιὰν" δῆλον ποιοῦσιν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ἐπὶ τοῦ λόφου ἦσαν, ἀλλ' εἰς ἀναχώρησιν, τὸ μὲν εὐώνυμον πρὸς τὴν Ἠιόνα, ὅπερ δὴ καὶ προεκεχωρήκει, τὸ δὲ δεξιὸν θορυβηθὲν, διὰ τὸ αἰφνίδιον τῆς ἐφόδου ἔστη καὶ οὐχ ὑπεχώρει. Τούτου δὲ γενομένου κατὰ τὴν ἐφόρμησιν τοῦ Βρασίδου ἐπ' αὐτὸ ἵστατο οὐχὶ μακρὰν τοῦ λόφου, ἐξ οὗ ἐξεκίνησεν. Ἐκεῖθεν δὲ πεσόντος τοῦ Κλέωνος οἱ ὁπλῖται αὐτοῦ στραφέντες καὶ μεταβάντες πρὸς τὸν λόφον, ὅστις οὐ πολὺ τῆς πτώσεως τοῦ Κλέωνος ἀπεῖχε, καὶ ὀχυρωθέντες ἠμύνοντο. Ὡς ἀνωτέρω: οἱ μὲν Ἀθηναῖοι οὐκ αἰσθάνονται, οἱ δὲ πλησίον ἄραντες ἀπήνεγκαν" οὕτω καὶ ἐνταῦθα: καὶ ὁ μὲν Κλέων ... ἀποθνήσκει, οἱ δὲ ξυστραφέντες ἐπὶ τὸν λόφον ὁπλῖται αὐτοῦ ... ἠμύνοντο. Ὥστε ὑποκείμενον λαμβάνεται τὸ οἱ ὁπλῖται αὐτοῦ, τὸ δὲ ξυστραφέντες προσδιορισμὸς κατ' ἐπεξήγησιν. Δῆλον ὅτι οἱ ὁπλῖται αὐτοῦ (τοῦ Κλέωνος) οἱ ξυστραφέντες ἐπὶ τὸν λόφον ἠμύνοντο· τοῦτο δὲ διὰ τῆς ἅπαξ θέσεως τοῦ ἄρθρου ἰσοδυναμεῖ τῷ: οἱ δὲ αὐτοῦ ξυστραφέντες ἢ οἱ δὲ ξυστραφέντες αὐτοῦ ὁπλῖται ἢ οἱ δὲ ξυστραφέντες ὁπλῖται αὐτοῦ. Τὸ αὐτοῦ δύσκολον ἐνταῦθα ἐπιρρηματικῶς ἐννοηθῆναι· διότι εἰ τοῦτο ἦν, εἴη ἂν οὐχὶ ξυστραφέντες κίνησιν

σημαῖνον, ἀλλὰ μείναντες, ἐνστάντες εἴτι τοιοῦτον δυνάμει τοῦ αὐτόθι. Τὸ αὐτοῦ ἔναρθρον ἰσοδυναμεῖ τῇ αὐτοπαθεῖ ἀντωνυμ. καὶ τῇ κτητικῇ: ὁ ἐμαυτοῦ φίλος = ὁ φίλος μου, ὁ ἐμὸς φίλος. Ὁ σαυτοῦ = ὁ φίλος σου, ὁ σὸς φίλος. Ὁ ἑαυτοῦ φίλος = ὁ αὐτοῦ φίλος, ὁ φίλος αὐτοῦ καὶ κοινῶς ὁ φίλος του. Οἱ (ἑ)αυτοῦ ξυστραφέντες ὁπλῖται = οἱ ξυστραφέντες ὁπλῖται αὐτοῦ καὶ κοινῶς οἱ ξυστραφέντες ὁπλῖταί του. Ἐὰν δὲ τὸ αὐτοῦ ληφθῇ ἁπλῶς τριτοπρόσωπος ἀντων. ἢ ὁριστικὴ δυνάμει τῆς κτητικῆς αὐτῆς ἐννοίας, διότι ἐνταῦθα γενικὴ κτητικὴ θεωρητέα, εἰς τὴν πρώτην ἐκδοχὴν μεταπίπτει = οἱ δὲ αὐτοῦ (τοῦ Κλέωνος) ξυστρ. ὁπλῖται = οἱ δὲ ξυστρ. ὁπλ. αὐτοῦ (τοῦ Κλ.) κτσ. Τοῦτο σύνηθες τῷ Ἑλληνικῷ λόγῳ, ἀρχαίῳ τε καὶ νεωτέρῳ.

Κεφ. 11. ὡς ἥρῳ τε ἐντέμνουσι. λέγεται περὶ τῆς ἐπὶ τῶν νεκρῶν θυσίας: διὰ τὸ ἐν τῇ γῇ τῶν σφαγίων ἀποτέμνεσθαι τὰς κεφαλάς· οὕτω γὰρ θύουσι τοῖς χθονίοις. Σχολ.

Κεφ. 14, 4. ὥστ᾽ ἀδύνατα εἶναι ἐφαίνετο Ἀργείοις καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμεῖν“. Τὸ ὥστε ἐξοβελίζουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν σχολιαστῶν, μὴ δεχόμενοι τὸ δι᾽ αὐτοῦ ἐκφερόμενον ὡς συμπέρασμα τῶν ἡγουμένων. Ὁ Stahl ἀναγινώσκει παρενθετ. (ἀδύνατα δὲ . . .), ὁ Poppo (ἀδύνατα εἶναι . . .), ὁ Classen προτείνει μὲν τὴν εἰς ὅλως τ᾽ διόρθωσιν, ἀλλὰ ἐν τῇ ἐκδόσει τηρεῖ αὐτό. Νομίζομεν, ὅτι τὸ διὰ τοῦ ὥστε ἐκφερόμενον συμπέρασμα περιορίζεται ἁπλῶς μόνον ἐν τῷ κύκλῳ τῶν σχεσεως τῶν Λακεδαιμονίων πρὸς τοὺς Ἀργείους, συναγόμενον ἐκ τοῦ: ξυνέβαινε δὲ . . ὡς ἑπόμενον ὑποθετικοῦ ἢ αἰτιολογικοῦ λόγου: εἰ Ἀργεῖοι καὶ ἄλλας σπένδεσθαι οὐκ ἤθελον, ἐπ᾽ ἐξόδῳ οὐσῶν τῶν πρὸς τοὺς Ἀργείους τριακοντουτίδων σπονδῶν αὐτῶν, εἰ μή . . ., ἐφαίνετο αὐτοῖς ἀδύνατα κτλ. ἢ ἐπειδὴ συνέβαινε τὰς τριακ. σπονδὰς ἐπ᾽ ἐξόδῳ εἶναι καὶ ἄλλας οὐκ ἤθελον σπένδεσθαι οἱ Ἀργ., εἰ μή τις . . ., ἐλογίζοντο ποιητέαν εἶναι τὴν ξύμβασιν, ἐπεὶ ἀδύνατα ἐφαίνετο . . . Τὸ ὅλον συμπέρασμα ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἕπεται διὰ τοῦ: ταῦτ᾽ οὖν ἀμφοτέροις αὐτοῖς λογιζομένοις ἐδόκει ποιητέα εἶναι ἡ ξύμβασις . . .

Κεφ. 15, 2. ἦσαν γὰρ οἱ Σπαρτιᾶται αὐτῶν πρῶτοί τε καὶ ὁμοίως σφίσι ξυγγενεῖς“. Πολλὴν σπουδὴν καὶ συζή-

τησιν παρὰ τοῖς σχολιασταῖς ἤγειρε τὸ χωρίον τοῦτο, ὧν οἱ μὲν τὸ ἀτυχὲς ὁμοίως εἰς γενικὴν ὁμοίων μετέβαλον, οἱ δὲ εἰς δοτ. ὁμοίοις, οἱ δὲ εἰς οἴκοις ἐπιφανέσι τὴν φράσιν μετεμόρφωσαν, οἱ δὲ εἰς ὀνομ. ὁμοῖοι καὶ ἄλλοι ἄλλως, μηδεμίαν ἐκ τῆς συγχύσεως πιστὴν καὶ ἀκριβῆ ἐξήγησιν κατορθώσαντες. Πάντες ὁμονοοῦσιν, ὅτι ἡμαρτημένως ἡ γραφὴ ὁμοίως ἔχει. Ὁ Reiske γράφει ὁμοίων, ὁ Bekker ὁμοίοις, ὁ Herbst καὶ ὁ Steup ὁμοίοις, τοῦ τελευταίου προσάγοντος ἐκ τοῦ Πλουτ. Νικ. κεφ. 10 τὴν αὐτὴν ἔννοιαν: οἱ γὰρ ἐκ πύλου κομισθέντες ἦσαν ἐξ οἴκων τε πρώτων τῆς Σπάρτης καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς τοὺς δυνατωτάτους ἔχοντες". Ὁ Poppo ὁμοῖοι, ὁ Classen ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Πλουτ. ὁρμώμενος προτείνει τὴν δυνατὴν διόρθωσιν οὕτω: πρῶτοί τε καὶ οἴκοις ἐπιφανέσι ξυγγενεῖς". Ἐπειδὴ δέ τινες παρατηροῦσιν, ὅτι πάντες οἱ ἐκ τῆς Πύλου κομισθέντες Σπαρτιᾶται οὐκ ἂν ἦσαν πρῶτοί τε καὶ ὁμοῖοι, διορθοῦσι τὸ οἱ Σπαρτιᾶται αὐτῶν εἰς οἵ . . αὐτῶν = τινὲς Σπαρτιᾶται ἐξ αὐτῶν. Πρὸς μείζονα δ' ἀπορίαν μνημονεύουσι καὶ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους παραπέμποντα εἰς τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Θουκυδ., ὅπερ προσάγει ἀναλλοίωτον: καὶ ὁμοίως ξυγγενεῖς".

Ἡ δυσκολία τῶν σχολιαστῶν, ὡς φαίνεται, κεῖται ἐν τῇ λέξει ὁμοίως· τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἐνταῦθα ἢ καθ' ὅμοιον τρόπον, ἐπίσης, ὡσαύτως, ἐξ ὁμοίου κτλ. Παρβ. 1, 2, 6 μὴ ὁμοίως αὐξηθῆναι. 5, 2 πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες. 75, 4 ὑμῶν ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων . . . ὄντων. 2, 49, 8 τοὺς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε . . . τῶν πάντων ὁμοίως. 3, 39, 6 πάντες ἡμῖν ὁμοίως ἐπέθεντο. Σοφ. Φιλ. 390 ἐμοί θ' ὁμοίως καὶ θεοῖς εἴη φίλος. Ἡσίοδ. ἔργ. 184 ὡς ἀεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον". Ἐὰν ἁπλούστατα ὡς ἔχει τὸ κείμενον ἐξηγήσωμεν τὰς λέξεις κατὰ τὴν κανονικὴν αὐτῶν πλοκήν, πορίζόμεθα τήνδε τὴν ἔννοιαν: ἦσαν οἱ Σπαρτιᾶται ἐξ αὐτῶν (τῶν ζωγρηθέντων) καὶ πρῶτοι τῆς Σπάρτης καὶ συγγενεῖς αὐτῶν ἐπίσης, καθ' ὅμοιον τρόπον, ἐκ τοῦ ὁμοίου, ἢ κατὰ Πλούτ. καὶ εἶχον συγγενεῖς ὁμοίους τοῖς τῶν Σπαρτιατῶν δηλ. τοιούτους, οἵους καὶ αὐτοὶ εἶχον. Ἐπειδὴ γνωρίζομεν, ὅτι παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις καὶ ἄλλαις ἀριστοκρατικαῖς καὶ ὀλιγαρχικαῖς πολιτείαις ὅμοιοι ἐκαλοῦντο οἱ πολῖται οἱ ἔχοντες ἴσον καὶ τὸ αὐτὸ δικαίωμα

εἰς πάντα τὰ ἀξιώματα καὶ τὰς ἀρχάς, εἰς τῶν κοινῶν τὴν διοίκησιν καὶ εἰς τῆς δημοσίας ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως τὴν ἀπόλαυσιν (ἴδ. Αηρ. 20, 107 μετὰ τῶν ὁμοίων κύριον γίγνεσθαι τῆς πολιτείας) συμπεραίνομεν, ὅτι οἱ κομισθέντες ἐκ Πύλου Σπαρτ. ἦσαν καὶ πρῶτοι (ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων πλούτῳ, τιμῇ, δόξῃ, δυνάμει) καὶ συγγενεῖς αὐτῶν καθ' ὅμοιον τρόπον, δηλονότι ὡς ἀνήκοντες εἰς τοὺς καλουμένους ὁμοίους, οὓς ὁ Πλούτ. δυνατωτάτους ὀνομάζει, διότι αὐτοὶ περιεβάλλοντο πολιτικὰ ἀξιώματα καὶ ἀρχάς, εἶχον συγγενεῖς ἐκ τῶν καλουμένων ὁμοίων, ἐκ τῆς τάξεως τῶν ὁμοίων, ὥσπερ οἱ Σπαρτιᾶται αὐτοί. Τουτέστι ἡ σχέσις τοῦ τρόπου τῆς ὁμοιότητος τῆς συγγενείας ὑπάρχει μεταξὺ τῶν καλούντων καὶ καλουμένων, οἵτινες ἐπίσης συγγενεῖς ἦσαν. Ἡ ἐξήγησις αὕτη, νομίζομεν, ὡς ἁπλῆ καὶ φυσικὴ συνᾴδουσα καὶ πρὸς τὴν τοῦ Πλουτάρχου διαλύσει τὸ σκότος, ὅπερ οἱ σχολιασταὶ διὰ συγχύσεως τῆς φυσικῆς σημασίας τοῦ ὁμοίως ἐπέχεαν. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσι λέγει: οἱ ἐξόριστοι εἶνε (εἰσὶ) πρῶτοι τοῦ χωρίου καὶ παρόμοια συγγενεῖς μὲ τοὺς προϊσταμένους" θέλων δηλῶσαι, ὅτι καὶ συγγένειαν ἔχουσι τοιαύτην, οἵαν οἱ προϊστάμενοι τοῦ χωρίου, δηλ. ἰσχυρὰν, εὐυπόληπτον, ἐπιρροὴν ἀσκοῦσαν. Ἤδη εἰ οἱ ἐν Πύλῳ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν Σπαρτιᾶται πάντες πρῶτοι καὶ ὁμοίως συγγενεῖς ἦσαν, διττῶς ἐξεταστέον. Εἰ ἐν Σπάρτῃ ὑπῆρχε μεγάλη ἡ τάξις τῶν καλουμένων ὁμοίων πολιτῶν, οὐδὲν ἄπορον πάντας τούτους πρώτους καὶ συγγενεῖς εἶναι· εἰ δὲ μὴ οὐδαμῶς ἄπορον ἄλλως ἐννοηθῆναι. Ὁ Θουκυδ. δηλονότι μαθὼν ὅτι οἱ ζωγρηθέντες ἐν Πύλῳ Σπαρτιᾶται ἀνῆκον εἰς ἐπιφανὲς γένος, ὅσοι ἂν εἴησαν, οὐκ ἠξίωσε διακρῖναι αὐτοὺς εἰς ἐπιφανεῖς καὶ ἀφανεῖς, καθ' ὅσον ἡ διάκρισις αὕτη οὐδὲν προσετίθη εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Εἰ δ' ἴσως καὶ οὐ πάντες ἐπίτιμοι ἦσαν, συνεβάλετο πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ μᾶλλον χρήσασθαι τῇ κοινῇ φήμῃ, ὅτι οἱ ζωγρηθέντες Σπαρτ. ἐπίτιμοι καὶ συγγενεῖς τῶν ἰσχυόντων ἐν Σπάρτῃ ἦσαν, ἵνα διὰ τούτου ἐξεικονίσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς τὸ κομίσασθαι, καὶ τὸ βαρὺ τραῦμα καὶ ὄνειδος τῆς ἥττης, δι' ὅπερ τὴν γνώμην πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ τὰς σπονδὰς εἶχον. Ἡ δημώδης γλῶσσα πλεῖστα τοιαῦτα παραδείγματα ἔχει: "Ὅλον τὸ τάγμα 'ποῦ 'σκωτώθηκε 'ς τὸν πόλεμον ἦσαν

παλληκάρια καὶ σπουδαῖα πρόσωπα εἰς τὴν πόλιν καὶ συγγενεῖς εἶχαν = Ἅπας ὁ ἐν τῇ μάχῃ πεσὼν λόχος ἀνδρεῖοι καὶ σπουδαῖοι καὶ συγγενεῖς τοῖς πολίταις ἦσαν. Βεβαίως οὔτε πάντες ἀνδρεῖοι, οὔτε πάντες σπουδαῖοι καὶ συγγενεῖς τοῖς πολίταις ἦσαν, διότι ὁ λέγων οὔτε εἶδεν αὐτοὺς πολεμοῦντας οὔτε τὰς σχέσεις αὐτῶν πάντων γινώσκει, ἀλλὰ τὴν ἔκφρασιν ταύτην ποιεῖται ἐπὶ τὸ ἐμφαντικώτερον ἢ ἐκ τῆς γνώσεως ἐνίων ἐξ αὐτῶν ἀνδρείων καὶ σπουδαίων καὶ συγγενῶν ἢ ἐκ τῆς ἀκοῆς παρ᾽ ἄλλων οἶκτον λαβόντων ὑπὲρ τοῦ πεσόντος λόχου. Αὐτόθι. ἤρξαντο μὲν οὖν καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν αὐτῶν πράσσειν, ἀλλ᾽ οἱ Ἀθηναῖοι οὔπως ἤθελον εὖ φερόμενοι ἐπὶ τῇ ἴσῃ καταλύεσθαι". Πάντα τὰ χειρόγραφα φέρουσι τὴν γραφὴν οὔπω. Ἐπειδὴ ὁ Φώτιος καὶ ὁ Ἡσύχιος σημειοῦσιν οὔπως = οὐδένα τρόπον καὶ Θουκυδ. 5 καὶ Ὅμηρος „οἱ Σχολιασταὶ πάντες παραδέξαντο τοῦτο μεταμορφώσαντες τὸ οὔπω εἰς οὔπως. Ἡμεῖς προκρίνοντες τὸ γνήσιον οὔπω πειρασόμεθα τὸν δυνατὸν λόγον δοῦναι. Ὁ Θουκυδ. ἐν βιβλ. 4, 41, 1 γράφει: „Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν μέχρι οὗ τι ξυμβῶσιν, ἢν δ᾽ οἱ Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν ἐσβάλλωσιν, ἐξαγαγόντες ἀποκτεῖναι „καὶ κατωτέρω 4: ἐπρεσβεύοντο (Λακεδ.) παρ᾽ αὐτοὺς (Ἀθην.) καὶ ἐπειρῶντο τήν τε Πύλον καὶ τοὺς ἄνδρας κομίζεσθαι· οἱ δὲ μειζόνων τε ὠρέγοντο καὶ πολλάκις φοιτώντων αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπεμπον". Ὁ Θουκ. βεβαιοῖ ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδαμῶς ἀπέρριπτον τὰς προτάσεις τῶν Λακεδ. περὶ εἰρήνης, ἀλλὰ ἡ θέλησις αὐτῶν ἀπέβλεπεν εἰς μείζονα πλεονεκτήματα· τουτέστιν οὐκ ἤθελον ἐπὶ ἴσοις ὅροις συμβῆναι, ὅπερ ἰσοῦται τῷ μειζόνων ὠρέγοντο, ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι εὖ φερόμενοι καθυπέρτεροι ἦσαν. Ἄρα μέχρι τότε, ὅτε ἢ ἐφ᾽ ὅσον ἑαυτοὺς ὑπερτέρους ἐνόμιζον, οὐκ ἤθελον ἐπὶ τῇ ἴσῃ (ἐπὶ ἴσοις ὅροις, ἄνευ πλεονεκτημάτων) καταλύεσθαι. Τὸ οὔπως = κατ᾽ οὐδένα τρόπον, οὐδαμῶς, ἀντίκειται καὶ πρὸς τὸ ἴσῃ, ὅπερ ἐκφράζει τοὺς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων προταθέντας ὅρους τῆς συμβάσεως, καὶ πρὸς τὸν παρατατ. ἤθελον τεθέντα κατ᾽ ἀντιπαράταξιν πρὸς τὸ „ἀπράκτους ἀπέπεμπον"· ἄλλως εἰ παντάπασιν οἱ Ἀθηναῖοι ἠρνοῦντο ἢ οὐκ ἤθελον συμβῆναι, ἥρμοττεν ἂν μᾶλλον

ὁ ἀόρ. οὐκ ἠθέλησαν. Οἱ δὲ Λακεδ. εἰδότες τὸ φρόνημα τῶν Ἀθην. πρὸς τὴν εἰρήνην ἐφοίτων πρεσβευόμενοι παρ' αὐτοὺς, ἐλπίζοντες ἐπὶ τῇ ἴσῃ συμβήσεσθαι. Ἡ ἐξήγησις ἄρα ἐχέτω ὧδε: ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐφ' ὅσον ηὐτύχουν οὐκ ἤθελον ἕως τότε (ἀκόμη) ἐπὶ ἴσοις ὅροις συμβῆναι. Εἶτα καὶ εἰ οὔπως γεγραμμένον ἦν, εἴη ἂν ἡ σημασία αὐτοῦ οὐχὶ οὐδαμῶς, ἀλλά πως, κἄπως, τρόπον τινὰ, τῆς ἀρνήσεως χωριζομένης, οἷον· ἀλλ' οἱ Ἀθην. οὐκ ἤθελόν πως, κἄπως, τρόπον τινὰ ξυμβῆναι, ὅπερ δηλοῖ προσποίησιν, ὑπόκρισιν τοῦ οὐ θέλειν, ἀληθῶς ὅμως θέλειν. ἄλλαις λέξεσι μᾶλλον οὐκ ἤθελον ἢ ἤθελον, ὃ πλησιάζει τῷ οὔπω, οὐχὶ δὲ οὐδαμῶς ἤθελον. Τούτου ἕνεκα οἱ Λακεδ. μετὰ τὴν ἐν Δήλῳ συμφοράν τῶν Ἀθηναίων ἐπαναλαβόντες τὰς περὶ εἰρήνης προτάσεις ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ, ἐπεὶ ἐγίνωσκον τό τε πρότερον τῶν Ἀθην. φρόνημα καὶ τὸ μετὰ τὴν συμφοράν: γνόντες μᾶλλον ἂν ἐνδεξαμένους στ. 10).

Κεφ. 16, 1. τότε δὲ ἑκατέρᾳ τῇ πόλει σπεύδοντες τὰ μάλιστ' αὐτήν . . . „Πολὺ ὀρθῶς πρῶτος ὁ Stahl ἐπανήνεγκε τὴν ἀληθῆ ἀρχικὴν γραφὴν μάλιστ' αὐτὴν ἀντὶ τῆς ἐν τοῖς κώδιξιν εὑρισκομένης μάλιστα τὴν, τῶν σχολιαστῶν συμπληρούντων τό ἄρθρον τὴν διὰ τοῦ ἡγεμονίαν, ὁμολογίαν, ὁμόνοιαν, ἡσυχίαν κτλ. ὁ Poppo γράφει ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἐκδόσει αὐτὴν (ἡγεμονίαν). Ἀλλ' ἔστιν ὅλως ἀπίθανον τὸ αὐτὴν τὸ ἡγεμονίαν ὁρίζειν, καθ' ὅ,τι ὁ λόγος περὶ εἰρήνης γίγνεται (πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον 14, 1 καί 16, 1 οἵπερ ἀμφοτέρωθεν μάλιστα ἠναντιοῦντο τῇ εἰρήνῃ).

Αὐτόθι 3. χρόνῳ δὲ προτρέψαι τοὺς Λακεδαιμονίους φεύγοντα αὐτὸν ἐς Λύκαιον διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτε μετὰ δώρων δοκοῦσαν ἀναχώρησιν". Καὶ τὸ χωρίον τοῦτο πολλὴν συζήτησιν παρὰ τοῖς σχολιασταῖς ἤγειρε. Τινὰ τῶν χειρογράφων μετὰ τὸ δώρων φέρουσι δόκησιν, ἄλλα δόκησιν ἕως καὶ κατὰ διόρθωσιν δόκησιν ἐς. Τὰ ἄριστα δ' αὐτῶν ἔχουσι δοκοῦσαν ἕως. Ὁ ἀρχαῖος Σχολ. τοῦ Θουκυδ. παρατηρεῖ: οἱ μὲν τὴν δόκησιν ἀντὶ τοῦ δοκήσεώς φασι κεῖσθαι: διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτε μετὰ δώρων δοκήσεως ἀναχώρησιν, οἱ δὲ τηρήσαντες τὴν δόκησιν τὴν ἀναχώρησιν μᾶλλον ἀντ' ἀναχωρήσεως ἐδέξαντο· ἄλλοι δὲ τὴν δόκησιν ἐπὶ τῆς λήψεως τῶν δώρων ἔλαβον κτλ.

Ὁ Σουίδας σημειοῖ: δώρων δόκησιν = τὴν δωροδοκίαν. Θουκυδ.“. Ὁ Poppo γράφει ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκδόσει: διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτε μετὰ δώρων δοκήσεως ἀναχώρησιν. Ὁ Stahl ἐδέξατο ὡσαύτως μετὰ δώρων δοκήσεως. Ὁ And. Duker μετὰ δώρων δοκοῦσαν. Ὁ Bekker παραβαλὼν πάσας τὰς γραφὰς ἐδέξατο μετὰ δώρων δοκοῦσαν, τὸ δὲ ἄπορον καὶ ἄνευ σημασίας ὄπισθεν ἕως ἀπορρίπτει. Ὁ Classen σύμφωνος τῷ Bekker παρεδέξατο μὲν ἐν τῇ ἐκδόσει τὴν γραφὴν μετὰ δώρων δοκοῦσαν, ἀλλὰ προτείνει πρὸς θεραπείαν τοῦ ἀνοήτου ἕως τὴν γραφήν: διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτε μετὰ δωροδοκήσεως ἀναχώρησιν. Ὅτι τὸ μετὰ δώρων σημαίνει δωροδόκησιν αὐτὸς ὁ Θουκυδ. δι᾽ ἄλλων λέξεων ἐν βιβλ. 2, 21, 1 ἐδήλωσεν „Ἀθηναῖοι δέ . . . καί τινα ἐλπίδα εἶχον εἰς τὸ ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προϊέναι, μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα τὸν Παυσανίου Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτε ἐσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα καὶ Θριῶζε στρατῷ Πελοποννησίων πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν ἀνεχώρησι πάλιν ἐς τὸ πλοῖον οὐκέτι προελθών· διὸ δὴ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν“. Ἡ δυσχέρεια ἔγκειται ἐν τῷ ἀνοήτῳ ἕως. Ἐπειδὴ τὰ ἄριστα χειρόγραφα φέρουσι τὴν γραφὴν μετὰ δώρων δοκοῦσαν, φρονοῦμεν, ὅτι τὸ ἕως εως ἄριστα εὐοδωθῆναι δύναται, ἐὰν πρὸ τοῦ ε προστεθῇ τὸ γράμμα τ = τέως = μέχρι τότε κατὰ κεφ. 7 τέως μὲν ἡσύχαζεν, ἔπειτα ἠναγκάσθη . . . 6, 61, 7 τέως μὲν ἐζήτουν τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ . . . 8, 99 φοβούμενοι τέως τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικόν“. Ἡ Πυθία προέτρεψε τοὺς Λακεδ., ἵνα ἐπαναγάγωσι τὸν Πλειστοάνακτα ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα, καταφυγόντα εἰς Λύκαιον ἕνεκα τῆς ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτε ἀναχωρήσεως αὐτοῦ τῆς μέχρι τότε (μέχρι οὗ ἡ Πυθία ἔπεισεν αὐτοὺς) νομιζομένης ὑπὸ τῶν Λακεδ. μετὰ δώρων, τουτέστιν ὅτι ἐγένετο μετὰ δώρων, μετὰ δωροδοκήσεως. Ἡ πρόμαντις πείσασα αὐτοὺς εἰς τοῦτο ἐπειράθη βεβαίως ἀφελεῖν τοῦ νοῦ αὐτῶν τὴν μέχρι τότε, τὴν ἐπικρατοῦσαν ἔτι δόκησιν (δόξαν) περὶ δώρων, δωροδοκήσεως. Τὴν λέξιν δῶρα μεταχειρίζεται συνεχῶς ἡ δημώδης φωνὴ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ χρήμασι διαφθείρεσθαί τινα, δωροδοκεῖν ἢ δωροδοκεῖσθαι: ἔλαβε δῶρα καὶ ἐβο-

ήθησεν = ἐδωροδοκήθη, δώροις διεφθάρη ἢ χρήμασιν ἐπείσθη κτλ. Ἔδωκε δῶρα καὶ ἀπηλλάγη ἢ ἐνίκησεν ἐν τῷ δικαστηρίῳ = ἐδωροδόκησε. Διὰ δώρων ἢ μετὰ δώρων καὶ κοινῶς μὲ δῶρα ἐσώθη = δωροδοκήσας ἐσώθη.

Κεφ. 17, 1 . . ἐν εἰρήνῃ μὲν οὐδενὸς σφάλματος γιγνομένου καὶ ἅμα τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς ἄνδρας κομιζομένων = εἰ εἰρήνη εἴη, ἐν ᾗ οὐδὲν σφάλμα γίγνεται καὶ ἅμα οἱ Λακεδ. τοὺς ἄνδρας κομίζοιντο.

Αὐτόθι 2. Καὶ τόν τε χειμῶνα τοῦτον ἦσαν ἐς λόγους καὶ πρὸς τὸ ἔαρ . . . στ. 18 τότε δὴ παρακαλέσαντες . .“ Περὶ τῆς συνδέσεως τῶν διαφόρων μερῶν τῆς περιόδου ταύτης καὶ περὶ τῆς γνώμης τοῦ Jul. Steup, ἰσχυριζομένου, ὅτι ἀπὸ τοῦ κεφ. 13 μέχρι τῆς δε τῆς περιόδου πολλαὶ παρενθῆκαι καὶ προσθῆκαι ὑπὸ ἀντιγραφέων ἐγένοντο, καὶ ἐνισχυομένου εἰς τοῦτο καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων μὴ ἀλλαχοῦ τοῦ Θουκυδίδου ἀπαντωσῶν λέξεων: διαγίγνεσθαι, ἐνθυμία, ἀνεπίληπτος καὶ οὕπως, καὶ περὶ τῆς στίξεως ἰδὲ τὰς κριτικὰς παρατηρήσεις Classen βιβλ. 5, 17, 6, ὅστις ὀρθότατα ἀπολογεῖται. Προσθετέον μόνον, ὅτι ἡ λέξις ἐνθυμία ἀπαντᾷ παρὰ Θουκυδ. τῇ οὐδετ. καταλήξει ἐν βιβλ. 7, 50, 4 ἐνθύμιον ποιούμενοι.

Αὐτόθι. περιαγγελομένη κατὰ πόλεις ὡς ἐς ἐπιτειχισμόν“. Οἱ κώδικες φέρουσιν ὡς ἐπὶ τειχισμόν. Ὁ Σχολιαστὴς ἐξηγῶν λέγει: ὡς μελλόντων φρούρια ἐπιτειχίσειν ἐν τῇ Ἀττικῇ τῶν Λακεδαιμονίων“. Ὀρθῶς οἱ πλεῖστοι τῶν σχολιαστῶν γράφουσιν ὡς ἐπιτειχισμόν. Παραβ. βιβλ. 6, 93, 2 ὥστε τῇ ἐπιτειχίσει τῆς Δεκελείας προσεῖχον ἤδη τὸν νοῦν . . 7, 18, 4 Καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ σίδηρόν τε περιήγγελλον κατὰ τοὺς ξυμμάχους καὶ τἄλλα ἐργαλεῖα ἡτοίμαζον ἐς τὸν ἐπιτειχισμόν. 28, 3 τὸ γὰρ αὐτοὺς πολιορκουμένους ἐπιτειχισμῷ ὑπὸ Πελοποννησίων“. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σχολ. διὰ τῆς ἐξηγήσεως δηλοῖ τὸν δοξαστικὸν σκοπὸν τῶν Λακεδ. „ὡς μελλόντων . . . ἐπιτειχίσειν“ ἐκ τῶν σχολιαστῶν οἱ μὲν παρεδέξαντο τὴν πρόθεσιν ἐς γράφοντες ὡς ἐς ἐπιτειχισμόν, οἱ δὲ τηροῦσι τὴν γραφὴν ὡς ἐπιτειχισμόν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μνημονευθὲν χωρίον 7, 18, 4 περιήγγελλον ἐς τὸν ἐπιτειχισμὸν κατὰ τοὺς ξυμμάχους „φέρει ἐς τὸν ἐπιτειχισμόν, κλίνομεν μᾶλλον ἀποδοκιμάσαι τὴν παρενθήκην ἐς, λαμβάνοντες τὸ ὡς

προθετικῶς = ἐς = περιαγγελλομένη κατὰ πόλεις ἐς ἐπιτειχισμὸν, καθ' ὅσον ἡ ὡ ς πρόθ. μετ' αἰτιατ. ὡς τὸν βασιλέα, ὡς τὴν ἀγοράν, ὡς τὸ πεδίον τῆς μάχης ἐκφράζει κυρίως οὐχὶ τὸ τελικὸν σημεῖον τῆς πράξεως, ἀλλὰ τὴν κίνησιν ἀπὸ τοῦ πρώτου σημείου μέχρι τοῦ τελευταίου καὶ τὴν πρόθεσιν καὶ γνώμην τοῦ ὑποκειμένου. Παρβ. Ἡροδ. 2, 121. Ἡ ἔννοια αὕτη οὐκ ἀπᾴδει πρὸς τὸ παρὸν χωρίον, καθ' ὅσον οἱ Λακεδ. ἀπειλητικῶς τὴν ἔναρξιν δῆθεν τοῦ ἐπιτειχισμοῦ ἐβουλεύσαντο κατὰ πόλεις περιαγγεῖλαι. Τὸ πλῆρες, νομίζομεν, ἔχει οὕτω: περιαγγελλομένη κατὰ πόλεις ἡκούσας ἢ ἡξούσας ὡς ἐπιτειχισμόν.

Αὐτόθι: καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῶν συνόδων ἅμα πολλὰς δικαιώσεις προενεγκόντων ἀλλήλοις ξυνεχωρεῖτο . . . π ρ ο ε ν ε γ κ ό ν τ ω ν ἀπόλυτος γενικ. ἄνευ οὐσιαστικοῦ ὡς ἐν 2, 52, 3 τά τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο νεκρῶν πλέα ἦν, αὐτοῦ ἀποθνησκόντων. 3, 82, 1 καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν οὐδ' ἑτοίμων παρακαλεῖν αὐτοὺς, πολεμούντων δέ . . . 4, 94, 2 καθεστώτων δὲ ἐς τὴν τάξιν καὶ ἤδη μελλόντων ξυνιέναι, Ἱπποκράτης . . ἔλεγε . . = προσαγαγόντων, προτεινάντων. Παρβ. 3, 64, 3 μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνωμοσίαν καὶ 31, 5 ἐν 5ῳ βιβ. τὴν ξυνθήκην προφέρειν. Τὸ οὐδέτερον προφέρειν = προΐστασθαι, προέχειν, ἐξέχειν. Παρβ. 1, 123 εἰ ἄρα πλούτῳ τε νῦν καὶ ἐξουσίᾳ ὀλίγον προφέρετε. 2, 89, 3 εὐψυχίᾳ οὐδὲν προφέρουσι. 7, 64, 2 εἴτις τι ἕτερος ἑτέρου προφέρει ἢ ἐπιστήμῃ ἢ εὐψυχίᾳ". Τὴν γεν. προενεγκόντων ἐνταῦθα δυνάμεθα καὶ ὡς μὴ ἀπόλυτον θεωρῆσαι, ἀλλ' ὡς ἀναφορικὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐννοουμένου αὐτῶν (Ἀθηναίων καὶ Λακεδ.) ἐκφράζοντα τὴν σχέσιν τῶν σ υ ν ό δ ω ν = ἐκ τῶν συνόδων αὐτῶν, οἳ προήνεγκον, προέβαλον, προέτειναν συνάμα πολλὰς δικαιώσεις.

Κεφ. 18, 1 καὶ ὤμοσαν κατὰ πόλεις· περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τῶν κοινῶν θύειν (καὶ ἰέναι) καὶ μαντεύεσθαι καὶ θεωρεῖν κατὰ τὰ πάτρια τὸν βουλόμενον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀδεῶς". Τὸ ἐν ἀγκύλαις ἰ έ ν α ι πάντες οἱ ἐκδόται θεωροῦσιν ὡς προσθήκην ἑρμηνευτοῦ πρὸς ἐξήγησιν τοῦ θεωρεῖν. Ὁ δὲ Classen προτείνει ἄνευ κ α ὶ ἐπιταχθῆναι τοῦ β ο υ λ ό μ ε ν ο ν. Φρονοῦμεν, ὅτι οὐδεὶς ἑρμηνευτὴς πρὸς ἐξήγησιν τοῦ θεωρεῖν = πέμπεσθαι μετὰ

δώρων καὶ προσφορῶν εἴς τι μαντεῖον, ἐχρῆτο ἂν τῷ ἰέναι. Ἡ θέσις αὐτοῦ μετὰ τὸ βουλόμενον εἶχεν ἂν κάλλιον μετὰ τοῦ καί, ἐξαρτωμένου οὐχὶ ἐκ τοῦ βουλόμενον, ἀλλ' ὥσπερ καὶ τὰ λοιπὰ ἀπαρέμ. Ἐκ τοῦ ὤμοσαν: ὤμοσαν νὰ θύῃ (θύειν) ὁ βουλόμενος (ὅστις βούλεται) καὶ νὰ μαντεύηται καὶ νὰ θεωρῇ καὶ νὰ πορεύηται καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀδεῶς. Ἄλλως: ὁ βουλόμενος νὰ πορεύηται καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὤμοσαν νὰ θύῃ κτλ. ἀδεῶς, καὶ ἀσθενέστερόν ἐστι καὶ ἡ ἐμφαντικότης τοῦ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἥτις σκοπίμως ἐτέθη ἐνταῦθα, νομίζομεν, πολὺ χαλαροῦται. Ἐπειδὴ παρὰ τῷ λαῷ ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἔκφρασις: τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ ἐνδυθῇ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ἱερέα . ." θεωροῦμεν τὴν θέσιν αὐτοῦ καλῶς ἔχουσαν: ὤμοσαν νὰ θύῃ ὅστις θέλει· εἰς τὰ κοινὰ ἱερὰ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς αὐτὰ καὶ νὰ μαντεύηται καὶ νὰ θεωρῇ κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς πατρίδος του καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀφόβως. Τοῦτο δὲ τὸ ἀφόβως καὶ κ. γ. καὶ κ. θ. ἀναφέρεται πρὸ πάντων εἰς τὸ ἰέναι. Αὐτόθι 5. "Ὅσας δὲ πόλεις παρέδοσαν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίοις . . . καθάπερ Ὀλύνθιοι καὶ Ἀκάνθιοι". Ὁ Stahl μετὰ τὸ Ἀμφίπολιν παραδέχεται μέγα τι κενὸν ἐκ πόλεων κατὰ τὸν πόλεμον ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀποστατησῶν πρὸς τοὺς Λακεδ., ὅπερ πειρᾶται συμπληρῶσαι ὧδε: ὅσαι δὲ πόλεις τῶν ἐπὶ Θρᾴκης ἀποστᾶσαι Ἀθηναίων Λακεδαιμονίοις προσεχώρησαν παραδοῦναι Λακεδαιμονίους Ἀθηναίοις. Ὁ δὲ Steup συμπληροῖ αὐτό: Ἀμφίπολιν καὶ Οἰσύμην καὶ Θυσσὸν καὶ εἴ τινα ἄλλην ἔχουσιν ἐν τῇ Ἀθωίδι Ἀκτῇ πόλιν". Ὁ δὲ Classen ἀναγνωρίζει μὲν ὅτι τὸ παρὸν τῆς συνθήκης κείμενον παρεδόθη ἡμῖν οὐχὶ γνήσιον καὶ ἑπομένως πολλαὶ ἀποκοπαί, ἐπαναλήψεις καὶ μεταθέσεις ὑπὸ τῶν ἀντιγραφέων ἐγένοντο, ἀλλὰ τηρεῖ αὐτὸ πειρώμενος διὰ τῆς λογικῆς συνδέσεως τῶν μερῶν ὑποστηρίξαι τὴν διαίρεσιν καὶ κατάταξιν αὐτῶν ὡς ἔχουσι. Λέγει δηλονότι ὅτι μετὰ τὴν ὀνόμασιν τῆς σπουδαιοτάτης τῶν ἐπὶ Θρᾴκης πόλεων, τῆς Ἀμφιπόλεως, ὁ συγγραφεὺς ποιεῖται ἀμέσως λόγον περὶ τῶν σχέσεων καὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν τῶν πόλεων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τἀνάπαλιν ἐπιφέρων ἐπὶ τέλους τὴν ὀνομασίαν αὐτῶν: Ἄργιλος, Στάγειρος, Ἄκανθος, Σκῶλος, Ὄλυνθος, Σπάρτα-

λος, αἵτινες εἰς εἰδικάς τινας διατάξεις ὑποβάλλονται. Νομίζομεν, ὅτι τὸ ὑποτιθέμενον κενὸν ἐκ τῶν πόλεων μετὰ τὸ Ἀμφίπολιν δύναται συμπληρωθῆναι διὰ τοῦ ὅσας δὲ πόλεις κτλ., ὡς παρατηρεῖ ὁ Classen. Βεβαίως τὴν Ἀμφίπολιν ὡς τὴν κυριωτέραν καὶ σπουδαιοτέραν τῶν ἐπὶ Θρᾴκης προταχθῆναί τε ἔδει καὶ ἴδιον λόγον προκαλέσασθαι. Διὰ τῆς συνθήκης ὑπισχνοῦνται οἱ Λακεδ. καὶ οἱ σύμμαχοι ἀποδοῦναι τοῖς Ἀθηναίοις τὴν μεγίστην τῶν ἐπὶ Θρᾴκης πόλεων, περὶ ἧς πολὺς λόγος μεταξὺ αὐτῶν ἐγένετο, τὰς δὲ λοιπὰς μικροτέρας καὶ ἀσημάντους, ἐξαρτωμένας κυρίως ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν συμμάχων, ἐθεώρησαν ἤδη διὰ τῆς συνθήκης ὡς παραδεδομένας τοῖς Ἀθηναίοις. Αὗται δὲ ἦσαν Ἄργ. Στ. Ἄκ. Σκ. Ὄλ. Σπ., αἵτινες δι' ὅρων δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων συνεδέοντο μετὰ τῆς συνθήκης. Ἡ δὲ Ἀμφίπολις ὡς μὴ ἐκ τῆς θελήσεως μόνης τῶν Λακεδ. ἐξαρτωμένη, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς τῶν συμμάχων, ἀπετέλεσεν ἴδιον λόγον. Τὸ ἐν τοῖς χειρογράφοις μετὰ τὸ εἰσὶ δὲ φερόμενον αἵδε, ὅπερ οἱ σχολιασταὶ ἐξοβελίζουσιν ὡς διαταράττον τὴν μετὰ τὸ ὅσας δὲ πόλεις κτλ. συνάφειαν αἰτιολογεῖται διὰ τῆς διὰ τοῦ δὲ τῶν διαφόρων μερῶν τῆς περιόδου συνδέσεως: ὅσας δὲ πόλεις . . τὰς δὲ πόλεις φερούσας . . . ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω . . ἐπειδὴ αἱ σπονδαί . . „ἥτις χαλαρὸν ποιοῦσα τὸν λόγον ἀπαιτεῖ τὴν ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἀπομνημόνευσιν τῶν πόλεων: εἰσὶ δὲ αἵδε· Ἄργ. κτλ. Δυνατὸν δ' εἰπεῖν: ὅσας δὲ πόλεις . . . ταύτας ἐξέστω ἀπιέναι . . . τὰς δὲ πόλεις ταύτας φερούσας . . . καὶ ὅπλα μὴ ἐξέστω . . . Αὗται δὲ εἰσὶν αἵδε. Αὐτόθι. ἢν δὲ Ἀθηναῖοι πείθωσι τὰς πόλεις, βουλομένας ταύτας ἐξέστω ξυμμάχους ποιεῖσθαι αὐτοὺς Ἀθηναίοις“. Ὁ Stahl καὶ ὁ Poppo ἐκλαμβάνοντες τὸ βουλομένας ταύτας ὡς ἐπεξηγητικὴν προσθήκην τοῦ πόλεις ὑπὸ ἀντιγραφέως ἐξοβελίζουσιν. ὁ δὲ Classen ἀντὶ ἀπολύτου μετοχῆς ἐκλαμβάνων αἰτιολογεῖ τό τε προσωπικὸν αὐτοὺς πρὸς τὸ σαφέστερον ἐπαναληφθὲν καὶ τὴν δοτ. Ἀθηναίοις. Ὁ Steup ἀναφέρων τὸ βουλομένας ταύτας εἰς τὸ πείθωσι τὰς πόλεις μετατίθησι τὴν ὑποδιαστολὴν μετὰ τὸ ταύτας. Ἐπειδὴ ἡ ἔκφρασις βουλομένας ταύτας ἰσοδυναμεῖ τῇ ἐν βιβ. 3, 52, 2 ὡς αὐτῶν ἑκόντων: μὴ ἀνάδοτος εἴη ἡ Πλάταια ὡς αὐτῶν ἑκόντων προσχωρησάντων“ καὶ

5, 17, 2 *αὐτῶν προσχωρησάντων*" παρατηροῦμεν, ὅτι οὔτε ὡς προσθήκη ἑρμηνευτοῦ οὔτε ὡς ἀπόλυτος αἰτ., ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ Steup μᾶλλον ἁρμόττει, διότι τὸ ῥῆμα π ε ί θ ε ι ν ἀποκεκλεισμένον βίας ἀπαιτεῖ παρ' ἑαυτῷ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἑκουσίως κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ βίᾳ. Παρβ. Ξεν. Ἀνάβ. 5, 1, 14 καὶ Ἑλλ. 6, 1, 18 ὑποσχόμενος αὐτῷ τήν τε πόλιν πείσας ἑκοῦσαν σύμμαχον ποιήσειν καὶ ταγὸν συγκαταστήσειν αὐτόν". Δέον ἄρα τὴν θέσιν οὕτως ἔχειν: ἢν δὲ Ἀθηναῖοι πείθωσι τὰς πόλεις βουλομένας ταύτας, ἐξέστω κτλ. Μετατεθέντος δὲ τοῦ τ α ύ τ α ς ἰσοῦται: ἐὰν δὲ οἱ Ἀθην. πείθωσι τὰς πόλεις ταύτας ἑκούσας, ἐξέστω Ἀθηναίοις ποιεῖσθαι αὐτοὺς (αὐτὰς) ξυμμάχους. Ἀποβλέποντες δὲ πρὸς τὴν φυσικωτέραν καὶ ὁμαλοτέραν σύνταξιν καὶ ἐξήγησιν προτείνομεν, ὅπως ἡ μὲν ὑποδιαστολὴ μετατεθῇ μετὰ τὸ βουλομένας, ἡ δὲ δοτ. Ἀθηναίοις τραπῇ εἰς αἰτιατ. οὕτω: ἢν δὲ Ἀθ. πείθωσι τ. πόλ. βουλομένας, ταύτας ἢ ταύταις ἐξέστω ξυμμάχους ποιεῖσθαι αὐτοὺς Ἀθηναίους. Καὶ ἡ ἐξήγησις: ἐὰν δὲ οἱ Ἀθ. πείθωσι τὰς πόλεις ἑκούσας, ταύταις ἔστω συγκεχωρημένον ποιεῖσθαι συμμάχους αὐτοὺς τοὺς Ἀθ. εἰς τὴν ἐκδοχὴν ταύτην ἀγόμεθα καὶ ἐκ τοῦ ὅτι περὶ τῆς συμμαχίας τῶν πόλεων ὁ λόγος γίνεται „ξυμμάχους δ' εἶναι μηδετέρων, μήτε Λακεδαιμονίων μήτε Ἀθην." καὶ ἐκ τῆς διακριτικῆς ἐννοίας τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς, ἥτις ἐνταῦθα περιορίζει τὴν συμμαχίαν τῶν πόλεων ἐν τῷ κύκλῳ αὐτῶν τῶν Ἀθηναίων καὶ οὐχὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν πρὸς ὠφέλειαν τῶν πειθόντων, τουτέστι δηλοῖ τὴν ἄμεσον μετὰ τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν καὶ οὐχὶ τὴν ἔμμεσον. Αὐτόθι 7. ἐν τῷ δ η μ ο σ ί ῳ = δεσμωτηρίῳ Σχολ. ἐν δὲ βιβ. 4, 41, 1 καλεῖ ὁ Θουκυδ. δεσμά: κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἀθ. ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν μέχρι οὗ τι ξυμβῶσιν". Αὐτόθι 8. Σκιωναίων δὲ καὶ Τορωναίων καὶ Σερμυλιῶν καὶ εἴ τινα ἄλλην πόλιν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι, Ἀθηναίους βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν καὶ . . . Ἡ πρόθ. π ε ρ ὶ μὴ τεθεῖσα ἐν τῇ ἀρχῇ πρὸ τῆς λέξεως Σκιωναίων προσετέθη εἰς τὸ ἐπαναληπτικὸν π ε ρ ὶ α ὐ τ ῶ ν, οὗπερ ἡ θέσις ἀναγκαία ἕνεκα τῆς παρεμπεσούσης προτάσεως: καὶ εἴ τινα . . .". Αὐτόθι 9 ὅρκους δὲ ποιήσασθαι Ἀθηναίους πρὸς Λακεδ. . . καὶ ἔστω δὲ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις κατὰ

ταὐτὰ ὅρκος πρὸς Ἀθηναίους". Ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Classen ὅτι παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις μέλλουσιν ἐπανειλημμένως τὸν αὐτὸν ὅρκον καὶ πρὸς τοὺς συμμ. τῶν Λακεδ. ποιήσασθαι ἐτέθη ὁ πληθ. ὅ ρ κ ο υ ς, παρὰ δὲ τοῖς Λακεδ. καὶ τοῖς συμμ. πρὸς μόνους τοὺς Ἀθ. ὁ ἑνικ. ὅ ρ κ ο ς. Ὁ δὲ μέγιστος ὅρκος ὑποτίθεται ὑπὸ τοῦ Ullrich παρὰ μὲν τοις Ἀθ. πρὸς τὸν Δία, Ἀπόλωνα καὶ Ἀθηνᾶν, παρὰ δὲ τοῖς Σπαρτ. πρὸς τοὺς Διοσκούρους, Κάστορα καὶ Πολυδεύκην, τὼ Σιώ. ἑ π τ α κ α ί δ ε κ α οὐχ ὑπάρχει ἐν τοῖς χειρογράφοις. ὑπὸ τοῦ Ullrich δὲ πρώτου σχετίσαντος τὰ χωρία κεφ. 19 καὶ 24, ἔνθα ἑπτακαίδεκα ἄνδρες ἐξ ἑκατέρας πόλεως ὤμοσαν, ὑπωπτεύθη καὶ ἡ πρόθ. ἐξ ἐνομίσθη ὡς ιζ! ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ χειρόγραφα φέρουσι τὴν πρόθεσιν ἐξ, ὁ Classen καὶ ὁ Stahl τηροῦσιν ἀμφότερα ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν, ὁ δὲ Poppo ἐν ἀγκύλαις γράφει τὸ ἑπτακαίδεκα. Νομίζομεν, ὅτι μᾶλλον ἐνδιέφερε τῷ συγγραφεῖ ἡ πρόθ. ἐξ ἢ τὸ ἀριθμητικόν, ὅπερ οὔτε προστίθησί τι ἐν τῷ λόγῳ οὔτε ἀφαιρεῖ. Εἰ ὁ Θουκ. ἐνταῦθα ἔγραφεν ὡρισμένον ἀριθμόν, ἐν κεφ. 19 καὶ 24 ποιήσαιτο ἂν καὶ αὖθις μνείαν περὶ αὐτῶν καὶ οὐκ ἂν ἔγραφεν: ὤμνυον δὲ οἵδε καὶ ἐσπένδοντο „ἢ Λακεδαιμονίων μὲν οἵδε . . . Ἀθηναίων δέ . . ., ἔνθα εἰ σπουδαίαν τὴν ἀριθμητικὴν ἀντωνυμίαν ἐθεώρει, ἔγραφεν ἂν ἴσως: ὤμνυον δὲ καὶ ἐσπένδοντο οἱ ἐξ ἑκάστης ἑπτακαίδεκα".

Κεφ. 20, 1. αὐτοκαίδεκα ἐτῶν διελθόντων καὶ ἡμερῶν ὀλίγων παρενεγκουσῶν „παραφέρειν ἀμετάβατ. ὡς 26, 3 καὶ ἡμέρας οὐ πολλὰς παρενεγκούσας = διαφέρειν, ὑπερφέρειν, ἀποκλίνειν. Παρβ. 1, 81, 1 τάχ' ἄν τις θαρσοίη ὅτι τοῖς ὅπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει ὑπερφέρομεν" ἢ ὡς τὸ πρῶτον ἡ ἐσβολὴ κτλ. „ὁ ἢ διαφορικὸς ἕνεκα τοῦ ἡγουμένου παρενεγκουσῶν. Αὐτόθι. ἡ ἐσβολὴ ἡ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ πολέμου τούτου" ἐ σ β ο λ ὴ σημαίνει τὴν ὑπὸ τὸν Ἀρχίδαμον εἴσοδον τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν Ἀττικήν. Παρβ. βιβ. 1, 13, 8 . . ὅτε ἡ ἐσβολὴ τὸ πρῶτον ἔμελλε Πελοποννησίων ἔσεσθαι καὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. 18, 1 ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προϊὼν ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνόην πρῶτον, ᾗπερ ἔμελλον ἐσβαλεῖν" καὶ 19, 1 οὕτω δὴ ὁρμήσαντες ἐπ' αὐτῆς μετὰ τὰ ἐν Πλαταίᾳ τῶν ἐσελθόντων Θηβαίων γενόμενα . . . ἐσέ-

βαλον ἐς τὴν Ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς“. ἀρχὴ δὲ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν.

Αὐτόθι. καὶ καθεζόμενοι ἔτεμνον πρῶτον μὲν Ἐλευσῖνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον, καὶ τροπήν τινα τῶν Ἀθηναίων ἱππέων . . . ἐποιήσαντο. 23, 1 οἱ δὲ Πελοποννήσιοι . . . ἄραντες ἐκ τῶν Ἀχαρνῶν ἐδῄουν τῶν δήμων τινὰς ἄλλους τῶν μεταξὺ Πάρνηθος καὶ Βριλησσοῦ ὄρους“. Αἱ ὀλίγαι παρενεγκοῦσαι ἡμέραι εἰσὶ κατὰ Classen *εἰ μεταξὺ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ μέσου Ἀπριλίου. Ὁ* Stahl *καὶ ὁ* Poppo *τὰς λέξεις: ἡ ἐσβολὴ ἡ ἐς τὴν Ἀττικὴν καί: θεωροῦσιν ὡς παρεισάκτους. Αὐτόθι 2. σκοπείτω δέ τις . . . Οἱ κώδικες φέρουσι τήν δε τὴν κατάταξιν τῶν λέξεων: σκοπείτω δέ τις κατὰ τοὺς χρόνους καὶ μὴ τῶν ἑκασταχοῦ ἢ ἀρχόντων ἢ ἀπὸ τιμῆς τινος τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ προγεγενημένα σημαινόντων πιστεύσας μᾶλλον“. ὁ δὲ ἀρχαῖος Σχολ. ἐξηγεῖ: κατὰ θέρη, φησί, καὶ χειμῶνας τὰ δέκα ἔτη σκοπείτω τις καὶ μὴ ἐξαριθμείσθω μήτε τοὺς ἄρχοντας μήτε τοὺς ἀπὸ ἄλλης τινὸς τιμῆς ἐπωνύμους τοῖς ἔτεσι γεγενημένους“. Ὁ* Poppo *καὶ ὁ* Stahl *μετατιθεῖσι τὰς λέξεις οὕτω: σκοπείτω δέ τις κατὰ τοὺς χρόνους καὶ μὴ τῶν ἑκασταχοῦ ἢ ἀρχόντων ἢ ἀπὸ τιμῆς τινος ἐς τὰ προγ. σημ. τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομ. πιστ. μᾶλ.“. Ὁ* Classen *γράφει: σκοπείτω δέ τις κατὰ τ. χρ. καὶ μὴ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομ. τῶν ἑκασ. ἢ ἀρ. ἢ ἀπὸ τιμ. τινος (ἐς) τὰ πρ. σημ. πισ. μ. „Ἐξηγεῖ δὲ ὡδέ πως: Ὀφείλει δέ τις (πρὸς ἀκριβῆ κατανόησιν τῶν γεγονότων) κατὰ τὴν φυσικὴν διαίρεσιν τοῦ χρόνου (θέρη καὶ χειμῶνας) αὐτὰ παρατηρεῖν καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν προσώπων, ἅτινα ἐν ἑκάστῳ τόπῳ εἴτε ὡς ἀνωτάτη ἀρχὴ εἴτε ἀπό τινος ἀξιώματος εἰς τὴν σημείωσιν τῶν γεγονότων χρησιμεύουσι, διότι τοῦτο ὡς πιστότερον θεωρεῖ· ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀκριβές· ἐπειδὴ .. κτλ. Πάντες δὲ πιστεύουσιν, ὅτι ἡ παραδοθεῖσα κατάταξις τῶν λέξεων ἡμαρτημένη ἐστίν. Καὶ ὁ* And. Buker *γράφει: σκοπ. δ. τις . . καὶ μὴ τ. ἑκ. ἢ ἀρχ. ἢ ἀπὸ τιμ. τινος τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀν. ἐς τὰ προγ. σημ., πιστ. μᾶλλον“. Ἡμεῖς τοὐλάχιστον οὐδαμῶς τὸ παραδοθὲν κείμενον ἀνώμαλον εὑρίσκομεν. Πᾶσα ἡ δυσκολία κεῖται, νομίζομεν, ἐν τῇ συνδέσει τοῦ μὴ μετὰ τῆς οἰκείας αὐτοῦ*

λέξεως. Τὰ ὑπὸ τοῦ Classen προσαγόμενα χωρία βιβ. 1, 6, 5 καὶ 3, 2, 1, 3 πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀπαναληπτέας προθ. κατὰ καὶ εἰς τὸ ἀπαρίθμησιν οὐδὲν ἀπολύτως σχετικὸν περιέχουσι. Τὰ δὲ χωρία 2, 63, 1 τῆς τε πόλεως ὑμᾶς εἰκὸς τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ τοῦ ἄρχειν, ᾧ ὑπὲρ ἅπαντας ἀγάλλεσθε, βοηθεῖν, καὶ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους ἢ μηδὲ τὰς τιμάς διώκειν . . καὶ 21, 3 . . καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τῇ νεότητι ἐπεξιέναι καὶ μὴ περιορᾶν" παρέχουσι τὴν σύνταξιν τοῦ μὴ μετ' ἀπαρεμ. ἀντίθετον σημασίαν τοῦ προηγουμένου ἔχοντος: βοηθεῖν καὶ μὴ φεύγειν, ἐπεξιέναι καὶ μὴ περιορᾶν. Ἐν τῷ παρόντι χωρίῳ ἡμεῖς ἀποδίδομεν τὸ μὴ εἰς τὸ πιστεύσας μᾶλλον ἀντὶ πιστευσάτω: σκοπείτω δέ τις καὶ μὴ πιστευσάτω. Τὸ ἀσύνηθες τῆς συντάξεως συνίσταται ὅτι ὁ καὶ συνδέει παρεμφατικὸν ῥῆμα καὶ μετοχὴν ἀντὶ προστακτικῆς ἀνακολούθως. Παρβ. κεφ. 9, 4 τῶν παρατηρήσεών μου. Τὸ ἀπαρίθμησιν ἀποδοτέον τῷ πιστεύσας, ὅπερ καὶ αἰτιατικῇ συντάσσεται. Τὸ δὲ ἐς τὰ προγεγενημένα προσδιορ. τοῦ ὡς πρός τι εἰς τὸ σημαινόντων. Παρβ. 1, 1, 2 ἐκ τεκμηρίων, ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει. 10, 3 τῇ Ὁμήρου αὖ ποιήσει εἴτι χρὴ κἀνταῦθα πιστεύειν. 20, 1 . . χαλεπὰ ὄντα παντὶ ἑξῆς τεκμηρίῳ πιστεῦσαι καὶ 49, 3 . . καὶ μᾶλλόν τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὁπλίταις ἐς τὴν νίκην. Αἰχ. Πέρ. 786 ὦ πρὸς θεῶν πίστευσον, Οἰδίπους, τάδε. Πλ. Γορ. 524 ἃ ἐγὼ ἀκηκοὼς πιστεύω ἀληθῆ εἶναι" Κατὰ ταῦτα συνάγομεν ταύτην τὴν ἔννοιαν: Σκοπείτω δέ τις κατὰ τοὺς χρόνους (ἐχρήσατο τῇ κατά, ἵνα σημάνῃ τὴν ἔκτασιν τῶν διαφόρων ἐποχῶν τοῦ δεκαετοῦς πολέμου), καὶ μὴ πιστευσάτω μᾶλλον (πλείονα πίστιν δότω) τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων τῶν κατὰ διαφόρους τόπους σημαινόντων (ἐχόντων πολιτικὴν σημασίαν) ὡς πρὸς τὰ γεγενημένα ἀρχόντων ἢ ἀπὸ τιμῆς τινος ὄντων (τιμωμένων). Καὶ ἡ τοῦ Σχολ. ἐξήγησις εἰς ταύτην τὴν ἔννοιαν τείνει: σκοπείτω τις καὶ μὴ ἐξαριθμείσθω, τουτέστι καὶ μὴ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ἀρχόντων μήτε τῶν ἀπὸ τιμῆς τινος εἰς τὰ προγεγενημένα σημαινόντων (ἐπωνύμων τοῖς ἔτεσι γεγενημένων) ποιείσθω (ἢ μᾶλλον πιστευσάτω). Ὅτι τὸ ῥῆμα πιστεύειν καὶ αἰτιατικῇ συντάσσεται, καὶ αὐτὸς ὁ Θουκ. χρῆται καὶ ἄλλοι

συγγραφεῖς (ἴδε τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα). Ἡ πρόθ. κατὰ ἐλάχιστα ἁρμόττει εἰς τὸ ἀπαρίθμησιν ἐπαναλαμβανομένη· Διότι τὸ μή, ὡς ἐρρήθη, διὰ τοῦ καὶ ἀποδοτέον προστακτικῇ, ἥτις διὰ τὸ ἀνακόλουθον ἐξηνέχθη κατὰ μετοχὴν πιστεύσας: σκοπείτω καὶ μὴ πιστεύσας = καὶ μὴ μᾶλλον πιστευσάτω. Ἡ μετάθεσις τῶν λέξεων παρὰ Classen παρέχει τῷ σημαινόντων ἐνεργητικὴν σημασίαν, τοῦ ἐς ἐξαλειφομένου. Τούτου δὲ τηρουμένου κεῖται τὸ σημαίνειν οὐδετέρως ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἔχειν σημασίαν (πολιτικὴν) εἰς τὸ ἀπὸ τιμῆς τινος ἀναφερόμενον = τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν ἀπὸ τιμῆς τινος σημαινόντων, ἥτις πλερέστατα πρὸς τὴν ἐν τῷ κειμένῳ συνᾴδει. Ὁ Θουκυδ. ἠθέλησεν εἰπεῖν τόδε· ἵνα εὕρῃ τις τὸν ἀκριβῆ χρόνον τῆς πρώτης τοῦ πολέμου περιόδου, δεῖ σκοπεῖν μᾶλλον κατὰ θέρη καὶ χειμῶνας, καθ' οὓς τὰ γεγονότα ἐγένοντο ἢ πιστεῦσαι (μᾶλλον) ἀπαριθμῶν τὰ ὀνόματα τῶν ὡς πρὸς αὐτὰ σημαινόντων ἀρχόντων (ἐπωνύμων) ἢ τῶν τιμωμένων πολιτῶν (πολιτικὸν ἀξίωμα ἐχόντων). Τὸ δὲ κατωτέρω: οὐ γὰρ ἀκριβές ἐστιν οἷς καὶ ἀρχομένοις καὶ μεσοῦσι καὶ ὅπως ἔτυχέ τῳ ἐπεγένετό τι" ἄνευ παρενθέσεως· ἐπειδὴ ἅπαν τοῦτο τὸ αἴτιον τοῦ ἡγουμένου ἐστί: οὐ δεῖ πιστεῦσαι μᾶλλον ἀπαριθμοῦντα τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς τιμωμένους, διότι εἰς ὅσους καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀρχοντίας καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς καὶ ἐν οἱῳδήποτε σημείῳ αὐτῆς συνέβη τι σημαντικὸν δὲν ὑπάρχει ἀκρίβεια· ἢ κατὰ λέξιν: διότι δὲν ὑπάρχει ἀκρίβεια (δὲν εὑρίσκει τις τὸ ἀκριβὲς) εἰς ἐκείνους, πρὸς οὓς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀρχοντίας, ἐν τῷ μέσῳ καὶ ὅπως ἔτυχε πρός τινα συνέβη τι σημαντικόν. Αὕτη ἡ ἑρμηνεία φαίνεται μᾶλλον φυσικὴ ἢ ἡ διὰ τῆς παρενθέσεως τοῦ Classen ἀναλυομένη εἰς δύο αἴτια, ὡς ὑποκείμ. τοῦ ἐστὶ παραδεχομένη ἅπαν τὸ προηγούμενον· ἐν ᾧ ὡς τοιοῦτο φαίνεται μᾶλλον ἁρμόζον ἅπαν τὸ ἑπόμενον δηλ. τό: οἷς καὶ ἀρχομένοις . . . ἐπεγένετό τι" οὐκ ἀκριβές ἐστιν. Ὁ Σχολ. λέγει: οὐ γὰρ ἀκριβῶς ἐντεῦθεν οἱ χρόνοι τῶν πράξεων λαμβάνονται, ἐπειδὴ καὶ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῶν ἀρχόντων καὶ κατὰ τοὺς μέσους καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους πολλὰ ἐπράχθη.

Κεφ. 22, 1. Οἱ δὲ ξύμμαχοι ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοῦ ἔτυχον ὄντες". Οἱ κώδικες ἔχουσιν ὀνομαστ. αὐτοὶ ἀντὶ

γενικῆς. Οἱ σχολιασταὶ προτιμῶσιν *αὐτοῦ* ἐπιρρηματικῶς, θέλοντες δηλῶσαι, ὅτι οἱ σύμμαχοι ἔτυχον ὄντες (ἔτι) αὐτόθι ἐν τῇ Λακεδαίμονι. Ἐπειδὴ ἐνταῦθα σύμμαχοι νοοῦνται οἱ ἀντιπρόσωποι, οἱ πρέσβεις τῶν συμμάχων πόλεων, εἴη ἂν ἡμῖν νοῆσαι ὀνομαστ. *αὐτοὶ* πρὸς διάκρισιν αὐτῶν τῶν πρέσβεων ἀφ᾽ ἑτέρων παρὰ τῶν συμμάχων πόλεων δυναμένων πεμφθῆναι· ἐπεὶ ὁ ἐν τόπῳ προσδιορισμὸς δηλοῦται ἤδη διὰ τοῦ *ἐν τῇ Λακεδαίμονι*. Τὸ *αὐτοῦ* εἶχεν ἂν ἐπιρρημ., εἰ προηγεῖτο τοῦ *ἐν τῇ Λακ.*, ἐπεξηγητικὴν θέσιν κατέχοντος: οἱ δὲ ξύμμαχοι αὐτοῦ ἐν τῇ Λακεδ. δηλ. ἔτυχον ὄντες. Κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐκδοχὴν ἔχει οὕτω: οἱ δὲ σύμμαχοι ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ (οὐ ἴδιοι καὶ ὄχι ἄλλοι ἐλθόντες) ἦσαν. Αὐτόθι 2 . . . νομίζοντες ἥκιστα ἂν σφίσι τούς τε Ἀργείους, ἐπειδὴ οὐκ ἤθελον Ἀμπελίδου καὶ Λίχου ἐλθόντων ἐπισπένδεσθαι, νομίσαντες αὐτοὺς ἄνευ Ἀθηναίων οὐ δεινοὺς εἶναι καὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μάλιστ᾽ ἂν ἡσυχάζειν· πρὸς γὰρ ἂν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ ἐξῆν, χωρεῖν". Οὕτω παρεδόθη ἡμῖν ἡ γραφὴ τοῦ κειμένου. Ὁ Bekk., Krüger, Poppo, Arnold. Bloomf. παραδέχονται ἀνακόλουθον ἢ ἐπαναλήψεως σχῆμα. Ὁ Krüg. μάλιστα ἀποδίδωσι τὴν αἰτίαν τούτου τῷ συγγραφεῖ. Ὁ Böhme ὑποτίθησιν ἀντὶ τοῦ *μάλιστ᾽ ἂν ἡσυχάζειν* *μόλις ἂν ἡσυχ.* Ὁ Steup ἀποβάλλει τὸ νομίσαντες — εἶναι καὶ τὸ: πρὸς γὰρ — χωρεῖν „ὡς ἀκατάλληλον ἐξήγησιν κακοῦ ἑρμηνευτοῦ. Ὁ Madwig ἀναγινώσκει: (ἐπειδὴ οὐ δεινοὺς εἶναι), καὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μάλιστ᾽ ἂν ἡσυχάζειν. Ὁ Stahl κλείει ἐν παρενθέσει τό: (καὶ τὴν ἄλλ. Πελοπ. — χωρεῖν). Ὁ Classen μὴ δυνάμενος ἀνέχεσθαι τὰς δύο μετοχὰς νομίζοντες — νομίσαντες τὴν πρώτην μετὰ τοῦ ἥκιστα ἂν σφίσι ἀφαιρεῖ ὡς ὑπ᾽ ἀντιγραφέως παρεμβληθεῖσαν. Εἰς δὲ τό: πρὸς γὰρ ἂν Ἀθην. . . . χωρεῖν ἀντικαθίστησι τὸ *Ἀργείους*, ἀναγινώσκων: πρὸς γὰρ ἂν τοὺς Ἀργείους κτλ. Τὸ χωρίον ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ κεφ. 14, 4 ἔχον οὕτω: ξυνέβαινε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἀργείους αὐτοῖς τὰς τριακοντούτεις σπονδὰς ἐπ᾽ ἐξόδῳ εἶναι, καὶ ἄλλας οὐκ ἤθελον σπένδεσθαι οἱ Ἀργεῖοι, εἰ μήτις αὐτοῖς τὴν Κυνοσουρίαν γῆν ἀποδώσει· ὥστε ἀδύνατα εἶναι ἐφαίνετο Ἀργείοις καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμεῖν· τῶν τε ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων ὑπώπτευόν τινας ἀποστήσεσθαι πρὸς

τοὺς Ἀργείους· ὅπερ καὶ ἐγένετο". Ἐκ τούτου τοῦ χωρίου δῆλον γένεται, ὅτι οἱ Λακεδ. πρὸς ταῖς ἄλλαις μερίμναις ὑπὲρ τῶν μετὰ τῶν Ἀθηναίων συνθηκῶν εἶχον ἔτι καὶ τὸν φόβον παρὰ τῶν Ἀργείων, οἵτινες οὐκ ἤθελον ἀνανεώσασθαι τὰς τριακοντούτεις ληγούσας σπονδάς; μήπως πολεμῶσι πρὸς ἀμφοτέρους, Ἀργ. καὶ Ἀθην. σύναμα, καὶ προσέτι μήπως ἀποστατήσωσι πόλεις τινες τῆς Πελοποννήσου πρὸς αὐτοὺς, ὡς μετὰ τὸ ἐν τῇ Πύλῳ δυστύχημα οἱ εἵλωτες ηὐτομόλουν κτλ. Διὰ πάντα ταῦτα οἱ Λακεδ. νῦν μὴ πείσαντες τοὺς μὴ δεχομένους τῶν συμμάχων ἀναγνωρίσαι τὰς πρὸς τοὺς Ἀθην. συνομολογηθείσας ὑπ' αὐτῶν σπονδὰς, ἐκείνους μὲν ἀπέπεμψαν, αὐτοὶ δὲ ἐποιοῦντο τὴν συμμαχίαν. Τοῦτο δὲ ἀπεφάσισαν, διότι ἐλάχιστα ἐνόμιζον, ὅτι καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἠδύναντο ἄλλας σπονδὰς πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι· καὶ τοῦτο ἐγίνωσκον ἐκ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἀμπελίδου καὶ Λίχου εἰς τὸ Ἄργος, οἵτινες ἔμαθον, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι οὐκ ἤθελον σπένδεσθαι· νομίσαντες ὅτι μόνοι οἱ Ἀργεῖοι ἄνευ τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἐμπνέουσιν αὐτοῖς φόβον, καὶ ὅτι ἡ ἄλλη Πελοπόννησος ἄκραν ἡσυχίαν ἠδύνατο ἔχειν, εἰ αὐτοὶ σύμμαχοι Ἀθηναίων ἦσαν· διότι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (πρὸς τὴν συμμαχίαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων) ἠδύνατο αὕτη χωρεῖν, εἰ ἀποσταίη, καὶ οὐχὶ πρὸς τοὺς Ἀργείους, οἵτινες διὰ τῆς συμμαχίας ταύτης μεμονωμένοι ἔμειναν, ἀπεχωρίσθησαν τῶν Ἀθηναίων. Τὸ συμφέρον τῶν Λακεδαιμονίων ἦν συμμαχίαν τοῖς Ἀθηναίοις ποιήσασθαι, ἵνα καὶ οἱ Ἀργεῖοι μόνοι μείνωσι (μὴ δεινοὶ ὦσι) καὶ ἡ ἄλλη Πελοπόννησος ἡσυχίαν ἄγῃ, οὖσα ὑπὸ τὸ κράτος τῆς συμμαχίας τῶν δύο πρωτευουσῶν πολιτειῶν Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης. εἰ δὲ ἡ ἄλλη Πελοπόννησος ἀποσταίη, ἐποιεῖτο ἂν τοῦτο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον ἢ πρὸς τοὺς Ἀργείους, οἳ τῶν Ἀθηναίων ἄνευ οὐκ ἦσαν ἰσχυροί. Τὸ ἐπισπένδεσθαι ἂν καὶ τὸ μάλιστ' ἂν ἡσυχάζειν ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ νομίζοντες, τὸ δὲ: τούς τε Ἀργείους καὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον" ἀντικείμενον τοῦ νομίζοντες καὶ ὑποκείμ. τῶν απαρεμφ., τὸ ἥκιστα ἐπιρρημ. προσδιορισμὸς τοῦ νομίζ. = ἐλαχίστην νόμισιν, δοξασίαν, ἐλπίδα ἔχοντες. Τὸ ἐπισπένδεσθαι ἀνήκει καὶ εἰς τὸ οὐκ ἤθελον. Τὸ ἐπειδὴ . . . δεινοὺς" παρενθετικῶς ὡς ἐλαφρὰ ἐπεξηγητικὴ κρίσις τοῦ: Ἀργείους καὶ τὴν ἄλλην Πελοπ. Τὸ κόμμα

μετὰ τὸ: δεινοὺς εἶναι“ ἀναγκαιότατόν ἐστι. Κεφ. 23, 1. Κατὰ τάδε ξύμμαχοι ἔσονται Λακεδαιμόνιοι (καὶ Ἀθηναῖοι) πεντήκοντα ἔτη“. Ἐν τοῖς χειρογράφοις ἐλλείπει ἡ δοτ. καὶ Ἀθηναίοις. Ὁ Classen θεωρεῖ αὐτὴν ἀναγκαίαν ὡς καὶ ἐν κεφ. 23, 6 τὸ αὐτό: καὶ Ἀθηναίοις, ὅπερ ἔνια τῶν χειρογράφων οὐ φέρουσιν. Ὁ Stahl ὑποτίθεται πιθανὴν τὴν ἔκπτωσιν πλειόνων λέξεων, τῇ συμπληρώσει τῶν ὁποίων ἐπέρχεται συμφωνία εἰς τὰ ἐν κεφ. 39, 3 καὶ 46, 2. Ἀναγινώσκει δέ: κατὰ τάδε ξύμμαχοι ἔσονται Λακεδαιμόνιοι (καὶ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις μήτε σπένδεσθαί τῳ ἄνευ κοινῆς γνώμης μήτε πολεμεῖν· εἶναι δὲ τὴν ξυμμαχίαν) πεντήκοντα ἔτη. Ὁ Steup τοὐναντίον φρονεῖ, ὅτι αἱ λέξεις εἰρημένον — πολεμεῖν (κεφ. 39, 3) καὶ εἴρητο ξυμβαίνειν (46, 2) ὑπὸ κακῶς ἐννοήσαντος ἀναγνώστου προσετέθησαν, ὑφ' οὗ καὶ αἱ ἐν κεφ. 17, 2 καὶ 31, 5 ὑποτιθέμεναι παρεμβολαὶ ἐγένοντο. Ὁ Classen καίπερ ἀναγνωρίζων, ὅτι τὸ κείμενον οὐκ ἔστι γνήσιον τοῦ Θουκυδ., οὐ τολμᾷ ὅμως μεταβαλεῖν αὐτὸ, ἐπειδὴ τὸ Ε΄ βιβλ. πλήρους ἀσφαλείας στερεῖται. Ἐὰν παραβληθῇ τὸ χωρίον πρὸς τὸ κεφ. 18, 1 Σπονδὰς ἐποιήσαντο Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κατὰ τάδε“ εὑρήσομεν τὸν αὐτὸν τύπον τῇ μεταθέσει τῶν λέξεων: Κατὰ τάδε ξύμμαχοι ἔσονται (ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο) Λακεδ. καὶ Ἀθην. (Ἀθην. καὶ Λακ.) Ἀμφότεροι οἱ συμβαλλόμενοί εἰσιν ἀπαραίτητοι ἐν τῇ συνθήκῃ. Οὐδεμία περίπτωσις ἀπαιτεῖ τὴν ἔλλειψιν ταύτην, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς συνθήκαις ἡ ἐπανάληψις χάριν σαφηνείας πολλάκις ὡς τεχνικὸς ὅρος θεωρεῖται ἀναγκαία. Ἴδ. κατωτέρω 1, καὶ 2 καὶ 4 καὶ κεφ. 18, 3, 4, 7, 8. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Stahl περὶ τοῦ κενοῦ, ὅπερ πορίζεται ἐκ τῶν κεφ. 39, 3 καὶ 46, 4 ἴσως ἔχει ὀρθῶς. Ἀλλὰ τολμῶμεν καὶ ἡμεῖς ἑτέραν ὑπόθεσιν ὑποβαλεῖν, τὸ κείμενον παντάπασι μὴ ἀλλοιοῦντες. Τὸ κεφ. 18, 11 εἰ δέ τι ἀμνημονοῦσιν ὁποτεροιοῦν καὶ ὅτου πέρι, λόγοις δικαίοις χρωμένοις εὔορκον εἶναι ἀμφοτέροις ταύτῃ μεταθεῖναι ὅπῃ ἂν δοκῇ ἀμφοτέροις, Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις“ καὶ τὸ 23, 6 ἢν δέ τι δοκῇ Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν περὶ τῆς ξυμμαχίας, ὅ,τι ἂν δοκῇ, εὔορκον ἀμφοτέροις εἶναι“ ἐκφράζουσι, νομίζομεν, τὴν μετ' ἀλλήλων ἐνόρκως συνεργασίαν εἰς ὅ,τι δήποτε ἐν ταῖς συν-

θήκαις ὁποτεροιοῦν ἠμνημόνησαν καὶ τὴν κοινὴν μεθ' ὅρκου ἀπόφασιν εἰς ὅ,τι ἂν προσθῶσιν ἢ ἀφέλωσιν ἐκ τῆς συμμαχίας. Εἰ δηλονότι ἐβουλεύοντο οἱ Λακεδ. συμμαχίαν ἢ σπονδὰς ἢ πόλεμον πρός τινα ποιήσασθαι, ὤφειλον τοῦτο ἀνακοινῶσαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἐνόρκως ἀπὸ κοινοῦ ἀποφασίσαι. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις. Τὸ ὅτου πέρι ἀμνημονοῦσι καὶ τὸ προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν περὶ τῆς συμμαχίας περιέχει, ὡς δοκεῖ ἡμῖν, καὶ τὸ: ἄνευ ἀλλήλων. μηδενὶ σπένδεσθαί τῳ μήτε πολεμεῖν" καὶ τὸ: ἄνευ ἀλλήλων μηδενὶ ξυμβαίνειν. Τὸ Λακεδαιμονίοις συμμάχοις Ἀθηναίων οὖσιν ἔδοξε συμμαχίαν Βοιωτοῖς ποιήσασθαι ἤτοι προσθεῖναί τι ὑπὲρ ἑαυτῶν (ὅ,τι ἂν δοκῇ) εὔορκον ἦν αὐτοῖς ἀνακοινῶναι Ἀθηναίοις καὶ λόγοις δικαίοις χρωμένοις ἀμφοτέροις μεταθεῖναι ταύτῃ ὅπῃ ἂν δοκῇ ἀμφοτέροις. Ἄλλαις λέξεσι πρὸς ὅ,τι εὔλογον καὶ συμφέρον ἀμφοτέροις προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν ἡ συμμαχία αὐτῶν ἀπέβλεπε, τοῦτο ἀπὸ κοινοῦ ὑπεχρεοῦντο μεθ' ὅρκου ποιῆσαι. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λακεδ. συμμαχοῦντες τοῖς Βοιωτοῖς πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον ἀπέβλεπον συνήσθοντο, ὅτι ἀδικοῦσι τοὺς Ἀθηναίους, οὐχὶ μετ' αὐτῶν περὶ τούτου συσκεψάμενοι. Ἰδ. καὶ κεφ. 47, 12 ἐὰν δέ τι δοκῇ ἄμεινον εἶναι ταῖς πόλεσι ταύταις προσθεῖναι πρὸς τοῖς ξυγκειμένοις, ὅ,τι ἂν δόξῃ ταῖς πόλεσιν ἁπάσαις κοινῇ βουλευομέναις, τοῦτο κύριον εἶναι". Αὐτόθι. ἢν δέ τινες ἴωσιν . . . Ὁ Böhme ὀρθῶς ἐξαλείφει τὸν δὲ δυνάμει τοῦ προηγηθέντος: κατὰ τάδε, ἀσυνδέτως ὡς 18, 1 σπονδάς . . . κατὰ τάδε . . κατὰ πόλεις· περὶ μὲν τῶν . . . καὶ 47, 3 κατὰ τάδε ξυμμάχους . . . ἑκατὸν ἔτη· ἢν πολέμιοι . . . Αὐτόθι 2. καταλύειν ἐνν. τὸν πόλεμον. παρβ. 47, 3, 4. Ἀπολύτως φέρεται ἐν 8, 58, 7. Αὐτόθι 4 ὀμοῦνται μέλλ. χρόνου. πρὸς τὰ Διονύσια ἰδ. 20, 1 ἅμα ἦρι ἐκ Διονυσίων εὐθὺς τῶν ἀστικῶν" ὑακίνθια ἑορτὴ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Ἀμύκλαις κατὰ μῆνα ὑακίνθιον, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸν Ἀττικὸν Ἑκατομβαιῶνα. Παρβ. Sievers Geschichte Griech. bis Mantinea S. 389.

Κεφ. 24, 2 ὁ πρῶτος πόλεμος, ὁ πρότερος πόλεμος, ὁ δεκαετὴς πόλεμος συνήθεις ἐκφράσεις τοῦ Θουκυδ. καὶ παρὰ τοῖς ῥήτορσιν ὁ Ἀρχιδάμειος πόλεμος. Παρβ. βιβ. 7, 18, 2 καὶ 5, 25, 1 καὶ 26, 3. Κεφ. 25, 1 αἳ ἐγένοντο... Αἱ σπονδαὶ καὶ ἡ συμμαχία ἐγένοντο ἐπὶ ἐφόρου Πλειστόλα

ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐπὶ ἄρχοντος Ἀλκαίου ἐν Ἀθήναις (Κεφ. 19, 1). Τούτων ὁ χρόνος πίπτει, τοῦ μὲν ἐν Ἐλαφηβολιῶνι, τοῦ δὲ ἐν Ἀρτεμισίῳ μηνὶ τῆς 89 ὀλ. 3 ἤτοι τοῦ 421 περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου (Παράβ. Curtius Gr. G. 2, 14, 503). Καὶ ὄντως κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 422 διαπραγματεύσεις ἤγοντο μεταξὺ Σπάρτης καὶ Ἀθηνῶν· τὸ δὲ ἔαρ μετὰ σκόπιμον ἀπειλὴν τῶν Λακεδαιμ. πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐγένοντο αἱ σπονδαὶ (Παράβ. κεφ. 17, 2 „καὶ τόν τε χειμῶνα τοῦτον ἦσαν ἐς λόγους, καὶ πρὸς τὸ ἔαρ ἤδη . . . ποιοῦνται τὴν ξύμβασιν". Κεφ. 25, 3. „Καὶ ἐπὶ ἓξ ἔτη μὲν καὶ δέκα μῆνας ἀπέσχοντο μὴ ἐπὶ τὴν ἑκατέρων γῆν στρατεῦσαι, ἔξωθεν . . . ἔπειτα μέντοι . . . ἐς πόλεμον φανερὸν κατέστησαν". Ἐπειδὴ ὁ χρόνος τῶν σπονδῶν καὶ τῆς συμμαχίας οὐ συμπίπτει, διότι οὐ πολλῷ ὕστερον τῶν σπονδῶν ἐγένετο ἡ συμμαχία, καὶ ὁ ἐπὶ τῆς προτάσεως „ἀπέσχοντο μὴ ἐπὶ τὴν ἑκατέρων γῆν στρατεῦσαι" ἀκριβῶς οὐκ ἔστιν ὡρισμένος, οἱ σχολιασταὶ διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τῆς εἰς φανερὸν πόλεμον καταστάσεως τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. Ὁ Grote (ch. 55 Not. zu 5, 23) ἀριθμεῖ τὸν μεταξὺ τῶν σπονδῶν καὶ τῆς συμμαχίας χρόνον εἰς ἕνα μῆνα. Ὁ Curtius (2, 473) παραδέχεται ἐλάττονα τοῦ μηνὸς, ἑβδομάδας. Ὁ Ullrich (Beitr. z. Erkl. S. 153—168) ὑπολαμβάνει τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς Σικελίαν ἐκστρατείας τῶν Ἀθηναίων ὡς ἀρχὴν τοῦ δευτέρου πολέμου ἤτοι τοῦ φανεροῦ καταστάντος, καὶ (S. 159) ἀριθμεῖ ἓξ ἔτη καὶ τέσσαρας μῆνας ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης μέχρι τοῦ ἀπόπλου τοῦ μεγάλου στόλου τῶν Ἀθηναίων εἰς Σικελίαν (ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος τοῦ 421ου μέχρι τοῦ μέσου τοῦ θέρους τοῦ 415). Τὸν Σικελικὸν πόλεμον ἀναγνωρίζει ὡς τὸ σπουδαιότατον μέρος τοῦ ὅλου πολέμου, τὴν δὲ ἐν τῷ μεταξὺ περίοδον τῆς εἰρήνης („καὶ τὴν διὰ μέσου ξύμβασιν εἴ τις μὴ ἀξιώσει πόλεμον νομίζειν, οὐκ ὀρθῶς δικαιώσει") (κεφ. 26, 2) ὡς σπουδαῖον γεγονός. Ὁ Böhme ἐννοεῖ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ χειμῶνος τοῦ ἑβδόμου καὶ δεκάτου ἔτους τοῦ πολέμου, καθ' ὃ οἱ Λακεδ. διενοοῦντο (βιβλ. 6, 93, 1) εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν, ὡς λύσιν τῆς εἰρήνης, καὶ διατηρεῖ τὴν παραδοθεῖσαν γραφήν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην δὲν ἁρμόττει τὸ μὴ . . . στρατεῦσαι. Ὁ Buker καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ παραδεχόμενοι τὴν ἐν βιβλ. 6, 105, 2 κατὰ τὸ

θέρος τοῦ 414 μνημονευομένην λεηλασίαν τῶν Ἀθην. παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Λακωνίας προτείνουσιν ἑπτὰ ἔτη καὶ δύο μῆνας. Εἰς ταύτην τὴν γνώμην προσκρούει τὸ ἑκατέρων (τῆς ἐπιδρομῆς μὴ ἐπ' ἀλλήλων ἐννοουμένης). Ὁ δὲ Krüger διὰ τῆς κατακτήσεως τῆς Δεκελείας (ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔαρος τοῦ 414ου βιβλ. 7, 19, 1) ἐννοῶν τὸ: ἐπὶ τὴν ἑκατέρων γῆν στρατεῦσαι, ἀναγινώσκει ἑπτὰ ἔτη καὶ τέσσαρας μῆνας. Τὸ δὲ γεγονὸς τοῦτο λαμβάνει ὡσαύτως καὶ ὡς ὅριον τοῦ αὖθις εἰς φανερὸν πόλεμον κατέστησαν (5, 25, 3). Ὁ Classen τὴν εἰς Λακωνίαν εἰσβολὴν τὸ μὴ στρατεῦσαι ἐπὶ τὴν γῆν ἑκατέρων θεωρῶν, καί περ παρ' ἑνὸς τῶν μερῶν γενόμενον, καὶ τοῦ χρόνου τῆς συνομολογήσεως τῆς συμμαχίας μετὰ τὰς σπονδὰς μὴ ὄντος ὡρισμένου, οὐ τολμᾷ παραλλάξαι τὸ κείμενον, καί τοι ἀναγνωρίζων τὴν ἀνάγκην διορθώσεως. Ὁ Schütz διισχυρίζεται, μνημονεύων τὴν ἀποστολὴν τοῦ Γυλίππου (βιβλ. 6, 93, 2) εἰς Σικελίαν, ὅτι τὸ σημεῖον τοῦτο συνᾴδει πληρέστατα πρὸς τὸν παραδοθέντα χρόνον ἐν τῷ κειμένῳ" ἓξ ἔτη καὶ δέκα μῆνας. Ὁ L. Herbst ἔχει γνώμην, ὅτι ὁ Θουκυδ. τὴν διάλυσιν τῆς εἰρήνης ἀνάγει εἰς τὸν χρόνον τῆς τῶν Λακεδ. βουλευομένης ἐκκλησίας (βιβλ. 6, 93). Ὁ Steup τὸ ἀπέχεσθαι . . . στρατεῦσαι ὑπολογίζει μέχρι τῆς ἐν βιβλ. 6, 105 ἀναφερομένης δῃώσεως τῶν Λακωνικῶν ἀκτῶν διὰ 30 ἀττικῶν τριήρων. Ὁ W. Jerusalem τέλος προτείνει, ὅτι ὁ Θουκυδ. διὰ τῆς δὶς μετὰ τόνου μνημονευομένης διακρίσεως τοῦ θέρους τοῦ 421ου ὡς χρόνου τῆς εἰρήνης (5, 35 καὶ 36) δηλοῖ ἡμῖν σαφῶς ὅτι ὡς ἀρχὴ τῆς μὴ φανερᾶς ἔχθρας τῶν ἐτῶν καὶ δέκα μηνῶν οὔτε αἱ σπονδαὶ οὔτε ἡ συμμαχία λαμβάνεται, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀμέσως ἑπομένου χειμῶνος 421/20. Ταύτῃ τῇ ἐκδοχῇ συνᾴδει ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Λακωνίαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θέρους τοῦ 414ου γενομένη, ἓξ ἔτη καὶ δέκα μῆνας ἀκριβῶς ἔκτοτε ἀριθμοῦσα. Ταῦτα οἱ σχολιασταί.

Παραβάλλοντες τὰ χωρία (Κεφ. 12, 2, ἔτυχεν ἡ μάχη αὕτη γενομένη (ἡ ἐν Ἀμφιπόλει) καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος (422 Νοεμ.) ἀπετράποντο ἐπ' οἴκου . . . μάλιστα δὲ ἀπῆλθον (οἱ περὶ τὸν Ῥαμφίαν) εἰδότες τοὺς Λακεδ., ὅτε ἐξῄεσαν, πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην ἔχοντας) (καὶ κεφ. 14, 1 ξυνέβη δὲ εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Ἀμφιπόλει μάχην καὶ τὴν Ῥαμφίου ἀναχώρησιν ἐκ

Θεσσαλίας ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν ἔτι ἅψασθαι μηδετέρους, πρὸς δὲ τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, οἱ μὲν Ἀθην. . . . οἱ δὲ Λακεδ. . . . κεφ. 15, 1. *Ταῦτα οὖν ἀμφοτέροις λογιζομένοις ἐδόκει ποιητέα εἶναι ἡ ξύμβασις* . . . 3· *σφαλέντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τῷ Δηλίῳ παραχρῆμα οἱ Λακεδ. γνόντες νῦν μᾶλλον ἂν ἐνδεξαμένους ποιοῦνται τὴν ἐνιαύσιον ἐκεχειρίαν, ἐν ᾗ ἔδει ξυνιόντας καὶ τοῦ πλείονος χρόνου βουλεύεσθαι*) (*καὶ κεφ.* 17, 2*κ προυθυμήθη τὴν ξύμβασιν* (*Πλειστοάναξ*), *καὶ σχετίζοντες αὐτὰ πρὸς τὸ ἐν λόγῳ χωρίον* (*κεφ.* 25, 3) *καὶ πρὸς τὸ βιβλ.* 6 *κεφ.* 105, 2*κ Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου τοῦ θέρους* (414 *Σεπτ.*) *καὶ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὸ Ἄργος ἐσέβαλον αὐτοί τε καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ τῆς γῆς τὴν πολλὴν ἐδῄωσαν· καὶ Ἀθηναῖοι Ἀργείοις τριάκοντα ναυσὶν ἐβοήθησαν, αἵ περ τὰς σπονδὰς φανερώτατα τὰς πρὸς Λακεδ. αὐτοῖς ἔλυσαν.* „*συνάγομεν, ὅτι οἱ Ἀθην. καὶ Λακεδ. ἀπέσχοντο μὴ ἐπὶ τὴν ἑκατέρων γῆν στρατεῦσαι εὐθὺς μετὰ τὴν ἐνιαύσιον ἐκεχειρίαν συμβᾶσαν πιθανῶς ὀλίγον βραδύτερον τῆς ἐν Ἀμφιπόλει μάχης κατὰ Ἰανουάρ. τοῦ* 421 *ἀκριβῶς, καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου μέχρι τῆς λύσεως τῶν σπονδῶν καὶ τοῦ αὖθις εἰς φανερὸν πόλεμον καταστῆναι μνημονευομένου ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Θουκυδ.* (*ἐν βιβλ.* 6*ῳ* 105, 2) *ταῖς αὐταῖς λέξεσιν καίπερ τὰς σπονδὰς φανερώτατα ἔλυσαν*“ *παρεμπίπτουσιν ἓξ ἔτη καὶ δέκα μῆνες ἀκριβῶς. Διότι εἰ ἐπὶ Πλειστόλα ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Ἀλκαίου ἄρχοντος ἐν Ἀθήναις συνομολογηθεῖσαι σπονδαὶ ἀνάγονται εἰς τὸ ἔτος* 421 *Ἀπριλ.* 15, *ἡ δὲ ἐν βιβ.* 6, 105, 2 *μνημονευομένη διάλυσις τῶν σπονδῶν εἰς τὸ ἔτος* 414 *κατὰ Σεπτεμ. Ὁ μεταξὺ τῆς ἐκεχειρίας καὶ τῶν σπονδῶν χρόνος ὑπολογίζεται εἰς μῆνας* 3 *καὶ ἡμέρας* 15. *ὥστε* 421 *ἔτ* 3 *μ* 15 *ἡμ.* — 414 *ἔτ.* 9 *μ.* = 6 *ἔτ* 6 *μ.* 15 *ἡμ.* + 3 *μ.* 15 *ἡμ.* = 6 *ἔτη καὶ* 10 *μῆνες, τουτέστιν ὁ πρὸ τῶν σπονδῶν χρόνος τῆς ἐκεχειρίας διήρκεσε μῆνας* 3 *καὶ ἡμέρας* 15, *μέχρις οὗ αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο. Καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου τῆς ἐκεχειρίας ἐννοεῖ ὁ Θουκυδ. πιθανῶς τὸ* „*ἀπέσχοντο μὴ ἐπὶ τὴν ἑκατέρων γῆν στρατεῦσαι*“. *Τὰ σημεῖα, ἅπερ διακρίνουσι τὰ δύο κύρια μέρη τῶν σχέσεων Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων, ἐχαράχθησαν ἐπὶ τῆς ἐνιαυσίου ἐκεχειρίας καὶ τοῦ αὖθις εἰς φανερὸν πόλεμον κατα-*

στῆναι, τῶν σπονδῶν διαλυθεισῶν. Ἑκάτερον δὲ τούτων ἐμφαντικῶς περιγράφεται ἐν κεφ. 15, 3 *καὶ ἐν βιβ.* 6, 105, 2. *Κεφ.* 26, 2*κ τοῖς τε γὰρ ἔργοις ὡς διήρηται ἀθρείτω καὶ εὑρήσει . . . ἔξω τε . . ἀμφοτέροις ἁμαρτήματα ἐγένοντο*". *Τινὲς τῶν σχολιαστῶν ὡς ὑποκείμ. τοῦ διήρηται ἐδέξαντο αὐτὰ* (*τὰ ἔργα*), *οἱ πλεῖστοι δὲ, ἐν οἷς καὶ* Classen *καὶ* Poppo, *παραλαμβάνουσι τὸ ξύμβασις, ἀλλ' ἀποδιδοῦσι τῷ διήρηται μεταφορικὴν σημασίαν, ἴσῳ τῷ διασχίζειν, διαρρηγνύναι κατὰ τὰ χωρία ἐν βιβ.* 5, 2, 4 *διελὼν τὸ τεῖχος* . . 2, 75, 6 *διελόντες τοῦ τείχους: καὶ* 76, 1 *ἐσέβαλον ἐς τὸ διῃρημένον τεῖχος,* 4, 48, 2 *διελόντες τὴν ὀροφὴν καὶ* 110, 2 *πυλίδα διῄρουν*", *ἐν οἷς περὶ τείχους ἢ ὀροφῆς ἢ πυλῶν τίθεται, τὴν δὲ δοτικὴν τοῖς ἔργοις λαμβάνουσιν ὀργανικὴν* = *διὰ τῶν ἔργων, διὰ τῆς πείρας ἐκ τοῦ βιβλ.* 8, 48, 7 *ὁρμώμενοι „παρ' αὐτῶν τῶν ἔργων . . .*". *Νομίζομεν, ὅτι ἡ δυσκολία ἔγκειται ἐν τῇ λέξει τοῖς ἔργοις. Ἐν κεφ.* 35, 4 *„τούτων οὖν ὁρῶντες οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἔργῳ γιγνόμενον ὑπώπτευον τοὺς Λακεδαιμονίους . . . καὶ* 9, 10 . . . *καὶ αὐτὸς ἔργῳ ἐπεξελθεῖν . . καὶ* 55, 1 *καὶ γιγνομένων λόγων Εὐφαμήδας ὁ Κορίνθιος οὐκ ἔφη τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις ὁμολογεῖν „σημαίνει ἡ δοτικὴ τὸ ἀντίθετον τοῦ λόγῳ ἢ λόγοις, τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐνυπάρχουσαν ἐνέργειαν, τὴν πρᾶξιν, τὴν ἐκτέλεσιν. Ἐνταῦθα ἵνα ἡ κυρία ἔννοια τοῦ διήρηται εὐοδωθῇ πρὸς τὸ ἀθρείτω* = *ἐπιμελῶς προσέχειν, σκοπεῖν, σκέπτεσθαι καὶ τὸ εὑρήσει, τολμῶμεν ἐννοῆσαι οὐχὶ τὴν ἐκ πείρας διδασκαλίαν, δι' ἧς δύναταί τις παρατηρῆσαι πῶς ἡ σύμβασις διερρήχθη, ἀλλὰ τὴν σύμβασιν αὐτὴν διῃρημένην εἰς τὰς ἰδίας καὶ διακεκριμένας προτάσεις, αἵτινες ἐν τῇ ἐκτελέσει, ἐν τῇ ἐφαρμογῇ οὐκ ἐπραγματώθησαν. Εὔκολον μάλιστα οἴκοθεν νοηθῆναι τὴν πρόθεσιν ἐν* = *ἐν τοῖς ἔργοις, οἷον· Διότι καὶ κατὰ τὴν ἐφαρμογήν, πραγματοποίησιν αὐτῆς* (*τῆς ξυμβάσεως*) *καθ' ὃν τρόπον εἰς ὡρισμένους ὅρους διῃρημένη ἐστὶ τὸν νοῦν τις προσχέτω καὶ εὑρήσει . . . Ἡ σύνδεσις προστακτικῆς καὶ μέλλοντος ὁριστικῆς διὰ τοῦ καὶ καὶ παρὰ τῇ νεωτέρᾳ ἑλλην. γλώσσῃ τῇ καθαρᾷ καὶ τῇ δημώδει λίαν συνήθης τυγχάνει: Πρόσεχε καὶ θὰ εὕρῃς. Ἐλθὲ καὶ δὲν θὰ ἀποτύχῃς. Φάγε καὶ δὲν θὰ μετανοήσῃς: Πρόσεχε καὶ εὑρήσεις. Ἐλθὲ καὶ οὐκ ἀποτυχὼν ἔσει. Φάγε καὶ οὐ*

μεταμεληθήσει. Ἐγένοντο ἁμαρτήματα ἀμφοτέροις = ἀμφότεροι ἐποιήσαντο ἁμαρτήματα = ἥμαρτον (ὁ Σχολιαστὴς), κατὰ τὴν σειρὰν τοῦ λόγου „οὔτε πάντα ἀπέδοσαν οὔτε ἀπεδέξαντο . . . καὶ πρὸς τὸν Μαντινικὸν καὶ Ἐπιδαύριον πόλεμον" ἁρμονικώτερον ἴσως καὶ εὐηχότερον τὸ ἁμαρτήματα ἀποδοτέον τῷ καὶ ἐς ἄλλα, τὸ δὲ ἀμφοτέροις τρεπτέον εἰς ὀνομστ. ἀμφότεροι, τὸ δὲ ἐγένοντο ἀμεταβάτως ὡς κινήσεως σημαντικὸν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἀφίκοντο, ἦλθον, κατήντησαν, περιέπεσον (Ἡρόδ. 5, 86. Ξεν. Ἀν. 4, 3, 29. Πλ. Λάχ. 191. 7, 532. 10, 603). Ἀναγνωστέον. Ἀδ' ἴσως . . . ἐν ᾗ οὔτε ἀπέδοσαν πάντα οὔτε ἐδέξαντο . . ἔξω τε τούτων πρὸς τὸν Μαντ. καὶ Ἐπιδ. πόλεμον καὶ ἐς ἄλλα ἀμφότεροι ἁμαρτήματα ἐγένοντο": Καὶ ἐκτὸς τούτων (ὅτι οὔτε ἀπέδ. πάντ. οὔτε ἐδέξ.) κατήντησαν ἀμφότεροι πρὸς τὸν Μαντ. καὶ Ἐπιδ. πόλ. καὶ εἰς ἄλλα ἁμαρτ. —

Κεφ. 27, 2 καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον, Κορίνθιοι δὲ . . . λόγον ποιοῦνται πρός τινας τῶν ἐν τέλει ὄντων Ἀργείων, ὡς χρὴ . . . ἐπειδὴ Λακεδαιμόνιοι . . . πεποίηνται, ὁρᾶν . . . ἀποδεῖξαι δὲ ἄνδρας ὀλίγους ἀρχὴν αὐτοκράτορας . . . „Ὁ Krüger ἐκλαμβάνει τὸ ἀρχὴν ἐν τῇ σημασίᾳ τῆς δυνάμεως ἢ ἐξουσίας πρὸς τὸ αὐτοκράτορας συνάπτων, ὁ Poppo καὶ ὁ Classen καὶ ἄλλοι ἐπιρρηματικῶς = κατ' ἀρχάς, ἐν πρώτοις, κατὰ πρῶτον ὡσαύτως εἰς τὸ αὐτοκράτορας, στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις 2, 74, 3. 4, 98, 1, 6, 4, 5 μμ. καὶ παρ' Ἡροδ. 1, 193. 2, 96. 3, 16 καὶ ἐξηγοῦντες: ἄνδρας πλήρη κατ' ἀρχὰς ἐξουσίαν ἔχοντας. Παραβάλλοντες τὴν σχέσιν τοῦ ἀνωτέρω: πρός τινας τῶν ἐν τέλει ὄντων Ἀργείων „πρὸς τὸ: ὀλίγους ἀρχὴν αὐτοκράτορας" ἑλκυόμεθα τῷ Krüger ὁμονοῆσαι, οὐ μὴν ἀλλὰ μετὰ τοῦ ὀλίγους συνδέοντες: ἄνδρας ὀλίγους ἀρχὴν „τουτέστιν ἀνάγκη ἐστὶν ἀποδεῖξαι, ὀνομάσαι, ἀναγνωρίσαι ἄνδρας ὀλίγους τὴν ἀρχὴν = ἐκ τῶν ἀρχῶν, ἐκ τῶν ἐν τέλει ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἔχοντας. Ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Classen καὶ Poppo προσαχθεῖσι χωρίοις παρατηρεῖται σχέσις τις χρονική, καθ' ἣν τὸ ἀρχὴν κατ' ἀνάγκην χρονικῶς τίθεται. π. χ. βιβλ. 2, 74, 3 οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως . . . οὔτε νῦν" ἡ σχέσις τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος: τὴν ἀρχὴν . . νῦν. 4, 98, 1 . . οὐδὲν οὔτε τοῦ λοιποῦ . . . οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν . . „ἡ σχέσις τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ παρελθόντος.

6, 4, 5 *Ζάγκλη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν .. ᾠκίσθη, ὕστερον δὲ .. συγκατενείμαντο „τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μετέπειτα ὁρίζεται. Ἐνταῦθα ἐὰν ἐκληφθῇ τὸ ἀρχὴν = κατ' ἀρχάς, ἐννοητέον τὸ ὕστερον, τοῦ λοιποῦ κτλ. ἀποσιωπώμενον ὡς μὴ ἔχον ἔτι ὡρισμένον σημεῖον, οἷον, νῦν μὲν αὐτοκράτορας (πρὸς τὸ παρὸν), εἶτα δὲ ὡς πρότερον, κοινοὺς πολίτας. Ἡ παρασιώπησις αὕτη ὡς οἴκοθεν ἐννοουμένη παρὰ Θουκυδίδῃ φαίνεται, ὅτι καθίστησι τὸν λόγον χαλαρόν. διότι εἰ τοῦτο ἠβούλετο εἰπεῖν, οὐδὲ τοῦ ἀρχὴν χρείαν ἂν εἶχεν, ἅτε τοῦ αὐτοκράτορας οὐ πολιτικὴν ἀρχὴν ὡρισμένην ἐν εἰρήνῃ σημαίνοντος. Ἡ διαστολὴ τοῦ νῦν καὶ διὰ παντὸς γένοιτ' ἄν, εἰ ἐν τῷ διορισμῷ ἀρχῆς αὐτοκράτορός τινος ἐνυπῆρχε φόβος τις παρ' αὐτοῦ. Ὁ Πολύβ. 3, 6 πρέσβεις καλεῖ ἐκείνους, οἵτινες μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς πρεσβεύσεως μηδεμίαν ἐξουσίαν τοιαύτην ἔχουσιν. Ἐν πολέμῳ καλοῦνται οἱ στρατηγοί, ἔχοντες ἀπόλυτον ἐξουσίαν, ὡς οἱ παρὰ Ῥωμαίοις δικτάτορες. Πολ. αὐτ. καὶ Ἀνδ. 1, 15. Τούτων τοίνυν ἕνεκα συνάπτομεν τὸ ἀρχὴν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἐξουσίᾳ, πολιτικῇ ἐπιρροῇ πρὸς τὸ ὀλίγους ἀναφερόμενοι εἰς τὸ προρρηθὲν: τῶν ἐν τέλει = ἄνδρας ὀλίγους τῶν ἐν τέλει περιβεβλημένους ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα. Τὸ ἀποδεῖξαι ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ χρὴ ὡς τὸ ὁρᾶν καὶ ψηφίσασθαι, τὸ δὲ ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι ἐκ τοῦ ψηφίσασθαι.*

Κεφ. 28, 1 *τούτων δὲ μηδετέροις ἐξεῖναι ἄνευ τοῦ δήμου τοῦ Ἀργείων σπείσασθαι“ Ὁ* Classen *συνδέει τὸ μηδετέροις μετὰ τοῦ σπείσασθαι. Κατὰ ταύτην τὴν ἐκδοχὴν ὁ νοῦς ἔχει οὕτω: οὐκ ἐξέστω δὲ τοῖς δώδεκα σπείσασθαι ἄνευ τοῦ δήμου τοῦ Ἀργείων μηδετέροις τούτων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἥρμοττεν ἂν μᾶλλον ἡ δοτικ. τούτοις ἀντὶ γενικῆς ὡς: τούτοις δὲ (τοῖς δώδεκα) μηδετέροις αὐτῶν . . . Φρονοῦμεν, ὅτι κάλλιον ὁ νοῦς πρὸς τὰ ῥηθέντα συμβιβάζεται, ἐὰν δεξώμεθα τὸ μηδετέροις τούτων ὡς δοτ. τοῦ ἀπροσώπου ἐξεῖναι καὶ ὑποκείμ. τοῦ σπείσασθαι. Τοῦτο δὲ ποριζόμεθα ἐκ τοῦ ἀνωτέρω: πρὸς οὓς τὸν βουλόμενον . . ξυμμ. ποιεῖσθαι πλὴν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. Τούτων δὲ μηδετέρους ἐξεῖναι σπείσασθαι πρὸς αὐτοὺς ἄνευ κτλ. Ἄλλαις λέξεσι πάντες οἱ βουλόμενοι Ἕλληνες ἠδύναντο πρὸς τοὺς δώδεκα σπείσασθαι, οἱ Ἀθην. δὲ καὶ*

Λακεδ. εἰ ἐβούλοντο, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ δήμου τῶν Ἀργείων οὐκ ἠδύναντο. Παρβ. 27, 2 *τὴν βουλομένην πόλιν τῶν Ἑλλήνων ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι „καὶ* 29, 1 *προσεδέχοντο τοὺς ἐθέλοντας τῶν Ἑλλήνων. Ἐντεῦθεν τὸ μηδετέροις (ους) ληπτέον ὑποκείμ. τοῦ σπείσασθαι. Εἰ οἱ Ἀθηναῖοι ἢ οἱ Λακεδ. ἐβούλοντο τοῖς Ἀργείοις σπείσασθαι, ἔδει τὰς προτάσεις πρὸς τὸν δῆμον ὑποβαλεῖν οὐχὶ πρὸς τοὺς δώδεκα. Κεφ.* 31, 6 *Βοιωτοὶ δε καὶ Μεγαρῆς τὸ αὐτὸ λέγοντες (δηλ. τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντες, οἵαν οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκιδῆς) ἡσύχαζον περιορώμενοι [ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων] καὶ νομίζοντες ... Οἱ νεώτεροι σχολιασταὶ* Dobrée, Poppo, Classen, Müller-Str., Krüger *καὶ ἄλλοι ἐξοβελίζουσι τὴν ἐμπρόθετον γενικ. ὑπὸ τῶν Λακεδ., ὡς προστεθεῖσαν ὑπ' ἀντιγραφέως κακῶς τὸ περιορώμενοι παθητικὸν ἐκλαβόντος = καταφρονούμενοι, καὶ ἐννοοῦσι τὸ περιορ. μέσον = βλέποντες πέριξ μετ' ἀνυπομονησίας, παρατηροῦντες, περιμένοντες ἀνυπομόνως: σχειίζοντες αὐτὸ πρὸς τὰ χωρία* 4, 71, 1. 6, 93, 1 *μέλλοντες δ' ἔτι καὶ περιορώμενοι.* 103, 2 *τὰ δ' ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ ἐσήγετο ἐκ τῆς Ἰταλίας πανταχόθεν. Ἦλθον δὲ καὶ τῶν Σικελῶν πολλοὶ ξύμμαχοι τοῖς Ἀθηναίοις, οἳ πρότερον περιεωρῶντο .. „Εὑρίσκεται δ' ἔτι ὁ αὐτὸς τύπος καὶ ἐν βιβ.* 7, 33, 2 *οἱ πρότερον περιορώμενοι.* 4, 73, 1 *καὶ τοὺς Μεγαρῆς ἐπιστάμενοι περιορωμένους ὁποτέρων ἡ νίκη ἔσται. Καὶ γενικῇ* 4, 104, 4 *Βρασίδας δὲ τῆς τε Μένδης περιορώμενος .. „καὶ* 71, 1 *ἀμφοτέροις ἐδόκει ἡσυχάσασι τὸ μέλλον περιιδεῖν". Ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς χωρίοις τὸ περιορᾶσθαι καθαρῶς μέσον ἐστί, δηλοῦν τὸ μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ πρὸς ἰδίαν ὠφέλειαν ὁρᾶν. Ἐκ ταύτης δὲ τῆς σημασίας γεννᾶται τὸ καραδοκεῖν, βραδύνειν, περιμένειν, μέλλειν, πρὸς ὃ μᾶλλον πλησιάζει ὡς* 6, 93, 1 *μέλλοντες καὶ περιορώμενοι. Τὸ δέ: τὸ μέλλον περιιδεῖν ἐνεργητικὸν ὂν διατηρεῖ τὴν πρώτην αὐτοῦ σημασίαν, ὑπερισχύοντος τοῦ ῥήματος τῆς προθέσεως περί. Ἐν τῇ δευτέρᾳ σημασίᾳ τοῦ παραβλέπειν, καταφρονεῖν ἀπαντᾷ ἐν κεφ.* 29, 5. *Ἀλλὰ γενικῇ συντασσόμενον μεταπίπτει εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποβλέπειν εἴς τι, κήδεσθαι, φροντίζειν ὡς* 4, 125, 4 *Βρασίδας δὲ τῆς τε Μένδης περιορώμενος, καὶ* 73, 1 *καὶ τοὺς Μεγαρῆς ἐπιστάμενοι πιριορωμένους,*

ὁποτέρων ἡ νίκη ἔσται. Ἡ σημασία τοῦ κήδεσθαι προῆλθεν ἐκ τοῦ ὁρᾶν τινα τὰ πέριξ μετ' ἐνδιαφέροντος. Αὕτη ἡ ἐκδοχὴ οὐ φαίνεταί μοι καὶ τῷ ἐν λόγῳ χωρίῳ ἀνάρμοστος, ἐὰν τὴν μὲν ὑπὸ ἐξαφανίσωμεν, τὴν δὲ γεν. Λακεδαιμονίων πρὸς τὸ περιορώμενοι συνάψωμεν: Βοιωτοὶ δὲ καὶ Μεγαρῆς τὸ αὐτὸ λέγοντες ἡσύχαζον περιορώμενοι (τῶν) Λακεδαιμονίων = ἡσυχίαν ἦγον, οὐ προέβαινον εἰς τὰς τῶν Ἀργείων προτάσεις, ἀποβλέποντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμ., ἔχοντες ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν κτλ. καὶ νομίζοντες, ὅτι τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα αὐτῶν μᾶλλον σύμφορον αὐτοῖς ἦν ἢ τὸ τῶν Ἀργείων δημοκρατικόν.

Κεφ. 32, 1. Δηλίους δὲ κατήγαγον πάλιν ἐς Δῆλον, ἐνθυμούμενοι τάς τε ἐν ταῖς μάχαις ξυμφορὰς καὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ χρήσαντος". Ὁ σύνδ. τὲ ἐνταῦθα συνδέει τὰ ἀντικείμενα: τὰς ξυμφορὰς καὶ τοῦ θεοῦ χρήσαντος, ἀνομοίως, τὸ μὲν ἀμέσως διὰ τῆς ἀγγελίας, τὸ δὲ ἐμμέσως διὰ τῶν γεγονότων. Δηλαδὴ τὸ ἐνθυμοῦμαι ἐπειδὴ καὶ γενικῇ συντάσσεται Ξεν. Ἀπμ 1, 17 ὅσα μὲν οὖν μὴ φανερὸς ἦν ὅπως ἐγίγνωσκεν, οὐδὲν θαυμαστὸν ὑπὲρ τούτων περὶ αὐτοῦ παραγνῶναι τοὺς δικαστάς· ὅσα δὲ πάντες ᾔδεσαν οὐ θαυμαστὸν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν „ἴσως τὴν γεν. θεοῦ λεπτέον ὡς ἀντικείμ. ἀντὶ αἰτ. θεὸν χρήσαντα, τὴν δὲ μετοχ. χρήσ. ὡς εἰδικήν. Ὁ Classen, ὁ Poppo καὶ ἄλλοι συνδέουσι διὰ τοῦ τε τὰς δύο μετοχ. ἐνθυμούμ. καὶ χρήσ. Ὁ δὲ Poppo πρὸς ἀπόδειξιν τῆς συνδέσεως ταύτης προσάγει τὸ χωρίον βιβλ. 3, 36, 2 ἐπικαλοῦντες τήν τε ἄλλην ἀπόστασιν καὶ ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐποιήσαντο καὶ προσξυνεβάλοντο" ὅπερ ἐλάχιστα συμβάλλεται, πρῶτον διότι ὁ ἐκεῖ σύνδ. καὶ μὴ ὑπάρχων ἐν τοῖς χειρογράφοις προσετέθη ὑπὸ τῶν σχολιαστῶν, ἵνα συνδέσωσι τὴν διὰ τοῦ ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι ἔννοιαν μετὰ τοῦ τέ, ὅπερ φρονοῦμεν ἄτοπον εἶναι· διότι ἡ ἄνευ καὶ φερομένη πρότασις νομίζομεν, ὅτι ἐπεξήγησις τοῦ ἄλλην ἀποστασίαν ἐστὶ, ὁ δὲ διὰ τοῦ: καὶ προσξυνεβάλοντο (ετο) ἐκφερόμενος νοῦς δοκεῖ μοι τὸ δεύτερον ἀντικείμενον τοῦ ἐπικαλοῦντες εἶναι, ἐξενεχθὲν παρεμφατικῶς, ὡσεὶ ἦν: τήν τε ἄλλην ἀπόστασιν ἐπικαλ. ὅτι δηλ. κτλ. καὶ τὸ προσξυμβαλέσθαι οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὁρμῆς τὰς Πελοποννησίων ναῦς εἰς Ἰωνίαν ἐκείνοις βοηθοὺς τολμησάσας παρακινδυ-

νεῦσαι. Δεύτερον εἰ σχέσιν πρὸς τὸ ἡμέτερον χωρίον εἶχεν, εἴη ἂν καὶ μετοχῇ συγχωνευθῆναι, οἷον· ἐπικαλ. τ. τε ἄλλ. ἀπόστ. καὶ (αὐτῶν) οὐκ ἀρχομένων ὥσπερ τῶν ἄλλων ποιησαμένων" ὅπερ οὐκ εὔηχον καὶ χάριεν ἐν γενικῇ ἀπολύτῳ δύο μετοχὰς παρενθετικῶς μηδετέρας τὸ ὑποκείμενον δηλούσης τίθεσθαι. Ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ καὶ ἄν μὴ τὸ μέν: τοῦ θεοῦ ὡς ἀντικείμ. τοῦ ἐνθυμούμ. ληφθῇ, τὸ δὲ χρήσαντος ὡς κατηγορούμ. ὡς ἡ φύσις τοῦ ῥήμ. ἐνθυμοῦμαι ἀπαιτεῖ: ἐνθυμοῦμαί τι καί τινος ἢ ὅτι μεθ' ὁριστ. ἢ εἰδικοῦ ἀπαρεμ. ἢ μετοχῆς, ὡσαύτως ἀκούω τινὰ καί τινος λέγοντος ἢ λέγοντα, ἡ γενικὴ ἀπόλυτος κατ' οὐδὲν τῆς συντάξεως ταύτης καὶ ἐννοίας διαφέρει. Αὐτόθι 4. *ὡς δὲ οὐδὲν ἂν ἔφασαν ἐναντιωθῆναι οἱ Τεγεᾶται Λακεδαιμονίοις, οἱ Κορίνθιοι μέχρι τούτου προθύμως πράσσοντες ἀνεῖσαν .." μέχρι τούτου* (ἴδ. κεφ. 27, 2) δηλ. τοῦ χρόνου, μέχρι τοῦδε, μέχρι τούτου τοῦ σημείου τῶν ἐνεργειῶν. Αὐτόθι 5. *τάς τε δεχημέρους ἐπισπονδάς . . . ἐκέλευον οἱ Κορίνθιοι τοὺς Βοιωτοὺς ἀκολουθήσαντας Ἀθήναζε καὶ σφίσι ποιῆσαι, ὥσπερ Βοιωτοὶ εἶχον".* Ὁ Stahl, ὁ Poppo καὶ ἄλλοι ἐξοβελίζουσι τὸ *ὥσπερ Βοιωτοὶ εἶχον* ὡς παρέλκον, ὡς περιττόν. Ὁ Classen διατηρεῖ αὐτὸ ὑποτιθέμενος, ὅτι ἀναφέρεται εἰς τοὺς μὴ διεξαχθέντας ὅρους. Νομίζομεν, ὅτι ὁ ὁμοιωματικὸς οὗτος προσδιορισμὸς ἀναφέρεται εἰς αὐτὰς τὰς σπονδάς, ἃς οἱ Κορίνθιοι τῇ συνεργείᾳ τῶν Βοιωτῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐζήτουν ποιήσασθαι, δηλονότι τοιαύτας, οἵας αὐτοὶ εἶχον, ἀπαραλλάκτους, δεχημέρους.

Κεφ. 34, 1. *Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους, ἤδη ἡκόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ Θρᾴκης μετὰ Βρασίδου ἐξελθόντων στρατιωτῶν, οὓς ὁ Κλεαρίδας . . . ἐκόμισε.* Τὰ χειρόγραφα οὐ φέρουσι *μετὰ Βρασίδου*. Ὁ Krüger, Poppo καὶ Classen θεωροῦσι τὴν προσθήκην ταύτην ἀναγκαίαν πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ἐξελθόντων μετὰ τὸ ἡκόντων. Νομίζομεν ὅτι καὶ ταύτης μὴ οὔσης ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐξέρχεται: Καὶ τὸ αὐτὸ θέρος, ὅτε ἤδη ἦλθον εἰς τὴν Λακεδ. οἱ ἀπὸ τῆς Θρᾴκης ὁρμηθέντες, ἐκκινήσαντες, οὐχὶ ἐκστρατεύσαντες, στρατιῶται, οἳ δηλ. μετὰ Βρασίδου ἐξεστράτευσαν . . Τὰ χωρία βιβ. 4, 78, 1 *Βρασίδας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους πορευόμενος . . . εἰς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης . . καὶ* 80, 5 . . *τοὺς*

δ' ἄλλους ἐκ τῆς Πελοποννήσου μισθῷ πείσας ἐξήγαγε . ." *μαρτυροῦσι μὲν τὴν ἔξοδον τῶν στρατιωτῶν μετὰ Βρασίδου, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν ἐπάνοδον διακριτικῶς, δηλ. αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν τῶν μετὰ Βρασίδου εἰς Θρᾴκην πορευθέντων καὶ οὐχὶ ἑτέρων ἐκεῖ διατριβόντων, ὡσεὶ καὶ ἕτερός τις πλὴν Βρασίδου στρατηγὸς εἰς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης ἐξῆλθεν. Ἕνεκα τῆς διὰ τῆς προσθήκης ταύτης παραγομένης διαστολῆς φρονοῦμεν, ὅτι τὸ μὲν ἡκόντων σημαίνει ἁπλῶς ἀφικομένων, φθασάντων, τὸ δὲ ἐξελθόντων ἴσον τῷ ἐκκινησάντων, ὅπερ ἡ ἀρχὴ φυσικῶς τοῦ ἀφικέσθαι, τοῦ ἵκειν ἐστί. Τὸν δισχυρισμὸν ἡμῶν τοῦτον ἐνισχύει καὶ τὸ χωρίον* 35, 5 *καὶ τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης στρατιώτας ἀπαγαγεῖν (ἔφασαν οἱ Λακεδ.), τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης εὑρισκομένους στρατιώτας, οἵτινες ἔμελλον αὐτὴν καταλιπεῖν, ἐξελθεῖν ἐξ αὐτῆς.*

Κεφ. 35, 6. *Πύλον μέντοι ἠξίουν σφίσιν ἀποδοῦναι· εἰ δὲ μή, Μεσσηνίους τε καὶ τοὺς εἵλωτας ἐξαγαγεῖν, ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ἀπὸ Θρᾴκης". Πολλαὶ ἐκδόσεις ἀντὶ τοῦ τὲ φέρουσι γέ. Ὁ* Classen *καὶ ὁ* Poppo *προτιμῶσι τὸ τὲ ὡς ὁμοίας περιπτώσεις συνδέον. Οἱ Μεσσήνιοι δηλ. ἐκ Ναυπάκτου καὶ οἱ αὐτομολήσαντες Εἵλωτες πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν εἰσῆλθον εἰς Πύλον. Παρβ.* 4, 41, 2. *Ἀλλ' ἡμεῖς παραδεχόμεθα τὴν ἐκδοχὴν τῶν πρώτων διὰ τοῦ γὲ στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς συνήθους χρήσεως τοῦ γὲ ἐν τῇ ἐλαττωτικῇ σημασίᾳ ἐν τοιαύταις ἐκφράσεσιν, οἷον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήτουν παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν Πύλον, εἰ δὲ μὴ (ἀπεδίδοσαν), ἀπῄτουν τοὐλάχιστον τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς εἵλωτας ἐξαγαγεῖν αὐτῆς . . Ὁ λαὸς λέγει: ζητῶ σε δοῦναί μοι πρὸς τροφὴν κρέας, εἰ δὲ μή, τοὐλάχιστον ἄρτον. Δός μοι δέκα δραχμάς, εἰ δὲ μὴ τοὐλάχιστον μίαν. Σῶσόν με, εἰ δύνασαι, εἰ δὲ μή, τοὐλάχιστον εἰπὲ τοῖς δυναμένοις, μεσολάβησον. Μελέτησον κατ' ἰδίαν τὸ μάθημα, εἰ δὲ μή, τοὐλάχιστον πρόσεχε ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.*

Κεφ. 36, 1 *παραινοῦντες ὅτι μάλιστα „τὸ ὅτι πρὸς μείζονα ἐπίτασιν τοῦ μάλιστα. Αὐτόθι* 2. *τὸ μέντοι πάνακτον ἐδέοντο Βοιωτοὺς ὅπως παραδώσουσι Λακεδαιμονίοις . .". Οἱ νεώτεροι σχολιασταὶ ἀρνοῦνται τὴν γνησιότητα τούτου τοῦ χωρίου, διότι οὔτε ἡ αἰτ. Βοιωτοὺς οὔτε τὸ ὅπως βαίνουσι κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἐδέοντο. Ὁ Σχολ.*

ἑρμηνεύει ὧδε: ἐδέοντο Βοιωτοὺς οὕτω ποιῆσαι ὅπως παραδώσουσιν . . Ἐντεῦθεν ὁ Stahl *ὑποπτεύει ἐκλιπούσας λέξεις, ὁ* Krüger *προστίθησιν: ἀπητοῦντο, ἐπήγοντο. Ὁ* Herbst *συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς γνησιότητος. Παραβάλλοντες τὰ χωρία* 32, 5 *ἐδέοντο . . γίγνεσθαι καὶ ποιῆσαι „καὶ* 39, 2 . . *ἐδέοντο Πάνακτόν τε καὶ . . παραδοῦναι“ βλέπομεν, ὅτι μετὰ τὸ ἐδέοντο ἀπαρέμφ. φέρεται. Ἴσως τὸ ἀπαρέμφ. τοῦτο ὑπὸ ἑρμηνευτοῦ τινος τοῦ Θουκυδ. μετέπεσεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν ὅπως ἀποδώσωσι· τοῦ τύπου δὲ τούτου ἀντὶ τοῦ ἀποδῶσι μὴ κλασικοῦ ὄντος ἕτερός τις διώρθωσεν αὐτὸν εἰς μέλλ. ὁριστ. μὴ προσχὼν εἰς τὴν φύσιν τοῦ ῥήμ. ἐδέοντο. Ὁ δὲ Σχολ. ἵνα συμβιβάσῃ αὐτὸ ἐνόησε τὸ ῥῆμα ποιῆσαι ἢ πρᾶξαι ὡς* 45, 3 *βουλόμενος δὲ αὐτοὺς Νικίου τε ἀποστῆσαι ταῦτα ἔπρασσε καὶ ὅπως . . ποιήσῃ . . „ἐμμένομεν ἐν ταύτῃ τῇ γνώμῃ, στηριζόμενοι ἐπὶ παραδειγμάτων τῆς νέας ἑλλ. γλώσσης, ἥτις τὰ τελικὰ ἀπαρέμφατα ἀναλύει πάντοτε διὰ τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ νὰ ἢ ἵνα ἢ ὅπως: Ἀπήτουν αὐτοὺς (ἢ παρ' αὐτῶν), ἵνα ἀποτίσωσι τὸ ὀφειλόμενον: ἐζήτουν αὐτούς, ὅπως συσκεφθῶσι κτλ. Δευτέραν δέ τινα ὑπόθεσιν ποιοῦντες διὰ παραδοχῆς ἐκπεσουσῶν λέξεων κρίνομεν μᾶλλον ἁρμόζουσαν τὴν λέξιν ἑ τ ο ί μ ο υ ς παρακολουθουμένην ὑπὸ τοῦ ε ἶ ν α ι, ὅπερ σχεδὸν πάντοτε παρασιωπᾶται: ἐδέοντο Βοιωτοὺς ἑτοίμους (εἶναι) ὅπως . . . ἴδ. καὶ κεφ.* 41, 2 *ἑτοῖμοι εἶναι“. Κεφ.* 39, 3 *εἰρημένον ἄνευ ἀλλήλων μήτε σπένδεσθαί τῳ μήτε πολεμεῖν“. Ἰδὲ κριτικ. παρατ. κεφ.* 23, 1.

Κεφ. 43, 1. *οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις αὖ βουλόμενοι . . ἐνέκειντο“ τὸ α ὖ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἀφ' ἑτέρου. Ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ βουλόμενοι ἐν Σπάρτῃ λῦσαι τὰς σπονδάς, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις (παρβ.* 36, 1) *ἐνέκειντο. Αὐτόθι* 2. *φρονήματι φιλονικῶν ἠναντιοῦτο, ὅτι . . . φ ρ ο ν ή μ α τ ι δοτ. τοῦ προτρεπτικοῦ αἰτίου = ἕνεκα φιλοδοξίας. Κεφ.* 46, 1 . . . *ἐκείνοις δὲ δυστυχοῦσιν ὅτι τάχιστα εὕρημα εἶναι διακινδυνεῦσαι. Τὸ ὅ τ ι μετὰ ὑπερθετ. παρβ.* 36, 1. *ε ὕ ρ η μ α = αἰτία, ἀφορμή, λαβή, ἕρμαιον. Παρβ. Πλ. Φαίδ.* 107. *Συμ.* 217. *Ξεν. Ἀν.* 2, 3, 18.

Κεφ. 47, 2. *Ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε Ἀργείους καὶ Ἠλείους καὶ Μαντινέας καὶ . . μήτε Ἀθηναίους . . τέχνῃ μηδὲ μηχανῇ μηδεμιᾷ“. Αἱ αὐταὶ*

λέξεις καὶ ἡ ἔννοια ἐν κεφ. 18, 4. *Ὁ* Krüger *καὶ ὁ* Stahl *ἐξαλείφουσι τὸν σύνδ. δέ. Ἐπειδὴ δ' ἐν τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ καὶ ἐν ἄλλοις ὁμοίοις αὐτῷ* 23, 1 *ἣν δὲ δῃώσαντες οἴχωνται . .* 2 *καταλύειν δὲ . . . ἢν δὲ ἡ δουλεία κτλ. ὁ δὲ χρησιμεύει εἰς ἁπλῆν μετάβασιν ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην, συμφωνοῦμεν τῷ* Classen *διατηροῦντι αὐτόν. Εἰ μετὰ τὸ σπονδὰς ἐποιήσαντο κτλ. ἐτίθετο τὸ κατὰ τάδε, ὡς ἐν* 23, 1, *ὁ δὲ τότε ἦν ἄτοπος. Ἰδὲ κατωτ.* 3 *κατὰ τάδε ξυμμάχους εἶναι Ἀθηναίους καὶ Ἀργείους καὶ Ἠλ. καὶ Μαντ. ἑκατὸν ἔτη· ἢν πολέμιοι ἴωσιν . ." ἰδὲ κεφ.* 23, 1 *κριτικ. Παρατ. Αὐτόθι* 3. *τρόπῳ ὁποίῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατὸν" ἐπαναλαμβάνεται τὸ αὐτὸ κατωτ.* 4 *καὶ* 23, 1, 2 *καὶ* 3 *τὸ ἰσοδύναμον „παντὶ σθένει" ὡς ὅρος προσδιορίζων πάσας τὰς δυνατωτάτας προσπαθείας πρὸς ἀμοιβαίαν βοήθειαν·* 3 *ἢν πολέμιοι ἴωσιν . . . ἢν δὲ δῃώσαντες . . . καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι . . ." ὡσαύτως ἐπαναλαμβάνεται κατωτ.* 4 *ὡς ὅροι διακριτικοὶ τῆς συμμαχίας, ὡς καὶ* 23, 1, 2. *Αὐτόθι* 5. *ὅπλα δὲ μὴ ἐᾶν ἔχοντας διιέναι ἐπὶ πολέμῳ διὰ τῆς γῆς τῆς σφετέρας αὐτῶν . . . μηδὲ κατὰ θάλασσαν". Ἐὰν ἔχοντας δηλ. πολεμίους ὅπλα ἔχοντας. ἐπὶ πολέμῳ σημαίνει τὸν σκοπὸν, ἵνα πολεμῶσι. Τὸ δὲ μηδὲ κατὰ θάλασσαν ὁ* Krüger *καὶ ὁ* Steup *ὑποπτεύουσιν ὡς παρεντεθειμένον ἐκ τοῦ χωρίου* 56, 2 *Ἀργεῖοι δ' ἐλθόντες παρ' Ἀθηναίους ἐπεκάλουν ὅτι, γεγραμμένον ἐν ταῖς σπονδαῖς διὰ τῆς ἑαυτῶν ἑκάστους μὴ ἐᾶν πολεμίους διιέναι, ἐάσειαν κατὰ θάλασσαν παραπλεῦσαι". Νομίζομεν, ὅτι τὸ μηδὲ κατὰ θάλασσαν ἦν ἀπαραίτητον μετὰ τὸ διὰ τῆς γῆς ἐν ταῖς σπονδαῖς μνημονευθῆναι, ὡς τὸ μὲν πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ οἰκοῦντας συμμ. ἀναφερόμενον, οἵτινες κατὰ ξηρὰν μᾶλλον ἰσχυροὶ ἦσαν, τὸ δὲ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους θαλασσοκράτορας τότε νομιζομένους. Ὅτι δὲ ἐν* 56, 2 *τὸ διὰ τῆς γῆς οὐκ ἐμνημονεύθη, ὡς μὴ αὐστηρὸς ὅρος κατὰ* Classen *δηλοῦται ἐκ τοῦ ἀμέσως ἡγουμένου χωρίου: τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι λαθόντες Ἀθηναίους φρουρούς τε τριακοσίους καὶ Ἀγησιππίδαν ἄρχοντα κατὰ θάλασσαν ἐς Ἐπίδαυρον ἐσέπεμψαν" πρὸς ὃ ἡ προσοχὴ τῶν Ἀργείων ἐστράφη. Κατὰ θάλασσαν οἱ Λακεδ. φρουροὺς ἐς Ἐπίδ. ἐσέπεμψαν λαθόντες τοὺς Ἀθην. Τοῦτο τὸ*

κατὰ θάλασσαν ἠνάγκασε τοὺς Ἀργείους πρὸς Ἀθηναίους ἐλθεῖν καὶ ἐπικαλέσαι, ἐπειδὴ κατ' ἐξοχὴν τοῦτο ἀνῆκε τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ κατὰ γῆν μᾶλλον τοῖς συμμάχοις. Οὐδεμία ἄρα χρεία ἦν αὐτὸ ἐνταῦθα μνημονευθῆναι, ὡς τῶν Ἀργείων παθόντων. Αὐτόθι 6. ἐπὴν ἔλθῃ. ὁ Poppo γράφει ἔλθωσι παρὰ τοὺς κώδικας λαμβάνων τὸ ὑποκείμενον ἐκ τοῦ βοηθοῦσιν, ἐπειδὴ τοῦ βοηθεῖν = βοήθειαν ἐλθεῖν οὐ ποιοῦσι χρῆσιν οἱ κλασικοί. Προτιμῶμεν τὴν ἀρχικὴν γραφὴν ἐπὴν ἔλθῃ διδόντες ὑποκείμ. τὸ βοηθεῖν, ὅπερ διὰ τὴν θέσιν σκοπίμως καὶ ὡς ὑποκείμ. τοῦ ἔλθῃ καὶ ὡς ἀντικείμ. τοῦ ἐπαγγείλασαν ἐτέθη· κατὰ ταὐτὰ = ὁ αὐτὸς ὅρος ἔστω δηλ. ἡ πέμπουσα πόλις παρεχέτω σῖτον. Ὀβολοὺς Αἰγιναίους. κατὰ Classen τὸ νόμισμα τῶν Αἰγινητῶν ἐκυκλοφόρει ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐν ταῖς διεθνέσι συνθήκαις κατάλληλον ἐθεωρεῖτο. Ἡ Αἰγιναία δραχμή, ἥτις καὶ παχεῖα ἐκαλεῖτο κατὰ Πολυδ. 9, 76 καὶ 86, ἰσοδυνάμει δέκα Ἀθηναϊκοῖς ὀβολοῖς. Αὐτόθι 8. ὀμνύντων προστ. ὡς κατωτέρω 9 ὀμνύντων . . . ἐξορκούντων καὶ 11 καταθέντων καὶ 18, 5, 7 ἀποδόντων καὶ ἀποδιδόντων. Κατὰ ἱερῶν τελείων — ἐπὶ θυσίας ἀρτιμελῶν καὶ ἀκμαζόντων ζῴων. Ἡ ἐπὶ σημ. τὸ ἐπάνω ὡς κατὰ πετρῶν, κατὰ γῆς. Κεφ. 48, 1. Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ ἡ ξυμμαχία οὕτως ἐγένοντο· καὶ αἱ μὲν . .". Οἱ κώδικες φέρουσιν: αἱ ξυμμαχίαι· πλὴν ὀρθῶς οἱ σχολιασταὶ διορθοῦσιν ἑνικῶς κατὰ 27, 1 ἐπειδὴ γὰρ αἱ πεντηκοντούτεις σπονδαὶ ἐγένοντο καὶ ὕστερον ἡ ξυμμαχία . . καὶ 46, 5 ἐποιήσαντο σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν. Παρβ. καὶ 76, 2 ἐβούλοντο δὲ πρῶτον σπονδὰς ποιήσαντες πρὸς τοὺς Λακεδ. αὖθις ὕστερον καὶ ξυμμαχίαν. 78, 1 . . ὥστε τὴν Μαντινέων καὶ Ἠλείων καὶ τὴν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν ἀφέντες Ἀργείους σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν ποιήσασθαι . . 80, 1 Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ ἡ ξυμμαχία αὕτη ἐγεγένητο". Ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς χωρίοις ἑνικὸς ἀναγράφεται, ἐπειδὴ τὰ συμβαλλόμενα μέρη ἐν τῇ συνθήκῃ εἰς δύο διακρίνονται, οἷς μία κοινὴ συμμαχία γίγνεται. Οἱ Λακεδ. μετὰ τῶν τριῶν πόλεων, Ἄργους, Ἤλιδος καὶ Μαντινίας ποιοῦνται μίαν κοινὴν συμμαχίαν. Ὅτι τὸ ἐγένοντο ἀντὶ ἐγένετο, ὅπερ ὁ Stahl προτιμᾷ στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ χωρίου 80, 1, εἶνε ὀρθότερον, δηλοῖ αὐτὸ τὸ ἐπίρρημα οὕτως, οὗ ἄνευ

ἥρμοζεν ἂν τὸ ἐγένετο. Τὸ χωρίον 80, 1 αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ ἡ ξυμμαχία αὕτη ἐγεγένητο „δεῖται ἑνικοῦ τοῦ δεικτικοῦ αὕτη ἕνεκα. Τὸ δὲ οὕτως δείκνυσι τὰς σχέσεις καὶ τοὺς ὅρους τῶν τε σπονδῶν καὶ τῆς συμμαχίας, οἵτινες περιέχονται εἰς ἑκάτερα τῆς εἰρήνης τὰ ἔγγραφα ἤτοι αἱ σπονδαὶ καὶ ἡ συμμαχία τοιούτους ὅρους περιεῖχον. Ἐπειδὴ ἑκατέρου ἔργου τὰ μέρη θεωροῦνται ἰδιαιτέρως, τὸ ῥῆμα ἐτίθετο ἂν δυϊκῶς, εἰ μὴ ἦν πληθυντ. ὑποκείμ., πληθυντικῶς δὲ, εἰ ὑπάρχει. Ἐνταῦθα ὁ πληθυν. σπονδαὶ λαμβάνεται ὡς τὸ ἐπικρατέστερον, ὅπερ καὶ ἐκ τοῦ ἀμέσως ἑπομένου: καὶ αἱ μὲν τῶν Λακεδαιμ. καὶ Ἀθην. οὐκ ἀπείρηντο" καί: οὐκ ἐσῆλθον εἰς αὐτάς" δηλοῦται, ὡς καὶ Classen καὶ ὁ Steup ὀρθῶς παρατηροῦσι.

Κεφ. 48, 2 Κορίνθιοι δὲ Ἀργείων ὄντες ξύμμαχοι οὐκ ἐσῆλθον εἰς αὐτάς, (ἀλλὰ καὶ γενομένης πρὸ τούτου Ἠλείοις καὶ Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι ξυμμαχίας τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν, οὐ ξυνώμοσαν), ἀρκεῖν δ' ἔφασαν . .". Ὁ Classen κλείει ἐν παρενθέσει τὸ ἀλλὰ καὶ . . . ξυνώμοσαν, παραβάλλων αὐτὴν πρὸς τὴν ἐν 72, 1 ξυνέβη οὖν αὐτῷ ἅτε ἐν αὐτῇ τῇ ἐφόδῳ καὶ ἐξ ὀλίγου παραγγείλαντι τόν τε Ἀριστοκλέα καὶ τὸν Ἱπονοΐδαν μὴ θελῆσαι παρελθεῖν, (ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο τὸ αἰτίαμα ὕστερον φεύγειν ἐκ Σπάρτης δόξαντας μαλακισθῆναι) καὶ . . „καὶ πειρᾶται τὸ ξυνώμοσαν, πρὸς ὃ ὑπερσυντελ. ἰδιότητα δίδωσιν, ὅπως ἀναγάγῃ εἰς τὴν ἐπιμαχίαν τῶν Κορινθίων μετὰ Ἠλείων καὶ Ἀργ. καὶ Μαντ. ἐν προγενεστέρῳ χρόνῳ. Ἐὰν καλῶς παρατηρήσωμεν τὰ χωρία 27, 2 πρὸς Ἀργείους ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι ὥστε τῇ ἀλλήλων ἐπιμαχεῖν" 29, 1 Μαντινῆς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν πρῶτοι προσεχώρησαν „καὶ 4 . . ὥστε φοβούμενοι οἱ πολλοὶ ὥρμηντο πρὸς τοὺς Ἀργείους καὶ αὐτοὶ ἕκαστοι ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι" 30, 5 ἔτυχον δὲ παρόντες ἐν Κορίνθῳ καὶ Ἀργείων πρέσβεις, οἳ ἐκέλευον τοὺς Κορινθίους ἰέναι εἰς τὴν ξυμμαχίαν καὶ μὴ μέλλειν . . . ἦλθε δὲ καὶ Ἠλείων πρεσβεία εὐθὺς καὶ ἐποιήσαντο πρὸς Κορινθίους ξυμμαχίαν πρῶτον, ἔπειτα ἐκεῖθεν ἐς Ἄργος ἐλθόντες, ὡς προείρητο, Ἀργείων ξύμμαχοι ἐγένοντο" 6 . . ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς μετ' ἐκείνους καὶ ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκιδῆς Ἀργείων ξύμμαχοι . . . „συνάγομεν, ὅτι οἱ Κορίνθιοι συνεδέοντο μετὰ τῶν Ἀργ., Ἠλ. καὶ Μαντ.

διό τινος συνθήκης ἐπὶ τῷ ὅρῳ τῇ ἀλλήλων ἐπιμαχεῖν. Νῦν δὲ εἰς τὴν νέαν συμμαχίαν τῶν συμμάχων αὐτῶν οἱ Κορίνθιοι οὐ μόνον ἀρνοῦνται εἰσελθεῖν, ἀλλά, ἵνα προφασιζόμενοι ἀποδείξωσιν, ὅτι ἀποφεύγουσι τὸν πόλεμον: τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν" ἔλεγον, ὅτι διὰ τοῦτο καὶ οὐ συνώμοσαν αὐτοῖς ἐν ᾗ προγενεστέρᾳ συμμαχίᾳ αὐτῶν ὡρίζετο τὸ τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν, ἀρκούμενοι εἰς τὸ ἀλλήλοις βοηθεῖν καὶ μηδενὶ ξυνεπιστρατεύειν. Ὁ ἀλλὰ καὶ προστίθησι τὴν ὕπαρξιν τῆς πρὸ τούτου συνθήκης, πρὸς ἣν οἱ Κορίνθιοι οὐ ξυνώμοσαν, καὶ φρονοῦμεν, ὅτι οὐ χρῄζει παρενθέσεως, ὁ δὲ σύνδ. δὲ εἰς τὸ: ἀρκεῖν δ' ἔφασαν „ἀντιτίθεται οὐχὶ εἰς τό: οὐκ ἐσῆλθον" ἀλλὰ εἰς τό: οὐ ξυνώμοσαν. Τὸ χωρίον 27, 2 Κορίνθιοι δὲ ἐς Ἄργος τραπόμενοι πρῶτον λόγους ποιοῦνται . . ὅτι χρὴ ὁρᾶν τοὺς Ἀργείους, ὅπως σωθήσεται ἡ Πελοπόννησος καὶ ψηφίσασθαι τὴν βουλομένην πόλιν τῶν Ἑλλήνων . . . πρὸς Ἀργείους ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι, ὥστε τῇ ἀλλήλων ἐπιμαχεῖν . . καὶ τὸ 29, 4 . . ὥστε φοβούμενοι οἱ πολλοὶ ὥρμηντο πρὸς τοὺς Ἀργείους καὶ αὐτοὶ ἕκαστοι ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι „παρέχουσι τὸ ἐνδόσιμον ὑποπτεῦσαι, ὅτι ἐν τῷ οἱ πολλοὶ ὥρμηντο πρὸς τοὺς Ἀργ. καὶ αὐτοὶ ἕκ. ξυμμ. ποιεῖσθ. „ἐγένετο ἴσως καὶ συμμαχία τις ἐπὶ τῷ τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν, ἥτις ἐν τῷ ἐν λόγῳ χωρίῳ: ἀλλὰ καὶ οὐ ξυνώμοσαν" ἐγένετο ἀναγκαῖον μνημονευθῆναι, ἵνα ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τοῦ: οὐκ ἐσῆλθον „καὶ τοῦ ἀπέστησαν τῶν ξυμμάχων" παραστήσῃ τὸ ἀσθενὲς καὶ τὸ παλίμβολον τοῦ χαρακτῆρος τῶν Κορινθίων. Ὁ ἀόρ. ἐσῆλθον καὶ ξυνώμοσαν ἀναφέρονται ἀπολύτως ἀμφότεροι εἴς τι σημεῖον τοῦ παρελθόντος χρόνου, τῆς σχέσεως μὴ ἐξεταζομένης.

Κεφ. 50, 5 *καὶ πολλῶν λόγων γενομένων τέλος οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλὰ . . „τὸ τέλος ἐνταῦθα οὐ σημαίνει τὸ ἄκρον τῶν γενομένων λόγων, ὡς κοινῶς λέγεται: τέλος οὐδὲν κατώρθωσεν ἢ τέλος πάντων οὐδὲν ἐπράχθη, καὶ γερμανιστὶ* am Ende, endlich *ὡς ἐξηγεῖ ὁ* Classen *ἐπιρρημ., ἀλλὰ ἰσοδυναμεῖ τῇ λέξει ἀποτέλεσμα: πολλῶν λόγων γενομένων, τὸ ἀποτέλεσμα ἦν ὅτι οὐδὲν ἐπράχθη. Ὅθεν λαμβάνεται ἐνταῦθα οὐχὶ ἐπιρρημ., ἀλλὰ ἐπιθετ. = ὡς τέλος· ταύτῃ τῇ σημασίᾳ τοῦ τέλος χρῆται συνεχῶς καὶ αὐτὴ τοῦ ἑλλ.*

λαοῦ ἡ γλῶσσα: εἶπον πολλὰ, ἀλλὰ τέλος κανὲν (οὐδὲν) = μηδὲν ἀποτέλεσμα.

Κεφ. 54, 3. *Ἀργεῖοι δ' ἀναχωρησάντων αὐτῶν (ἐνν. τῶν Λακεδ.) τοῦ πρὸ τοῦ Καρνείου μηνὸς ἐξελθόντες τετράδι φθίνοντος, καὶ ἄγοντες τὴν ἡμέραν ταύτην πάντα τὸν χρόνον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν καὶ ἐδῄουν „τὰ χειρόγραφα φέρουσι τὸ κόμμα μετὰ τὸ ταύτην, συνδεδεμένου τοῦ: πάντα τὸν χρόνον μετὰ τῶν ἑπομένων.* Ὁ Bekker *διορθῶν δόλον τινὰ τῶν Ἀργείων κατὰ τὴν εἰσβολὴν ἐν τῷ Καρνείῳ μηνὶ, τῇ ἱερομηνίᾳ τῶν Δωρείων, ὃν παραδέχεται καὶ ὁ* Grote, *παρατιθέμενος ὅμοιον τῶν Ἀργείων πρὸς τοὺς Λακεδ. ἐκ τοῦ Ξενοφ. Ἑλλ.* 4, 7, 2, *καὶ ὁ* Madvig *ὡσαύτως ἐκ τοῦ Πλουτ.* 16 *ἕτερον τῶν Ἀργείων περὶ τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου, μεταφέρει τὸ κόμμα μετὰ τὸ χρόνον.* Ὁ Classen, Poppo *καὶ* Stahl *συμφωνοῦσι τούτῳ καὶ ἀναγνωρίζουσι τὴν τῶν Ἀργείων πονηρίαν.* Ὁ Schütz *καὶ ἄλλοι διατηροῦσι τὴν πρώτην στίξιν. Ἐξετάζοντες μετὰ προσοχῆς τὰ ἀμέσως ἀνωτέρω χωρία* 1, 2 *καὶ* 3, *ἐν οἷς βλέπομεν, ὅτι ἡ στρατεία τῶν Λακεδ. οὐδενὶ γνωστὴ ἦν, οὐδὲ ταῖς Λακωνικαῖς πόλεσι, καὶ ὅτι κατὰ τὴν πρὸς τὰ Λεῦκτρα ἄγουσαν θυσίας γενομένης τὰ ἱερὰ δυσμενῆ ἦσαν καὶ τούτου ἕνεκα αὐτοὶ μὲν οἱ Λακεδ. ἐπανῆλθον οἴκαδε, τοῖς δὲ συμμάχοις παρήγγειλαν παρασκευάζεσθαι, ἵνα μετὰ τὴν ἱερομηνίαν (μετὰ τὸ τέλος ὅλον τοῦ μηνὸς Καρνείου) ἐκστρατεύσωσι, καὶ ὅτι οἱ Ἀργεῖοι, ἐπεὶ αὐτοὶ οἴκαδε ἀνεχώρησαν, ἐξεστράτευσαν τὴν τετάρτην ἡμέραν τοῦ φθίνοντος ἤτοι τέσσαρας πρὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Καρνείου, μεθ' ὅλα ταῦτα πορίζόμεθα, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἐξεστράτευσαν μετὰ τὴν τῶν Λακεδ. ἀναχώρησιν τέσσαρας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἱερομηνίας. ταύτην δὲ τὴν ἡμέραν διήγαγον ὁλόκληρον πάντα τὸν χρόνον ἀπρακτοῦντες, τὴν δ' ἐπομένην, τὴν τρίτην πρὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Καρνείου, εἰσέβαλον καὶ ἐδῄουν τὴν Ἐπιδαυρίαν. Ἡ ἀπραξία τῶν Ἀργείων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἐμφαίνει φόβον τινὰ παρὰ τῶν Λακεδ., μὴ οὗτοι μαθόντες αὐτοὺς πρὸς τὴν Ἐπιδαυρίαν πορευομένους ἐπανέλθωσι πρὸς πόλεμον. Ἴσως δὲ καὶ ἐκ πείρας ἐγίνωσκον τὴν ἄκραν δεισιδαιμονίαν τῶν Λακεδ. Τὰ ἀνωτέρω χωρία* 53, 10 *παρεσκευάζοντο οὖν οἱ Ἀργεῖοι ὡς αὐτοὶ ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν διὰ τοῦ θύματος τὴν ἔσπραξιν*

ἐσβαλοῦντες, καὶ 54, 1 ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμ. . . ἐς Λεῦκτρα „δηλοῦσι τὸν σκοπὸν τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἀργείων, ὃν ἐξετέλεσαν μετὰ τὴν ἕνεκα οὐ καλῶν τῶν ἱερῶν καὶ τῆς ἱερομηνίας ἀναχώρησιν τῶν Λακεδ. Εἰ ἐκαιροφυλάκουν οἱ Ἀργεῖοι τὴν ἑορ τὴν τοῦ Καρνείου, ἵνα ἀκωλύτως εἰσβάλωσιν, ἐκ τῶν ἐνόντων λέξεων τοῦ κειμένου οὐχ ὑποδηλοῦνται, ὡς παρὰ Ξεν. Ἑλλ. 4, 2, 3 ἡ ὑπόνοια τῶν Λακεδ. πρὸς τοὺς Ἀργείους διὰ τῶν μαντείων ἐπισημηνάντων ἐνεργεῖται: μὴ δεχομένῳ σπονδὰς ἀδίκως φερομένας". Ἡ παρανόησις τῆς ἐννοίας τοῦ χωρίου κεῖται, νομίζομεν, ἐν τῇ λέξει φθίνοντος, ἥτις δηλοῖ οὐχὶ τὸν φθίνοντα Κάρνειον μῆνα, ἀλλὰ τὸν πρὸ αὐτοῦ.

Ἡ δευτέρα ἐκδοχὴ τοῦ χωρίου ἡ ἐκ τῆς θέσεως τοῦ κόμματος πρὸ τοῦ: πάντα τὸν χρόνον, ὅπερ μετὰ τοῦ ἐσέβαλον συνάπτεται δύναται εὐοδωθῆναι, ἐὰν δεξώμεθα τὴν μὲν μετάθεσιν τοῦ κόμματος μετὰ τὸ ἄγοντες, τὸ δὲ ἐσέβαλον ὡς παρατ. ἐσέβαλλον κατὰ τὸ Βατικ. χειρόγραφον, οἷον· ἐκστρατεύσαντες καὶ πορευόμενοι πρὸς τὴν Ἐπιδαυρίαν, τὴν ἡμέραν ταύτην (τὴν 26μ) καθ' ὅλον τὸν χρόνον (ὁλόκληρον) εἰσβολὰς καὶ δηώσεις ἐποίουν. Τὸ ἄγοντες ληπτέον ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ὁδὸν ἄγοντες καὶ οὐχὶ σχολήν. Ἡ δημώδης ἑλλ. γλῶσσα ἔχει ταύτην τὴν ἔκφρασιν, ὅταν διηγῆται εἰςβολήν τινα ληστῶν εἴς τινα πόλιν οὕτω: σήμερον ἐβγῆκαν (ἐξῆλθον) καὶ τραβοῦντες (ἄγοντες) αὐτὴν τὴν ἡμέραν γιὰ πάντα (διὰ παντὸς τοῦ χρόνου) ἐμβῆκαν (εἰσέβαλλον) εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ἔβλαπτον.

Κεφ. 56, 2 ἴδε . . κεφ. 47, 5.

Κεφ. 75, 1 εἰ μὴ προκαταλήψονται". Ἔνια χειρόγραφα φέρουσι καταλήψονται, ἣν γραφὴν ὁ Herbst διατηρεῖ. Ὁ Classen καὶ ὁ Poppo παραβάλλοντες πρὸς τὰ χωρία βιβ. 3, 2, 3 καὶ εἰ μή τις προκαταλήψεται . . καὶ 3, 1 δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο . . καὶ 46, 6 . . ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν . . „ἀναγινώσκουσι: προκαταλήψονται. Συμφωνοῦμεν τούτοις, παρατηροῦντες ὅτι ἡ εἰκὼν αὕτη ἔχει ὁμοίως τῇ ἐν κεφ. 30, 1 Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸν θροῦν τοῦτον ἐν τῇ Πελοποννήσῳ καὶ . . . πέμπουσι πρέσβεις . . . βουλόμενοι προκαταλαβεῖν τὸ μέλλον".

Κεφ. 58, 1. Ἀργεῖοι δὲ προαισθόμενοι τότε πρῶτον

τὴν παρασκευὴν τῶν Λακεδ., καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν Φλιοῦντα βουλόμενοι τοῖς ἄλλοις προσμίξαι ἐχώρουν, τότε δὴ ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοί". Μεγάλη ἀμφισβήτησις ἠγέρθη μεταξὺ τῶν νεωτέρων ἐκδοτῶν καὶ σχολιαστῶν περὶ τῆς ἑρμηνείας τοῦ χωρίου τούτου. Πρῶτος ὁ Heilmann *παρατηρήσας παρεδέξατο τὴν γραφὴν τοῦ τότε πρῶτον κεχωρισμένην τότε πρ., συνδέσας τὸ μόριον τὲ μετὰ τοῦ ἑπομένου καὶ ἐπειδὴ ... ἐχώρουν" παρεισάγων ὅμως ἐν τῃ ἑρμηνείᾳ τὸ: τοῦτ' αἰσθόμενοι. Τούτῳ ἠκολούθησαν πάντες οἱ μετ' αὐτὸν πλὴν τῶν* Bipontiner, *ἐμμεινάντων τῇ γραφῇ τότε. Ὁ* Heilmann *ἐξηγεῖ ὡς ἑξῆς: Οἱ Ἀργεῖοι, οἵτινες τὴν προπαρασκευὴν τῶν Λακεδαιμ. ἐν μέρει ἐν τῇ ἀρχῇ ἤδη ἔμαθον, ἐν μέρει νῦν, ὅτε αὐτοὶ εἰς τὸν Φλιοῦντα ἐχώρουν, ἵνα μετὰ τῶν ἄλλων ἑνωθῶσιν ἐκ νέου τοῦτο παρετήρησαν, τότε δὴ ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοί". Ὁ* Classen *ἀπορρίπτει τὴν ἑρμηνείαν ταύτην προσάγων τὸ ἄτοπον τοῦ τότε δὴ διὰ τοῦ χωρίου βιβ.* 1, 131, 1 *οἱ δὲ Λακεδ. αἰσθόμενοι τό τε πρῶτον ... καὶ ἐπειδή ... οὕτω δὴ οὐκ ἔτι ἐπέσχον". Ὁ* Poppo *προσάγει τὴν ἐξήγησιν τοῦ Σχολιαστοῦ ἔχουσαν οὕτω: Ἀργεῖοι προαισθόμενοι τήν τε πρώτην τῶν Λακεδ. παρασκευὴν καὶ αὖθις προσχωροῦντας τοὺς Λακεδ. ἐπὶ Φλιοῦντος ὑπὲρ τοῦ τοῖς ἰδίοις συμμίξαι συμμάχοις", ἣν ὁ* Classen *οὐκ ἀποδέχεται, ἀπορρίπτων καὶ τὸ αὖθις καὶ τὸ προσχωροῦντας. Ὁ* Göller, Haack, Krüger *καὶ* Böhme *παραδεχόμενοι τὴν γραφὴν τό τε .. οὐδὲν λέγουσιν. ὁ γάλλος* Bétan *ἑρμηνεύει ὧδε: οἱ Ἀργεῖοι προαισθόμενοι κατ' ἀρχὰς τὴν παρασκευὴν τῶν Λακεδ., ἔπειτα τὴν πρὸς τὸν Φλιοῦντα πορείαν, ἵνα ἑνωθῶσι τοῖς συμμάχοις, ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοὶ „ὁ* Didot *ὡς ἑξῆς: Οἱ Ἀργεῖοι ἔμαθον κατ' ἀρχὰς τὴν παρασκ. τῶν Λακεδ. καὶ ὅτε εἶδον αὐτοὺς χωροῦντας πρὸς τὸν Φλιοῦντα, ἵνα ἑνωθῶσι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, τότε ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοί". Ὁ* Buker *ὧδε: Οἱ Ἀργεῖοι δὲ προαισθόμ. τότε πρῶτον τὴν τῶν Λακεδ. παρασκευὴν, καὶ ἔπειτα ἐπειδὴ οἱ Λακεδ. πρὸς τὸν Φλιοῦντ. ἐχώρουν, ἵνα ἐν .., τότε δὴ καὶ αὐτοὶ ἐξεστρ. „Τὸ πολλῆς συζητήσεως καὶ ἀμφισβητήσεως ἀξιωθὲν παρὸν χωρίον νομίζομεν, ὅτι εὐκόλως τῆς δυσκολίας ἀπαλλάσσεται, ἐὰν μὴ συγχέωμεν αὐτὸ πρὸς τὸ ἐν βιβ.* 1, 131, 1 *οἱ δὲ Λακεδ. αἰσθόμενοι τότε πρῶτον δι' αὐτὰ ταῖτα ἀνεκάλεσαν*

αὐτὸν, καὶ ἐπειδὴ . . . τὸ δεύτερον ἐκπλεύσας . . τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν, καὶ . . . οὕτω δὴ οὐκέτι ἐπέσχον“, ἔνθα ὁ τὲ συνδέει τὸ πρῶτον μετὰ τοῦ ἑπομένου: καὶ ἐπειδὴ . . τὸ δεύτερον . ., ὅπερ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ πρῶτον, ὃ οὐχὶ πρὸς τὸ αἰσθόμενοι συνάπτεται, ὡς δοκεῖ ἡμῖν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀνεκάλεσαν. Δηλονότι οἱ Λακεδ. αἰσθόμενοι ἀνεκάλεσαν αὐτὸν καὶ τὸ πρῶτον (πρώτην φορὰν) ἕνεκα αὐτῶν τούτων, καὶ τὸ δεύτερον (δευτέραν φορὰν), ἐπειδὴ . . ἐφαίνετο τοιαῦτα ποιῶν καὶ . . . οὕτω δὴ εἰς τὴν Σπάρτην οὐκ ἐπανεχώρει, ἀλλὰ . . οὐκέτι ἐπέσχον δηλ. οὐκ ἀνεκάλεσαν αὐτὸν, ἀλλὰ μὴ ὑπομείναντες τὴν προδοσίαν ἔπεμψαν . . . Τὸ μὲν πρῶτον μαθόντες τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ οἱ Λακεδ. ἀνεκάλεσαν αὐτὸν οἴκαδε, τὸ δὲ δεύτερον τὰ αὐτὰ ποιοῦντα αὐτὸν καὶ πιεσθέντα ὑπὸ τῶν ἐν Βυζαντίῳ Ἀθηναίων καὶ εἰς Κολωνὰς καταφυγόντα πρὸς τὸν αὐτὸν αὐτοῦ σκοπὸν, τότε οὐκ ἀνεκάλεσαν, ἀλλὰ μηκέτι ἐπισχόντες ἔπεμψαν . . Αὕτη, νομίζομεν, ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου τούτου, ἥτις οὐδεμίαν συντακτικὴν σχέσιν πρὸς τὸ ἐν λόγῳ ἔχει· διότι ἐν αὐτῷ οὔτε τὸ ἀνταποδοτικὸν δεύτερον ὑπάρχει, οὔτε τὸ ῥῆμα, πρὸς ὃ τὸ πρῶτον ἀποδοτέον. Παραδεχόμενοι τὴν ἀρχικὴν γραφὴν τότε καὶ τὸν καὶ τοῦ ἐπειδὴ διατηροῦντες ἐσμὲν γνώμης, ὅτι τὸ μὲν τότε πρῶτον ἐξαίρει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀντικειμ. παρασκευὴν καὶ ἐμποιεῖ ἔκπληξιν καὶ θαυμασμὸν εἰς τὴν προαἴσθησιν τῶν Ἀργείων διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Λακεδ. ὁ δὲ καὶ συνδέων τὰς δύο δευτερευούσας προτάσεις, ὧν ἡ μὲν μετοχικῶς, ἡ δὲ ἀναλελυμένη αἰτιολογικῶς, προστίθησι νέον τι τῷ ὅλῳ. Ἐξηγοῦμεν δὲ ὧδε: οἱ Ἀργεῖοι δὲ ἐπειδὴ προῄσθοντο τότε πρῶτον (τότε πρώτην φοράν, οὐχὶ ἄλλοτε ἐν τῷ παρελθόντι) τὴν (μεγάλην, σπουδαίαν) παρασκευὴν τῶν Λακεδ., καὶ μάλιστα διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ αὐτοὶ εἰς τὸν Φλιοῦντα ἐχώρουν, βουλόμενοι τοῖς ἄλλοις προσμῖξαι, τότε δὴ (ἑπομένως) καὶ αὐτοὶ ἐξεστράτευσαν. Κατὰ ταύτην τὴν ἐκδοχὴν εἶχον ἂν αἱ προτάσεις οὕτω: Ἀργεῖοι δὲ προαισθόμενοι τότε πρῶτον τὴν παρασκευὴν τῶν Λακεδαιμ. καὶ αὐτῶν ἐς τὸν Φλιοῦντα βουλομένων τοῖς ἄλλοις προσμῖξαι χωρούντων, τότε δὴ κτλ. ἢ Ἀργεῖοι δὲ ἐπεὶ προῄσθοντο . . . καὶ ἐπειδή . . .

προσμῖξαι = ἑνωθῆναι. Παρβ. 3, 106, 3 προσέμιξαν

τοῖς ἐν Ὄλπαις Ἀμπρακιώταις. 8, 22 πρὸς τὰς ἔνδον ναῦς προσέμιξαν.

Κεφ. 60, 1. *καὶ οἱ μὲν ταῦτα εἰπόντες τῶν Ἀργείων ἀφ᾽ ἑαυτῶν καὶ οἱ τοῦ πλήθους κελεύσαντος εἶπον, καὶ ὁ Ἆγις . .* „Τὴν γενικ. Ἀργείων ὁ Van Herwerden ἀπορρίπτει, ὁ Stahl καὶ ὁ Poppo ὑποπτεύοντες κλείουσιν ἐν ἀγκύλαις. Ὁ Classen σχετίζων αὐτὴν πρὸς τό: ἑτοίμους γὰρ εἶναι Ἀργείους . . . „καὶ τὸ ἑπόμενον: καὶ ὁ Ἆγις δεξάμενος . .“ ἐξαρτᾷ ἐκ τοῦ ταῦτα: καὶ οἱ μὲν ταῦτα τῶν Ἀργείων εἰπόντες, ἀντὶ ταῦτα περὶ τῶν Ἀργ. . . Ἀνωτέρω 59, 5 λέγεται: τῶν δὲ Ἀργείων δύο ἄνδρες . . προσελθόντε Ἄγιδι διελεγέσθην“ Ἐνταῦθα φαίνεται τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβανόμενον, τουτέστι: καὶ τῶν Ἀργείων οὗτοι μὲν ταῦτα εἰπόντες“. Οὕτω δὲ ἡ γενικὴ ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ οἱ μὲν διαιρετικῶς = καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν Ἀργείων, ὁ δὲ Ἆγις ἐκ τῶν Λακεδ. . . Ὅτι δὲ οὗτοι περὶ Ἀργείων διελέχθησαν, οἴκοθεν ἐννοεῖται. Προὐτάχθη δὲ τὸ ἀντικείμ. ταῦτα τοῦ ἐμφαντικῶς ἐπαναληφθέντος προσδιορισμοῦ τῶν Ἀργείων, ἐπειδὴ ὁ συγγραφεὺς τὰ ῥηθέντα ὡς τὸ σπουδαιότατον τοῦ λόγου ἐθεώρησε. Μετὰ τὸ Ἀργείων προτείνομεν κόμμα ἐπὶ τὸ σαφέστερον καὶ ἐμφαντικώτερον: καὶ οἱ μὲν ταῦτα εἰπόντες τῶν Ἀργείων, ἀφ᾽ ἑαυτῶν . . εἶπον = καὶ οὗτοι μὲν ἐκ τῶν Ἀργ. (καὶ οὗτοι μὲν οἱ δύο Ἀργεῖοι) ταῦτα εἰπόντες, εἶπον ταῦτα ἀφ᾽ ἑαυτῶν καὶ οὐχὶ τῇ διαταγῇ τοῦ πλήθους, τοῦ στρατοῦ. Ἡ σύνδεσις: οἱ μὲν . . . καὶ ὁ Ἆγις ἀντί: ὁ δὲ Ἆγις ἐκ παρατάξεως γενομένη δηλοῖ τὴν ταχύτητα καὶ ἑτοιμότητα τοῦ Ἄγιδος, μεθ᾽ ἧς τοὺς λόγους τῶν δύο Ἀργείων ἀπεδέξατο. Παρβ. 8, 80, 3. Αὐτόθι 2. νομίζοντες ἐν καλῷ παρατυχὸν σφίσι ξυμβαλεῖν „τὸ ξυμβαλεῖν = εἰς μάχην ἰέναι, μαχέσασθαι, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. Παρβ. 1, 105, 7 τοῖς ἄλλοις ξυμβαλόντες ἐκράτησαν. 4, 43 καὶ 108, 5 λέγοντος ὡς αὐτῷ ἐπὶ Νίσαιαν τῇ ἑαυτοῦ μόνῃ στρατιᾷ οὐκ ἠθέλησαν οἱ Ἀθηναῖοι ξυμβαλεῖν. 8, 25, 2 Μιλήσιοι ἐξελθόντες . . . ξυνέβαλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ξυμμάχοις. Τὸ δὲ μέσον = συμφέρειν, συντελεῖν, βοηθεῖν. Παρβ. 3, 45, 6 ἡ τύχη ἐπ᾽ αὐτοῖς οὐδὲν ἔλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν. περὶ δὲ εἰρήνης = συνομολογεῖν, συμβαίνειν, συμμαχεῖν. Παρβ. 5, 77 καττάδε δοκεῖ τᾷ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδ. ξυμβαλέσθαι ποττὼς Ἀργείως, καὶ

αὐτόθι 8 ἐπιδείξαντας τοῖς ξυμμάχοις ξυμβαλέσθαι, αἴκα αὐτοῖς δοκᾷ". Τὸ δὲ καλῶς παρατυχὸν ἀπολύτως = καλῆς περιστάσεως τυχούσης. Παρβ. 1, 76, 2 ὃν οὐδείς πω παρατυχὸν ἰσχύϊ κτήσασθαι προθεὶς τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετράπετο. Αὐτόθι 3. καὶ οὗτοι πάντες λογάδες ἀφ' ἑκάστων, ἀξιόμαχοι δοκοῦντες εἶναι οὐ τῇ Ἀργείων μόνον ξυμμαχίᾳ, ἀλλὰ κἂν ἄλλῃ ἔτι προσγενομένῃ". Τὰ χειρόγραφα ἔχουσι τὴν γραφὴν: ἀλλὰ καὶ ἄλλῃ. Ὁ Bekker ὑποθέμενος, ὅτι ἡ ὑποθετικὴ μετοχὴ προσγενομένῃ = εἰ προσεγένετο, τὸ ἑπόμενον μετὰ τοῦ ἂν ἀπαιτεῖ = ἀξιόμαχοι ἂν εἶναι ἐδόκουν, συνῆψε τοῦτον μετὰ τοῦ καί: κἂν ἄλλῃ . . τὴν γνώμην αὐτοῦ ταύτην παρεδέξαντο πάντες οἱ νεώτεροι ἐκδόται. Ἡμεῖς τοὐλάχιστον οὐδεμίαν στενὴν σχέσιν μεταξὺ ἡγουμένου καὶ ἑπομένου ὑποθετικοῦ λόγου ἐνταῦθα βλέπομεν, ἧς ἕνεκα ὁ ἂν ἀπαραίτητος τυγχάνει. Διότι ἡ φυσικὴ καὶ κανονικὴ ἔκφρασις τοῦ χωρίου, ὡς ἐξηνέχθη, οὐδαμῶς διακρίνει δύο περιστάσεις ἐχούσας σχέσιν ὡς αἴτιον καὶ ἀποτέλεσμα ἢ ὡς ἡγούμενον τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον καὶ ἑπόμενον ἀνάλογον. Κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τῶν ἐκδοτῶν ἔχει τὸ χωρίον τοῦτο εἰς τὰ καθέκαστα οὕτω: καὶ οὗτοι πάντες ἦσαν λογάδες, δοκοῦντες (οἳ ἐδόκουν) ἀξιόμαχοι εἶναι οὐ μόνον τῇ Ἀργείων ξυμμαχίᾳ, ἀλλὰ καὶ εἰ ἄλλη προσεγένετο, ἐδόκουν ἂν ἀξιόμαχοι εἶναι. Πρῶτον εἰ ὁ ἂν ἀναγκαῖος ἦν πρὸς τὸ δυνατὸν τῆς δοκήσεως ἢ τοῦ ἀξιόμαχοι εἶναι, ὁ συγγραφεὺς ἐτίθη ἂν αὐτὸν ἀνωτέρω: ἀξιόμαχοι ἂν δοκοῦντες εἶναι. Τούτου δὲ μὴ γενομένου ἐν τῷ πρώτῳ, οὐδὲ καὶ τὸ δεύτερον ἀνάγκη τὸν ἂν ἔχειν. Ἔπειτα ἡ μετοχ. προσγενομένῃ ἔστι μὲν ὑποθετική, ἀλλ' οὐκ ἐφελκύει ἀναποφεύκτως τοιόνδε ἢ τοιόνδε ἐπακολούθημα, ἐπειδὴ ἡ ἔννοια αὐτῆς μᾶλλον προσθετικῶς λαμβάνεται, οἷον· ἐφαίνοντο ὅτι ἦσαν ἀξιόμαχοι ὄχι μόνον πρὸς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀργείων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλην ἔτι ἐπιπρόσθετον (πρὸς ταύτῃ) (εἰ προσεγένετο) (ἐδόκουν = ἐφαίνοντο ἀξιόμαχοι εἶναι). Ὁ ἀλλὰ καὶ κλημακηδὸν συνάπτει οὐχὶ τὴν μετοχ. προσγεν., ἀλλὰ τὸ συμμαχίᾳ καὶ τὸ ἄλλῃ. Παραδείγμασι τοιαύτης ἐκφράσεως χρῆται ἡ δημώδης ἑλλ. γλῶσσα ἀπείροις: ἐφαίνοντο ἱκανοὶ ὄχι μόνον τὴν ψημένην (ὀπτὴν) χήναν (χῆνα) νὰ φάγωσιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλην ἀκόμα κοντὰ εἰς αὐτὴν (πρὸς ταύτῃ) ἢ καὶ ἄλλην

ἀκόμα ἂν εἶχον (εἰ εἶχον) τοιαύτην. Ἦσαν ἱκανοὶ ὄχι μόνον τοὺς ἀντικρυνούς των ἐχθροὺς νὰ καταβάλωσιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀκόμα κοντὰ εἰς αὐτοὺς, δηλ ἂν ἀκόμα καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι προσήρχοντο. Ἡ ἐλαφρὰ καὶ μὴ ἀναγκαία ἀπόδοσις τοῦ: ἂν ἀκόμα καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι προσήρχοντο „ἐννοεῖτοι: ἦσαν ἱκανοὶ, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ μέρει, καὶ οὐχὶ θὰ ἦσαν ἱκανοὶ, ἠδύναντο νὰ εἶνε ἱκανοὶ (εἴησαν ἂν ἢ ἦσαν ἂν ἱκανοὶ), ὅπερ ἄτοπον. Διὸ δοκεῖ ἡμῖν, ὅτι ἡ τῶν χειρογράφων γραφή: ἀλλὰ καὶ ἄλλῃ ἔχει ὡς ἄριστα, ἡ δὲ κἂν ἄλλῃ ἀσαφῶς καὶ ἀτόπως. Αὐτόθι 5. νομίζοντες κἀκεῖνοι μὴ ἂν σφίσι ποτὲ κάλλιον παρασχὸν Λακεδαιμονίους διαπεφευγέναι". Ὁ Poppo καὶ ὁ Classen καὶ ἄλλοι σχολιασταὶ τὸ μὴ ἂν ἀποδιδοῦσι τῇ ἀπολύτῳ μετοχ. παρασχὸν, συντιθέντες μάλιστα τὸ μὴ μετὰ τοῦ ποτὲ = μήποτε, οὐδέποτε, καὶ ἐξηγοῦσιν ὧδε: ὅτε αἱ περιστάσεις οὐδέποτε ἠδύναντο εὐνοϊκώτεραι αὐτοῖς δοθῆναι" περὶ δὲ τοῦ: Λακεδαιμονίους διαπεφευγέναι „οὐδὲν λέγουσι. Κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην ἔσται ἡ ἔννοια ἥδε: νομίζοντες καὶ ἐκεῖνοι, ὅτι ἐν ᾧ χρόνῳ οὐδεμία ἂν ἄλλη καταλληλοτέρα περίστασις αὐτοῖς ἐδόθη οἱ Λακεδαιμόνιοι διεσώθησαν (εἶχον διασωθῆ). Ἡ ἐξήγησις αὕτη φαίνεται βεβιασμένη καὶ προτείνομεν τὸ μὴ ἂν τῷ διαπεφευγέναι ἀποδοθῆναι: ἐπειδὴ ἐνόμιζον καὶ ἐκεῖνοι (οἱ Ἀργεῖοι) ὅτι, ἐνῷ ποτε ἐδόθη αὐτοῖς εὐνοϊκωτέρα περίστασις πρὸς μάχην, οἱ Λακεδ. ἠδυνήθησαν διασωθῆναι (τοὺς εἶχον διαφύγη κοινῶς). Τὸ κάλλιον παρασχὸν ἐκφράζει τὴν βαθμολογικὴν σχέσιν πρὸς τὸ παρὰ τῶν Λακεδ. ἀνωτέρω 60, 2 ἐν καλλῷ παρατυχὸν σφίσι „νεοελληνιστὶ οὕτω: ἐπειδὴ ἐνόμιζον καὶ ἐκεῖνοι, ὅτι δὲν θὰ τοὺς διέφευγον, δὲν θὰ τοὺς εἶχον διαφύγη οἱ Λακεδ. καθ' ὃν χρόνον ποτὲ αὐτοὶ εἶχον τὴν καλλιτέραν εὐκαιρίαν ἢ περίστασιν πρὸς μάχην. Τὸ νομίζειν μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμ. μετὰ τοῦ μὴ ἀντὶ οὐ ἐκφράζει τὸν ἐξαρτώμενον λόγον ὡς πιθανὸν, ὡς ὑποθετικὸν, καὶ μεταπίπτει εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κρίνειν, ὑπολαμβάνειν, ἅπερ καὶ μὴ δέχονται. Δημοσ. 2 οἴεσθε οὐκ ἂν αὐτὴν λαβεῖν. Πλ. ὁμολογεῖς μὴ εἶναι ἀγαθὸν μηδὲ καλόν. Ὃ δὴ ἔφαμεν οὐκ ἂν γενέσθαι". Ὁ δημώδης λόγος χρῆται: νομίζω νὰ ἠμπορῶ νὰ ἔλθω = νομίζω μὴ ἂν ἐλθεῖν ἀντὶ οὐκ ἂν ἐλθεῖν. Μοὶ φαίνεται νὰ μὴ εἶνε καλὸν, φαντά-

ζομαι, κρίνω νὰ μὴ εἶνε καλὸν = δοκεῖ μοι μὴ ἂν καλὸν εἶναι ἀντὶ οὐκ ἂν . . Παρασχὸν ἀπρόσωπ. αἰτ. ἀπόλ. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χρονικὴ = εὐκαιρίας τυχούσης, δοθείσης. Παρβ. 1, 120, 3 εὖ παρασχὸν. 4, 85, 2 νῦν, ὅτε παρέσχεν, ἀφιγμένοι. 6, 86, 5 ὑμῖν οὐ πολλάκις παρασχήσειν μετὰ τοσῆςδε ἐπικουρίας ἀμύνασθαι· καὶ 5, 14, 2 καλῶς παρασχόν.

Κεφ. 61, 1 οἱ Ἀργεῖοι (ὅμως γὰρ τὰς σπονδὰς ὤκνουν λῦσαι πρὸς τοὺς Λακεδ.) ἀπιέναι ἐκέλευον αὐτούς . . = οἱ Ἀργεῖοι ἐκέλευον αὐτοὺς ἀπιέναι, ἐπειδὴ ὤκνουν λῦσαι τὰς σπονδὰς πρὸς τοὺς Λακ. καίπερ δυσηρεστημένοι ὄντες. Παρβ. 3, 28, 2 οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδ. μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθίζουσι (καίπερ ἀσφαλεῖς ὄντες) καὶ 80, 1 ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα (νᾶς). Αὐτόθι 2. καὶ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι Ἀλκιβιάδου πρεσβευτοῦ παρόντος ἔν τε τοῖς Ἀργείοις καὶ ξυμμάχοις ταῦτα, ὅτι . . „Οἱ κώδικες ταύτην τὴν γραφὴν φέρουσιν. Ὁ Classen νομίζων ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀλκιβ. ὡς πρεσβευτοῦ ἀγορεύουσιν ἰδίᾳ τοῖς Ἀργείοις καὶ τοῖς συμμάχοις, οἵτινες παρὰ τὴν πόλιν Ἄργος ἦσαν ἔτι ἐστρατοπεδευμένοι, τεκμαιρόμενος τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ τὲ-καί: ἔν τε τοῖς Ἀργ. καὶ τοῖς ξυμμ.“ γράφει ἀντὶ ταῦτα ταὐτὰ, δηλονότι καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀργείων καὶ πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν συμμάχων τοὺς αὐτοὺς λόγους ἔλεξαν. Ὁ Poppo καὶ ὁ Stahl μεταβάλλουσι τὸ παρόντος εἰς παριόντος μὴ δεχόμενοι τὴν παρουσίαν τοῦ Ἀλκιβ. κατὰ τὴν ἀγόρευσιν τῶν Ἀθην. Παρατηροῦμεν πρῶτον, ὅτι οἱ Μαντινεῖς καὶ οἱ Ἠλεῖοι (61, 1) κατέπεισαν τοὺς Ἀργ. προσαγαγεῖν τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν δῆμον, ὁ δὲ Ἀλκιβ. πρεσβευτὴς ὢν οὐκ ἂν ἠδύνατο ἀπεῖναι. Εἶτα ὡς οἱ βοηθήσαντες τριακόσιοι καὶ χίλιοι Ἀθην. πρεσβευτὴν πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀργ. ἔπεμψαν, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν συμμάχων παρέστησαν ἐν τῇ ἀγορεύσει καὶ ἄνδρες Μαντινεῖς καὶ Ἠλεῖοι, καθ' ὅσον οὗτοι ὡς ἐπίσημοι ἐν τῇ πόλει διέτριβον καὶ εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς ἐν τέλει Ἀργείους διετέλουν. Ἄτοπον ἂν ἦν, ἐὰν θῶμεν, ὅτι οἱ τῶν Ἀθην. πρέσβεις ἀγορεύσαντες πρῶτον πρὸς τὸν δῆμον μετέβαινον εἶτα πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν εἰς τὰ στρα-

τόπεδα τῶν συμμάχων. Τούτου δὲ λογικώτερον ἂν ἦν, ἐὰν θῶμεν, ὅτι ἐν τῷ δήμῳ τῶν Ἀργείων καὶ Μαντινεῖς καὶ Ἠλεῖοι οἱ σημαντικώτεροι παρῆσαν. Διὰ ταῦτα ὑποτιθέμεθα, ὅτι τὸ ταῦτα, ὡς ὁ Grote, Poppo, Stahl καὶ ἄλλοι παρεδέξαντο, ἀναφέρεται εἰς τὰ ἑπόμενα ὡς προεξαγγελτικὸν, δηλ. ὅτι κτλ. ὁ τὲ-καὶ δηλοῖ μάλιστα τὸ σύγχρονον τῆς ἀγορεύσεως πρὸς ἀμφοτέρους. Ἡ δὲ ἐν μετὰ δοτ. σημαίνει τὸ ἐνώπιον = ἔλεγον οἱ Ἀθην. παρόντος τοῦ Ἀλκιβ. ὡς πρεσβευτοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν Ἀργείων καὶ ἐνώπιον τῶν συμμάχων ταῦτα, ὅτι δηλ. κτλ. Ἡ δὲ μετοβολὴ τοῦ παρόντος εἰς παριόντος δηλοῖ μᾶλλον, ὅτι οἱ Ἀθην. ἔλεγον τῷ στόματι τοῦ Ἀλκιβ. παρελθόντος ἐπὶ τὸ βῆμα.

Κεφ. 62, 2 καί τινες αὐτοῖς καὶ αὐτῶν Τεγεατῶν ἐν τῇ πόλει ἐνεδίδοσαν τὰ πράγματα". Ὁ Poppo, Classen καὶ Stahl ἀναγινώσκουσι: καὶ αὐτῶν [τεγεα] τῶν ἐν τῇ πόλει . . . „ἀποδιδόντες τὴν ἀρχικὴν γραφὴν εἰς πλάνην ἀντιγραφέως ἐκ τοῦ ἐγγὺς κειμένου τεγέαν. Τὴν διαφορὰν τῆς διαφόρου γραφῆς νομίζομεν οὕτω: a) καί τινες καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τῇ πόλει = καί τινες καὶ αὐτῶν τῶν πολιτῶν ἔμελλον παραδιδόναι αὐτοῖς τὰ πράγματα. b) καί τινες καὶ αὐτῶν Τεγεατῶν ἐν τῇ πόλει = καὶ αὐτῶν τῶν πολιτῶν ἔμελλον παραδ. αὐτοῖς ἐντὸς τῆς πόλεως τὰ πράγ. δηλ. διεπραγματεύοντο ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ οὐχὶ ἐκτὸς ἐν Μαντινείᾳ ἢ ἀλλαχοῦ. Ἡ ἀρχικὴ γραφὴ ποιεῖ τὴν διάκρισιν τῶν διαπραγματεύσεων περὶ τῆς παραδόσεως τῆς διοικήσεως τῆς πόλεως ἐντὸς αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἐκτός. ἐνεδίδοσαν τὰ πράγ. = ἐνδιδόναι ἔμελλον τὰ πράγ. = παραδιδόναι, καταλιπεῖν τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας. Παρβ. 4, 76, 3 Χαιρώνειαν δὲ, ἣ ἐς Ὀρχομενὸν . . . ξυντελεῖ, ἄλλοι ἐξ Ὀρχομενοῦ ἐνεδίδοσαν καὶ 2, 65, 10 . . ἐτράποντο καθ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδιδόναι.

Κεφ. 63, 1 . . παρασχὸν καλῶς ὡς οὔπω πρότερον αὐτοὶ ἐνόμιζον" Ὁ Classen δεξάμενος τὴν γνώμην τοῦ Hertlein προτείναντος μετὰ τὸ πρότερον κόμμα καὶ μετὰ τοῦτο ὡς: ὡς αὐτοὶ ἐνόμιζον, γράφει: παρασχὸν καλῶς ὡς οὔπω πρότερον, ὡς αὐτοὶ ἐνόμιζον". Κατὰ ταύτην τὴν ἐκδοχὴν ἡ ἔννοια ἔχει: εὐκαιρίας αὐτοῖς δοθείσης, οἵα οὔπω πρότερον ἐδόθη, ὡς αὐτοὶ ἐνόμιζον „κατὰ τὰ 4: νόμον δὲ ἔθεντο ἐν τῷ παρόντι, ὃς οὔπω πρότερον ἐγένετο

αὐτοῖς“ καὶ 64, 2: *βοήθεια γίγνεται . . ὀξεῖα καὶ οἷα οὔπω πρότερον“. Κατὰ δὲ τὴν πρώτην ἐκδοχὴν ἡ ἐξήγησις ἔχει ὧδε: Εὐκαιρίας δοθείσης αὐτοῖς τοιαύτης, οἵαν οὔπω πρότερον αὐτοὶ ἐνόμιζον = προσεδόκων, ἤλπιζον, ἢ οἵαν οὐκ ἤλπιζον μέχρι τότε δοθῆναι αὐτοῖς πρότερον. Ὁ Ἑλλ. λαὸς λέγει: τῷ ἐδόθη περίστασις, ποῦ ἕως σήμερα ἄλλοτε πρωτήτερα δὲν τὴν ἐπερίμενεν ἢ τῷ ἔτυχε περίστασις ποῦ ἕως τότε πρωτήτερα δὲν τὴν ἐπερίμενεν. Οὐχὶ ἄρα ὡς αὐτοὶ ἐνόμιζον, ὅπερ λίαν χαλαρὸν, ἀλλά: παρασχὸν καλῶς ὡς οὔπω πρότερον αὐτοὶ ἐνόμιζον = οὕτως, ὡς οὔπω ἐνόμιζον αὐτοὶ πρότερον (παρασχεῖν ἢ ἄνευ τούτου). Αὐτόθι* 3. *ὁ δὲ παρῃτεῖτο· μέσον = ᾔτει παρακαλῶν. Παρβ.* 1, 73, 3 *ῥηθήσεται οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ἕνεκα ἢ μαρτυρίου“. Δημ.* 21, 58 *παραιτήσομαι ὑμᾶς μηδὲν ἀχθεσθῆναί μοι“. Αὐτόθι. Ἔργῳ γὰρ ἀγαθῷ ῥύσεσθαι τὰς αἰτίας στρατευσάμενος“. Τὸ ῥύσεσθαι = ἀπολύειν Σχολ. ἀποπλύνειν, ἀποκαθαίρειν. Ἔνια χειρόγραφα ἔχουσι στρατευσάμενος, τὰ πλεῖστα στρατευσόμενος, οὐδὲν δὲ ἐνεστ. στρατευόμενος. Ἐνταῦθα ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ* Classen *ἁρμόττει μᾶλλον ὁ ἀόρ. πρὸς τὸ ῥύσεσθαι = ἐπειδὰν στρατεύσηται. Αὐτόθι. ἢ τότε ποιεῖν. τὸ ἢ = εἰ δὲ μή· παραβ.* 1, 140, 1 *ὁρῶ δὲ καὶ νῦν ὁμοῖα . . καὶ δικαιῶ τοῖς κοινῇ δόξασιν, ἢν ἄρα τι . . βοηθεῖν, ἢ μηδὲ κατορθοῦντας τῆς ξυνέσεως μεταποιεῖσθαι.*

Κεφ. 65, 2. *Ἔπειτα τῶν πρεσβυτέρων τις Ἄγιδι ἐπεβόησεν . . . ὅτι διανοεῖται κακὸν κακῷ ἰᾶσθαι, δηλῶν τῆς ἐξ Ἄργους ἐπαιτίου ἀναχωρήσεως τὴν παροῦσαν ἄκαιρον προθυμίαν ἀνάληψιν βουλόμενον εἶναι“. Ἐν τοῖς κώδιξι γέγραπται ἀντὶ βουλόμενον βουλομένην, οἱ δὲ σχολιασταὶ ἐκ τοῦ Πλουτάρχου ἀναγνόντος βουλόμενον καὶ ἐκ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ Σχολ.: νῦν ἀκαίρως αὐτὴν προθυμεῖσθαι ἀναλαβεῖν καὶ ἐπανορθῶσαι τὴν τότε γενομένην ἁμαρτίαν“ ὁρμώμενοι ἐδέξαντο τὴν γραφὴν βουλόμενον,* Poppo, Meinike, Herwerden, Stahl *κτλ.* Ὁ Classen *μάλιστα ἐκλαμβάνων τὸ δηλῶν ὡς ἐξήγησιν τοῦ διανοεῖται ἰσχυρίζεται τὴν προσωπικὴν μετοχ. ἀπαραίτητον εἶναι, καὶ παραπέμπει εἰς τὰ χωρία βιβ.* 1, 21, 2 *καὶ ὁ πόλεμος οὗτος . . . ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει ὅμως μείζων γεγενημένος, καὶ* 2, 50 . . *καὶ ἐν τῷδε ἐδήλωσε μάλιστα ἄλλο τι*

ὃν ἢ τῶν ξυντρόφων τι" περὶ τῆς τοῦ δηλοῦν συντάξεως μετὰ μετοχῆς. Τὴν γνώμην τοῦ Classen δεχομένου τὸ δηλῶν ὡς ἐξήγησιν τοῦ διανοεῖται οὐ δεχόμεθα, πιστεύοντες μᾶλλον, ὅτι τοῦτο ἐξηγεῖ τὴν παροιμιακὴν φράσιν: κακὸν κακῷ ἰᾶσθαι. Λέγων ὁ σύμβουλος τῷ Ἄγιδι τὴν φράσιν ταύτην ἐθέλησε δηλῶσαι τὴν ἄκαιρον αὐτοῦ προθυμίαν . ., τὴν ἐξωτερίκευσιν τοῦ διανοεῖσθαι, ἥτις τὸ κακὸν κακῷ ἰᾶσθαί ἐστιν, οὐχὶ τὰ διανοήματα αὐτοῦ ἀφανῆ αὐτῷ ὄντα. Παρὰ τῇ δημώδει Ἑλλ. γλώσσῃ οὐ λείπουσι τοιαῦτα παραδείγματα: Ἡ φωτιὰ μὲ τὸ σπίρτο ἢ μὲ τὸ πετρέλαιον δὲν σβύννεται. Τὸ πάθος σου μὲ τὸ θυμὸ δὲν γιατρεύεται. Τὸ πέσιμό σου μὲ τὸ σκόνταμμα δὲν θεραπεύεται. Λέγων ταῦτα ὁ λαὸς δηλοῖ, ὅτι τὸ ἁμάρτημα οὐκ ἴαται, οὐ λύεται ἁμαρτήματι. Ἔτι δὲ λέγει: Ἡ θέρμη μὲ τὰ φασούλια δὲν κόβεται. Καὶ πλεῖστα τοιαῦτα, δι' ὧν ἡ ματαία ἀνόρθωσις παίσματός τινος ἢ κακοῦ δηλοῦται. Περὶ τῆς μετοχ. βουλόμενον ἐμμένομεν τῇ τῶν χειρογράφων γραφῇ βουλομένην διὰ τούσδε τοὺς λόγους. Ὁ Θουκυδ. ἡδέως πολλάκις χρῆται τοῖς ἀφῃρημένοις ἀντὶ τοῖς συγκεκριμένοις, τοῖς ἀψύχοις ἀντὶ τοῖς ἐμψύχοις. Τὰ χωρία βιβ. 1, 90, 2 τὸ βουλόμενον καὶ ὕποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους. 102, 3 τὴν μὲν ὑποψίαν οὐ δηλοῦντες. 3, 84, 2 ἡ ἀνθρωπεία φύσις . . ἀσμένη ἐδήλωσεν ἀκρατὴς ὀργῆς οὖσα. 6, 47, 1 . . καὶ ἐπιδείξαντας μὲν . . δηλώσαντας δὲ τὴν ἐς τοὺς φίλους . . προθυμίαν" δεικνύουσι τὴν σύνταξιν τοῦ δηλοῦν αἰτιατικῇ καὶ μετοχῇ. Κατὰ ταῦτα συντάττομεν τὸ παρὸν χωρίον ὧδε: δηλῶν (ὁ ξύμβουλος) τὴν παροῦσαν ἄκαιρον προθυμίαν βουλομένην εἶναι (αὐτὴν) ἀνάληψιν τῆς ἐξ Ἄργους ἐπαιτίου ἀναχωρήσεως. Ἔνθα τὸ βουλομένην λαμβάνεται κατηγορημ. ἢ εἰδικὴ μετοχὴ κατὰ τὴν συντακτικὴν φύσιν τοῦ δηλοῦν = δηλῶν τὴν παροῦσαν ἄκαιρον προθυμίαν αὐτοῦ (νῦν αὐτὸν ἀκαίρως προθυμούμενον ἢ προθυμεῖσθαι) ὅτι ἐβούλετο (αὐτὴ) εἶναι ἀνάληψις τῆς ἐξ Ἀργ. . . = ὅτι ἤθελεν (αὐτὸς) ἀναλαβεῖν τὴν ἐξ Ἄργους ἐπαίτιον ἀναχώρησιν. Τοῦτ' αὐτὸ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην σημειοῖ καὶ ὁ Σχολ.: νῦν ἀκαίρως αὐτὴν (τὴν ἄκαιρον προθυμίαν βουλομένην) προθυμεῖσθαι ἀναλαβεῖν (αὐτὴν) κτλ. Εἰ ἡ μετοχὴ προσωπικῶς ὑπὸ τοῦ Θουκυδ. ἐξεφέρετο, εἴη ἂν αὕτη γενικῇ βουλομένου, ἥτις εἶχεν

ἂν ἀναφορὰν πρὸς τὸ αὐτοῦ μετὰ τὸ π α ρ ο ῦ σ α ν: τὴν παροῦσαν αὐτοῦ ἢ τὴν παροῦσαν ἄκαιρον αὐτοῦ ἢ τ. παρ. ἄκ. προθυμίαν αὐτοῦ ἀνάληψιν βουλομένου εἶναι . . .

Αὐτόθι. Ὁ δὲ εἴτε καὶ διὰ τὸ ἐπιβόημα εἴτε καὶ αὐτῷ ἄλλο τι ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ δόξαν, ἐξαίφνης . . ἀπῆγε". Τὸ ἢ ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ εἰς πολὺν λόγον τοὺς σχολιαστὰς ἤγαγεν. Ὁ Dobrée ἐξαλείφει πάντα τοῦτον τὸν προσδιορισμόν. Ὁ Stahl μόνον τὸν ἤ, ὁ Poppo κλείει αὐτὸν ἐν παρενθέσει καὶ τίθησι τὸ κόμμα μετὰ τὸ ἐξαίφνης ἀναγινώσκων: (ἢ) κατὰ τὸ αὐτὸ δόξαν ἐξαίφνης,. Ὁ Classen οὐ ποιεῖται λόγον. Ὁ Σχολ. γράφει: ἀντὶ τοῦ ἄλλο τι δόξαν ἤπερ τὸ αὐτό". Ὁ διαφορικὸς ἢ μετὰ τὸ ἄλλο τι οὐδὲν σημαίνει, νομίζομεν, ἢ διαφορὰν, μεταβολὴν, ἀλλαγὴν δόξης, σκέψεως. Ὁ Ἄγις ἐξαίφνης πάλιν ἀπῆγε τὸ στράτευμα εἴτε καὶ διὰ τὸ ἐπιβόημα τοῦ συμβούλου εἴτε καὶ διότι αὐτὸς ἄλλως πως ἐσκέφθη. Τὸ κ α τ ὰ τ ὸ α ὐ τ ὸ σημαίνει ἁπλῶς τὴν μεταβολὴν τῆς πρώτης σκέψεως. Ἡ σύνταξις ἔχει: .. εἴτε καὶ δόξαν αὐτῷ ἄλλο τι ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ δόξαν = τοῦ παρόντος, τῆς παρούσης δόξης, τῶν παρόντων σχεδίων. Ἐὰν τὴν αἰτιολογικὴν ἀπρόσωπον μετοχὴν δ ό ξ α ν τρέψωμεν εἰς ἀπαρέμφατ. ἐμπρόθετον, ἕξομεν τόδε: ὁ δὲ εἴτε καὶ διὰ τὸ ἐπιβόημα εἴτε καὶ διὰ τὸ δόξαι αὐτῷ ἄλλο τι ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ δηλ. τῶν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης σχεδίων αὐτοῦ. Ἵνα ἐννοήσωμεν τὴν δύναμιν τοῦ διαφορικοῦ ἢ μετὰ τοῦ κ α τ ὰ τ ὸ α ὐ τ ὸ, συμπληρώσωμεν τὸ ἐλλεῖπον οὕτω: καὶ διὰ τὸ δόξαν αὐτῷ ἄλλο τι ποιῆσαι ἢ ἐκεῖνο, καθ' ὃ νοερῶς ἐβάδιζε. Παράδειγμα τῆς δημώδους φωνῆς ἴσως διευκολύνῃ τὴν κατανόησιν τοῦ χωρίου τούτου. Μέλλων τις ἀπό τινος πόλεως ἀφικέσθαι εἰς ἄλλην· (γινώσκει δὲ τὴν ὁδὸν ὕποπτον ἐκ λῃστῶν ἐνεδρευόντων· ἐν τούτοις θαρρῶν τῇ ἀφοβίᾳ καὶ τόλμῃ πορεύεται) καθ' ὁδὸν ἀκούει φωνήν: ὀπίσω! ἵσταται πρὸς στιγμὴν καὶ παρευθὺς ἀναχωρεῖ, ἐπιστρέφει. Ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει λέγει ὁ λαός: ἀμέσως ἐπέστρεψεν εἴτε καὶ διὰ τὴν φωνὴν ποῦ ἤκουσεν εἴτε καὶ διότι διαφορητικὰ ἐσκέφθη γ ι ὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν· τουτέστι μετέβαλε γνώμην, καθ' ἣν ἠδύνατο δι' ἄλλης ὁδοῦ εἰς τὴν ὡρισμένην πόλιν ἐλθεῖν. Τὸ ἐ ξ α ί φ ν η ς ἀποδίδοται εἰς τὸ ἀ π ῆ γ ε ν ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Classen καὶ οὐχὶ εἰς τὸ δ ό ξ α ν ὡς ὁ Poppo καὶ ἄλλοι δοξά-

ζουσι. Γίνεται δὲ τοῦτο καταφανὲς καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὸ αἰφνίδιον πρὸς τὸν στρατὸν ἀναφέρεται, ὃς οὐ προσεδόκα τὴν ὀπισθοχώρησιν, καὶ ἐκ τῆς ἐκπλήξεως τῶν πολεμίων (κατωτέρω 5: οἱ δ' Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μὲν πρῶτον καταπλαγέντες τῇ ἐξ ὀλίγου αἰφνιδίῳ αὐτῶν ἀναχωρήσει οὐκ εἶχον ὅ,τι εἰκάσωσιν".

Κεφ, 66, 1 καὶ 2 τῇ δ' ὑστεραίᾳ οὔτε Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ξυνετάξαντο, ὡς ἔμελλον μαχεῖσθαι, ἢν περιτύχωσιν. οὔτε Λακεδ. ἀπὸ τοῦ ὕδατος πρὸς τὸ Ἡράκλειον πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον ἰόντες ὁρῶσι δι' ὀλίγου τοὺς ἐναντίους ἐν τάξει τε ἤδη πάντας καὶ ἀπὸ τοῦ λόφου προεληλυθότας. Μάλιστα δὴ Λακεδαιμόνιοι ἐς ὃ ἐμέμνηντο ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἐξεπλάγησαν". Ἡ τελευταία πρότασις τοῦ χωρίου τούτου ὑπὸ πάντων τῶν σχολιαστῶν ὁμολογεῖται ἀνεπαρκὴς καὶ ἀσαφὴς εἰς διασάφησιν τῆς ἐννοίας. Ὁ Meinike καὶ ὁ Krüger προστιθεῖσι πρὸ τοῦ ὁ ρ ῶ σ ι τὸ μόριον ὡ ς καὶ ἐπιδοκιμάζει ὁ πρῶτος τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Campe ἀντικαθιστάντος τὸ ἐ ξ ε π λ ά γ η σ α ν διὰ τοῦ ἐ ξ ε φ ά ν η σ α ν = καὶ οἱ Λακεδ. ὡς βλέπουσι τὸν ἐχθρὸν . . ἐδείχθησαν τότε πρὸ πάντων ὡς Λακεδαιμόνιοι. Ὁ Stahl ὅμως ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ ἐκφαίνεσθαι οὐδαμοῦ τοιαύτην σημασίαν ἔχει. Ὁ Madvig προτείνει: μάλιστα δὴ Λακεδαιμονίους . . . ἐξεπλάγησαν. Ὁ Stahl παραδέχεται μετὰ τὸ ἐξεπλάγησαν κενόν τι, ὅπερ πειρᾶται συμπληρῶσαι ὧδε: ὅμως δὲ διὰ τάχους ὡς ἐς μάχην ἀντικατέστησαν „βραδύτερον δὲ ἐν τῇ νεωτέρᾳ αὐτοῦ ἐκδόσει συμπληροῖ αὐτὸ διὰ τῶν λέξεων: μάλιστα δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐς ὃ ἐμέμνηντο ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἐξαναγκασθέντες εὐθὺς ἐκ πορείας μάχεσθαι οὐδ' ὣς ἐξεπλάγησαν. Ὁ Poppo ὡσαύτως γράφει: μάλιστα δὲ . . . καὶ παραδέχεται ἔλλειψιν λέξεων. Ὁ Classen τέλος μεταλλάσσει τὸ ἐξεπλάγησαν ἀντὶ τοῦ ἐξηλλάγησαν ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ διεκρίθησαν, ἔξοχοι ἐγένοντο, ἐδείχθησαν, λαμβάνων τὶ ἐξαλλάττεσθαι = διαφέρειν ἐκ τοῦ Εὐριπ. Αὐλ. 556: τήν τ' ἐξαλλάσσουσαν χάριν = ἐξέχουσαν, ὑπερ = έχουσαν. ὑποτίθεται δ' ἔτι τὸ ἐ ξ ε π λ ά γ η σ α ν εἰς παθητ. σημασ. = ἔκπληξιν προὐκάλεσαν, ἔκπληξιν διήγειραν. Ἄλλοι δ' ἄλλως. Πάντες ὅμως οὐκ ἀφίκοντο εἰς εὐάρεστόν τινα ἐξήγησιν, Ὁ Classen διισχυριζόμενος λέγει, ὅτι ἐνταῦθα ὁ λόγος οὐ περὶ ἐκπλήξεως τῶν Λακεδαιμ. διὰ τὴν

κατάβασιν τῶν ἐναντίων ἀπὸ τοῦ λόφου γίνεται, ἐπειδη ἦν ἤδη τοῦτο γνωστὸν αὐτοῖς διὰ τοῦ ὕδατος πειραθεῖσι κατορθῶσαι. Τὸ πρᾶγμα, φρονοῦμεν, ἔχει ὡς ἑξῆς: Οἱ Ἀργεῖοι καταλαβόντες χωρίον ἐρυμνὸν καὶ δυσπρόσοδον παρετάξαντο ὡς εἰς μάχην· οἱ δὲ Λακεδ. ἀγόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἄγιδος πρὸς τοὺς πολεμίους σχεδὸν μέχρι βολῆς ἀκοντίου ὡς ἐς μάχην ἐξαίφνης τοῦ Ἄγιδος γνώμην μεταβαλόντος ταχέως ἀπέρχονται καὶ πρὸς τὴν Μαντινικὴν ἀφικνοῦνται, ἵνα τοὺς Ἀργείους διὰ τῆς ἐκτροπῆς τοῦ ὕδατος καταβιβάσωσιν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ἐν πεδιάδι τὴν μάχην ποιήσωνται. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι μὴ δυνάμενοι τὴν αἰφνίδιον ἀναχώρησιν αὐτῶν ἐξηγῆσαι ἐφ᾽ ὅσον αὐτοὺς περὶ τὸ ὕδωρ ἔβλεπον ἡσύχαζον. Εἶτα δὲ τῶν Λακεδαιμ. εἰς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον πρὸς τὸ Ἡράκλειον ἐλθόντων, οἱ Ἀργεῖοι καταλείπουσι τὸν λόφον καὶ προελθόντες εἰς ὁμαλὸν τόπον παρετάξαντο ὡς εἰς μάχην. Οἱ δὲ Λακεδ. ἀπαράσκευοι τότε εὑρεθέντες μὴ προσδοκῶντες τὴν τοιαύτην τῶν Ἀργείων ἀγωγὴν, καθ᾽ ὅσον ἐν τῷ στρατοπέδῳ μένοντες ἐβουλεύοντο ἐπ᾽ αὐτοὺς μᾶλλον παρεσκευασμένοι ἐπιέναι, ἐξεπλάγησαν διὰ τὴν καὶ αὖθις εἰς μάχην παράταξιν τῶν πολεμίων καὶ ἐθορυβήθησαν διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν σχεδίων αὐτῶν. Διὰ τοῦτο διὰ βραχείας μελλήσεως, συντόνως, παρασκευάζονται καὶ εἰς μάχην πορεύονται. Ἡ ἔκπληξις τῶν Λακεδ. ἐν ταύτῃ τῇ περιστάσει ὑπῆρξε τοσούτῳ μεγάλη, ὅσῳ μετὰ τὴν ἀπόπειραν καὶ ἀποτυχίαν αὐτῶν τοῦ καταβιβάσαι τοὺς πολεμίους ἀπὸ τοῦ λόφου εἶδον αὐτοὺς ἐξαίφνης αὐθορμήτως οὐχὶ μακρὰν τοῦ ἑαυτῶν στρατοπέδου ὡς εἰς μάχην παρατεταγμένους καὶ ἑαυτοὺς ἀπαρασκεύους, ἐπειδὴ ἀναχωρήσαντες ἐκ τοῦ ὕδατος εἰς τὸ στρατόπεδον ἕτερον σχέδιον μάχης συνειλήφεσαν, ὅπερ νῦν ἀναπολοῦντες εἰς τὴν μνήμην διὰ τὰ παρόντα, μάλιστα ἐκπλήσσονται, ταράττονται, φοβοῦνται, θορυβοῦνται. Αὕτη, νομίζομεν, ἡ φυσικὴ ἐξήγησις τοῦ χωρίου, ὅπερ, ὡς ἡμῖν δοκεῖ, οὐδεμιᾶς διορθώσεως δεῖται. Τὸ μάλιστα δὴ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἐξαίρει τὴν ἔκπληξιν τῶν Λακεδ., τὸ δὲ ἐς ὃ ἐμέμνηντο ἔτι μᾶλλον ἐνισχύει αὐτὴν διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν νέων σχεδίων εἰς μάχην. Ἡ δὲ διὰ τοῦ γὰρ αἰτιολογία ἐξηγεῖ τὸ ἐξεπλάγησαν διὰ τῆς συντόνου παρασκευῆς, δηλονότι εἰ μὴ ἐκπεπληγμένοι ἦσαν, οὐκ ἂν διὰ βραχείας

μελλήσεως παρεσκευάζοντο. Ἡ ἔκπληξις προὐκάλεσε τὴν ταχεῖαν παρασκευήν. Οἱ Λακεδ. πειραθέντες τοὺς Ἀργείους ἀπὸ τοῦ λόφου εἰς τὴν πεδιάδα καταβιβάσαι ἔμελλον καὶ τότε μαχεῖσθαι· τούτου δὲ τότε ἀποτυχόντες καὶ ἕτερον σχέδιον πρὸς μάχην συλλαβόντες ἐπανῆλθον εἰς τὸ στρατόπεδον μέχρις οὗ καλῶς τὰ πράγματα παρασκευάσωσιν· ἴσως δ' ἂν καὶ ἐνόμιζον τοὺς Ἀργείους ἀπὸ τοῦ λόφου ἕνεκα τῆς ἐκτροπῆς τοῦ ὕδατος καταβῆναι καὶ εἰς ἀταξίαν ἐλθεῖν, ἣν αὐτοὶ ὠφελούμενοι ἐπῄεσαν ἂν ἐπ' αὐτούς. Ὁ λαὸς λέγει περὶ τοιούτου πράγματος σχεδὸν οὕτω: ἐπῆγε νὰ τὸν ἐπιτεθῇ, καὶ ἐπειδὴ τὸν εὗρε (τὸν ἐχθρὸν) ὡπλισμένον, ἐγύρισεν ὀπίσω σκεφθεὶς νὰ τὸν ἐκδικηθῇ κατ' ἄλλον τρόπον. Ἀλλὰ παρ' ἐλπίδα βλέπει τὸν ἐχθρὸν ὄχι πολὺ μακρὰν πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενον μὲ ἀπόφασιν νὰ τὸν κτυπήσῃ. Τότε ἀπὸ τὸν τρόμον του εἰς ὅ,τι εἶχεν ἐνθυμηθῇ χωρὶς νὰ ἀργήσῃ ἤρχισε καὶ αὐτὸς νὰ ὁπλίζηται. Τὸ εἰς ὅ,τι εἶχεν ἐνθυμηθῇ ἀναφέρεται καὶ ἐνταῦθα εἰς τὸ σχέδιον: κατ' ἄλλον τρόπον νὰ τὸν ἐκδικηθῇ.

Κεφ. 68, 1. Τὸ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων πλῆθος διὰ τῆς πολιτείας τὸ κρυπτὸν ἠγνοεῖτο, τῶν δ' αὖ διὰ τὸ ἀνθρώπειον κομπῶδες εἰς τὰ οἰκεῖα πλήθη ἠπιστεῖτο". Ὁ Classen πρὸ τοῖ πλήθη τίθησι τὸ ἄρθ. τὰ, λαμβάνων ὡς ὑποκείμ. τὰ πλήθη. Ὁ Poppo κλείει τὸ πλήθη ἐν παρενθέσει. Ὁ Stahl καὶ ὁ Meinike ἐπειδὴ οὐδαμοῦ παρὰ Θουκυδίδῃ ἀπαντᾷ πληθυντικὸς τοῦ πλῆθος, ἐξαλείφουσι. Τὸ πλήθη ἄναρθρον, εἰ ἐγράφθη ὑπὸ τοῦ Θουκυδ. ἢ μὴ, οὐδαμῶς παραβλάπτει τὴν ὀρθὴν ἔννοιαν. Ὡς ἀνωτέρω εἶπε: τὸ μὲν Λακεδαιμονίων πλῆθος „οὕτω καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει ἐννοεῖ τὸν ἑνικ.: τούτων δὲ ἢ ἐκείνων δὲ τὸ πλῆθος ἢ τῶν δ' ἄλλων πόλεων τὸ πλῆθος. Ὡς ἐν τῷ πρώτῳ ἐρρήθη: διὰ τὸ κρυπτὸν, ἐν τῷ δευτέρῳ ὡσαύτως διὰ τὸ ἀνθρώπειον. Τὸ ἠπιστεῖτο, ὡς καὶ τὸ ἠγνοεῖτο (ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων). Εἰς τὰ οἰκεῖα (πλήθη) εἰμὴ τὸ πλήθη ὑπῆρχε, νοητέον τὸ οὐσιαστικὸν πράγματα. Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα εἰδικώτερον περὶ πλήθους ὁ λόγος γίνεται, ἐπαναλαμβάνεται τοῦτο πληθυντικῶς. Διὰ τὸ κομπῶδες εἰς τὰ οἰκεῖα πλήθη = οἱ ἄνθρωποι ἐθίζουσι πρὸς καύχημα μεγαλοποιεῖν τὰ οἰκεῖα πλήθη ἤτοι τὸν ἴδιον

αὐτῶν πληθυσμόν. Ἐντεῦθεν ἡ ἀπιστία τινὸς εἰς τὸ γράψαι ἀκριβῶς περὶ τῶν οἰκείων πληθῶν. Εἰ Θουκυδίδης π λ ή θ η οὐκ ἔγραψε, θεωρηθήτω τοῦτο προσθήκη ἑρμηνευτοῦ, θελήσαντος τὸ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐννοούμενον συμπληρῶσαι. Ὁ Θουκυδ. λέγει: ἀριθμὸν δὲ νὰ γράψω (γράψαι) ἀκριβῶς ἢ καθ' ἕκαστον τῶν ἀγωνισαμένων μερῶν ἢ ὅλους ὁμοῦ δὲν θὰ ἠδυνάμην (θὰ μοὶ ἦτο ἀδύνατον, ὅσας δήποτε πληροφορίας καὶ ἂν εἶχον λάβη, διότι αὗται ἦσαν ἀντιφατικαὶ, ἑπομένως εἰ ἐβουλόμην ἢ εἰ ἐπεχείρουν, ἀδύνατον θά μοι ἦτο = οὐκ ἂν ἐδυνάμην, ἐκφράζον τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ἐπακολούθημα ἀδύνατον, οὐχὶ ἐνδοιαστὸν καὶ δυνατὸν ὡς διὰ τοῦ: οὐκ ἂν δυναίμην) διότι τὸ μὲν πλῆθος τῶν Λακεδ., διότι κατὰ νόμον τὰ πάντα κρύφα ἔπραττον, ἦτο ἄγνωστον, τῶν δὲ ἄλλων, διότι οἱ ἄνθρωποι ἐθίζουσι δι' υπερηφάνειαν νὰ μεγαλύνωσι τὸν ἴδιον αὐτῶν πληθυσμὸν, ἦτο ἄπιστον. Ὁ λαὸς λέγει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει: μὲ ὅλας τὰς πληροφορίας ποῦ εἶχον συλλέξει, πάλιν δὲν θὰ ἠμποροῦσα νά σοι εἴπω ἀκριβῶς πόσοι καὶ πόσοι ἦσαν, διότι ἄλλοι ἀποφεύγουν νὰ φανερωθοῦν εἰς τοὺς ἄλλους, ἄλλοι ἀπὸ ὑπερηφάνειαν καὶ ἐθνικὸν ἐγωισμὸν δὲν λέγουν τὴν ἀλήθειαν. Δεχόμεθα ἄρα τὸν μὲν προσδιορισμὸν ἐ ς τ ὰ ο ἰ κ ε ῖ α π λ ή θ η ὡς ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἀ ν θ ρ ώ π ε ι ο ν κ ο μ π ῶ δ ε ς, τὸν δὲ δυνητικὸν ἂν μετὰ παρατατ. ὁριστ. Αὐτόθι 3. λόχοι μὲν γὰρ ἐμάχοντο ἑπτὰ ἄνευ Σκιριτῶν ὄντων ἑξακοσίων, ἐν δὲ ἑκάστῳ λόχῳ πεντηκοστύες ἦσαν τέσσαρες, καὶ ἐν τῇ πεντηκοστύϊ ἐνωμοτίαι τέσσαρες· τῆς τε ἐνωμοτίας ἐμάχοντο ἐν τῷ πρώτῳ ζυγῷ τέσσαρες· ἐπὶ δὲ βάθος ἐτάξαντο μὲν οὐ πάντες ὁμοίως, ἀλλ' ὡς λοχαγὸς ἕκαστος ἐβούλετο, ἐπὶ πᾶν δὲ κατέστησαν ἐπὶ ὀκτώ. παρὰ δὲ ἅπαν πλὴν Σκιριτῶν τετρακόσιοι καὶ δυοῖν δέοντες πεντήκοντα ἄνδρες ἡ πρώτη τάξις ἦν". Πολλοὶ τῶν σχολιαστῶν τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον τοῦ Θουκυδ. περὶ τοῦ ἐν τῇ μάχῃ τῆς Μαντινείας παραγενομένου πλήθους τῶν Λακεδ. ἀμφισβητοῦσι. Κατὰ τὸν ἀρχαῖον Σχολ. ὁ ὑπολογισμὸς ἔχει οὕτω: ἔχει ἕκαστος λόχος πεντηκοστύας τέσσαρας, καὶ γίνονται τῶν ἑπτὰ λόχων εἴκοσιν ὀκτώ· ἔχει ἑκάστη πεντηκοστὺς ἐνωμοτίας τέσσαρας, καὶ γίνονται τῶν εἴκοσιν ὀκτὼ πεντηκοστύων ἐνωμοτίαι ἑκατὸν δώδεκα. Ἔχει ἑκάστη ἐνωμοτία ἄνδρας τριάκοντα δύο, ὥστε γίνεσθαι τὸν

πάντα στρατὸν τρισχιλίους πεντακοσίους ὀγδοήκοντα τέσσαρας“. Ὁ Πολυδεύκης περὶ ζυγοῦ λέγει: τῶν μαχομένων τὸ μὲν ἔμπροσθεν μέτωπον καὶ ζυγὸν καὶ πρόσωπον καλεῖται „ὁ δὲ Σουίδας: ζυγὸς ἐν τοῖς τακτικοῖς τὸ ἐκ παρεστηκότων ἀλλήλοις πλῆθος“. Καὶ ὄντως 112 ἐνωμοτίαι ἐπὶ 32 ἄνδρας, διότι τὸ μέτωπον ἑκάστης συνίστατο ἐκ τεσσάρων, τὸ δὲ βάθος ἐξ ὀκτώ = 3, 584 + 600 Σκιρίταις = 4, 184. Τοῦτο δὲ δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ πρώτη τάξις ἤτοι ἅπαν τὸ μέτωπον κατὰ μῆκος περιεῖχε 448. Ἐπειδὴ ἑκάστη τάξις εἶχε βάθος ὀκτὼ ἀνδρῶν, συμποσοῦται ἅπας ὁ στρατὸς εἰς 448 × 8 = 3, 584. Ὁ Classen καίτοι κατὰ τὸν Σχολ. τὸν λογισμὸν τοῦτον ἀποδέχεται, ἀμφιβάλλει ὅμως περὶ τῆς πλήρους ἀκριβείας. Οἱ ἰσχυρισάμενοι ὅτι ἄτοπον καὶ παράδοξον ἦν τοὺς λοχαγούς, ὡς ἐβούλετο ἕκαστος, τὸ βάθος τάττεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἀπορρίπτοντες τὰς τοῦ κειμένου λέξεις: τῆς τε ἐνωμοτίας . . . ἐβούλετο“ φαίνεται, ὅτι οὐκ ἔχουσι πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι οἱ λοχαγοὶ κατὰ τὰς περιστάσεις δικαιοῦνται τὸ κατάλληλον καὶ ἀναγκαῖον βάθος διδόναι. Τὸ οὐ πάντες ὁμοίως, ἐπὶ πᾶν δὲ κατέστησαν ἐπὶ ὀκτὼ δηλοῖ τὸ σύνηθες παρὰ τοῖς Λακεδαιμ. βάθος τοῦ στρατοῦ.

Κεφ. 69, 2. Τοῖς μὲν Ἀργείοις καὶ ξυμμάχοις τοιαῦτα παρῃνέθη· Λακεδαιμόνιοι δὲ καθ' ἑκάστους τε καὶ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων ἐν σφίσιν αὐτοῖς ὧν ἠπίσταντο τὴν παρακέλευσιν τῆς μνήμης ἀγαθοῖς οὖσιν ἐποιοῦντο, εἰδότες ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτην πλείω σώζουσαν ἢ λόγων δι' ὀλίγου καλῶς ῥηθεῖσαν παραίνεσιν“. Ἡ Λυδία λίθος παρὰ πᾶσι τοῖς σχολιασταῖς καὶ ἐκδόταις κατέστη ἡ πιστὴ ἑρμηνεία τοῦ χωρίου τούτου καὶ δύσλυτον πρόβλημα ὁ νοῦς αὐτοῦ πρόκειται. Ἡ δυσκολία παρ' αὐτοῖς ἄρχεται ἐκ τοῦ: καθ' ἑκάστους τε καὶ . . . Ὁ Stahl μετ' αὐτὸ ὑποπτεύει κενόν τι, ὅπερ συμπληροῖ ὧδε: τῶν ξυμμάχων βραχείᾳ παραινέσει. Ὁ Schütz ἐξαλείφει τὸν τέ. Ἡ σύγχυσις καὶ ἐνταῦθα προκύπτει ἐκ τῆς προσοχῆς τῶν σχολιαστῶν τοῦ διακρίνειν τοὺς συμμάχους ἀπ' αὐτῶν τῶν Λακεδ. Τοιοῦτόν τι ἐνταῦθα, φρονοῦμεν, οὐδὲν ὑπάρχει· ἐπειδὴ ὁ Θουκυδ. ἐν τῇ παρασκευῇ ταύτῃ ποιεῖται μὲν μνείαν τῶν συμμάχων τῶν Λακεδ. ἐν τῇ ἀρχῇ κεφ. 64, 3 καὶ τοῖς μὲν Ἀρκάδων σφετέροις οὖσι ξυμμάχοις . . . καὶ οὐ πολλῷ

ὕστερον οἱ ξύμμαχοι ἀπ᾽ Ἀρκάδων παρῆσαν, καὶ 5: *Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀναλαβόντες τοὺς παρόντας Ἀρκάδων ξυμμάχους ἐσέβαλον ἐς τὴν Μαντινικὴν"*, *ἀλλὰ συγκεντροῖ καὶ προσέχει τὸν νοῦν μᾶλλον εἰς τὸ ἐπικρατέστερον, εἰς τοὺς Λακεδ.* 66, 2 *μάλιστα δὴ Λακεδαιμόνιοι . . ἐξεπλάγησαν·* 3 *Ἄγιδος ἐξηγουμένου κατὰ νόμον· βασιλέως γὰρ . . πάντα ἄρχεται.* 4 *σχεδὸν γάρ τι πᾶν πλὴν ὀλίγου τὸ στρατόπεδον τῶν Λακεδ. ἄρχοντες ἀρχόντων εἰσίν.* 67, 1 *Λακεδαιμόνιοι μὲν οὕτως ἐτάξαντο.* 68, 1 *τάξις μὲν ἥδε καὶ παρασκευὴ ἀμφοτέρων ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον τῶν Λακεδ. μεῖζον ἐφάνη.* 2 *τὸ Λακεδαιμονίων τότε παραγενόμενον πλῆθος. Καὶ ἐνταῦθα: τοῖς μὲν Ἀργείοις καὶ ξυμμάχοις τοιαῦτα παρῃνέθη· Λακεδαιμόνιοι δὲ . . „καθ᾽ ἑκάστους σημαίνει κατ᾽ ἰδίαν εἰς ἕκαστον λόχον, τάξιν, ὡς ἀνωτέρω περιγράφεται ἡ κατάταξις καὶ παράταξις εἰς μάχην, καὶ ἰδιαιτέρως, καθ᾽ ἕκαστον λόχον ἰδιαιτέρως οἱ οἰκεῖοι στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ παραινέσεις ἐποιοῦντο καὶ ἐν συνόλῳ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων. Τὸ καθ᾽ ἑκάστους ἀναφέρεται οὐχὶ ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς συμμάχους, ἀλλ᾽ ἐν γένει εἰς ἅπαντα τὸν στρατὸν κατὰ τάξεις διὰ λόγων τῶν λοχαγῶν παραινούμενον, τὸ δὲ ἐν σφίσιν αὐτοῖς μετὰ τῶν πολεμικῶν ᾀσμάτων περιορίζεται μόνον ἐν τοῖς Λακεδαιμ. ὡς ἴδιον ἔθιμον ἔχουσι πολεμικὰ ᾄσματα ἐν μάχαις ᾄδειν· αὐτοὶ γὰρ μόνοι ταῦτα ἠπίσταντο. Ὁ τὲ-καὶ κατὰ ταῦτα ἕξει ὡς ἄριστα συνδέων καὶ ἐνταῦθα δύο συγχρόνους διαφόρους περιστάσεις, τουτέστιν οἱ Λακεδ. παρεκελεύοντο οὐ μόνον ἰδίᾳ καθ᾽ ἕκαστον μέρος, ἀλλὰ καὶ κοινῇ. Ὡσαύτως τὰ ἐμβατήρια ταῦτα ὑπὸ μόνων τῶν Λακεδ. ᾀδόμενα ἐπέδρων καὶ ἐπὶ τοὺς Ἀρκάδας, Μαιναλίους καὶ Τεγεάτας. Ὥστε τὸ ἐν σφίσιν αὐτοῖς οὐκ ἀποκλείει ἀπὸ τῶν συμμάχων τὴν παρακέλευσιν. Περὶ δὲ τοῦ ἀγαθοῖς οὖσιν, ὅπερ οἱ σχολιασταὶ ὡς τὸν οἴακα τῆς ἀεροπόρου σφαίρας θεωροῦσιν, ἡμεῖς πειρασόμεθα τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν ἁπλῆν καὶ φυσικὴν ἑρμηνείαν δοῦναι. Λεκτέον δὲ πρῶτον τί οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα πρότερον ἀσχοληθέντες εἰρήκασιν. Ὁ ἀρχαῖος Σχολ. γράφει: αὐτοῖς παρεκελεύοντο ἀγαθοῖς οὖσι μεμνῆσθαι ὧν μεμαθήκεσαν καὶ ἠπίσταντο" ἕτερος: παρεκελεύοντο ἀλλήλοις μεμνῆσθαι ὧν ἠπίσταντο".* Ὁ Haack, Poppo, Böhme *ἀποδιδοῦσι τὸ ἀγαθοῖς οὖσιν εἰς τὸ*

σφίσιν αὐτοῖς τὸ παρακέλευσιν δὶς λαμβάνοντες. Ὁ Stahl *διορθοῖ: ὧν ἠπίσταντο (τὴν) παρακέλευσιν τὴν μνήμην ἀγαθοῖς οὖσαν ἐποιοῦντο.* Ὁ Classen *τέλος μὴ ἱκανοποιούμενος τῇ λογικῇ αὐτοῦ ἀναλύσει τῆς περιόδου ἀναφέρων τὸ εἰδότες εἰς τὸ ὧν ἠπίσταντο προτείνει μετάθεσιν τοῦ ἀγαθοῖς οὖσι μετὰ τὸ σῴζουσαν, τὸ καλῶς ῥηθεῖσαν ἀντιμετωπίζοντος. Ἄλλοι ἐννοοῦσιν ὡς πρὸ τοῦ ἀγαθοῖς, καὶ ἄλλοι ἄλλως.* Ὁ Stahl *πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἑρμηνείας προσάγει ἐκ τοῦ βιβλ.* 4, 95, 1 *τὸ χωρίον: δι' ὀλίγου μὲν ἡ παραίνεσις γίγνεται, τὸ ἴσον δὲ πρός γε τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας δύναται καὶ ὑπόμνησιν μᾶλλον ἔχει ἢ ἐπικέλευσιν". Περὶ τῶν πολεμικῶν νόμων ὁ Σχολ. γράφει: νόμους πολεμικοὺς λέγει τὰ ᾄσματα, ἅπερ ᾖδον οἱ Λακεδ. μέλλοντες μάχεσθαι· ἦν δὲ προτρεπτικά· ἐκάλουν δὲ ἐμβατήρια. „Καὶ ὁ Πλούτ. Λυκ.* 21 *ἔπαινοι γὰρ ἦσαν ὡς τὰ πολλὰ τῶν τεθνηκότων ὑπὲρ τῆς Σπάρτης εὐδαιμονιζομένων καὶ ψόγοι τῶν τρεσάντων ὡς ἀλγεινὸν καὶ κακοδαίμονα βιούντων βίον· ἐπαγγελία τε καὶ μεγαλαυχία πρὸς ἀρετὴν πρέπουσα ταῖς ἡλικίαις". Μελλόντων ἀμφοτέρων τῶν στρατῶν μάχεσθαι ὁ Θουκυδ. μετὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀριθμητικοῦ πληθυσμοῦ τῶν Λακεδ. πρατάσσει τοὺς Ἀργείους παραινοῦντας τοῖς ἑαυτῶν καθ' ἑκάστους ὡς συγκειμένους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ συμμαχικοῦ στρατοῦ καὶ ὡς πλείονος χρόνου δεομένους πρὸς τὴν παρακέλευσιν, γινώσκων ὅτι τὸ ἐν ταῖς μάχαις ἔθος τῶν Λακεδ. πρὸς παρακέλευσιν καὶ σύντομον ἦν καὶ ὀλίγου ἐδεῖτο. Τούτου ἕνεκα προέκρινεν, ἵνα ἐπιτάξῃ αὐτοὺς πρὸς ἔξαρσιν καὶ θαυμασμὸν τοῦ στρατοῦ διὰ τῶν πολεμικῶν ᾀσμάτων τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ ἐνθυμουμένου καὶ πρὸς τὸν προκείμενον ἀγῶνα ἐνθουσιῶντος, μὴ δεομένου λόγων παραινετικῶν. Οἱ Λακεδ. τοίνυν παρακελευσάμενοι ἐν βραχέσι τοῖς ἑαυτῶν ἰδίᾳ τε κατὰ λόχους καὶ κοινῇ εἶτα διὰ τῶν πολεμικῶν ᾀσμάτων, ἅπερ ἐγίνωσκον καὶ ἐχρῶντο ἐν ταῖς μάχαις, ἵνα ἐνθυμηθῶσιν ὅτι ἀγαθοὶ καὶ ἀνδρεῖοί εἰσι, γινώσκοντες ἐκ πείρας, ὅτι πολυχρόνιος πραγματικὴ (ἐν τοῖς ἔργοις) μελέτη καὶ ἄσκησις πλείονα σῴζει καὶ πλεῖστα πλεονεκτήματα ἔχει ἢ βραχεῖα διὰ λόγου καλῶς ῥηθεῖσα παραίνεσις, ἐπήεσαν ἐπὶ τοὺς ἐναντίους. Κατὰ ταύτην τὴν ἔννοιαν συντάττομεν τὸ χωρίον ὧδέ πως: Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐποιοῦντο*

ἑαυτοῖς (ἢ ἐν σφίσιν αὐτοῖς) τὴν παρακέλευσιν τῆς μνήμης ἀγαθοῖς οὖσιν = ὅτι εἰσὶν ἀγαθοί, καθ' ἑκάστους τε καὶ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων ἐν σφίσιν αὐτοῖς, οὓς ἠπίσταντο, εἰδότες μελέτην ἔργων ἐκ πολλοῦ (χρόνου) σῴζουσαν πλείω ἢ παραίνεσιν λόγων δι' ὀλίγου (χρόνου) καλῶς ῥηθεῖσαν. Ἐντεῦθεν τὴν στίξιν δύναταί τις ποιῆσαι ἐπὶ τὸ ἀσφαλέστερον οὕτω: κόμμα μετὰ τὸ ἠπίσταντο ἢ καὶ πρὸ αὐτοῦ ἕτερον ὡς ἀναφορικὴ παρενθεμένη πρότασις προσδιορίζουσα τὸν προσδιορισμὸν τῆς κυρίας προτάσεως: μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων. Ὅτι δὲ τοῦτο φυσικόν ἐστι, βλέπομεν καὶ νῦν ἤδη τοὺς στρατιώτας εἴτε ἐν πολέμῳ εἴτε ἐν εἰρήνῃ ᾄδοντας ἐκεῖνα τὰ ᾄσματα, ἅπερ μετὰ διδασκαλίας καὶ ἐπιστήμης ἔμαθον καὶ γινώσκουσι, δι' ὧν ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ τὸ ἀρειμάνιον αὐτῶν ἐξεγείρεται. Τὸ ὧν ἠπίσταντο ἄρα οὐδὲν ἕτερον σημαίνει ἐνταῦθα ἢ τὰ πολεμικὰ ᾄσματα, ἅπερ ἐξ ἐπιστήμης οἱ Λακεδ. ἐγίνωσκον καὶ ἐν ταῖς μάχαις ἐχρῶντο. Τούτου τεθέντος πᾶσα δυσχέρεια τοῦ χωρίου τούτου αἴρεται καὶ ὁ νοῦς σαφέστατος καὶ διαυγέστατος καθίσταται. Τὸ ἀγαθοῖς οὖσι κατέχει τὴν οἰκειοτάτην αὐτοῦ θέσιν, ἀναφερόμενον εἰς τὴν δοτικ. σφίσιν αὐτοῖς = ἑαυτοῖς, τοῦ παρακέλευσιν τῆς μνήμης ἐποιοῦντο ἀπαιτοῦντος δοτικήν· ἔστι δὲ ἡ μετοχὴ οὖσιν εἰδικὴ = ὅτι εἰσί, τό: Τὴν παρακέλευσιν τῆς μνήμης ἐποιοῦντο αὐτοῖς ἰσοῦται τῷ παρεκελεύοντο μεμνῆσθαι ἑαυτῶν ἀγαθῶν ὄντων. Τὸ πλῆρες εἶχεν ἂν ὧδε: καὶ μετὰ τῶν ἐν σφίσιν αὐτοῖς πολεμικῶν νόμων, οὓς ἠπίσταντο, παρεκελεύοντο μεμνῆσθαι ἑαυτῶν ἀγαθῶν ὄντων. Ἐνταῦθα ἐτέθη δοτ. οὐχὶ τοῦ μνήμην χάριν γενικὴν ἀπαιτοῦντος, ἀλλὰ τοῦ παρακέλευσιν ἐποιοῦντο. Διὰ τῶν ᾀδομένων ᾀσμάτων, ἃ ἠπίσταντο καὶ ἐχρῶντο, οὐδὲν ἄλλο ἐσκοπεῖτο ἢ τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι ἀγαθοί εἰσιν. Ὁ Βρασίδας παρακελευόμενος ἀποτείνεται πρὸς τὸν Κλεαρίδαν: καὶ αὐτός τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου ὥσπερ σε εἰκὸς ὄντα Σπαρτιάτην ... κεφ. 9, 9. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐμφαντικώτερον ἕπεται ἡ αἰτιολογία διὰ τοῦ εἰδότες, περιοριζομένη ἐν τῷ ἀγαθοῖς οὖσι. Παρὰ τῷ Ἑλλ. λαῷ γίνεται χρῆσις τῆς αὐτῆς περίπου ἐκφράσεως. Ἀκούων τις ἔν τινι νηπιαγωγείῳ ᾀδόμενα ᾄσματα ἐρωτᾷ, τί ᾄδουσιν οἱ παῖδες; „τὰ μαθημένα ἢ τὰ διδαγμένα ἀπὸ τὸν δάσκαλον ἢ τὴν δασκάλαν τραγούδια γιὰ νὰ ἐνθυμῶνται

πῶς νὰ λατρεύουν τὸν Θεόν, πῶς νὰ ἀγαποῦν τοὺς γονεῖς καὶ νὰ σέβωνται τοὺς μεγαλειτέρους καὶ πῶς νὰ ἔρχωνται εἰς τὸ σχολεῖον καθαρά, εὔτακτα καὶ νὰ εἶνε εὐάγωγα καὶ προσεκτικὰ κτλ. Τὰ μαθημένα ἢ τὰ διδαγμένα = ἃ ἐπίστανται. Ἤδη νομίζομεν, ὅτι ἡ ἀχλὺς ἡ ἐπικαλύπτουσα τὸν νοῦν τοῦ παρόντος χωρίου διεσκέδασται.

Κεφ. 70, 1. *Καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν, Ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ξύμμαχοι . . . Λακεδαιμόνιοι δὲ . . . ἐν ταῖς προσόδοις ποιεῖν". Σχῆμα ἀνακόλουθον ὡς ἐν βιβλ.* 2, 53, 4 *θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε, τὸ μὲν κρίνοντες . . . (ἀναταπόδοτον) καὶ* 4, 23, 2 *καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ᾽ ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι δὲ . . . περιπλέοντες . . . Πελοποννήσιοι δὲ . . . στρατοπεδευόμενοι καὶ . . . ποιούμενοι . . . σκοποῦντες" καὶ* 6, 61, 3 *εἴρητο δὲ προειπεῖν αὐτῷ . . . θεραπεύοντες . . . βουλόμενοι . . . νομίζοντες". Αὐτόθι. Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν νόμου ἐγκαθεστώτων . . „Οἱ πλεῖστοι κώδικες φέρουσι τὴν γραφὴν νόμου, οἱ λοιποὶ καὶ ὁ* Gell. *νόμῳ. Ὁ* Poppo, Stahl *καὶ ἄλλοι ἐδέξαντο τὴν δευτέραν, τοῦ τελευταίου θέντος κόμμα μετὰ τὸ πολλῶν καὶ τὸ νόμῳ ὡς παρὰ* Gell. *κατὰ Ἡρόδ.* 1, 17 *ὑπὸ συρίγγων „καὶ Ξεν. Ἑλλ.* 2, 2, 23 *τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ᾽ αὐλητρίδων· καὶ ὑπ᾽ αὐλητῆρος ἀείδειν". Ὁ* Classen *τηρεῖ τὴν γενικὴν νόμου μετὰ τῆς αὐτῆς τῇ δοτικ. σημασίας. Ὁ Σχολ. γράφει: ὑπ᾽ αὐλητῶν ἤγουν μετὰ „Πλούτ. Λυκ.* 22 *ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐμβαινόντων. Αὐτόθι. Προέλθοιεν ἔχουσιν οἱ κώδικες πλὴν τοῦ* Gell. *προσέλθοιεν. Ὁ* Stahl *καὶ ὁ* Poppo *γράφουσι προσέλθοιεν κατὰ τὸ ἑπόμενον ὄνομα ἐν ταῖς προσόδοις. Ὁ* Classen, *ᾧ συμφωνοῦμεν, τηρεῖ τὸ γνήσιον. Τὸ προέλθοιεν σημαίνει χωρεῖν πρὸς τὸ πρόσω στῆθος πρὸς στῆθος, μέτωπον πρὸς μέτωπον, στρατιωτικῇ ὑπερηφανίᾳ καὶ ἀφοβίᾳ, τὸ δὲ προσελθεῖν ἁπλῶς πλησιάζειν τῶν στρατιωτικῶν τούτων ἀρετῶν μὴ θεωρουμένων. Τοῦτο σημαίνει καὶ τὸ ἐν ταῖς προσόδοις = κατὰ τὴν προσέγγισιν ἁπλῶς.*

Κεφ. 71, 1 *ἐξαλλάσσειν ἀεὶ τῶν ἐναντίων τὴν ἑαυτοῦ γύμνωσιν = ἀπομακρύνειν, ἀποφεύγειν ἀπὸ τῶν ἐναντίων τὴν ἑαυτοῦ γύμνωσιν. Γύμνωσιν: μὴ κατὰ δόρυ τοῦ ἐναντίου ἔχειν τὰ γυμνὰ τοῦ σώματος, τουτέστι τὰ δεξιά.*

Σχολ. Αὐτόθι. τὰ στρατόπεδα ποιεῖ μὲν καὶ ἅπαντα τοῦτο· ἐπὶ τὰ δεξιὰ . . „τινὲς τῶν ἐκδοτῶν ὑποπτεύοντες τό: ποιεῖ μὲν καὶ ἅπαντα τοῦτο „ὡς προσθήκην ἀντιγραφέως ἐξοβελίζουσιν, ἀναγινώσκοντες: τὰ δὲ στρατόπεδα (ποιεῖ μὲν καὶ ἅπαντα τοῦτο) ἐπὶ τὰ δεξιὰ κτλ. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ μὲν κεῖται μὲν ἐν § 3 δείσας δὲ Ἄγις . . ., ἀλλὰ ἡ δρᾶσις στερεῖται ἰσχύος, ἐνυπαρχούσης μᾶλλον ἐν τῷ: καὶ τότε περιέσχον μὲν οἱ Μαντινῆς . . . ἔτι δὲ πλέον οἱ Λακεδ. . . καὶ Τεγεᾶται . . τὸ στράτευμα εἶχον“. Ἡ στίξις διὰ κόμματος μετὰ τὸ στρατόπεδα φαίνεται ὀρθοτέρα.

Κεφ. 74, 2 οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προθέμενοι τῶν πολεμίων νεκρῶν τὰ ὅπλα . . = πρὸ τῶν πολεμίων νεκρῶν τὰ ὅπλα θέμενοι.

Κεφ. 77, 4 περὶ δὲ τῶ σιῶ σύματος, ἐμενλῆν τοῖς Ἐπιδαυρίοις ὅρκον, δόμεν δὲ αὐτῶς ὀμόσαι“. Ἀκατανόητος εἰσέτι παραμένει ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου τούτου. Ἡ λέξις ἐμενλῆν παρέχει ἅπασαν τὴν δυσκολίαν καὶ τὴν ἐπισκότισιν. Αἱ ἐν τοῖς χειρογράφοις παραδοθεῖσαι διάφοροι γραφαὶ περὶ αὐτῆς εἰσιν αἱ ἑπόμεναι: σύματος ἐμέλην. σύγματος ἐμέλην. σύματος ἐμὲν λῆν. μὰ τὸν σεμέλην. μὰ τὴν σεμέλην. συματόσαι μὲν λῆν. συμβατόσαι μὲν λῆν. σύματος αἲ μὲν λῆν. σύγματος λῆν. σύμτολην. σύμτοιλην. συμβατόσαιμεν λῆν. Διορθώσεις κατ᾽ εἰκασίαν: Ahrens: περὶ δὲ τῶ σιῶ σύματος, αἲ μὲν λῆν, τοῖς Ἐπιδαυρίοις ὅρκον δόμεν, αἲ δέ, αὐτῶς ὀμόσαι. Ὁ Stahl καὶ Poppo: περὶ δὲ τῶ σιῶ σύματος μέλην τοῖς Ἐπιδαυρίοις, ὅρκον δόμεν δὲ αὐτώς (ὀμόσαι). ὁ Dav. Heilmann: περὶ δὲ τῶ σιῶ σύματος ἔμεν λῆν = εἶναι θέλειν . . . Ὁ Classen παρεφθαρμένην τὴν λέξιν ἐμενλῆν θεωρῶν ἀποφαίνεται, ὅτι ἐν αὐτῇ ἡ σημασία τοῦ ἐπιθεῖναι, ἐπιτάξαι ἢ τοιούτου τινὸς ἀπαρεμφ. ἐγκρύπτεται. Ὁ λόγος ἐνταῦθα γίνεται περὶ τοῦ θύματος τοῦ θεοῦ τοῦ Πυθέως Ἀπόλλωνος, δι᾽ ὃ Ἀργεῖοι καὶ Ἐπιδαύριοι ἤριζον. Παρβ. κεφ. 53, 1 περὶ τοῦ θύματος τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθαέως, ὃ δέον ἀπαγαγεῖν οὐκ ἀπέπεμπον . . Ἐπιδαύριοι“.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τῆς συνθήκης ταύτης προτίθενται, ἵνα καὶ τὴν ἔριδα τῶν Ἀργείων πρὸς τοὺς Ἐπιδαυρίους δι᾽ ὅρκου διαλύσωσιν. Ἐπὶ τούτῳ νομίζομεν, ὅτι ἐπιτάττουσι τοῖς Ἀργείοις ὅρκον τοῖς Ἐπιδαυρίοις τελεῖν,

ὃν οὗτοι ὀφείλουσιν ὀμόσαι. Κατὰ ταύτην τὴν ἐκδοχὴν τὸ ἀκατανόητον ἐμενλῆν μεταμορφοῦμεν εἰς τελῆν μέν: περὶ δὲ τοῦ θύματος τοῦ Θεοῦ Ἀπόλλωνος τελεῖν τοὺς Ἀργείους τοῖς Ἐπιδ. ὅρκον, δοῦναι δὲ αὐτοὺς (Ἐπιδ.) (τὸ) ὀμόσαι.

Κεφ. 80, 3 καὶ ὕστερον Ἐπιδαυρίοις ἀνανεωσάμενοι τὰς σπονδὰς αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδοσαν τὸ τείχισμα“. Πάντες οἱ σχολιασταὶ τὴν δοτ. Ἐπιδαυρίοις ὡς μὴ συμβιβαζομένην πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ χωρίου ἐξοβελίζουσι. Γνωστόν ἐστιν, ὅτι Ἀθηναίοις καὶ Ἐπιδαυρίοις οὐδεμία προηγουμένη συνθήκη ἦν· ἀλλ᾿ ἐπίσης γνωστὸν ὅτι τοιαύτη συνέδεε τοὺς Ἀθηναίους τοῖς Ἀργείοις. Ὁ Δημοσθένης ἀποσταλεὶς εἰς Ἐπίδαυρον, ἵνα ἐξαγάγῃ ἐκ τοῦ φρουρίου τοὺς χιλίους Ἀθηναίους κατ᾿ αἴτησιν τῶν Ἀργείων διὰ τεχνάσματος ἢ διὰ γυμνικοῦ τινος ἀγῶνος ἔξω τοῦ φρουρίου γενομένου προσείλκυσε τὴν φρουρὰν τῶν Ἀθηναίων καὶ συνεννοήσει τὰς πύλας τοῦ τείχους ἔκλεισεν. Εἶτα ἀνανεωσάμενος τὰς σπονδὰς πρὸς τοὺς Ἀργείους τῇ θελήσει τῶν Ἀθηναίων παρέδωκεν αὐτὸς τὸ τεῖχος τοῖς Ἐπιδαυρίοις. Ἡ δοτ. ἀποδίδοται τῷ ἀπέδοσαν, προὐτάχθη δὲ κατ᾿ ἀντιπαράταξιν πρὸς τό: ὡς ἐξῆλθε τὸ ἄλλο. Τὸ δὲ αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι κεῖται πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν Ἀργείων, τουτέστιν αὐτοὶ οἱ Ἀθην. ἀπέδοσαν τὸ τεῖχος τοῖς Ἐπιδαυρ. καὶ οὐχὶ οἱ Ἀργεῖοι, οἳ ἐκέλευσαν τοὺς Ἀθην. παραδοῦναι αὐτοῖς. Ἡ θέσις τῆς δοτ. Ἐπιδαυρίοις φαίνεται μᾶλλον καλῶς ἔχουσα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἐπιρρ. πρῶτον: ὁ Δημοσθ. ὡς ἐξῆλθον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέκλεισε τὰς πύλας τοῦ φρουρίου, ὕστερον δὲ πρὸς τοὺς Ἐπιδαυρίους, (τοὺς μὴ ἐξελθόντας δηλ.), ἐπεὶ πρῶτον τὰς σπονδὰς πρὸς τοὺς Ἀργείους ἀνενεώσαντο, αὐτοὶ οἱ Ἀθην. καὶ οὐχὶ οἱ Ἀργ. τὸ τείχισμα ἀπέδοσαν.

Κεφ. 82, 3. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἕως μὲν αὐτοὺς μετεπέμποντο οἱ φίλοι οὐκ ἦλθον ἐκ πλείονος, ἀναβαλόμενοι δὲ τὰς γυμνοπαιδίας ἐβοήθουν“. Τὸ ἐκ πλείονος ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ἀκατανόητον ὂν παρέσχε τοῖς σχολιασταῖς πλείστας ὑποθέσεις. Ὁ Poppo καὶ ὁ Stahl τιθεῖσι τὸ κόμμα μετὰ τὸ ἦλθον λαμβάνοντες τὸ ἐκ πλείονος μετὰ τῶν ἑπομένων: ἐκ πλείονος ἀναβαλόμενοι δὲ ἐβοήθουν „καὶ ὑποπτεύουσιν ἔλλειψιν λέξεών τινων, ἃς ὁ δεύτερος συμ-

πληροῖ ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ ἐκδόσει οὕτω: ἕως μὲν αὐτοὺς μετεπέμποντο οἱ φίλοι, οὐκ ἦλθον, ἐκ πλείονος δ' ἐπεὶ οὐ τυχόντες ἐπαύσαντο (μεταπεμπόμενοι), ἀναβαλόμενοι δὲ κτλ. Ὁ Krüger ἀποφαίνεται τὸ χωρίον ἡμαρτημένον εἶναι. Ὁ Classen παραβάλλων τὰ χωρία τοῦ Θουκ., ἐν οἷς ἀπαντᾷ τὸ ἐκ πλείονος ἀποφαίνεται, ὅτι τοῦτο μὲν χρονικῶς κεῖται, τοῦτο δὲ τοπικῶς. Παρατιθέμεθα τὰ χωρία ταῦτα πρὸς μείζονα ἐκ παραλλήλου κατάληψιν τῆς σημασίας αὐτοῦ. βιβλ. 4, 42, 3 Κορίνθιοι δὲ προπυθόμενοι ἐξ Ἄργους ὅτι ἡ στρατιὰ ἥξει τῶν Ἀθηναίων, ἐκ πλείονος ἐβοήθησαν ἐς Ἰσθμὸν πάντες πλὴν τῶν ἔξω Ἰσθμοῦ. 103, 4 μάλιστα δὲ οἱ Ἀργίλιοι, ἐγγύς τε προσοικοῦντες καὶ ἀείποτε τοῖς Ἀθηναίοις ὄντες ὕποπτοι καὶ ἐπιβουλεύοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ παρέτυχεν ὁ καιρὸς καὶ Βρασίδας ἦλθεν, ἔπραξάν τε ἐκ πλείονος πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας σφῶν ἐκεῖ ὅπως ἐνδοθήσεται ἡ πόλις . . 129, 4 Νικόστρατος δὲ ἄλλῃ ἐφόδῳ ἐκ πλείονος παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἐπιὼν τῷ λόφῳ ὄντι δυσπροσβάτῳ καὶ πάνυ ἐθορυβήθη. 8, 88, 1 Ἀλκιβιάδης δὲ ἐπειδὴ καὶ τὸν Τισσαφέρνην ᾔσθετο . . . ἔπλει . . ὑποσχόμενος . . ἀσφαλῆ καὶ μεγάλην χάριν . . εἰδώς, ὡς εἰκός, ἐκ πλείονος τὴν Τισσαφέρνους γνώμην. 99, 1 Ταῦτ' οὖν ἐκ πλείονός τε ὁ Θηραμένης διεθρόει". Καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω παραδείγμασι καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ὅσα ἄν τις προσαγάγῃ, τὸ ἐκ πλείονος φαίνεται, ὅτι τηρεῖ τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ δύναμιν τῆς σημασίας, ἀναφερόμενον εἰς τὸν χρόνον, εἰς τὸν τόπον, εἰς τὸ ποιόν, εἰς τὸ ποσόν, εἰς τὸ αἴτιον καὶ εἰς πάντα τοιοῦτον προσδιορισμόν. Σημαίνει δηλονότι πλέον τοῦ δέοντος ἐν πάσῃ περιστάσει, ἑπομένως ὅλαις δυνάμεσι, κατὰ κράτος. Ἐν τῷ 4, 42, 3 χωρίῳ λέγεται, ὅτι οἱ Κορίνθ. μαθόντες πρότερον τὴν ἄφιξιν τῶν Ἀθην. ἐβοήθησαν ἐκ πλείονος, τουτέστιν ἔδραμον εἰς βοήθειαν πλέον τοῦ δέοντος, (ἐκ τοῦ περισσεύματος (τοῦ δέοντος), ὅλαις δυνάμεσι, κατὰ κράτος, λίαν ἐγκαίρως, λίαν ταχέως. Ἐν τῷ 103, 4 οἱ Ἀργίλιοι ὕποπτοι ὄντες τοῖς Ἀθηναίοις, ἐλθόντος τοῦ Βρασίδου, ἔπραξαν πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀμφιπόλεως ἐκ πλείονος ἤγουν πλέον ἢ ὅσον ἔδει πρὸς τὸν σκοπὸν, ὅλαις δυνάμεσιν, ἐκ τοῦ περισσεύματος τοῦ πρέποντος, καταβαλόντες πλείονας προσπαθείας ἢ ὅσας ἔδει. Ἐν τῷ 4, 129, 4 ὁ Νικόστρατος

ἐπιπίπτει ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐκ πλείονος δηλονότι πλέον ἢ ὅσον ἔδει ἐπιπεσεῖν, ὅλαις δυνάμεσιν. Ἐν τῷ 8, 88, 1 ὁ Ἀλκιβιάδης ᾔδει τὴν γνώμην τοῦ Τισσαφέρνους ἐκ πλείονος, ὅ ἐστι πλέον ἢ ὅσον ἔδει εἰδέναι, κατὰ κράτος, ἄριστα, κάλλιστα. καὶ ἐν τῷ 99, 1 ὁ Θηραμένης μυστικῶς, κρύφα διεδίδω τὰ ἑαυτοῦ βουλεύματα ἐκ πλείονος, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον πλέον ἢ ὅσον ἔδει διαδιδόναι, ὅλαις δυνάμεσιν. Ὁ Ἑλλ. λαὸς ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι χρῆται τῷ ἐπιρρήματι περιπλέον ἢ κοινότερον: καὶ μὲ τὸ παραπάνω, θέλων δηλῶσαι τὸ πλέον τοῦ δέοντος, π. χ. ἔφαγε πλέον τοῦ δέοντος = ἔφαγε περὶ πλέον ἢ ἔφαγε μὲ τὸ παραπάνω = ἔφαγεν ἐκ πλείονος. Σήμερον ἦλθεν ἐνωρίς, ἐγκαίρως μὲ τὸ παραπάνω = ἦλθεν ἐκ πλείονος. Τὸν γνωρίζει καὶ μὲ τὸ παραπάνω = γνωρίζει αὐτὸν ἐκ πλείονος. Τὸν ἐπετέθη ὅσον δὲν ἔπρεπεν ἢ ὅσον ἠμπόρεσε περισσότερον = ἐπῆλθεν αὐτῷ ἐκ πλείονος. Ἐπροσπάθησεν, ἐνήργησε καὶ μὲ τὸ παραπάνω = ἐμόχθησε καὶ ἔπραξεν ἐκ πλείονος κτλ. Τοῦ δὲ παρόντος χωρίου ὁ νοῦς ἔχει ὧδε: οἱ δὲ Λακεδ. ἕως μὲν οἱ ἐν Ἄργιδι φίλοι αὐτῶν μετεπέμποντο αὐτοὺς εἰς βοήθειαν οὐκ ἦλθον πλέον ἢ ὅσον ἔδει ἐλθεῖν, ἐκ τοῦ περισσεύματος, πολὺ ἐνωρίς, πολὺ ἐγκαίρως, οὐκ ἔσπευσαν, οὐκ ἠπείγοντο, οὐκ ἦλθον ὅσον τὸ δυνατὸν τάχιστα, ἐγκαίρως, ἀλλὰ ἐπεὶ πρῶτον ἀνεβάλοντο τὰς γυμνοπαιδίας (εἶτα) ἐβοήθουν, ἐκίνησαν καὶ ἐν πορείᾳ ἦσαν. Ὁ ἀόρ. ἦλθον δηλοῖ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κατεπειγούσης βοηθείας, ὁ δὲ παρατ. ἐβοήθουν τὴν πρᾶξιν ἀρξαμένην καὶ διαρκοῦσαν ἢ τὴν βραδύτητα αὐτῆς. Τοῦτο δὲ ἦν φυσικὸν γενέσθαι. Οἱ Λακεδ. δηλ. ἄλλως λίαν δεισιδαίμονες ἄγοντες τὰς γυμνοπαιδίας πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος οὐκ ἠξίωσαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς προσκλήσεις τῶν ἐν Ἄργει ὁμοφρονούντων ἔκτακτον σπουδὴν καὶ ταχυτῆτα βοηθείας ἐπιδεῖξαι, ἔπειτα δὲ τοῦ μεταπέμπεσθαι μὴ παυσαμένου μετὰ χρονοτριβήν τινα, ἕως τὰ τῆς γυμνοπαιδίας ἐν ἀναβολῇ διατάξωνται, ᾔεσαν εἰς βοήθειαν. Ἐνταῦθα ὑποφαίνεται καί τις ἀθυμία τῶν Λακεδ., ἐξ ἧς ἡ βραδύτης, ἡ ἧττα τῶν ἐν Ἄργει ὀλιγαρχικῶν καὶ ἡ ἐπάνοδος αὐτῶν οἴκαδε πρὶν ἢ εἰς Ἄργος ἀφίκωνται: πυθόμενοι ἐν Τεγέᾳ ὅτι νενίκηνται οἱ ὀλίγοι, προελθεῖν μὲν οὐκέτι ἠθέλησαν δεομένων τῶν διαπεφευγότων, ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπ' οἴκου

τὰς γυμνοπαιδίας ἦγον. Ἐκ πάντων τοίνυν τούτων ἐμμένομεν τῇ στίξει, ὡς ἀνωτέρω τὸ χωρίον γέγραπται καὶ ὁ Classen ἐτήρησεν: οἱ δὲ Λακεδ., ἕως μὲν αὐτοὺς μετεπ. οἱ φίλοι, οὐκ ἦλθον ἐκ πλείονος, ἀναβαλόμενοι δὲ . .". Αὐτόθι 4. καὶ ὕστερον ἐλθόντων πρέσβεων ἀπό τε τῶν ἐν τῇ πόλει ἀγγέλων καὶ τῶν ἔξω Ἀργείων . . ,,Οἱ σχολιασταὶ καὶ ἐκδόται τὴν λέξιν ἀ γ γ έ λ ω ν κλείουσιν ἐν ἀγκύλαις ὡς μὴ ὀρθῶς ἔχουσαν. Ὁ Classen ὑποπτεύει τήν δε τὴν γραφὴν ὀρθοτέραν: ἀπό τε τῶν ἐν τῇ πόλει Ἀργείων καὶ τῶν ἔξω. Ἡ λέξις, νομίζομεν, τοιάνδε ἔννοιαν ἐνταῦθα δύναται ἔχειν: Μετὰ τὴν μεταξὺ αὐτῶν μάχην οἱ δημοκρατικοὶ καὶ οἱ ἐξελασθέντες ὀλιγαρχικοὶ πρὸς ἴδιον αὐτῶν ὄφελος ἔπεμψαν πρέσβεις εἰς Σπάρτην, ἵνα ἀγγείλωσιν ἁπλῶς τὰ ἑαυτῶν δίκαια, οὐχὶ ἵνα πραγματευόμενοι αἰτήσωσί τι παρ' αὐτῶν. Ἔπεμψαν δηλονότι ὅτι δῆμος καὶ οἱ ὀλίγοι πρέσβεις εἰς Σπάρτην ἀγγέλους τῶν γεγονότων. Κατὰ ταύτην τὴν ἔννοιαν δυνατὸν τὸ πρέσβεις ἄγγελοι = πρέσβεις ἀγγελοῦντες, μὴ διαταράττειν τὸν νοῦν τοῦ χωρίου, ἀλλὰ μᾶλλον διαστέλλειν τὴν ἀποστολὴν πρέσβεων ἁπλῶς καὶ πρέσβεων ἀγγέλων. Αὐτόθι 5. ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀργείων ἐν τούτῳ, φοβούμενος τοὺς Λακεδ. καὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν πάλιν προσαγόμενός τε καὶ νομίζων μέγιστον ἂν σφᾶς ὠφελήσειν, τειχίζει μακρὰ τείχη ἐς θάλασσαν, ὅπως, ... ἡ κατὰ θάλασσαν σφᾶς μετὰ τῶν Ἀθην. ἐπαγωγὴ τῶν ἐπιτηδείων ὠφελῇ". Ὁ Herbst καὶ μετ' αὐτὸν οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ λαμβάνουσιν ὡς ὑποκείμενον τοῦ ὠ φ ε λ ή σ ε ι ν οὐχὶ: τὴν τῶν Ἀθην. ξυμμαχίαν, ἀλλὰ τὸ ἑπόμενον, τὸ τειχίζειν κτλ. Ὅτι τὸ ἐς θάλασσαν τεῖχος ὠφέλιμον τῷ δήμῳ ἦν, ἐγίνωσκε καλῶς ὁ δῆμος, οὐκ ἔδει νομίζειν· ὅτι δὲ ἡ τῶν Ἀθην. ξυμμαχία μέγιστον ἂν αὐτὸν ὠφέλει, τοῦτο οὐκ ἐγίνωσκεν, ἀλλ' ἐνόμιζε. Διὸ νομίζων τὴν συμμαχίαν μέγιστον ἂν αὐτὸν ὠφελήσειν, ἤρξατο τειχίζειν μακρὰ τείχη μέχρι θαλάσσης, ὅπως ἡ συμμαχία κατὰ θάλασσαν παρέχῃ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια. Εἰ μὴ ἦν συμμαχία, οὐκ ἂν τὸ τειχίζειν ὠφέλει. Ὁ δῆμος χάριν τῆς παρὰ τῆς συμμαχίας μεγίστης ὠφελείας ἤρξατο τειχίζειν καὶ οὐχὶ χάριν τοῦ τειχίζειν ἐποιεῖτο τὴν συμμαχίαν. Ὁ τ έ - κ α ὶ μάλιστα στενότερον συνδέει τὴν ἔννοιαν ταύτην ὡς αἴτιον καὶ ἀποτέλεσμα: οὐ μόνον προσήγετο τὴν συμμαχίαν (οὐχὶ

ἄνευ ὠφελείας), ἀλλὰ καὶ ἐνόμιζεν ἢ ἤλπιζε παρ' αὐτῆς μεγίστην ὠφέλειαν, μεθ' ὃ ὅπως ἀρύσηται αὐτὴν ἤρξατο τειχίζειν. Προτιμῶμεν ἄρα ὡς ὑποκείμ. τὴν ξυμμαχίαν. Ὁ Poppo καὶ ὁ Stahl ἐξοβελίζουσι τὰς λέξεις: τὲ καὶ νομίζων μέγιστον ἂν σφᾶς ὠφελήσειν" ὡς παρεισάκτους ὑπ' ἀντιγραφέως.

Αὐτόθι 6. ξυνῄδεσαν δὲ τὸν τειχισμὸν καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τινὲς πόλεων". Τὸ ξυνῄδεσαν τὸν τειχισμὸν οὐδὲν ἄλλως, νομίζομεν, ἐκληπτέον ἢ πόλεις τινὲς τῶν ἐν Πελοποννήσῳ εἴδησιν ἢ γνῶσιν τοῦ τειχισμοῦ καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἔλαβον καὶ εἶχον. Καὶ τὴν συνείδησιν ταύτην ἤτοι την γνῶσιν καὶ ἐπίγνωσιν, τουτέστι τὸν τειχισμὸν καὶ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, μετέδοσαν τοῖς Λακεδαιμ., οἵτινες ὡς ᾔσθοντο τῶν Ἀργείων τειχιζόντων (83, 1) ἐστράτευσαν. Τοῖτο ἐμφαίνει, ὅτι οἱ Λακεδ. τὸν τειχισμὸν ἔμαθον παρὰ πόλεών τινων τῆς Πελοποννν. Καὶ ἐπειδὴ συμφέρον ἦν τοῖς Ἀργείοις τοὺς Λακεδαιμονίους μὴ μαθεῖν τὸν τειχισμόν, ὁ συγγραφεὺς ἔγραψε: ξυνῄδεσάν τινες τῶν πόλεων καὶ Λακεδαιμόνιοι ὡς ᾔσθοντο τειχιζόντων ἐστράτευσαν. Οὔτε τὸ ξυνῄνεσαν τοῦ Krüger οὔτε τὸ ξυνήνυσαν τοῦ Meinike νοητά εἰσιν, οὔτε τοῦ Poppo καὶ Stahl ἡ ἀποπομπὴ τοῦ: τὸν τειχισμόν. Ὁ νοῦς τοῦ χωριου διὰ τῆς ῥηθείσης ἐξηγήσεως σαφὴς καὶ πλήρης τυγχάνει.

Κεφ. 83, 4. κατέκλῃσαν . . καὶ Μακεδόνας Ἀθηναῖοι = τῶν εἰσαγωγίμων τῆς θαλάσσης αὐτοὺς ἀπέκλεισαν. Σχολ. Αὐτόθι 4. Καὶ ἡ στρατεία μάλιστα διελύθη ἐκείνου ἀπάραντος". Πάντες οἱ Σχολιασταὶ ἀποροῦντες περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀπάραντος, οὗπερ ὁ Θουκ. περὶ ἀπόπλου τῶν πλοίων χρῆσιν ποιεῖται, θεωροῦσιν αὐτὸ ἡμαρτημένον. Ὁ Σχολ. ἐξηγεῖ: ἀναπεισθέντος, λαμβάνων τοῦτο ἐκ τοῦ κεφ. 80, 2: καὶ ἀνέπεισαν Περδίκκαν ξυνομόσαι σφίσιν". Ὁ Poppo διορθοῖ ἀποστάντος, ὁ Stahl ἀπαρνηθέντος, ὁ Classen προτείνει ἀπατήσαντος ἢ ἀποδράντος ἢ οὐ παρόντος. Ἐάν ἔλθωμεν εἰς τὴν ἀνάγκην τὴν λέξιν ἀντικαταστῆσαι, νομίζομεν, ὅτι ἡ μᾶλλον οἰκειοτέρα τυγχάνει ἡ ἀπιόντος ἁρμόζουσα καὶ πρὸς τὸ: ἔψευστο τὴν ξυμμαχίαν καὶ πρὸς τὸ: ἡ στρατεία διελύθη· ἢ ἀνατρέχοντες εἰς ῥηθέντα ἐν κεφ. 80, 4 οὐ μέντοι εὐθύς γε ἀπέστη τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ διενοεῖτο . ., δυνάμεθα ὑποπτεῦσαι

τὸ ἀποροῦντος = ἀμφιβάλλοντος, κυμαινομένου, ἐν ἀπορίᾳ περὶ τῆς μετ' Ἀθηναίων συμμαχίας ἔτι ὄντος, ἀλλὰ μὴ δεχθέντος τὴν στρατείαν. Τὸ πιθανώτερον ὅμως φαίνεται ἡμῖν, ὅτι ἡ λέξις γνησία ἐστί. Τὸ αἴρειν οὐ μόνον περὶ θαλλάσσης λέγεται, ἀλλὰ καὶ περὶ ξηρᾶς. Παρβ. 2, 23, 1 ἄραντες ἐκ τῶν Ἀχαρνῶν ἐδῄουν". Ταύτην δὲ τὴν πεποίθησιν ἐμορφώσαμεν ἐκ τοῦ ζῶντος Ἑλλ. ἰδιώματος, ὅπερ ταύτην τὴν λέξιν ἀκριβέστατα μεταχειρίζεται ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει. Λόγου χάριν ὅταν τις οὐ στέργῃ συμβαδίσαι τινὶ ἢ ἐκφεύγῃ ἢ ἀποποιῆται, ὁ λαὸς συνήθως λέγει: τὰ 'πρύμνησεν, ἔστιν εἰκὼν ἐκ τοῦ ἀπόπλου τῶν πλοίων λαμβανομένη, ἤγουν ἐτράπη ἄλλην ἢ τὴν ἐναντίον ὁδὸν, ἀπέφυγεν, οὐκ ἐδέξατο, ἀνεχώρησεν. Ἐν ταύτῃ τῇ σημασίᾳ (ἐκφεύγειν) κεῖται ἡ λέξις καὶ παρ' Εὐρ. Ἰφ. Ταυρ. 969 καὶ παρὰ Πλ. Κρ. 53. Ἡ δημώδης Ἑλλ. γλῶσσα ἄρα τὸ ἀπάραντος ἐνταῦθα ἔχει ἐννοῆσαι εὐχερέστατα: καὶ ἡ παρασκευὴ τῆς ἐκστρατείας διελύθη (ἐναυάγησεν, ἐματαιώθη), ἐπειδὴ ὁ Περδίκκας τὰ'πρύμνησεν, οὐκ ἐνέμεινε τῇ συμμαχίᾳ (πιστὸς). Ἡ σημασία αὕτη τῆς λέξεως παρὰ τῷ Ἑλλ. λαῷ ἀναμφισβήτητος καὶ πάγγνωστός ἐστι. Διὸ θεωροῦμεν τὸ ἀπάραντος ὑγιαῖνον καὶ καλῶς ἔχον.

Κεφ. 86, 1 τὰ δὲ τοῦ πολέμου παρόντα ἤδη καὶ οὐ μέλλοντα διαφέροντα αὐτοῦ φαίνεται". Ὁ Bücheler, Poppo καὶ Stahl ὁρμηθέντες ἀπό τινος χωρίου Διον. τοῦ Ἀλικαρ. ψέγοντος τὸν Θουκυδ. ὅτι ἔγραψε: διαφέροντα αὐτοῦ „καὶ οὐχὶ αὐτῆς (τῆς ἐπιεικαίας)· ἐπεὶ τὰ τοῦ πολέμου αἰτ. ἐστι: τοῦτο δὲ τὸ αὐτοῦ οὔτε τῷ θηλυκῷ καὶ ἑνικῷ καὶ ὀνομαστικῷ προσαρμοττόμενον σῴζει τὴν ἀκολουθίαν οὔτε τῷ πληθυντικῷ καὶ οὐδετέρῳ κατὰ τὴν αἰτιατικὴν ἐσχηματισμένῳ πτῶσιν" καὶ γράψαντος φαίνετε ἐναντίον τῆς γραφῆς τῶν χειρογράφων φαίνεται, ἐδέξαντο τὸ ἐνεργ. δεύτ. πληθ. πρόσωπον. Τὴν γνώμην τοῦ Διονυσίου καὶ τῶν μιμηθέντων ἀποδεικνύει λίαν ὀρθῶς ὁ Classen ἡμαρτημένην. Ἰδ. Κριτ. παρατ. Class. κεφ. 86, 4. Ἡμεῖς δὲ προστίθεμεν μόνον, ὅτι τὸ φαίνεται ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὸ ψέγεται ἀποτελεῖ καί τινα ῥυθμικὴν ἁρμονίαν: ἡ μὲν ἐπιείκεια οὐ ψέγεται, τὰ δὲ τοῦ πολέμου φαίνεται.

Κεφ. 90, 1. Ἧι μὲν δὴ νομίζομέν γε χρήσιμον „τὰ χειρόγραφα διαφόρους φέρουσι γραφὰς τοῦ ᾗ μὲν δή: ἧι

μὲν δὴ, ἥμεν δὴ, ηἵ μὲν δὴ, ἣ μὲν δὴ, οἵ μὲν δὴ, ἥ μὲν δὴ νομίζομέν γε χρήσιμον. Ὁ Bekker ἔγραψεν: ἡμεῖς μὲν δὴ, ὁ Krüger, Poppo καὶ Stahl ὡσαύτως. Ὁ Classen τηρεῖ τὴν τῶν χειρογράφων: ἧ μὲν δὴ ... Κεφ. 99 οὐ γὰρ νομίζομεν ἡμῖν τούτους δεινοτέρους, ὅσοι ἠπειρῶταί που ὄντες τῷ ἐλευθέρῳ πολλὴν τὴν διαμέλλησιν τῆς πρὸς ἡμᾶς φυλακῆς ποιήσονται, ἀλλὰ τοὺς νησιώτας τέ που ἀνάρκτους, ὥσπερ ὑμᾶς, καὶ τῆς ἤδη τῆς ἀρχῆς τῷ ἀναγκαίῳ παροξυνομένους". Ἡ δυσκολία τῆς περιόδου ταύτης κεῖται ἐν τῇ λέξει τ ῷ ἐ λ ε υ θ έ ρ ῳ καὶ ἐν τῇ συνδέσει τοῦ τὲ-καὶ. Ὁ Poppo καὶ ὁ Stahl τρέπουσι τὴν δοτ. εἰς γεν. πληθ. ἀναγινώσκοντες: ὅσοι ἠπειρῶταί που ὄντες τῶν ἐλευθέρων, ὁ Class. ἡγεῖται τὴν δοτ. = τῇ ἐλευθερίᾳ, ἣν δύνανται ἔχειν οἱ ἠπειρῶται πρὸς τὸ κατὰ βούλησιν ἐνεργεῖν καὶ τὴν προστασίαν οἱασδήποτε ἰσχυροτέρας πόλεως ἐπικαλεῖσθαι. Οἱ πρῶτοι ἐφησυχάζουσιν ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ Σχολ. γράψαντος τάδε: οὐ γὰρ νομίζομεν τοὺς ἐλευθέρους τῶν ἠπειρωτῶν ἡμῖν ἔσεσθαι πολεμίους· μὴ δεδιότες γὰρ ἡμᾶς, ὡς ἂν κατὰ γῆν οὐ μέλλοντας αὐτοῖς ἐπιστρατεύειν, πολλὴν μέλλησιν τοῦ φυλάττεσθαί τε ἡμᾶς καὶ πολεμεῖν ποιήσονται. Τοὺς δὲ ἐν ταῖς νήσοις ἐλευθέρους, ὥσπερ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ὑπακούοντας μὲν ἤδη, διὰ δὲ τὸ ἐξ ἀνάγκης καὶ μὴ ἑκοντὶ ὑπακούειν παροξυνομένους καὶ ταραττομένους, τούτους ἡγούμεθα, εἰ περιίδοιμεν ὑμᾶς ἐλευθέρους, ἐπαρθέντας ἀλογίστως καὶ ἀντιστάντας ἡμῖν αὐτούς τε καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐς κίνδυνον καταστήσειν". Ἡ δοτ. ἐ λ ε υ θ έ ρ ῳ δοκεῖ ἡμῖν καλῶς ἔχουσα, ἐνοουμένου τοῦ οὐσιαστικοῦ μ έ ρ ε ι = τῷ ἐλευθέρῳ μέρει (ἀνήκοντες) κατ' ἀντίθεσιν τῷ ὑ π η κ ό ῳ, ὡς: ἀνάρκτους καὶ τοὺς παροξυνομένους (ὑπηκόους). Ὅσοι ἠπειρῶται ὄντες εἰς τὸ ἐλεύθερον μέρος ἤτοι ὅσοι τῶν ἠπειρωτῶν ἐλεύθεροι ὄντες, οὗτοι ἧττονα φόβον παρέχουσι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴ διὰ τῆς κατὰ θάλασσαν δυνάμεως δύνανται ἐγκαίρως στρατιωτικὰς δυνάμεις ἐπ' αὐτοὺς πέμψαι, πολλοῦ χρόνου δεομένους πρὸς παρασκευὴν πολεμικὴν κατὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὴν ἀποστασίαν καταβαλεῖν. Τοὺς νησιώτας δὲ ἐλευθέρους καὶ τοὺς θρασυνομένους διὰ τὴν καταναγκαστικὴν ὑποταγὴν μᾶλλον φοβοῦνται, ἐπειδὴ τοῖς αὐτοῖς πρὸς πόλεμον μέσοις ἐχρῶντο καὶ πλείων χρόνος καὶ δυνάμεις πρὸς τὴν νίκην ἀπῃτοῦντο.

Κεφ. 103. *Ἐλπὶς δὲ κινδύνῳ παραμύθιον οὖσα τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους αὐτῇ, κἂν βλάψῃ, οὐ καθεῖλε· τοῖς δ' ἐς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναρριπτοῦσι (δάπανος γὰρ φύσει) ἅμα τε γιγνώσκεται σφαλέντων καὶ ἐν ὅτῳ ἔτι φυλάξεταί τις αὐτὴν γνωρισθεῖσαν οὐκ ἐλλείπει". Ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ οἱ σχολιασταὶ ἀπαντῶσι πολλὴν δυσκολίαν, ἣν ἡ δοτ. ἀναρριπτοῦσιν ἐγείρει.* Ὁ Classen *τρέπει αὐτὴν εἰς ὀνομαστ. ἀναφερομένην εἰς τὸ ἐλπίς, τὸ δὲ τοῖς δ' ἀποδίδωσι τῷ γιγνώσκεται = πᾶσι τοῖς μὴ ἀπὸ περιουσίας χρωμένοις. Ἔτι δὲ τὸ δάπανος εἰς τὸ ἐλπὶς καὶ τὸ ἅμα προσκολλᾷ τῷ σφαλέντων.* Ὁ Poppo *καὶ ὁ* Stahl *τηροῦσι τὴν γραφὴν τοῦ χειρογράφου. Ἐκ τοῦ λόγου τῶν Μηλίων περὶ ἐλπίδος: μετὰ δὲ τοῦ δρωμένου ἔτι καὶ στῆναι ἐλπὶς ὀρθῶς „οἱ Ἀθηναῖοι λαμβάνοντες ἀφορμὴν, ἵνα περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς λόγον ποιήσωνται: Ἡ ἐλπὶς, λέγουσιν, οὖσα παραμυθία πρὸς τὸν κίνδυνον (τοὺς ἐν κινδύνῳ εὑρισκομένους) τοὺς μὲν χρωμένους αὐτῇ ἀπὸ περιουσίας τουτέστιν ἀπὸ τοῦ περισσεύματος τῆς περιουσίας, καὶ ἐὰν βλάψῃ, οὐ καταστρέφει· εἰς δὲ τοὺς διακυβεύοντας ἅπασαν τὴν περιουσίαν (διότι φύσει τὸ κυβεύειν δάπανός ἐστιν = δαπάνην ἀπαιτεῖ) καὶ ἐν ταὐτῷ γνωστὴ γίνεται, ἐὰν αὐτοὶ ἀποτύχωσι, καὶ ὅ,τι τις πλέον ἐν τῷ μέλλοντι φυλάξηται αὐτὴν (καὶ εἰς ὅ,τι τις πλέον ἐν τῷ μέλλοντι προφυλαχθῇ ἀπ' αὐτῆς) ἧς τινος ἡ φύσις ἐγνωρίσθη, οὐκ ἀφίησιν, οὐ φείδεται, συμπληροῖ τὸ ἑαυτῆς ἔργον. Ἐνταῦθα εἰκονίζεται ἡ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία τῶν ἐλπίδων, οἵτινες χρῶνται αὐτῇ ἐκ περιουσίας (ἐκ τοῦ περισσεύματος καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ στερήματος) καὶ ἡ τῶν Μηλίων μελλόντων ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἐν κινδύνῳ, ἐν κύβῳ, ἐν τῷ περὶ τῶν ὅλων ἀγῶνι ἀναρριπτήσειν. Ἡ ἐξήγησις αὕτη φαίνεται ἡμῖν λίαν φυσικὴ καὶ ἀφελής. Ἡ εἰκὼν εἴληπται ἐκ τοῦ κύβου, ἐκ τῶν τυχηρῶν λεγομένων παιγνιδίων, καθ' ἃ οἱ μὲν ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς περιουσίας παίζοντες, καὶ ἐὰν ἀποτύχωσιν, οὐ καταστρέφονται, οἱ δὲ ἅπαν τὸ ἑαυτῶν, ἢν ἀποτύχωσι, καὶ ἐάν τι αὐτοῖς ὑπολειφθῇ, καταστρέφονται.*

Κεφ. 110, 2. *καὶ οὐ περὶ τῆς μὴ προσηκούσης μᾶλλον ἢ τῆς οἰκειοτέρας ξυμμαχίδος τε καὶ γῆς ὁ πόνος ὑμῖν ἔσται".*

῾Ο Poppo καὶ ὁ Stahl ἀπορρίπτουσι τὰς λέξεις: ξυμμαχίδος τε καὶ γῆς „ὡς παρεισάκτους καὶ ὡς διαταραττούσας τὸν νοῦν τοῦ χωρίου. ῾Ο Classen ἀποδίδωσι τὸ γῆς εἰς τὸ μὴ προσηκούσης. Τοῦτο δὲ ἀναφέρει εἰς τὰς μακρὰν τῶν ᾿Αθηνῶν κειμένας νήσους, ἐφ᾿ ὧν οὐδὲν δικαίωμα οἱ ᾿Αθηναῖοι εἶχον. ῎Αλλοι δ᾿ ἄλλως. ῾Ο δὲ Σχολ. γράφει: ὑμῖν οὐ περὶ τῆς μὴ προσηκούσης, τῆς ἡμετέρας, ὁ ἀγὼν ἔσται, ἀλλὰ περὶ τῆς τῶν συμμάχων καὶ τῆς ὑμετέρας. ῾Ο Σχολιαστὴς ὀρθότατα καὶ ἀκριβέστατα ἑρμηνεύει τὸ χωρίον, ὡς ἡ σύνταξις αὐτὴ τῶν λέξεων ἀπαιτεῖ. Τὸ μὴ προσηκούσης ἐννοεῖ τὴν νῆσον τῶν Μηλίων. Παρβ. 96: ὥστε τοὺς μὴ προσήκοντας καὶ ὅσοι ἄποικοι οἱ πολλοὶ καὶ ἀποστάντες τινὲς κεχείρωνται εἰς τὸ αὐτὸ τιθέασιν; „τὸ δὲ γῆς οὐσιαστ. τοῦ οἰκειοτέρας. ῾Η ἐξήγησις: καὶ μοχθήσεσθε οὐ περὶ τῆς νήσου ἡμῶν (τῆς οὐδετέρας) μᾶλλον ἢ καὶ περὶ τῶν ἰδίων ὑμῶν συμμάχων καὶ περὶ τῆς ἰδίας ὑμῶν χώρας. ῞Οτι τὸ γῆς ἐννοεῖ τὴν τῶν ᾿Αθηναίων, ἐμνημονεύθη ἀνωτέρω: τράποιντ᾿ ἂν καὶ ἐς τὴν γῆν ὑμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ξυμμάχων“.

Κεφ. 111, 1. Τούτων μὲν καὶ πεπειραμένοις ἡμῖν ἄν τι γένοιτο καὶ ὑμῖν καὶ οὐκ ἀνεπιστήμοσιν ὅτι οὐδ᾿ ἀπὸ μιᾶς πώποτε πολιορκίας ᾿Αθηναῖοι δι᾿ ἄλλων φόβον ἀπεχώρησαν“. Πάντες οἱ σχολιασταὶ μὴ δυνάμενοι συμβιβάσαι τὴν ἀντωνυμ. ἡμῖν καὶ τὸν καὶ τοῦ οὐκ ἀνεπιστήμοσιν, ἅπερ τὰ χειρόγρ. φέρουσιν, οἱ μὲν μόνον τὸν καὶ διέγραψαν μετατιθέντες τὴν ἀντων· μετὰ τὸ γένοιτο, οἱ δὲ ἀμφότερα. ῾Η μεταγενεστέρα ἀντιγραφὴ τοῦ κειμένου τούτου ὡσαύτως οὐ φέρει τὴν ἀντων· ἡμῖν. ῾Ο δὲ Σχολ. ταύτην, ὡς φαίνεται, ἀναγνοὺς ἐξήγησε: Τούτων μὲν καὶ ὑμεῖς πεπείρασθε καὶ οὐκ ἀνεπιστήμονές ἐστε. Πάντες σχεδὸν ἀναφέρουσι τὴν γεν. τούτων εἰς τὸ ῥηθέν: τράποιντ᾿ ἂν καὶ ἐς τὴν γῆν ὑμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ξυμμάχων. Τινὲς ἡρμήνευσαν: τούτων εἴ τι γένοιτο, καὶ πεπειράμεθα αὐτὸ καὶ ὑμεῖς οὐκ ἀνεπιστήμονές ἐστε ὅτι κτλ. Τὴν δυσκολίαν τοῦ χωρίου τούτου ἀνομολογοῦντες πειρασόμεθα ὅσῳ τὸ ἐφ᾿ ἡμῖν τὴν ἀρχικὴν γραφὴν τηροῦντες τὴν δυνατὴν ἐξήγησιν δοῦναι. ᾿Επειδὴ φρονοῦμεν ὅτι, ὁ λόγος γίνεται οὐχὶ περὶ τοῦ: τράποιντ᾿ ἂν κτλ., ἀλλὰ περὶ τοῦ: ὁ πόνος ὑμῖν ἔσται οὐ περὶ τῆς μὴ προσηκούσης

μᾶλλον ἢ κτλ., ὅπερ ταὐτό ἐστι, τὴν γεν. τούτων ἀναφέρομεν εἰς ταῦτα ἀμφότερα. Καὶ οὕτω τολμῶμεν στίξαι ὧδέ πως: τούτων μὲν καὶ πεπειραμένοις ἡμῖν, γένοιτο ἂν τι καὶ ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀνεπιστήμοσιν ὅτι . . . Ὁ δὲ νοῦς τῶν Ἀθηναίων ἀποβλέπων πρὸς τὴν πολιορκίαν τῆς Μήλου δηλοῦται ταῖς λέξεσι ταύταις: Ναί, ὁ ἀγὼν ἔσται ὑμῖν περὶ τῶν οἰκείων· ἀλλὰ τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἡμεῖς ὡς ἱκανὴν πεῖραν ἐν τῷ παρελθόντι λαβόντες καὶ ἔχοντες οὐ φοβούμεθα, καὶ ὑμῖν εἰ τοιοῦτος γένοιτο, οὐκ ἀνεπιστήμονές ἐστε, ὅτι οἱ Ἀθην. οὐκ ἀποχωροῦσι τῆς πολιορκίας διὰ φόβον ἄλλων (ἐνν. τοὺς Λακεδ.) πρὶν ἐκπορθήσωσιν". ἢ ἁπλούστερον: ἡμεῖς ἕνεκα τῆς πείρας οὐ φοβούμεθα τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ἄλλων, ὑμεῖς δὲ ἐὰν ὑφ' ἡμῶν πολιορκηθῆτε, καλῶς γινώσκετε ἐκ παραδειγμάτων πολιορκιῶν ἄλλων νήσων ὑφ' ἡμῶν τὴν ὑμετέραν τύχην. Τούτων μὲν καὶ ἡμεῖς πεπειράμεθα, καὶ ὑμεῖς ἂν πειράσοισθε, καὶ ἑπομένως (τότε) γινώσκετε ὅτι . . . Ἐνταῦθα ἐμφαίνεται ἀγανάκτησις τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Μηλίων σκοπούντων τὴν τῶν Λακεδαιμ. συμμαχίαν ἐπικαλέσασθαι· καὶ ἐντεῦθεν θρασύτερον καὶ ἀπειλητικώτερον ἐκφράζονται. Ἡ παράστασις αὕτη τῆς λογομαχίας γίνεται πολλάκις μεταξὺ ἐριζόντων παίδων, ὅταν οἱ μὲν προτείνωσιν ἐπικουρίων φίλων, οἱ δὲ ἐξησκημένοι καὶ ἀνδρεῖοι ἀποκρίνωνται: ἐὰν μᾶς δώσητε ὅ,τι αἰτοῦμεν, θὰ εἴμεθα φίλοι, εἰ δὲ μή, θὰ σᾶς ἐπιτεθῶμεν καὶ τότε καλὰ ἠξεύρετε, τὶ εἴμεθα ἡμεῖς: εἰ τὸ αἰτούμενον ἡμῖν δώσετε, φίλοι γενοίμεθα· εἰδὲ μή, ἔπιμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀνεπιστήμονές ἐστε, τίνες ἐσμέν. Αὐτόθι 5. σκοπεῖτε οὖν καὶ μεταστάντων ἡμῶν καὶ ἐνθυμεῖσθε πολλάκις ὅτι περὶ πατρίδος βουλεύεσθε, ἣν μιᾶς πέρι καὶ ἐς μίαν βουλὴν τυχοῦσάν τε καὶ μὴ κατορθώσασαν ἔσται". Πάντα τὰ χειρόγραφα ταύτην τὴν γραφὴν περιέχουσιν. Ὁ δὲ Σχολ. γράφει: πολλάκις πρὸ ὀφθαλμῶν λάβετε ὅτι περὶ πατρίδος ἡ σκέψις μιᾶς οὔσης, περὶ ἧς ἐν μιᾷ βουλῇ ἢ κατορθώσετε ἢ σφαλήσεσθε. Οἱ νεώτεροι σχολιασταὶ μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ Σχολ. θεωροῦντες ἡμαρτημένην τὴν γραφὴν τοῦ ἀναφορικοῦ λόγου: ἣν μιᾶς πέρι . . . ἔσται" ἔτρεψαν τὴν αἰτ. εἰς γεν.: ἧς . . ., ἕτεροι τὸ ἔσται μετέβαλον εἰς ἵσταται καὶ ἄλλοι ἐννοοῦσι πρὸ τοῦ ἔσται τὸ ἀπαρέμ. βουλεύσασθαι. Ὁμολογουμένως ἥ τε σύνταξις

καὶ ἡ ἔννοια λίαν σκοτεινά εἰσιν ἐκπεφρασμένα. Ἐὰν τάξωμεν τὰς λέξεις κατὰ τὴν κανονικὴν αὐτῶν πλοκὴν: ἣν (πατρίδα) τυχοῦσάν τε καὶ μὴ κατορθώσασαν ἔσται ὑμῖν (σκοπεῖν) περὶ μιᾶς καὶ ἐς μίαν βουλὴν" νομίζομεν, ὅτι συνάγεται ἡ ἑξῆς ἔννοια: Σκέψασθε οὖν καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἀποστῶμεν τῶν λόγων καὶ θέσθε πολλάκις ἐν τῷ νῷ ὑμῶν, ὅτι ὑπὲρ πατρίδος βουλεύεσθε, ἣν καὶ ἐὰν σώσητε καὶ ἐὰν ἀπολέσητε ἐκ μιᾶς μόνης ἀποφάσεως ἐξαρτᾶται, ἤ: ἣν ἔσται ὑμῖν δυνατὸν ἐνθυμεῖσθαι περὶ μιᾶς ἀποφάσεως καὶ εἰς μίαν σκέψιν σωθεῖσαν ἢ διαφθαρεῖσαν. Τὸ περὶ μιᾶς ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν ἤτοι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βουλεύεσθαι, τὸ δὲ ἐς μίαν δηλοῖ τὸ τέλος ἤτοι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βουλῆς.

Κεφ. 113. καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τύχῃ καὶ ἐλπίσι πλεῖστον δὴ παραβεβλημένοι καὶ πιστεύσαντες πλεῖστον καὶ σφαλήσεσθε". Ὁ Classen ἰσχυριζόμενος, ὅτι αἱ δοτ. ἀνήκουσιν οὐχὶ τῷ παραβεβλημένοι, ἀλλὰ μόνῳ τῷ πιστεύσαντες, ἐπειδὴ ὁ Θουκυδ. ἀεὶ τὸ μέσον παραβάλλεσθαι = τοὺς κύβους παίζειν, εἰς κίνδυνον ἐκτίθεσθαι, αἰτιατικῇ συντάσσει, ἐξοβελίζει τὸν καὶ πρὸ τοῦ πιστεύσαντες. Ἀλλὰ ἡ ἐκδοχὴ αὕτη τολμηρὰ φαίνεται, τοῦ παραβεβλημένος καὶ δοτικῇ συντασσομένου, Ἀριστοφ. Πλ. 24, 3 πόρναισι καὶ κύβοισι παραβεβλημένος" καὶ τῆς μεταφορικῆς σημασίας αὐτοῦ λίαν ἐνταῦθα προσαρμοττομένης. Αἱ δοτ. ἀνήκουσιν εἰς ἀμφοτέρας τὰς μετοχάς. Τὸ παραβάλλεσθαι = βάλλειν ἐμαυτὸν παρά τινι, ἢ τὰ ἐμαυτοῦ παρά τι ἢ παρά τινι, ἑπομένως ἐκτίθεσθαι, ἐκτίθεσθαι ἐν κύβοις, ἐν κινδύνῳ, ἐμπιστεύεσθαι, παραδίδοσθαι, ἀφοσιοῦσθαι, προσκολλᾶσθαι: καὶ ὅσῳ πλεῖστον ἀφωσιωμένοι ἢ προσκεκολλημένοι τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τῇ τύχῃ καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐστὶ καὶ πίστιν αὐτοῖς ἔδοτε, τόσῳ καὶ πλεῖστον σφαλήσεσθε. Ὁ παίζων τοὺς κύβους λησμονεῖ παντὸς ἄλλου πράγματος, ἀφωσιωμένος ὢν τοῖς κέρδεσι καὶ τῇ τύχῃ καὶ τῇ ἐλπίδι. Οἱ Μήλιοι εἰς τοὺς κύβους βαλόντες ἑαυτοὺς, ἐν ἐσχάτῳ κινδύνῳ ἐκθέμενοι, ἀφωσίωντο τοῖς Λακεδαιμ. καὶ τῇ τύχῃ καὶ ταῖς ἐλπίσι, πρὸς ἃ ἐπίστευσαν.

Τέλος.

Χάριν τῶν Ἑλλήνων ἀναγνωστῶν ποιούμεθα παράφρασιν τῆς παρακελεύσεως τοῦ Βρασίδου πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας καὶ τοὺς συμμάχους καθ' ὃν καιρὸν ἔμελλον ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐφορμήσειν τοῦ Κλέωνος στρατηγοῦντος ἐν τῇ ἐν Ἀμφιπόλει μάχῃ, καὶ τῶν λόγων τῶν Ἀθηναίων καὶ Μηλίων γενομένων πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ τῆς ἐκπορθήσεως τῆς νήσου.

Παρακέλευσις Βρασίδου.

Ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ἀπὸ ποίας μὲν χώρας ἤλθομεν, ὅτι δηλ. πάντοτε διὰ τὴν εὐψυχίαν ἐλευθέρας, καὶ ὅτι Δωριεῖς μέλλετε πρὸς Ἴωνας νὰ πολεμήσητε, τῶν ὁποίων συνειθίσατε ὑπέρτεροι νὰ εἶσθε, ἔστω ἐν συντόμῳ δεδηλωμένον. τὴν δὲ ἐπιχείρησιν τῆς μάχης κατὰ τίνα τρόπον διανοοῦμαι νὰ ἐπιχειρήσω μέλλω πρὸς ὑμᾶς νὰ δηλώσω, ἵνα μὴ φανερὰ ἔλλειψις ἀτολμίαν παράσχῃ, διότι διῃρημένοι, ὀλίγοι καὶ ὄχι ἅπαντες εἰς τὸν κίνδυνον εἰσέρχεσθε. Συμπεραίνω δηλ. ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν καταφρονοῦντες ἡμῶν ἐλπίσαντες, ὅτι δὲν θέλει τις ἐπεξέλθῃ εἰς μάχην, ἀνέβησαν εἰς τὸν λόφον καὶ τώρα θεώμενοι τὰ πέριξ εἰς πολλὴν ἀδιαφορίαν εὑρίσκονται. Ὅστις δὲ τὰ τοιαῦτα σφάλματα τῶν ἐχθρῶν του καλῶς βλέπει καὶ συνάμα ἀναλόγως τῶν δυνάμεών του τὴν ἐπίθεσιν ἐπιχειρεῖ οὐχὶ φανερῶς μᾶλλον καὶ ἐκ παρατάξεως ἔναντι τῶν πολεμίων, ἀλλὰ κατὰ τὸ συμφέρον, ὅπερ αἱ παροῦσαι περιστάσεις παρέχουσι, πλεῖστα δύναται νὰ κατορθώνῃ· καὶ τὰ κλοπιμαῖα οὕτως εἰπεῖν ταῦτα κατορθώματα καλλίστην δόξαν ἔχουσιν, ὅταν τις μάλιστα ἀπατῶν τὸν πολέμιον τοῖς φίλοις μεγίστας ὠφελείας δύνηται νὰ χορηγήσῃ. Ἕως ὅτου λοιπὸν ἀκόμη ἀπαρασκεύαστοι οἱ πολέμιοι εἶνε καὶ μετὰ θάρρους ὀλιγωροῦσι καὶ τὸν νοῦν των ἔχουσι μᾶλλον νὰ ἀπέλθωσι παρὰ νὰ μείνωσιν, ἐξ ὅσων μοὶ φαίνονται, ἐνόσῳ αὐτοὶ τὸ φρόνημα ἔχουσι κεχαλαρωμένον καὶ πρὶν αὐτὸ μᾶλλον σφίγξωσιν, ἐγὼ μὲν ἔχων τοὺς ἰδικούς μου πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐκλεκτοὺς στρατιώτας, καὶ προφθάσας, ἐὰν δυνηθῶ, δρομαίως θὰ ἐπιπέσω κατὰ τοῦ κέντρου τῶν ἐχθρῶν· σὺ δὲ, Κλεαρίδα, ὕστερον, ὅταν ἐμὲ βλέπῃς ἤδη εἰς τὸ μέσον αὐτῶν ὁρμῶντα καὶ ὡς εἶνε ἑπόμενον φοβίζοντα αὐτοὺς, ἄγων τοὺς ἰδικούς σου καὶ τοὺς Ἀμφιπολίτας καὶ τοὺς ἄλλους

συμμάχους αἰφνιδίως ἀφοῦ ἀνοίξης τὰς πύλας νὰ ἐξέλθῃς καὶ ὅσον τάχιστα νὰ ἑνωθῇς μὲ ἡμᾶς· διότι ὑπάρχει ἐλπὶς τοιουτοτρόπως αὐτοὶ λίαν νὰ φοβηθῶσι· διότι τὸ κατόπιν ἐπιπίπτον στράτευμα εἶνε εἰς τοὺς πολεμίους φοβερώτερον τοῦ παρόντος καὶ μαχομένου. Καὶ σὺ ὁ ἴδιος φανοῦ ἀνὴρ ἀνδρεῖος, καθὼς σοὶ ἁρμόζει ὡς Σπαρτιάτῃ, καὶ σεῖς, ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, ἀκολουθήσατε τὸν στρατηγὸν ἀνδρείως καὶ λάβετε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ὁ καλὸς πολεμιστὴς πρέπει νὰ ἔχῃ θέλησιν καὶ αἰσχύνην διὰ τὴν δειλίαν καὶ τὴν ἧτταν καὶ νὰ πείθηται εἰς τοὺς ἀρχηγούς του, καὶ ὅτι ταύτην δὰ τὴν ἡμέραν ἢ ἐλευθερίαν θὰ ἔχητε καὶ τὸ ἔνδοξον ὄνομα σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων θὰ ὀνομάζησθε, ἐὰν γενναῖοι φανῆτε, ἢ δοῦλοι πάλιν τῶν Ἀθηναίων, ἐὰν νικηθέντες ἀποφύγητε τὸν ἀνδραποδισμὸν καὶ τὴν θανάτωσιν, θὰ ὀνομάζησθε καὶ δουλείαν θὰ ἔχητε σκληροτέραν παρ' ὅσον πρότερον εἴχετε, τοὺς δὲ λοιποὺς Ἕλληνας θὰ ἐμποδίσητε ἀπὸ τοῦ νὰ γίνωσιν ἐλεύθεροι. Ἀλλὰ μήτε ὑμεῖς δειλιάσητε, βλέποντες περὶ ὅσων εἶνε ὁ ἀγών, καὶ ἐγὼ θὰ ἀποδείξω, ὅτι μᾶλλον εἶμαι ἱκανὸς δι' ἔργων νὰ ἐπιτίθωμαι κατὰ τῶν ἐχθρῶν παρὰ ἐπιτήδειος νὰ συμβουλεύω καὶ νὰ προτρέπω τοὺς ἄλλους" τοσαῦτα ὁ Βρασίδας εἶπε.

Λόγοι Ἀθηναίων καὶ Μηλίων.

Ἐκστρατεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ Μίλητον πρὶν ἢ τὰς ἐχθροπραξίας ἀρχίσωσι πέμπουσι πρέσβεις εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τὴν ὑποταγὴν αἰτήσωσιν. Οἱ δὲ Μήλιοι μὴ ἀγαγόντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους νὰ ἀγογεύσωσιν ἐκέλευσαν νὰ εἴπωσι πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ὀλίγους τὸν σκοπὸν, δι' ὃν ἦλθον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι τοιαῦτα: „Ἐπειδὴ οἱ λόγοι δὲν γίνονται πρὸς τὸ πλῆθος, ἵνα μὴ διὰ συνεχοῦς λόγου οἱ πλείονες ἀφοῦ μᾶς ἀκούσωσιν ἐφάπαξ πεισικὰ λέγοντας καὶ ἀνεξέλεγκτα ἀπατηθῶσι, διότι γινώσκομεν, ὅτι ταύτην τὴν σημασίαν ἔχει ἡ παρουσίασις ἡμῶν πρὸς τοὺς ὀλίγους) σεῖς οἱ καθήμενοι ἐδῶ πραγματεύθητε μετὰ ἔτι πλείονος ἀσφαλείας· διότι καθ' ἕκαστον τῶν λεγομένων καὶ μηδὲ σεῖς δι' ἑνὸς λόγου, ἀλλὰ πρὸς ὅ,τι δὲν φαίνεται ὅτι καταλλήλως λέγεται εὐθὺς ἀποκρινόμενοι κρίνετε. Καὶ πρῶτον ἐὰν σᾶς ἀρέσκῃ καθὼς ὁμιλοῦμεν, εἴπατε". Οἱ δὲ σύνεδροι τῶν Μηλίων ἀπεκρίθησαν:

„Ὁ μὲν εὐγενὴς τρόπος τοῦ νὰ γίνηται ἡσύχως διδασκαλία πρὸς ἀλλήλους δὲν εἶνε ψεκτός, ἡ δὲ παροῦσα ἤδη πολεμικὴ κατάστασις τῶν πραγμάτων καὶ οὐχὶ μέλλουσα φαίνεται πολὺ διάφορος τῆς ἐν ἡσυχίᾳ διδασκαλίας. Διότι βλέπομεν ὅτι σεῖς οἱ ἴδιοι καὶ κριταὶ ἤλθετε τῶν ὅσων μέλλομεν νὰ εἴπωμεν καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἀποτέλεσμα, ὡς φαίνεται, εἶνε, ἐὰν μὲν πλείονα δίκαια ἡμεῖς ἔχωμεν καὶ ἕνεκα τούτου δὲν ὑποχωρήσωμεν, ὁ πόλεμος, ἐὰν δὲ πεισθέντες ὑποταχθῶμεν, ἡ δουλεία". Ἀθην.

„Ἐὰν μὲν λοιπὸν κεκρυμένους διαλογισμοὺς περὶ τοῦ μέλλοντος ἔχητε ἢ ἄλλο τι ἐν τῷ νῷ συνελάβετε, παρὰ ἐκ τοῦ παρόντος καὶ ἐξ ὅσων βλέπετε περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως νὰ σκεφθῆτε, ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ παύσωμεν λέγοντες· ἐὰν δὲ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς ἐνταῦθα ἤλθετε, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν". Μήλ.

„Δίκαιον μὲν καὶ πρέπον σύναμα εἶνε ἐν τῇ τοιαύτῃ τῶν πραγμάτων καταστάσει καταντήσαντες εἰς πολλὰ καὶ διάφορα νὰ τρεπώμεθα καὶ λέγοντες καὶ σκεπτόμενοι. Τῷ ὄντι ἡ σύνοδος αὕτη παροῦσα εἶνε καὶ περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως νὰ σκεφθῇ, καὶ ὁ λόγος, καθ' ὃν τρόπον προτείνετε νὰ γίνηται, ἐὰν φαίνηται καλὸν, ἂς γίνηται". Ἀθην.

Κεφ. 89. „Ἡμεῖς λοιπὸν εἰς τοὺς λόγους μας οὔτε κομψὰ ὀνόματα θὰ μεταχειρισθῶμεν ἢ ὅτι δικαίως δηλ. τοὺς Πέρσας καταλύσαντες ἄρχομεν ἢ ὅτι ἀδικούμενοι τώρα ἐπεξερχόμεθα, λόγους μακροὺς καὶ ἀπιστεύτους παρέχοντες, οὔτε ἄξιον κρίνομεν σεῖς νὰ στοχασθῆτε νὰ πείσητε λέγοντες ἢ ὅτι, ἐπειδὴ εἶσθε ἄποικοι τῶν Λακεδαιμονίων δὲν ἐστρατεύσατε μαζὺ μὲ ἡμᾶς ἢ ὅτι οὐδεμίαν ἀδικίαν μᾶς ἔχετε ποιήσει, ἀλλὰ κρίνομεν ἄξιον τὰ δυνατὰ ἐξ ὅσων ἑκάτερα τὰ μέρη ἀληθῶς φρονοῦμεν νὰ διαπράττωμεν, ἐπειδὴ γνωρίζομεν τίσον ἡμεῖς ὅσον καὶ σεῖς, ὅτι τὰ δίκαια μὲν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον λογισμὸν ἀπὸ τοῦ μέτρου τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνονται, τὰ δυνατὰ δὲ οἱ προέχοντες πράττουσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ἐπιτρέπουσιν αὐτά". Μήλ.

Κεφ. 90. „Ἡμεῖς μὲν λοιπὸν νομίζομεν τοὐλάχιστον χρήσιμον (διότι ἀνάγκη εἶνε τοιοῦτον νὰ νομίζωμεν, ἐπειδὴ σεῖς ἐθέσατε ὡς ἀρχὴν τῶν διαπραγματεύσεων νὰ λέγητε παρὰ τὸ δίκαιον τὸ συμφέρον) νὰ μὴ καταλύητε τὸ κοινὸν ἀγαθὸν, ἀλλὰ εἰς τὸν πάντοτε κινδυνεύοντα τὰ πρέποντα

νὰ εἶνε δίκαια, καὶ ἐάν τις καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ δικαίου τὴν ἀκρίβειαν λέγων πείσῃ νὰ ὠφεληθῇ· καὶ πρὸς τὸ συμφέρον ὑμῶν τοῦτο εἶνε τοσοῦτον ὠφέλιμον, ὅσον καταφρονοῦντες τώρα τὰ δίκαια, ἐάν ποτε δυστυχήσητε καὶ μεγίστην τιμωρίαν λάβητε, θὰ γίνητε διὰ τούτων παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους". Ἀθην.

Κεφ. 91. *„Ἡμεῖς δὲ καὶ ἐὰν ἀπολέσωμεν τὴν ἡμετέραν ἀρχὴν, δὲν λυπούμεθα. διότι δὲν εἶνε οἱ ἄρχοντες τῶν ἄλλων, καθὼς καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, φοβεροὶ εἰς τοὺς νικηθέντας (νῦν δὲ ἡμεῖς δὲν ἀγωνιζόμεθα πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους), ἀλλὰ οἱ ὑπήκοοι τῶν ἀρχόντων, ἐάν ποτε αὐτοὶ ἐπιτιθέμενοι κατ' αὐτῶν νικήσωσι καὶ λάβωσι τὴν ἐξουσίαν· καὶ τούτους μὲν τοὺς κινδύνους τώρα ἂς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος· ὅτι δὲ εἴμεθα ἐνταῦθα παρόντες καὶ διὰ τὴν ὠφέλειαν τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ὑμετέρας πόλεως τώρα θὰ ὁμιλήσωμεν, ταῦτα μέλλομεν νὰ φανερώσωμεν, ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦμεν ἄνευ κόπου μὲν ὑμῶν ἄρχοντες νὰ γίνωμεν, πρὸς τὸ συμφέρον δὲ ἀμφοτέρων σεῖς νὰ σωθῆτε". Μήλ.*

Κεφ. 92. „Καὶ πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν χρήσιμον καὶ συμφέρον εἰς ἡμᾶς νὰ συμβῇ, ἐὰν ἡμεῖς ὑποδουλωθῶμεν, σεῖς δὲ ἐὰν ἄρχητε;". Ἀθην.

Κεφ. 93. „Οὕτως, ὅτι σεῖς μὲν προτοῦ τὰ ἔσχατα κακὰ πάθητε, ἐὰν ἠθέλετε ὑποταχθῇ, ἡμεῖς δὲ τότε χωρὶς νὰ διαφθείρωμεν ὑμᾶς πολὺ κέρδος θὰ εἴχομεν". Μήλ.

Κεφ. 94. „Ὥστε ἐὰν ἡμεῖς ἡσυχίαν ἄγοντες εἴμεθα φίλοι ἀντὶ πολεμίων, σύμμαχοι ὅμως οὔτε ὑμῶν οὔτε τῶν Λακεδαιμονίων, δὲν ἠθέλετε δεχθῇ τοῦτο;". Ἀθην.

Κεφ. 95. „Ὄχι· διότι δὲν βλάπτει ἡμᾶς τόσον ἡ ἔχθρα ὑμῶν, ὅσον ἡ φιλία, ἥτις δεικνύει ἀπὸ μέρους ἡμῶν ἀδυναμίαν· τὸ δὲ μῖσος ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς δηλοῖ τὴν δύναμίν μας ὡς παράδειγμα εἰς τοὺς ἀρχομένους". Μήλ.

Κεφ. 96. „Ἐξετάζουσι δὲ οἱ ὑπήκοοι ὑμῶν οὕτω τὰ δικαιώματα, ὥστε καὶ τοὺς μὴ ἔχοντας συγγένειαν καὶ σχέσιν πρὸς ὑμᾶς εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν θέτουσιν, εἰς ἣν καὶ τοὺς ἰδίους ὑμῶν ἀποίκους, ἐκ τῶν πολλῶν τῶν ὁποίων τινὲς ἀποστατήσαντες πάλιν ὑπετάχθησαν;". Ἀθην.

Κεφ. 97. „Μάλιστα· διότι αὐτοὶ νομίζουσιν, ὅτι οὔτε οἱ ξένοι οὔτε οἱ ἄποικοι στεροῦνται δικαιωμάτων, ἀλλ' ὅτι

κατὰ τὴν δύναμιν οἱ μὲν ξένοι ἰσχυρότεροι γίνονται, ἡμεῖς δὲ ἕνεκα φόβου δὲν ἐπεξερχόμεθα· ὥστε σεῖς διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τὴν καταστροφήν σας δύνασθε νὰ παράσχητε εἰς ἡμᾶς ἐκτὸς τοῦ ὅτι καὶ πλειόνων ἄλλων θὰ ἄρξωμεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἡσυχίαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ μάλιστα σεῖς νησιῶται ὄντες καὶ ἀδυνατώτεροι ἄλλων ἐὰν δὲν ἠθέλετε ὑπερισχύσει ἡμῶν τῶν θαλασσοκρατόρων". Μήλ.

Κεφ. 98. *„Ἐὰν δὲ ἡμεῖς φίλοι καὶ οὐδέτεροι μένωμεν, δὲν νομίζετε τοῦτο ἀσφαλές; διότι πρέπει πάλιν καὶ ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ σᾶς πείσωμεν, καθὼς σεῖς βίαν μεταχειρισθέντες εἰς τοὺς δικαίους ἡμῶν λόγους προσπαθεῖτε νὰ μᾶς πείσητε νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὸ ὑμέτερον συμφέρον, διδάσκοντες ἡμᾶς τὸ ὠφέλιμον, ἐὰν τοῦτο ὑπάρχῃ καὶ εἰς ὑμᾶς ἐπίσης ὠφέλιμον)· διότι ὅσοι τώρα οὔτε ὑμῶν οὔτε τῶν Λακεδαιμ. σύμμαχοι εἶνε, πῶς δὲν θὰ καταστήσητε αὐτοὺς πολεμίους, ὅταν εἰς τὴν παροῦσαν βίαιον κατάστασιν τῶν πραγμάτων ῥίψαντες βλέμμα νομίσωσιν, ὅτι σεῖς ποτε καὶ ἐναντίον αὐτῶν θὰ ἔλθητε; καὶ διὰ ταύτης ὑμῶν τῆς διαγωγῆς τί ἄλλο κερδαίνετε εἰ μὴ τοὺς μὲν ὑπάρχοντας ἤδη πολεμίους μεγαλύνετε, ἐκείνους δὲ, οἵτινες μηδὲ ἐφαντάσθησαν νὰ γίνωσι τοιοῦτοι, ἀκουσίους προσελκύετε;". Ἀθην.*

Κεφ. 99. *„Ναί· ἀλλὰ δὲν πτοούμεθα· διότι δὲν νομίζομεν εἰς ἡμᾶς τούτους φοβερωτέρους, ὅσοι δηλ. κάτοικοι τῆς ξηρᾶς ἐλεύθεροι ὄντες πολὺ θὰ συλλογισθῶσι καὶ πολὺ θὰ βραδύνωσι προφυλαττόμενοι ἀφ' ἡμῶν πόλεμον νὰ ἐγείρωσιν, ἀλλὰ τοὺς νησιώτας, ὅταν αὐτοὶ ἀνεξάρτητοι εἶνε, καθὼς σεῖς, καὶ τοὺς θρασυνομένους διὰ τὴν καταναγκαστικὴν ὑποταγήν· διότι οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσυλλογίστως φερόμενοι, ἐπαρθέντες καὶ ἀντιστάντες πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἡμᾶς εἰς φανερὸν κίνδυνον ἤθελον καταστήσῃ".*

Μήλ. κεφ. 100. *„Τῷ ὄντι ἐὰν τοσοῦτον βέβαια καὶ ὑμεῖς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε τὴν ἐξουσίαν, παρακινδυνεύητε, καὶ οἱ ὑπήκοοι ἤδη, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τοῦ ξένου ζυγοῦ, εἰς φανερὸν κίνδυνον ῥίπτωνται, ἡμεῖς, οἵτινες ἐλεύθεροι ἀκόμη εἴμεθα, πολὺ ἄνανδροι καὶ δειλοὶ θὰ ἐφαινόμεθα, ἐὰν μὴ ὅλαις δυνάμεσι πρὶν ὑποδουλωθῶμεν ἐπεξηρχόμεθα". Ἀθην.*

Κεφ. 101. „*Δὲν θὰ ἐλογίζεσθε ἄνανδροι, ἐὰν βεβαίως σωφρόνως σκέπτησθε· διότι δὲν γίνεται ὁ ἀγὼν περὶ ἀνδραγαθίας ἐξ ἴσων δυνάμεων μὲ ὑμᾶς, ὥστε νὰ αἰσχύνησθε, ἀλλὰ ἡ σκέψις μᾶλλον περὶ τῆς σωτηρίας ὑμῶν γίνεται, ὥστε πρὸς τοὺς πολὺ ἰσχυροτέρους ὑμῶν νὰ μὴ ἀνθίστασθε*". *Μήλ.*

Κεπ. 102. „*Ναί· ἀλλὰ γνωρίζομεν ὅτι ὁ πόλεμος ἐνίοτε μεταβάλλει τὴν τύχην τῶν μαχομένων καὶ δὲν χωρεῖ κατὰ τὸ πλεῖον πλῆθος αὐτῶν. Καὶ εἰς ἡμᾶς τότε ἡ μὲν ὑποχώρησις ἐξ ἀπροόπτου ἀνέλπιστος θὰ ἦτο, μετὰ δὲ τοῦ ἔργῳ διεξαγομένου ἐλπὶς ἔτι ὑπάρχει καὶ ἀπροσβλήτως τὰ δικαιώματά μας νὰ διατηρήσωμεν*". *Ἀθην.*

Κεφ. 103. „*Ἡ ἐλπὶς δὲ οὖσα παραμυθία πρὸς τοὺς ἐν κινδύνῳ εὑρισκομένους, τοὺς μὲν μεταχειριζομένους αὐτὴν ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς περιουσίας καὶ ἐὰν τοὺς βλάψῃ, δὲν τοὺς καταστρέφει ὅμως· εἰς δὲ τοὺς παίζοντας ἐν κύβοις ἅπασαν τὴν περιουσίαν (διότι φυσικὰ ὁ κύβος ἀπαιτεῖ δαπάνην) καὶ ἐν ταὐτῷ γνωστὴ γίνεται, ἐὰν αὐτοὶ ἀποτύχωσι, καὶ εἰς ὅ,τι τις πλέον ἐν τῷ μέλλοντι προφυλαχθῇ ἀπ' αὐτῆς, τῆς ὁποίας ἡ φύσις ἐγνωρίσθη, αὐτὴ δὲν φείδεται. Τοῦτο δὲ ὑμεῖς, οἵτινες καὶ ἀδύνατοι εἴσθε καὶ ἐκ μιᾶς βολῆς τοῦ κύβου ἐξαρτᾶσθε, μὴ θελήσητε, σᾶς συμβουλεύομεν, νὰ πάθητε, μηδὲ νὰ ὁμοιωθῆτε μὲ τοὺς κοινοὺς ἀνθρώπους, εἰς οὓς ἐνῷ ἡ σωτηρία αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων εἶνε ἔτι παροῦσα, αὐτοί, ὅταν αἱ φανεραὶ ἐλπίδες τοὺς ἀφίνωσι πιεζομένους, καταντῶσιν εἰς τὰς ἀδήλους καὶ σκοτεινὰς καὶ τὴν μαντικὴν καὶ τοὺς χρησμοὺς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ὅσα συνοδεύονται μὲ ἐλπίδας βλάπτουσιν, ἐὰν αἱ ἐλπίδες αὐτῶν δὲν συνᾴδωσι πρὸς τὰ πράγματα*". *Μήλ.*

Κεφ. 104. „*Δύσκολον μὲν καὶ ἡμεῖς, καλῶς γνωρίζετε, νομίζομεν πρὸς τὴν ὑμετέραν δύναμιν καὶ τύχην νὰ ἀγωνιζώμεθα, ἐὰν ὁ ἀγὼν δὲν γίνηται ἐξ ἴσου· ἀλλ' ὅμως πιστεύομεν εἰς τὴν τύχην ἀπὸ μέρους τῶν θεῶν νὰ μὴ νικηθῶμεν, διότι ἱστάμεθα ἀπέναντι ὑμῶν ὡς εὐσεβεῖς πρὸς ἀδίκους, τὴν δὲ ἔλλειψιν τῶν δυνάμεών μας ἡ συμμαχία μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων θὰ συμπληρώσῃ, οἵτινες ἀναγκαίως καὶ ἐὰν δι' οὐδὲν ἄλλο, τοὐλάχιστον διὰ τὴν μεταξὺ ἡμῶν συγγένειαν καὶ ἐξ αἰσχύνης θὰ μᾶς βοηθήσωσι· καὶ*

οὕτω θὰ ἴδητε, ὅτι δὲν θρασυνόμεθα τόσον ἀπερισκέπτως, ὡς λέγετε". Ἀθην.

Κεφ. 105. *„Τῆς μὲν λοιπὸν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐμενείας οὔτε ἡμεῖς νομίζομεν, ὅτι θὰ ὑπολειφθῶμεν. Διότι ἔξω τῶν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς θεοὺς τελουμένων νενομισμένων καὶ τῆς θελήσεως τῶν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἀνηκόντων οὐδεμίαν ἄδικον ἀπαίτησιν ἔχομεν ἢ οὐδὲν πράττομεν· διότι νομίζομεν, ὅτι καὶ οἱ θεοὶ κατὰ τὴν δοξασίαν ἡμῶν καὶ οἱ ἄνθρωποι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου καθαρῶς ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀναγκαίως ἐλαυνόμενοι ἄρχουσιν ὅσα κατέχουσι. Καὶ ἡμεῖς χωρὶς νὰ θέσωμεν τὸν νόμον τοῦτον οὔτε πρῶτοι νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτὸν τεθέντα ὑπ' ἄλλου, ἀλλὰ ἐκ τῶν αἰώνων παραλαβόντες καὶ ἐν τῷ μέλλοντι διὰ παντὸς διατηρούμενον μέλλοντες νὰ καταλίπωμεν μεταχειριζόμεθα αὐτὸν, ἐπειδὴ ἠξεύρομεν, ὅτι καὶ ἡμεῖς καὶ ἄλλοι ἐὰν εἰς τὴν αὐτὴν δύναμιν μὲ ἡμᾶς φθάσωσιν, αὐτὸ τοῦτο ἠδύναντο νὰ πράττωσι. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τοὺς θεοὺς ἐκ τοῦ πρέποντος καὶ δικαίου οὕτω κρίνοντες δὲν φοβούμεθα κατώτεροι τῶν προσδοκιῶν νὰ φανῶμεν· τὴν δὲ ἀφροσύνην διὰ τὴν ὑπόληψιν, ἣν ἔχετε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἕνεκα τῆς ὁποίας πιστεύετε, ὅτι αὐτοὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς βέβαια προσαπτομένην αἰσχύνην, ἐὰν δὲν βοηθήσωσιν ὑμᾶς, θὰ σᾶς βοηθήσωσι, καλοτυχίσαντες ὑμᾶς, ὅτι ἄπειροι δυστυχημάτων εἶσθε, δὲν ζηλεύομεν. Διότι οἱ Λακεδαιμ. πρὸς ἀλλήλους μὲν καὶ πρὸς τοὺς ἐγχωρίους νόμους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμπεριφέρονται ἐναρέτως· πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ἂν καὶ πολλὰ δύναταί τις νὰ εἴπῃ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν προσφέρονται, συντομώτατα μάλιστα ἠδύνατο νὰ δηλώσῃ, ὅτι ἐξ ὅσων γνωρίζομεν τὰ μὲν εὐχάριστα λίαν ἀπροκαλύπτως θεωροῦσιν ὡς καλὰ, τὰ δὲ συμφέροντα ὡς δίκαια. Καὶ ὅμως ὁ τοιοῦτος τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι τῶν Λακεδαιμονίων δὲν ὠφελεῖ τώρα τὴν ἀσύνετον ὑμῶν σωτηρίαν". Μήλ.*

Κεφ. 106. *„Ἡμεῖς δὲ ἴσια τώρα καὶ παραπολὺ πιστεύομεν, ὅτι διὰ τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον οἱ Λακεδ. δὲν θὰ θελήσωσι προδόντες τοὺς Μηλίους, οἵτινες εἶνε ἄποικοι αὐτῶν, πρὸς μὲν τοὺς εὔνοα αὐτοῖς ἐκ τῶν Ἑλλήνων φρονοῦντας ἄπιστοι νὰ γίνωσι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους ὠφέλιμοι". Ἀθην.*

Κεφ. 107. „*Λοιπὸν δὲν στοχάζεσθε, ὅτι τὸ μὲν συμφέρον λαμβάνεται μετὰ μέσων ἀσφαλῶν, ἄνευ κινδύνου, τὸ δὲ δίκαιον καὶ καλὸν ἐνεργεῖται μετὰ κινδύνου; τοῦτο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλάχιστα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιχειροῦσι*“.

Μήλ. κεφ. 108. „*Ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους ἕνεκα ἡμῶν μᾶλλον νομίζομεν, ὅτι αὐτοὶ θὰ ἀναλάβωσι καὶ κατὰ τοσοῦτον οἰκειοτέρους αὐτοὺς θὰ νομίσωσι, παρὰ ἐὰν χάριν ἄλλων ἐπρόκειτο, καθ᾽ ὅσον ἡμεῖς πρὸς τὰ πολεμικὰ ἔργα τῆς Πελοποννήσου πλησίον κείμεθα καὶ διὰ τὴν ἐκ συγγενείας ὁμοφροσύνην πιστότεροι ἄλλων εἴμεθα*“. *Ἀθην.*

Κεφ. 109. „*Καλῶς· ἀλλὰ ἡ ἀσφάλεια βέβαια εἰς τοὺς μέλλοντας ν᾽ ἀγωνισθῶσι δὲν φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ εὔνοια τῶν καλεσάντων εἰς βοήθειαν, ἀλλ᾽ ἡ δύναμις, ἐάν τις δι᾽ αὐτῆς πολὺ προέχῃ τῶν ἔργων· τοῦτο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ πολὺ περισσότερον τῶν ἄλλων παρατηροῦσι· διότι μὴ ἔχοντες πεποίθησιν εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν πολεμικὰς παρασκευὰς καὶ μετὰ πολλῶν συμμάχων κατὰ τῶν ἄλλων ἐπέρχονται· ὥστε δὲν εἶνε ἑπομένως εὔκολον αὐτοὶ εἰς νῆσον τοὐλάχιστον νὰ περαιωθῶσι, διαφεύγοντες ἡμᾶς, οἵτινες θαλασσοκράτορες εἴμεθα*“.

Μήλ. κεφ. 110. „*Οὗτοι δὲ δύνανται καὶ ἄλλους νὰ πέμψωσι, τοὺς συμμάχους Κορινθίους εἰς βοήθειαν ἡμῶν· ἡ δὲ θάλασσα περὶ τὴν Κρήτην εἶνε ἀνοικτή, δι᾽ ἧς οἱ θαλασσοκρατοῦντες εἰς μεγαλειτέραν ἀμηχανίαν καθίστανται προκειμένου νὰ καταδιώξωσι καὶ συλλάβωσι τὰ πλοῖα τῶν πολεμίων, παρὰ οἱ θέλοντες λαθόντες αὐτοὺς νὰ σωθῶσι. Καὶ ἐὰν τούτου ἤθελον ἀποτύχῃ, ἠδύναντο νὰ τραπῶσι καὶ εἰς τὴν χώραν ὑμῶν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς συμμάχους σας, πρὸς ὅσους ὁ Βρασίδας δὲν ἐπῆλθε· καὶ τότε θὰ μοχθήσητε μᾶλλον οὐχὶ περὶ τῆς νήσου, ἐφ᾽ ἧς οὐδὲν δικαίωμα ἔχετε, ἀλλὰ περὶ τῶν ἰδίων ὑμῶν συμμάχων καὶ τῆς ἰδίας ὑμῶν χώρας*“. *Ἀθην.*

Κεφ. 111. „*Ναί, θὰ ἀγωνισθῶμεν περὶ τῶν οἰκείων· ἀλλὰ τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἡμεῖς ὡς ἱκανὴν πεῖραν ἐν τῷ παρελθόντι λαβόντες καὶ ἔχοντες δὲν φοβούμεθα· καὶ εἰς ὑμᾶς δὲ ἐὰν τοιοῦτος ἤθελε συμβῇ, θὰ ἐλαμβάνετε πεῖραν καὶ τότε δὲν ἀγνοεῖτε, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ οὐδεμιᾶς ποτε πολιορκίας ἄλλους φοβούμενοι ἀπεχώρησαν. Ἐνθυμούμεθα*

δὲ, ὅτι, εἰπόντες, ὅτι θὰ σκεφθῆτε περὶ τῆς σωτηρίας σας, οὐδὲν ἔχετε εἴπη μέχρι τοῦδε εἰς τόσους μακροὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐὰν ἤθελον πιστεύσει ἄνθρωποι, ἤθελον νομίσει, ὅτι θὰ σωθῶσιν, ἀλλὰ ἡ μεγίστη ὑμῶν ἀσφάλεια ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μέλλοντος, ἡ δὲ ὑπάρχουσα ὑμῶν θέσις ὀλίγον ἰσχύει πρὸς ὅσα ἤδη ἡμεῖς ἔχομεν ἀντιτάξει. Καὶ πολλὴν ἀκρισίαν τοῦ νοῦ σας δεικνύετε, ἐὰν δὲν κατορθώσητε ἀκόμη νὰ μετατοπίσητε ἡμᾶς ἐντεῦθεν καὶ ἄλλο τι σωφρονέστερον τούτων βουλευόμενοι ἀποφασίσητε· διότι δὲν θὰ τραπῆτε βεβαίως εἰς τὴν αἰσχύνην, ἥτις λίαν διαφθείρει τοὺς ἀνθρώπους εὑρισκομένους εἰς δεινοὺς καὶ φανεροὺς κινδύνους. Διότι ἡ καλουμένη αἰσχύνη δυνάμει ἀπατηλῆς ὀνομασίας ἐπήγαγεν εἰς πολλοὺς, οἵτινες προβλέπουσιν ἀκόμη ἐκ τῶν προτέρων εἰς ποίους δεινοὺς κινδύνους φέρονται, μὴ πεισθέντες εἰς λόγους νὰ περιπέσωσιν εἰς πραγματικὰς ἀνιάτους συμφορὰς, καὶ πρὸς ταύταις νὰ λάβωσιν αἰσχύνην αἰσχροτέραν μετὰ ἀνοησίας συνοδευομένην παρὰ μετὰ τῆς δυσμενείας τῆς τύχης. Ταῦτα δὲ ὑμεῖς, ἐὰν ὀρθῶς σκέπτησθε, προφυλαχθῆτε νὰ μὴ πάθητε, καὶ δὲν θὰ νομίσητε ἀπρεπὲς νὰ φανῆτε κατώτεροι καὶ πόλεως τῆς μεγίστης τῶν πόλεων, ἥτις μετρίους ὅρους πρὸς ὑμᾶς προτείνει, σύμμαχοι δηλ. νὰ γίνητε, κατέχοντες τὴν νῆσον ὑμῶν ὡς φόρου ὑποτελεῖς, καὶ ὅταν δοθῇ ἐκλογὴ περὶ πολέμου καὶ περὶ ἀσφαλείας νὰ μὴ ἐρίσητε περὶ τῆς χείρονος τῶν πραγμάτων καταστάσεως· διότι ὅσοι πρὸς μὲν τοὺς ἴσους κατὰ τὰς δυνάμεις δὲν ὑποχωροῦσι, πρὸς δὲ τοὺς ἰσχυροτέρους καλῶς συμπεριφέρονται καὶ πρὸς τοὺς κατωτέρους μετριοπαθεῖς εἶνε, πλεῖστα δύνανται νὰ κατορθώνωσι. Σκέψασθε λοιπὸν καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἀποστῶμεν τῶν λόγων, καὶ θέσατε πολλάκις ἐν τῷ νῷ ὑμῶν, ὅτι ὑπὲρ πατρίδος σκέπτεσθε, τὴν ὁποίαν καὶ ἐὰν σώσητε καὶ ἐὰν ἀπολέσητε ἐκ μιᾶς μόνης ἀποφάσεως ἐξαρτᾶται“.

112. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ταῦτα εἰπόντες ἀπεσύρθησαν ἐκ τοῦ συμβουλίου· οἱ δὲ Μήλιοι συνελθόντες καθ' ἑαυτοὺς καὶ συσκεφθέντες εἰς ὅ,τι ἐφάνη αὐτοῖς εὔλογον τοιαῦτα ἀκούοντες καὶ ἀντιλέγοντες, προσκαλέσαντες τοὺς Ἀθηναίους ἀπεκρίθησαν τὰ ἑξῆς: „Οὔτε τὸ φρόνημα ἡμῶν μεταβάλομεν καὶ ἄλλα ἀπεφασίσαμεν παρ' ὅσα καὶ τὴν πρώτην φορὰν, ὦ Ἀθηναῖοι, οὔτε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὴν

ἐλευθερίαν πόλεως, ἥτις ἑπτακόσια ἤδη ἔτη κατοικεῖται, θὰ ἀφαιρέσωμεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μέχρι τοῦδε σῴζουσαν τύχην ἀπὸ μέρους τῶν θεῶν αὐτὴν καὶ εἰς τὴν βοήθειαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων πιστεύοντες θὰ προσπαθήσωμεν νὰ σωθῶμεν· προτείνομεν δὲ παρακαλοῦντες ὑμᾶς, φίλοι μὲν νὰ εἴμεθα, πολέμιοι δὲ οὔτε πρὸς ὑμᾶς οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἐκ τῆς χώρας ἡμῶν νὰ ἀναχωρήσητε ἀφοῦ ποιήσητε σπονδάς, αἵτινες φαίνονται ὅτι εἶνε καλαὶ καὶ συμφέρουσαι εἰς ἀμφοτέρους“. Οἱ μὲν Μήλιοι λοιπὸν τοσαῦτα ἀπεκρίθησαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διανοούμενοι νὰ τελειώσωσιν ἤδη τὴν περαιτέρω συνδιάλεξιν εἶπον· „Ἀλλὰ μόνοι λοιπὸν ἐκ τούτων τῶν σκέψεων, καθὼς τώρα εἰς ἡμᾶς φαίνεσθε, τὰ μὲν μέλλοντα νὰ συμβῶσι κρίνετε σαφέστερα τῶν παρόντων, ἅτινα ὁρατὰ εἶνε, τὰ δὲ ἀβέβαια εἰς τὴν δύναμιν τῆς βουλήσεως βλέπετε ἤδη ὡς ἀρχίσαντα νὰ γίνωνται, καὶ ὅσον περισσότερον βέβαια εἶσθε ἀφωσιωμένοι εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ εἰς τὴν τύχην καὶ εἰς τὰς πρὸς τὸ θεῖον ἐλπίδας καὶ πίστιν εἰς αὐτὰ ἔδοτε, τόσον περισσότερον καὶ θὰ ἀπατηθῆτε“.

Τέλος.

Διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς Ἑλλ. γλωσσης ὁ στοιχειοθέτης περιέπεσεν εἰς πολλὰ λάθη, ἅπερ ἐπανορθοῦνται ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν

Παροράματα.

Σελ. 3, 3 τορώνη ἀντὶ Τορώνη
3, 10 δὲ ἀ. δὲ
3, 11 καὶ ἀ. καὶ
4, 16 Πλειστωάναξ ἀ. Πλειστοάναξ
4, 19 ὥρατῶν ἀ. ὥρα τῶν
4, 32 κατάγουςι ἀ. κατάγουσι
4, 32 Λουρῶν ἀ. Λοκρῶν
4, 35 οἱ ἀ. οἱ
5, 40 πρέσβετς ἀ. πρέσβεις
5, 42 ἀγανακτοῦστ ἀ. ἀγανακτοῦσι
5, 47 Αἱ ἀ. Αἱ
5, 51 οἱ ἀ. οἱ
5, 52 Ἠράκλειαν ἀ. Ἡράκλειαν
5, 56 πύλον ἀ. Πύλον
5, 59 οἱ ἀ. οἱ
6, 69 Ἑκατέρων ἀ. ἑκατέρων
6, 75 οἱ ἀ. οἱ
6, 77 Αἱ ἀ. Αἱ
6, 80 οἱ ἀ. οἱ
7, 84 οἱ ἀ. οἱ
7, 85 Ἀθηναίων ἀ. Ἀθ .
7 στίχος 6 ὠσεὶ ἀ. ὡσεὶ
7 στ. 12 ἠ ἀ. ἡ
7 στ. 14 Ὀ ἀ. Ὁ κτλ.
7 στ. 23 τὰτοιαῦτα ἀ. τὰ τοιαῦτα
8 στ. 1 Αἱ ἀ. Αἱ
8 στ. 10 Ἐλλάδος ἀ. Ἑλλάδος

Σελ. 9 στίχος 14 ὅτι ἀντὶ ὅτι
10 στ. 16 Ἔὰν ἀ. Ἐὰν
10 στ. 17 πυθικῶν ἀ. Πυθικῶν
10 στ. 37 ἑκαυσίων ἀ. ἐνιαυσίων
10 στ. 39 προαρέσεως ἀντὶ προαιρέσεως
11 στ. 21 ἅτόστόμα ἀ. ἃ τὸ στόμα
11 στ. 27 αὔτοῦ ἀ. αὐτοῦ
13 στ. 6, 7, 20, 24, 28 ὀ ἀ. ὁ
13 στ. 35 θυλ. ἀ. θηλ.
16 στ. 18 ὀ ἀ. ὁ
16 στ. 37 κίνδυρον ἀ. κίνδυνον
17 στ. 17 εις ἀ. εἰς
17 στ. 22 Κλιαρίδαν ἀ. Κλε..
17 στ. 31 του ἀ. τοῦ
18 στ. 13 διδάζω ἀ. διδάξω
19 στ. 3 λαμβανὸμενα ἀντὶ λαμβανόμενα
19 στ. 10 ἑαυτῶν ἀ. ἑαυτοῦ
20 στ. 8 κακῶς ἀ. καλῶς
20 στ. 10 τρια ἀ. τρία
21 στ. 19 οὔδέποτε ἀ. οὐδέποτε
22 στ. 36 ὅτε ἀ. ὁ τὲ
23 στ. 1 χαλεπώτερων ἀντὶ χαλεπώτερον
23 στ. 23 αὔτω ἀ. οὕτω
23 στ. 24 τὰ ἀ. νὰ
23 στ. 24 ὁμαλότερον ἀντὶ ὁμαλώτερον

Σελ. 24 στ. 7 προ-σέτι ά. προσέτι
24 στ. 10 φανοράν ά. φανεράν
24 στ. 35 λαμβάνοντως ἀντὶ λαμβάνοντες
25 στ. 9 ἄργηγτα ά. ἄργητα
25 στ. 23 ἄπροσδόκητον ά ἀπρ..
25 στ. 36 Φονεύεσθαι ἀντὶ φονεύεσθαι
26 στ. 33 Δηλον ότι ά. Δηλον-ότι
27 στ. 26 σχέσεως ά. σχέσεων
28 στ. 10 πύλου ά. Πύλου
28 στ. 25 ὅμοίως ά. ὁμοίως
29 στ. 3 Δηρ. ἀντὶ Δημ. (προσθετέον Ξεν. περὶ Δημοκρ. Λακεδ. 10, 7. Ἰσοκ. Ἀρεοπ. § 61 καὶ Schömann Staatswesen I. B. Spart. Verf.)
29 στ. 26 μὴ ά. μή
31 στ. 1 ἠθέληςαν ά. ἠθέλησαν
31 στ. 3 συμβήσεςθαι ἀντὶ συμβήσεσθαι
31 στ. 30 ἀναξώρησιν ἀντὶ ἀναχώρησιν
32 στ. 13 Θουλυδ. ά. Θουκυδ.
32 στ 18 ἀναχώρησι ά. ἀνεχώρησε
32 στ 19 ες' ά ἐς
32 στ. 24 γρᾶμμα ά γράμμα
33 στ. 22 περιαγγελομένη ά. περιαγγελλομένη
33 στ. 30 ἐρ-ραλεῖα ά. ἐργαλεῖα
34 στ. 15 ἰερὰ ά. ἱερὰ
34 στ. 38 ξυμμάχους φέρ.. ά. ξυμμάχους φέρει
35 στ. 4 Ἐκ ά. ἐκ
35 στ. 15 θέλει' ά. θέλει

Σελ. 37 στ. 6 Ζεν. ά. Ξεν.
37 στ. 34 πρόδ. ά. πρόθ.
37 στ. 14 ὁμαλότερον ἀντὶ ὁμαλώτερον
39 στ. 3 καὶ 4 ἐχθροπραξιῶν. Αὐτόθι. ά. 3 ἐχθροπραξιῶν. Αὐτόθι:
39 στ. 9 εἰ ά. αἰ
39 στ. 26 ὡδε ά. ὧδε
40 στ. 24 Αἰχ ά. Αἰσχ.
41 στ. 11 πλερέστατα ἀντὶ πληρέστατα
42 στ. 12 οὐ ά. οἱ
43 στ. 5 ; ά. ,
45 στ. 30 ὁμοῦνται ά. ὀμοῦνται
45 στ. 31 ὑακίνθια ά. Ὑακίνθια
47 στ. 27 τῶν ἐτῶν ά. τῶν ἐξ ἐτῶν
47 στ. 32 οἱ σχολιαστοί ά. οἱ σχολιασταί
48 στ. 2 οἱ ά. οἵ καὶ 8 2κ „2" καὶ 10 2κ „2"
48 στ. 23 καίπερ ά. αἴπερ
48 στ. 24 εἰ ά. αἰ
50 στ. 9 Ζεν. ά. Ξεν.
50 στ. 25 μμ. ά. κτλ.
52 στ. 3 προ-σεδέχοντο ά. προσ-εδέχ..
53 στ. 4 ὑπὸ ά ὑπὸ
55 στ. 35 πάνακτον ά. Πάν..
57 στ. 20 Ἐὰν ά. Ἐᾶν
61 στ. 10 Δωρείων ά Δωριέων
62 στ. 28 75 ά. 57
64 στ. 25 αἴσθησιν ά. αἰσθησιν
66 στ. 4 τικτήσασθαι ά. τι κτήσασθαι
66 στ. 12 τὴν ά. Τὴν
67 στ. 6 ἐννοεῖτοι ά. ἐννοεῖται
69 στ. 17 τεγέαν ά. Τεγέαν

Σελ. 78 *στ.* 25 *ἔξει ἀ. ἔχει*
80 *στ.* 26 *ἐπίσταντο ἀ. ἠπίσταντο*
81 *στ.* 32 *προ-σελθεῖν ἀ. προσ-ελθεῖν*
81 *στ.* 34 *προ-σόδοις ἀντὶ προσ-όδοις*
83 *στ.* 11 *προηγουμένῃ ἀντὶ προηγουμένη*
83 *στ.* 24 *τοὺς Ἀθην παραδοῦναι αὐτοῖς ἀντὶ τοὺς Ἀθην. ἐκλιπεῖν τὸ ἐξ Ἐπιδαύρου τεῖχος καὶ οὐχὶ παραδοῦναι αὐτοῖς*
Σελ. 85 *στ.* 19 *Ἄργιδι ἀ. Ἄργει*
86 *στ.* 15 *ὅτι ἀ. ὅτε*
88 *στ.* 24 *Ἀλικαρ. ἀ Ἁλικαρ.*
88 *στ.* 26 *ἐπιεικαίας ἀ. ἐπιεικείας*
92 *στ.* 22 *ἐπικουρίων ἀ. ἐπικουρίαν*
93 *στ.* 31 *ἐστί ἀ. ἐστέ*
94 *στ.* 35 *δυνηθῷ ἀ. δυνηθῶ.*